

KUMRANSKI SPISI 2

Kumranski spisi 2, dr Željko Stanojević

Izdavač: Centar za hebrejski jezik, Beograd
www.hebrejski.webs.com

Prvo izdanje: 2012.

Stručni saradnik za engleski jezik: Igor Pavlović

Tiraž: 500

Štampa: Topalović

Distribucija: Srbija: 011/323-5108, 064/089-5937, BiH: 065/415-765
Hrvatska: 098/899-3564, Makedonija: 070/218-374

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

26"652"-86Е-24
091.1(=411.16)"-01/00"

СТАНОЈЕВИЋ, Жељко, 1974-

Kumranski spisi : dokaz verodostojnosti
Biblije. 2, Tajna Isaijinog svitka / Željko
Stanojević. - 1. izd. - Beograd ; Beograd :
Institut za hebrejski jezik, 2012 (Valjevo :
Topalović). - 383 str. : faks. ; 21 cm

Tiraž 500.

ISBN 978-86-915535-1-7

a) Исаијин свитак b) Кумрански рукописи
c) Јеврејски рукописи - Мртво море - 1впне
COBISS.SR-ID 190507532

dr Željko Stanojević

Kumranski spisi

2

Tajna Isaijinog svitka

Dokaz verodostojnosti Biblije

Skraćenice

M.= Masoretski tekst

K.= Kumranski tekst

perf.= perfekat

imperf.= imperfekat

l.= lice

j.= jednina

množ.= množina

m.r.= muški rod

ž.r.= ženski rod

Isaijin svitak iz Kumrana

Isaijin svitak je najveći i najpoznatiji svitak koji je pronađen u Kumranu. Oduvek je služio za dokazivanje verodostojnosti Biblije, pre svega Starog zaveta. U knjizi Željko Stanojević *Kumranski spisi-dokaz autentičnosti Biblije*, Metaphysica 2009. Isaijin svitak je, zapravo jedan njegov deo, poslužio kao dokaz da je ono što imamo u današnjem Svetom pismu identično ili gotovo identično sa tekstom koji nalazimo u Isaijinom svitku, nađenom u Kumranu a koji je datiran na 100. godinu pre nove ere (Ove godine je prepisivan, odnosno savremenim jezikom govoreći „štampan“ ali je napisan mnogo ranije.

Stranice svitka obrađivane u ovoj knjizi su fotokopije. Neke su skenirane crno-belo, a neke u sivoj boji. Kada je prvi put fotografisan, originalni svitak je bio pomalo narandžast, sa ponekim zatamnjenim delovima. Stoga ćete ovde moći da čitate svitak, ali je on faksimil fotokopije i ne prikazuje stvarne boje svitka.

I kao što smo rekli, ova knjiga predstavlja pregled stranica veličanstvenog Isaijinog svitka kumranske zajednice, koji datira iz 100. godine p.n.e. O datumu svedoče stvari unutar svitka, te ćemo ih kada do njih dođemo i naglasiti. U daljem tekstu ćemo veličanstveni Isaijin svitak navoditi pod nazivom „K.“, a izvedeni grčki tekst kao masoretski ili „M.“. Moji komentari o svitku na svakoj stranici su tu da vam pomognu pri upoznavanju sa svitkom kao i sa tehničkim razlikama između njega i izvedenog grčkog teksta. Oni ne predstavljaju komentare na Isaijinu knjigu. Ako znate da čitate hebrejski, to će u velikoj meri biti od pomoći pri proučavanju svitka, no nije potrebno znanje hebrejskog da biste uvideli osobine svitka i njegov značaj. Iako postoje pojedine razlike između svitka i masoretskog teksta, one se obično zasnivaju na pisanju, kao što su one gde je dodat samoglasnik, član ili veznik, ili gde se desila

promena u rodu i broju. Ponegde su reči ili čitav stih izostavljeni. Primećuju se i dodate reči u K, radi objašnjenja ili lakšeg čitanja. Pored znakova koji su dodali urednici, primećuju se i praznine u pasusima ili stihovima koje se nazivaju spacijumi. Kritički komentari su tu za učenike na početničkom i prelaznom nivou učenja. I napredni učenici će pronaći stvari koje ih zanimaju na ovim stranicama..

Da li smo ovim rekli sve što treba o ovom tekstu i uočili sve razlike između ovog i masoretskog teksta? Svakako da ne, iako smo pokušali da ih sve napomenemo, na ovaj ili onaj način. Ako vas zanima kakav je u stvari Isaijin svitak, i ako želite da znate više o njemu kao i o tehničkim sredstvima ulepšavanja svitka i razlikama između ovog i izvedenog grčkog teksta, ovo je pravo mesto za početak proučavanja.

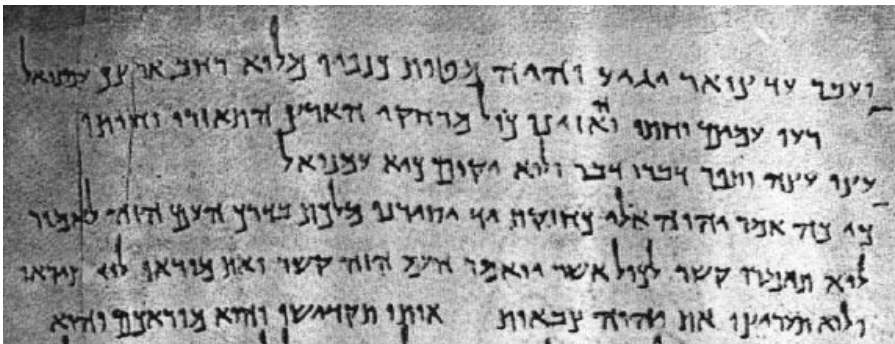
Dve česte razlike se neće pominjati u ovom pregledu. Dodavanje vav i jod na određene reči, kako bi se naglasili samoglasnici, je jako često i odgovara naglašavanju ovih samoglasnika, što su dodavali potonji masoretski učenjaci. Dodavanje alef u sličnom maniru je ređe, i njega ćemo naglasiti. Druga razlika je smenjivanje vav i jod. Ovo je čest običaj. Kada očekujete da bude napisano jod, pišaće vav, i obrnuto. Ovo nećemo naglašavati, ali su ove razlike, zbog svoje učestalosti, bitne za generalno čitanje teksta.

Kada navedemo sve razlike, i uzmemo ih u obzir, i kada shvatimo razloge njihovog postojanja (propusti, greške u pisanju, proste ljudske greške u prepisivanju, dijalekatske razlike, aramejska sredina, itd.), biće lakše sa sigurnošću reći da je tekst K. praktično isti kao izvedeni grčki tekst Isaijine knjige koju sada čitamo u Bibliji.

UVOD

Pokušajmo sami

U knjizi Željko Stanojević *Kumranski spisi - dokaz verodostojnosti Biblije*, Metaphysica 2009. možemo lako pronaći i naučiti 22 slova hebrejskog alefbeta i to današnju verziju slova (na stranici 37) ali i verziju slova koja se koristila u Kumranskim spisima (na stranici 35). Svakako da će Vam tekst na slici koja sledi izgledati čudno i podsetiće vas na nekakve hijerogliffe, ali verujte, vrlo je lako. Samo 22 slova. Kada uzmete ispred sebe tabele iz navedene knjige iz 2009. godine i počnete da čitate ovu donju fotografiju

Lako ćete uvežbati traženje odstupanja u kumranskom (K) od masoretskog (M) teksta. Za početak potražimo ime „Immanuel“ napisano kao jednu reč (u izvedenom grčkom tekstu nije tako napisana) na poziciji poslednje reči u redovima 1 i 3. Obratimo pažnju i na horizontalni potez na desnoj strani u redovima 1 i 3 koji izdvaja odeljene redove kao bitan pasus. Tu je i uvlačenje koje predstavlja paragrafnu oznaku i služi da ukaže da je prethodni red

ispunjen tekstem. No, češće će se desiti da praznina na kraju trećeg reda, u kojoj nema teksta, označava kraj paragrafa. Primetićemo i to da je urednik napisao „he“ iznad četvrte reči u redu 2, te je tako reč „ve-’azijnu“ postala „ve-ha’azinu“.

Potom, pogledajmo pretposlednju reč u redu 3, gde ćemo videti da je na veznik „kij“ („zato što“ ili „da“) dodato alef. Kumranski pisari su često dodavali alef na predloške forme i veznike koji se završavaju na jod. No, videćemo da u prvoj reči u četvrtom redu alef nije dodato na „kij“. Potom, pogledajmo razmak (spacijum) na sredini poslednjeg reda, koji predstavlja stihovnu oznaku. U većini slučajeva, spacijum bi predstavljao oznaku za prisustvo versifikacije, no to ovde nije slučaj. Masoretski tekst počinje trinaestim stihom, sa tri reči koje se završavaju na „et“. Izuzete su dve reči na kraju drugog reda i postoje još barem dve razlike koje se tiču dodavanja ili izuzimanja člana.

Ovo što vidite na prethodnoj stranici je fotokopija fotografije Olbrajtske fondacije za Veličanstveni kumranski Isaijin svitak i to njegovu prvu stranicu, zapravo prvi stubac. Svitak koji je fotografisala Olbrajtska fondacija predstavlja čitavu Isaijinu knjigu, od prvog do poslednjeg slova, počevši od prve reči koju možete videti u gornjem desnom uglu, ako čitate na hebrejskom. Prvi stih kaže: „Hazon Jis'ajahu ben Amoc ašer hazeh 'al jehudah vejerušalajim bij-jomej 'uzijahu“, isto kao i masoretskom tekstu, kao i ostatak rukopisa, uz retke, zanemarljive izuzetke. Ovo bukvalno znači: „Vizija Isaije, Amosovog sina, koju je „video“ o Judi i Jerusalimu u vreme Uzije...itd.“ Nekoliko bitnih razlika između kumranskog i masoretskog teksta je nastalo usled pisarskih grešaka u većini slučajeva, a ne zato što su prepisivane sa drugačijeg teksta.

Mnoge druge greške su nastale zbog običaja kumranskih pisara da primenjuju sistem dodavanja polusamoglasnika kako bi naglasili samoglasnike u određenoj reči. Ovo važi za većinu razlika između K. i M. Takvih samoglasnika nema u masoretskom tekstu. Kako bi naglasili samoglasnike i otvorene slogove, i tako pomogli pri izgovoru i značenju, kumranski pisari su često dodavali vav, jod ili he, ili ređe alef. Ako želite da saznate o mnogim drugim opravdanim razlozima o tome zašto u kumranskom tekstu u odnosu na masoretski tekst postoje mnoge razlike koje se zasnivaju na sistemu „slovo za slovo“, molim da pročitate uvod u prevod Veličanstvenog Isaijinog svitka.

Sudeći po pismu kog sam dobio od potparoha Izraelskog muzeja na Univerzitetu u Jerusalimu, to jest, Hrama knjige, svitak nikad neće biti u stanju u kom je bio kada su ga prvi put fotografisali članovi Olbrajtske fondacije, a razlog tome je (i pored vrhunske nege i klimatske kontrole u prostoriji u kom se čuva svitak) oksidacija kože na kojoj je pisan, te je sada vrlo taman i težak za čitanje. Stoga je faksimil ove kopije bolji za čitanje nego sam original, za kog ćemo neki od nas najverovatnije imati čast da ga vidimo.

Ova prva stranica prikazuje nekoliko karakteristika koje postoje i koje se često javljaju u ostatku svitka. Neka slova koja su izostavili prvi prepisivači ili pisari su napisana iznad reči u stihovima. Videćete

(iznad prvog reda) da je iz Isaijinog imena izostavljeno ajin, a da je kasnije ubačeno, ili od strane prvobitnog pisara, koji je ispravio svoju grešku, ili od strane nekog kasnijeg urednika. Niko ne može reći šta je od ovoga tačno, niti se to može iz bilo čega zaključiti sa sigurnošću, ali je verovatnije da je u pitanju kasniji urednik. (U svitku postoje dokazi o različitim urednicima sa drugačijim „rukopisima“ i uredničkim oznakama i oznakama za spelovanje.) Ovo isto tako važi za jod dodato na kraju Jerusolim, i vav u reči „bij-jomej“. Ukoliko primetite ovo, možda ćete primetiti i da je prvobitni pisar izostavio jod kojim obično započinje Hezekijino ime na hebrejskom u drugom redu a nešto što liči na ispravku lamed u reči „carevi“ predstavlja pisarsku čudnovatost pri pisanju poprilično velikog lamed u reči „malhej“. On nastavlja da piše ogromno lamed.

1. Neka od ovih dodavanja mogu predstavljati ispravke koje je načinio prvobitni pisar, a neka mogu predstavljati dodavanja samoglasnika poput o, u ili i, gde na o i u ukazuje vav, a na jod na i. Ovo dodavanje izostavljenih slova i dodavanje vav i jod iznad stiha, gde pomažu pri čitanju, su vrlo česta.

2. Ponekad je reč dodata iznad stiha koji je izostavio prepisivač. Na ovoj stranici ne postoji prikaz toga, ali to ne znači da se ovo ne javlja često.

3. Alef se često dodaje na kraju reči, što nije slučaj u masoretskom tekstu. Na primer, veznik „kij“ koji znači „zato što“ ili „da“ često ima dodato alef. Primer ovoga se može videti u prvoj reči na desnoj strani u trećem stihu ovog teksta. Dodavanje alef na reči koje alef nemaju u masoretskom tekstu je često u kumranskom tekstu i može biti dokaz uticaja aramejskog, u kom je poznata upotreba pridodatog alef. Takav aramejski uticaj u svitku je očekivan i dokaz je hronološkog konteksta prepisivanja svitka. Dodavanje alef (i „he“) kao čudnog mehanizma K. pisara je detaljnije prikazano na strani 53, pod naslovom „Običaj dodavanja alef kod pisara K.“ i o njemu se govori i na uvodnoj stranici, pod naslovom „Dodavanje alef i „he“ na kraj reči“. Neke reči

aramejskog porekla koje se razlikuju od reči nađenih u masoretskom tekstu su svrstane u odeljku VIII, Aramejsko pisanje na uvodnoj stranici.

4. Razmaci u tekstu, nastali usled propadanja kože na kojoj je tekst pisan se nazivaju „lakune“. Pri svakoj lakuni, kao pri ovoj koja se nalazi na tekstu koji stoji iznad, moguće je reprodukovati tekst koji nedostaje iz masoretskog teksta i koji se uvek uklapa u kontekst. Iako postoje neke razlike od masoretskog teksta, one su vrlo retke i obično podrazumevaju samo jednu reč, a češće lice i broj glagola ili broj imenice, no i ovo je retko i ne može shvatiti bitnim.

5. Postoji nekoliko mesta gde su dodate jedna ili dve reči. Ovo je vrlo retko u odnosu na celokupni tekst, i one ne pridodaju nikakav stvarni sadržaj koji se već ne nalazi u tekstu. Jedan primer takvog dodavanja jedne ili dve reči se može videti na ovoj stranici, u zadnjoj reči u osamnaestom stihu, i prvoj reči u devetnaestom stihu. Ovo reči su posebno zanimljive zbog svog aramejskog porekla i o njima se govori u „Razlikama“ koje se nalaze u daljem tekstu.

6. Retko se dogodi da nedostaje ceo stih. Na ovoj prvoj stranici ne postoji primer ovoga, ali se može primetiti deo na sledećoj stranici, gde između drugog i trećeg stiha iznad lakune stoje oznake urednika koje ukazuju na to da je deseti stih Isaije 2 potpuno izostavljen. Ko god da je bio urednik, ove oznake je dopisao oko 100. godine p.n.e. , pre nego što je tekst „zapečaćen“. Stoga se smatralo da je Isaijin tekst sadržao neke reči koje nisu napisali prvobitni kumranski pisari a izostavljanje je shvaćeno (p.n.e.) kao pisarska greška. Ovo važi i za mesta gde postoji izostavljanje ili ponavljanje, tj. gde je pisar isti tekst prepisao dvaput, a gde je urednik označio grešku.

7. Još jedan primer čestih uredničkih ispravki: Dobar primer neoznačenog ponavljanja se nalazi u Isaiji 38:19 i 20. U stihu 20, (red 12) nakon druge reči „le-hošij-enij“ („da me spasi“), ceo stih 19 je ponovljen, kao i prve dve reči u

dvadesetom stihu. Ne postoji ništa što bi navelo na to da je ponavljanje očigledna greška. No, izostavljanje u sledeća dva stiha je ispravljeno na margini. Poslednja reč u dvadesetprvom stihu i prvih šest reči u dvadesetdrugom stihu, a redaktor sa drugačijim rukopisom, potezom i pisanjem („kij“ bez alef) je vertikalno dopisao izostavljene reči na levoj margini. Nemoguće je zaključiti da je urednik zapazio izostavljene reči a ne ponavljanje, koje nije mogao a da ne vidi.

8. Dva Isaijina svitka su nađena u istoj pećini. Jedan koji je nazvan „Kb“ tekst ima samo dve trećine teksta koji je sačuvan. Možete videti deo od Isa 57:17 do 59:9 iz Kb. teksta ovde. Postoje dokazi koji ukazuju da je prepisan iz Veličanstvenog Isaijinog svitka. Umesto „omaške“ ili „praznine“ iz 16:8-9, u „Kb.“ Tekstu stoji neispunjen prostor kako bi označio izostavljanje, dok to nije označeno u Veličanstvenom Isaijinom svitku. Ovo izostavljanje možemo videti na trinaestoj stranici svitka. Moji komentari u tom delu su pod naslovom „Ozbiljan primer izostavljanja“. Kada sam prvi put prevodio kumranski svitak 1996. godine, na prevod sam dodao sledeće komentare:

„Prepisivač ili pisar mora da je prepisivao iz drugog rukopisa (i stao kod „gefen šikmah“ u osmom stihu, te mu se pogled vratio na „gefen šikmah“ na sredini devetog stiha i potom prepisao ostatak devetog stiha i nastavio sa desetim stihom, izostavivši reči između dva mesta gde piše „gefen šikmah“, koji se sastoje od dve trećine osmog stiha i jedne trećine devetog stiha.“

9. Nijedna od ovih „grešaka“ ne upućuje na to da postoji različit tekst koji se podosta razlikuje od izvedenog grčkog teksta. Ako ništa drugo, „greške“ potvrđuju ovaj tekst.

ANALIZA 54 STUPCA CELOG KUMRANSKOG ISAIJINOG SVITKA

FOTOGRAFIJA I KOPIJA PRVOG STUPCA ISAIJINE KNJIGE NAĐENE U KUMRANU

FIZIČKE KARAKTERISTIKE KUMRANSKOG TEKSTA

Stubac sadrži 29 redova, relativno očuvanog teksta. U donjem levom uglu nalazi se veće oštećenje koje obuhvata završetke redova od 23-29. Time se gube poslednje reči teksta navedenih redova, osim u redu broj 23, koji je kraći. U redovima 1, 2, 4, 21, 22 primetne su mrlje, koje takođe ometaju prepoznavanje pojedinih slova ili reči u celini. Primetno je i nekoliko manjih oguljenih delova i sličnih oštećenja, koji takođe ometaju prepoznavanje teksta, pojedinih slova pre svega. (početak 21. reda, kraj 9. i 12. reda)

VAŽNIJE KARAKTERISTIKE KUMRANSKOG TEKSTA I RAZLIKE IZMEĐU KUMRANSKOG I MASORETSKOG TEKSTA

Red 2: Poslednja reč: K= postoji član XE koji se nalazi u M.

Red 3: Šesta reč: K= reč je delom izbrisana, ali sadrži jedno *mem*, kao u M= weromamtiy, te se verovatno ne radi o razlici. Sedma reč: K= hemah (oni), M= hem. Deveta reč: K= biy (u meni), što se na ovom mestu poklapa u potpunosti sa M, ali će ova reč često u K imati alef kao nastavak.

Red 4: Deveta reč: K= hitbonen nejasno je usled mrlje.

Red 6: Sedma reč: K= dalet je nejasno u reči od (još).

Red 7: Treća reč: K= dawah, M= daway (iznemogao, nemoćan, bolan...), razlika je pravopisna, nema promene značenja. Deveta reč: K= biy (u meni), M= bo (u njemu). Ovde se već značenje menja, prema smislu, verovatno je greška u K.

Red 9: Sedma reč: M= šemama (napuštenost, praznina, pusto mesto), K= šemamo, šamemu (napustio ga je, ispraznio ga je ili pak napustili su, ispraznili su...). Ovde dolazi do promene u značenju. Prema smislu rečenice, verovatno je greška u K. Osma reč: K=

aleyah (nad njom, na njoj, njome...), reč je verovatno umetnuta, u M ne postoji, umetanje je logično, kako ide uz glagol naveden u K. S obzirom na ovu umetnutu reč, zaključuje se da je verovatno pred njom upotrebljen glagol u množini, 3. l. Sa već navedenim značenjem: »napustili su, ispraznili su«. Predposlednja reč: K= izostaje xe u reči ke-mapekat (kao obaranje, kao prevrat, kao pustošenje), što je u M pravilno navedeno, dakle sa xe(ke-mahpekat). U izgovoru ove reči glas he ne utiče naročito, tako da je greška u K razumljiva. Ipak, kasnije je neko dodao nedostajuće he iznad reči.

Poslednja reč: nedostaje slovo reš u reči zariyim (stranci, tuđinci), usled oštećenja.

Red 10: Osmu reč: K= necura (opsednuta, zauzeta). Isaija samo na ovom mestu koristi navedenu reč da bi dobio značenje „opsednuta, zauzeta“. Možda zato što želi najaviti (prorokovati) Nazaret, Mesiju i sl.

Red 12: Prve dve reči: Oštećene su i teško ih je pročitati. Prema M, u pitanju su reči šim u devar (čujte reči, čujte govor). Šesta reč: K= we aziynu (i poslušajte: glagol se ne može svrstati ni u jednu gramatičku kategoriju, stoga je verovatno greška). M= ha aziynu (poslušajte: imperativ hifil glagolske grupe, u množini). Poslednje dve reči: prema M trebali bi da budu lamah liu (zašto, zašto meni, šta će mi), ali su vidljivi samo mem i xe u reči lama.

Red 14: Poslednja reč: K= zot (ta, ova, u ženskom rodu, odnosno to, ovo, kako se često može kod nas prevoditi, pošto hebrejski ne poznaje srednji rod.) U K je zamenica pogrešno zapisana, bez slova *alef*, što je kasnije iznad reči dodato.

Nedostajanje slova *alef* ne menja izgovor, stoga je greška pravopisna, te razumljiva.

Red 15: Druga i peta reč: K= u obema rečima dodat je predlog *lamed* čega u M nema.

Red 16: Sedma reč: K= wa acaratah (i njeno okupljanje, i njena skupština sa suiksom za pripadnost 3. licu ženskog roda.), M= waacarah (i skupština, i okupljanje, dakle bez sufiksa). Prema smislu, greška ne mora biti ni u M niti u K.

Linije 18 i 19: Poslednja reč u 18. i prva u 19. liniji: K= dodaje dve reči više kraju petnaestog stiha Isaijine knjige. K= ecba oteykem - kao jedna reč (aramijski: vaši prsti) i K= be'awon (u bezakonju). Obe reči se nalaze u masoretskom tekstu i predstavljaju problem s obzirom da je svitak nastao oko 100. pre Hrista. Možda je problem i u izvoru Isaije kojeg je koristio prepisivač našeg svitka.

Red 19: Treća i četvrta reč: K= dodaje veznik *vav* obema, čega u M nema. Greška u K je stilskog karaktera, te se i nemože smatrati pravom greškom.

Red 20: Sedma reč: K= upotrebljava drugačiji pravopis u odnosu na M u reči *ya'tom* (siročće)

Red 21: Treća reč od kraja linije: K=kešeny (kao purpuran, kao grimazan, predlog -kao- uz pridev u muškom rodu jednine) M= kešenyim (kao purpurni, kao grimizni predlog -kao- uz pridev u muškom rodu množine).

Red 22: Druga reč: K= primena drugačijeg pravopisa u ovoj reči, dodavanjem slova *alef*.

Red 23: Četvrta reč: K= dodat je predlog *be* (u) reči *herev* (mač), tako da K u ovom slučaju koristi instrumental za razliku od M.

Red 25: Treća reč: K= *kayu* (oni su, bili su), M=*hayah* (on je, bio je).

Red 26: Druga reč: K= *kulam* (svi, svi oni), M= *kulo* (celog, njega celog). Treća reč: K= *ohevey* (koji vole, koji traže, koji idu za...), M= *ohev* (koji voli, koji želi, koji ide za...). Peta reč: K= navedena u množini, M= navedena u jednini. Sedma reč: K= navodi ovu reč kao u predhodnom slučaju sa *alef*.

Red 28: Četvrta reč: K= *we'anaqem* (i osvetiću se) M= *we'anaqamah* (kohortativ sa značenjem zaista ću se osvetiti , dakle sa pojačanim značenjem). Možda je u M umetnut kohortativ.

FOTOGRAFIJA I KOPIJA DRUGOG STUPCA ISAIJINE KNJIGE NAĐENE U KUMRANU

FIZIČKE KARAKTERISTIKE

Druga fotografija sadrži biblijski tekst proroka Isaije, i to 1:26-2:21. Tekst sadrži 29 čitljivijih redova u odnosu na predhodnu fotografiju. U donjem delu, počeci redova 21-29 se ne vide, usled potpunog odstranjivanja dela svitka. Dva slova u prva dva reda nisu vidljiva usled rasepa na pregibu. U prvom redu u poslednjoj reči *mem* se može videti. U drugom redu, takođe u poslednjoj reči, loše je vidljivo slovo *bet*. Najveća greška na ovom delu svitka uočava se u poslednjem delu devetog stiha i u celom desetom. Isto tako, nedostaju i tri reči u stihu 2:2, u redu br.10, kada se K uporedi sa M ili nekim drugim uobičajenim tekstom. Nakon petog reda, nalazi se šesti kratak red u kojem su samo dve reči. Njime se završava prvo poglavlje, sledećim počinje drugo. Time su dva poglavlja Knjige proroka Isaije odvojena. Osim navedenih karakteristika, značajno je pomenuti i to da se na nekoliko mesta javljaju naknadne oznake kojima se označavaju greške u svitku.

VAŽNIJE KARAKTERISTIKE KUMRANSKOG I RAZLIKE IZMEĐU KUMRANSKOG I MASORETSKOG TEKSTA

Red 1: Počinje krajem 26. stiha čiji je početak na kraju predhodnog stupca. Četvrta i peta reč: K= yiqre'u lah (zvaće te- K koristi paal glagolsku grupu).

Red 4: Poslednje četiri reči: K= 'ašer'eyn mayiym lah (u kojoj nema vode). M= 'ašer mayiym 'eyn lah (isto značenje, s tim da je u ovakvom načinu izražavanja stil poetski.)

Red 5: Druga i četvrta reč (s desna): K= u obem rečima koristi sufiks za označavanje pripadnosti i to u drugoj reči za pripadnost trećem licu množine muškog roda (njihov junak), a u četvrtoj reči za drugo lice muškog roda u množini (vaše delo, vaš rad). M= koristi

jedninu u drugoj reči, bez dodavanja sufiksa za pripadnost (junak), dok u četvrtoj reči koristi sufiks za pripadanje trećem licu muškog roda jednine (njegov rad, njegovo delo).

Red 10: Posle treće reči: K= izostavlja tri reči koje se uobičajenom tekstu, kao i u M nalaze. U pitanju su tri sledeće reči: 'el har yhwh (ka gori Gospodnjoj, prema planini Gospodnjoj).

Red 12: Druga reč: K= daje reč više (beyn-između, među). M ne daje ovu reč. Značenje se time ne menja. Peta reč: K= takođe daje reč više (et-predlog za akuzativ), čime se takođe ne menja značenje ovog dela Isaije 2:2, s tim što je K verzija ipak gramatički ispravnija.

Red 18: Četvrta reč s leva: K= 'iyš (čovek), i to je poslednja reč u devetom stihu. M dalje daje još četiri reči u istom stihu, kao i ceo deseti stih, kojeg u K nema.

Sledeća reč u K, nakon navedene je: we'eyney (i oči, a oči), koja je zapravo prva reč jedanaestog stiha.

Moguće je da je prepisivač (pisar ovog kumranskog svitka) ovde ovde napravio pauzu u radu, te pogrešno nastavio. Na kraju ove linije, iznad poslednje reči primećuje se mrlja. Možda je to oznaka za mesto sa greškom.

Red 19: Prva reč s desna: K= reč je slabo vidljiva, naročito njen početak. Međutim, pažljivom rekonstrukcijom, prepoznaje se reč tišpalnah (vi ćete biti unižene, ponižene), što je drugo lice imperfekta ženskog roda množine. M= na ovom mestu koristi reč šaal (on je unižen, ponižen), što je treće lice perfekta u muškom rodu. Čini se da K daje gramatički bolje rešenje, kako su -oči- ženskog roda. M kao da ovaj glagol koristi u odnosu na reč *čovek*, a ne na reč *oči*.

Red 21: Treća reč: Ovo je dobar primer za način pisanja grafeme *xe*, koja u kumranskim tekstovima često izgleda gotovo indentično grafemi *alef*.

Redovi 22-29 su na počecima oštećeni. Prema M dopisane su reči koje nedostaju.

FOTOGRAFIJA I KOPIJA TREĆEG STUPCA ISAIJINE KNJIGE NAĐENE U KUMRANU

FIZIČKE KARAKTERISTIKE

Na levoj ivici stupca uočava se šav, koji je samo jedan od mnogih u samom svitku. Da bi napravio svitak, pisar je morao stranice kože ušiti jednu za drugu. Svaka stranica kože imala je na sebi nekoliko napisanih stubaca, zapravo onoliko koliko je u zavisnosti od veličine stranice od kože, moglo na nju stati. Tako je svaka stranica od kože imala na sebi približno 3-4 stupca teksta. Veliki Isaijin svitak se sastoji od 17 stranica kože. Na svakoj od njih su tri ili četiri stupca teksta. Ovih 17 stranica su međusobno povezane šavovima. Jedan od šavova, dakle, vidimo i na ovoj slici uz levu ivicu teksta. Na ovoj strani (slici) primetno je dodavanje određenih slova, na krajevima opet određenih linija. Ovde dodaci pokazuju da je, usled ponovnog šivenja te stoga i oštećenja krajeva pojedinih linija (redova), vršeno dopisivanje oštećenih delova (slova ili cele reči). U ovom slučaju, treba obratiti pažnju na *vav* kao dopisano slovo na kraju 25. reda.

Ova strana (slika) sadrži i praznine u tekstu, odnosno među pojedinim rečima.

Ove praznine se mogu uočiti u redovima (linijama) 1, 6, 10, 14, 15, 16, 25. Praznina u liniji 1. predstavlja oznaku za završetak Isaije 2:21 i početak Isaije 2:22. Praznina u liniji 6. je isto tako oznaka za završetak Isaije 3:3 i početak Isaije 3:4. Praznina u liniji 10. razdvaja Is. 3:6 i 3:7. Praznina u liniji 14, razdvaja stihove 9 i 10. Ona u liniji 15, razdvaja stihove 10 i 11. Ona u liniji 16, razdvaja 11, i 12. stih, u liniji 25, razdvaja stihove 17 i 18. Ova pojava je veoma interesantna u Velikom Isaijinom svitku, pošto se podudara sa dosta kasnijim odvajanjem Biblijskih knjiga na stihove. U liniji 6. i to na njenom kraju, nalaze se i dve tačke, čije postojanje nije jasno. Ova strana (slika) sadrži i korekcije pojedinih pogrešno prepisanih reči. Pogrešno prepisane reči su označene tačkama ispod svakog njenog slova. U petoj i šestoj liniji od dna uočavaju se ovakve ispravke. U petoj liniji od dna, u tekstu stoji YHWH. Ova je reč označena tačkama ispod svakog slova, a ispod nje je dopisana ispravka: 'adonay. U šestoj liniji od dna, slučaj je obrnut. Stoji: 'adonay, a ispravljeno je na isti način u YHWH.

Praznina u drugoj liniji, označavajući novi paragraf, zapravo predstavlja završetak druge glave. Narednim redom počinje treća glava Isaijine knjige.

VAŽNIJE KARAKTERISTIKE KUMRANSKOG I RAZLIKE IZMEĐU KUMRANSKOG I MASORETSKOG TEKSTA

Red 3: Šesta reč: K=mesiyr (sklanja, uklanja- hifil glagolska grupa, sadašnje vreme jednine). Oblik koji se u K navodi, ne može se svrstati ni u jednu gramatičku kategoriju. Stoga se može smatrati greškom.

Red 10: Treća reč: K? Navodi *vav* dok se u M ovo slovo ne nalazi.

Red 16: Šesta reč: K= negaso (njegov tiranin) M= nogsayw (njihovi tirani). U K se imenica " deca " smatra jedninom, dok se u M smatra množinom. I jedno i drugo navođenje, se u hebrejskom jeziku u ovom slučaju, gramatički mogu smatrati tačnim.

Red 17: Prva reč: M= me'ašreyha (tvoji vodiči, koji te vode...), K= Izostavlja *alef* kao drugi konsonant u ovoj reči. Rupa na pergamentu oštetila je poslednju reč u ovoj liniji. Prema M, lako ju je rekonstruisati, pogotovo što je lako vidljivo *vav* na kraju reči. Verovatno je u pitanju reč: bile'u (prošlo vreme, treće lice množine od glagola sa sledećim značenjima: *progutati, nestati, skrenuti, izgubiti se...*)

Red 18: Četvrta reč: K= nedostaje *vav* koji se u M navodi.

Red 23: Poslednja reč: K= be-ragleyhenah (u njihovim nogama, na njihovim nogama- predlog *u, na* pred imenicom *noga* u množini, sa dodatkom sufiksa za pripadnost trećem licu množine ženskog roda.) M= be-ragleyhenah (dodat je sufiks za pripadnost trećem licu množine muškog roda. Značenje je ipak indentično, s tim da je K tekst bolje prati strukturu rečenice. Kako je ovakvo navođenje u hebrejskom dozvoljeno, ne može se M navođenje smatrati greškom.

Red 26: Prva reč: K= navodi reč koja sadrži *sin* dok M= navodi istu reč sa *sameh*.

Prema poznatim pravopisima, verovatno je M varijanta ispravna. Treća reč: K= daje veznik *vav*, dok M ne daje.

Red 27: Prva reč: K= navodi reč sa *reš*, što je greška. Pisar je možda želeo da napiše *vav*, ali to ipak nije lako uočljiva tvrdnja, prema izgledu slova. Treća reč: K= navodi *vav* kao veznik, što nije slučaj sa M.

Red 28: Prva reč: K= navodi *vav* kao veznik, što nije slučaj sa M. Između poslednje i preposlednje reči: K= ne navodi reč: *mitpahot* (*marame*, *pokrivala...* =, koja se u M svakako nalazi.

Red 29: Poslednja reč: K= *we-yihyu* (i biće, odnosno: bili su) dok na istom mestu M= *we-hayah* (i biće). Pisar je upotrebio pravo buduće vreme, dom M koristi buduće vreme dobijeno od prošlog, kojem je dodat *vav* za vremensko napredovanje (*waw consecutivum* =. Ovakva greška se ne smatra suštinskom.

FOTOGRAFIJA I KOPIJA ČETVRTOG STUPCA ISAIJINE KNJIGE NAĐENE U KUMRANU

FIZIČKE KARAKTERISTIKE

Ova stranica predstavlja prvu stranicu drugog pergamenta Isaijinog svitka. Sadrži nekoliko oštećenja, koja onemogućavaju normalnu vidljivost poslednjih reči u prvom i drugom redu, te se ove reči rekonstruišu na osnovu masoretskog teksta. Rascepi i poderotine takođe onemogućavaju čitanje pojedinih slova ali i reči. Oni se mogu smatrati rezultatom dugotrajne upotrebe svitaka među kumrancima. Otcepljeni donji desni ugao odneo je sobom i nekoliko prvih reči poslednjih pet redova.

U redu broj 21 uočava se oznaka stavljena verovatno od samog pisara ili pak od strane nekog od kasnijih korisnika svitaka u vidu latinične grafeme O. Razlog stavljanja ove oznake je nejasan. Isto tako, na kraju reda broj 17 stavljena je oznaka u vidu tačke. Četvrto poglavlje Isaijine knjige počinje prvom rečju četvrtog reda. Peto poglavlje opet počinje prvom rečju dvanaestoga reda. Red broj 22 je takođe početak novog paragrafa, s tim da on nije početak narednog poglavlja već početak stiha 5:8 uobičajenog teksta. Red broj 26 takođe je dat kao početak novog paragrafa, iako je samo početak stiha 5:11 a ne novog poglavlja. Stranica sadrži i dve naknadne ispravke. Teško je utvrditi da li je ispravka uneo sam pisar ili pak određeni korisnik svitka. Prva ispravka se nalazi ispred prve reči u trećem redu. Kao ispravka dodati su *jod* i *vav* da bi se reč pravilno upotrebila prema mišljenju onoga ko je naveo ispravku.. M na ovom mestu daje *gevurateh* (tvoje junaštvo) dok K sa ispravkom daje : *gevuray(iyt)eh* ili što takođe može biti: *gevuray(iyt)ha* (u muškom rodu). Čak i sa ispravkom, reč u K je pogrešno navedena pošto se ne može svrstati ni u jednu gramatičku kategoriju. Bez ispravke reč bi se mogla razumeti kao "tvoji heroji", što prema smislu i poredeći sa M nije slučaj. Korisnik ili pisar želeo je da ispravi reč prema uobičajenom tekstu ali je ispravku pogrešno napisao.

Možda je hteo tj. želeo svojom ispravkom reći da umesto *jod* treba staviti *vav*. U tom slučaju ispravka bi bila u redu. Druga ispravka se

nalazi u prvoj reči u redu broj 4. Ova ispravka popravlja nenamernu grešku-slučajno ispuštanje grafeme *het* iz reči.

VAŽNIJE KARAKTERISTIKE KUMRANSKOG I RAZLIKE IZMEĐU KUMRANSKOG I MASORETSKOG TEKSTA

Red 1: Prva reč: je oštećena mada se može rekonstruisati na osnovu M, naročito kako je poslednje njeno slovo dobro vidljivo. Svakako, u pitanju je reč: *tahat* (umesto, ispod). Nakon treće reči: nalazi se prazan prostor, koji slučajno ili ne označava mesto na koje treba da dođe reč koja se nalazi u M (*yihyeh-biće*, ono će biti, treće lice muškog roda u budućem vremenu), a razume se nedostaje u K.

Red 4: Poslednja reč: Pisar je izvršio nenamernu zamenu mesta dva slova. Umesto kako to i M navodi: *wesimlatenu* (i naše *haljine*), K= *wesilmatenu*. Zamenjeni su *lamed* i *mem*.

Red 6: Poslednja reč: u K je *yehudah* (Judeja), koja se nalazi u M.

Red 9: sadrži prazan prostor koji predstavlja razvijanje stihova. Nakon prostora, prva reč predstavlja početak stiha 5 iz četvrtog poglavlja Isaijine knjige. Treća reč od leva K= *wayivra'* (treće lice muškog roda u budućem vremenu-stvoriće, napraviće, uz *vav* konzekutivum, koje vraća buduće vreme u proslo, te dobijamo značenje: stvorio je, napravio je). M= *ubara'* (treće lice muškog roda u prošlom vremenu sa veznikom "i" i značenjem- i stvorio je, i napravio je). Na taj način, oba teksta (K i M) navode na različite načine, isto značenje date reči.

Red 10: Nakon sedme reči: u K nedostaju 14 reči, koje se nalaze u M. Ova greška označena je strelicom ispod sedme reči. Strelica se nalazi u jedanaestoj liniji u praznom prostoru. Ova greška je slučajna što se dokazuje time da su nedostajuće reči one koje se nalaze između dve reči *yomam* (danju, za dan) koje se u M nalaze u stihovima 5 i 6.

Red 12: Poglavlje 5: stih 1:nakon prve reči u K nedostaje na (zaista, hajde, molim), .

Peta reč od kraja je prošlo vreme glagola "biti" u trećem licu muškog roda. U K je navedena sa *alef* na kraju, umesto sa *he* kako je to uobičajeno u hebrejskom jeziku. Ovakav način zapisivanja predstavlja aramejski uticaj.

Red 13: Peta reč: Takođe se navodi sa *alef*, što u M svakako nije slučaj.

Red 15: Pretposlednja reč: K=bekarmiy (u mom vinogradu), M=lekarmiy (mom vinogradu, ka mom vinogradu).

Red 16: Sedma reč: K= weyasa (glagol *činiti, delati, praviti...*, naveden bez grlenog konsonanta *ajin*, verovatno kao nenamerna greška, jer se ovaj konsonant po pravilu sam po sebi i ne izgovara. M=waya'as- sa konsonantom *ajin*. Treća reč od leva: K= koristi *alef* umesto *ajin* u reči 'atah (sada, ovog momenta...). Predposlednja reč: u K=navedena je bez finalnog *he*, za razliku od M.

Red 17: Prva reč: K= navedena je sa finalnim *he* za razliku od M (K='ethema: M='ethem, značenje je isto: vas). Ovakvi duži oblici su česti, tako da se ubuduće neće navoditi, kako se nesmatraju greškama. Mogu se uporediti sa dužim i kraćim oblicima određenih zamenica kao u srpskom jeziku (bam-vama, njega-ga, njih-ih...). Treća reč od leva: K= ba'er (gorući, koji spaljuje, koji gori) M= leva'er (M koristi isti izraz ali ga gramatički tačnije navodi, dodajući prefiks *lamed*).

Red 19: Treća reč od leva: K= kiy' (jer, zato što, da, da je...), dok M navodi istu reč bez *alef* na njenom kraju, kako je to uobičajeno u hebrejskom jeziku. Ovakav način zapisivanja navedene reči je rezultat aramejskog uticaja.

Red 20: Treća reč od leva: K= lemišpah, M= mišpah (krvoproliće). M ovu reč svakako pravilnije koristi u gramatičkom smislu.

Red 22: Četvrta reč: K= izostavlja predlog *u, na, sa...* pred imenicom bayit (kuća), što M svakako navodi. Ovo se izostavljanje ne mora smatrati greškom mada je ipak pravilnije u datom sklopu rečenice, upotrebiti predlog *u, na, sa*, kao što je to u M, Isaija 5:8.

Pretposlednja reč: predstavlja interesantnu razliku između M i K. M= wehušavtem) i vraćeni ste, i postavljeni ste, postavljeni ste da sedite...). K= weyisatem, što je verovatno samo slučajna greška samog pisara, koji je ispustio slova: *xe* i *vem*, time pogrešno zapisao reč koja sama po sebi nema neko određeno značenje.

Red 27: Četvrta reč: K= pa'alat – rad, radnja, delovanje-imenica ženskog roda, koja sadrži i nastavak za genitivnu vezu sa narednom rečju u tekstu. M= po'al – rad, radnja, delovanje- imenica muškog roda. Pretposlednja reč: K= hibiytu-pogledati, gledati, posmatrati-infinitiv, ali bez promene značenje teksta u odnosu na M. M=yabiytu- pogledaće, gledaće, treće lice muškog roda jednine u budućem vremenu.

STUBAC BROJ 5

Fizičke karakteristike: Ovo je druga strana druge kožne trake koja je prišivena za svitak. Na ovoj traci se nalaze četiri stranice, što je više nego kod uobičajene trake koja obično sadrži tri stranice. Neki delovi kože su se raspali i nedostaju neki delići poslednjeg stiha, ali su barem vidljivi tragovi svakog slova. Sem malog fragmenta koji nedostaje na sredini prvog stiha, bez kog se ne mogu videti jedno ili dva slova, sva ostala slova na ovoj stranici su tu. Dve naprsline i pocepotine pomalo razdvajaju reči, ali se one i dalje mogu pročitati.

Spacijumi: Postoji sedam spacijuma koji označavaju pauze u toku misli, u stihovima 1, 6, 7, 8, 14, 15 i 25. Oni odgovaraju počecima stihovima, a versifikacija je ista kao i u izvedenom grčkom tekstu. U prvom redu je početak stiha 15:5. Razmakom u šestom stihu kreće dvadeseti stih. Razmakom u sedmom stihu kreće dvadesetprvi stih. U osmom redu je ovo dvadesetdrugi stih. Razmakom u četrnaestom stihu kreće dvadesetšesti stih. Spacijumom pre poslednje reči u dvadesetpetom stihu kreće stih 6:5.

Paragrafi: Paragrafom u trećem redu se završava sedamnaesti stih, a osamnaesti kreće sa prvom reči u sledećem stihu. Paragrafom u dvadesetom redu se završava peto poglavlje a sledeći red predstavlja početak šestog poglavlja.

Red 19: Ispravka: Prva reč u devetnaestom redu je oštećena. Ne može se pročitati. Urednik je stavio tačke ispod i iznad ove reči kako bi ukazao na neku vrstu greške. Tu je i reč koja nedostaje ali on nije pokušao da je ispravi. Reč koja nedostaje bi trebalo da bude „teref“ („plen“).

Dodata slova između redova: U četvrtom redu, član „he“ je napisan između redova na drugoj reči. Odmah ispod je izostavljeno jod, a vav kao član stoji iznad šestog reda, gde treba da stoji ve-latov. U sedmom redu, kod poslednje reči je izostavljeno ajin u „be-e’jnejhem“ i dopisano je iznad reči. U osamnaestom redu, alef je dodato iznad poslednje reči, što je bilo potrebno za ispravku u pisanju.

Različita čitanja: U desetom stihu dvadesetčetvrte strofe, peta reč je u K. „ve-ae'sh“ („plamen“), a u mazoretskom tekstu „ha-šeš“ („iseći“). A sledeća reč u K. ima dodato vav nakon početnog slova lamed, te daje „lohabat“, što može označavati završetak za ž.r. množ.dok u masoretskom tekstu stoji „lehabah“ (druga reč za plamen). No, smatra se da dodato vav ne predstavlja zvuk „o“, već je verovatnije da prosto predstavlja da postoji samoglasnik nakon lamed. Molim da pogledate uvodnu stranu, gde se govori o dodavanju vav na bilo koji samoglasnik u K. Moguće je da se u K. dodaje samo suvišno „ae'sh“ a da su druge reči („lohabat“ i „lehabah“) iste ili povezane. U trinaestom redu, kod treće reči, glagol „hajah“ je napisan kao „ve-tehajah“, ali u masoretskom tekstu stoji kao „va-tehij“. Šesta reč u dvadesetsedevetom stihu „lo“ (odrična rečca), koja se nalazi u masoretskom tekstu ne postoji u K. U dvadesetdevetom stihu, u devetnaestom redu, odmah nakon vezivnog teref, treća reč je „aejn“ („ne“). No, u K. stoji suvišno nun kojim kreće reč.

Ostala odstupanja od masoretskog teksta u K.

Red 1: Šesta reč: K= nedostaje vezivno vav koje postoji u M.

Red 4: Peta reč: K= „ha-šav“ bez završnog alef („taština“) i M= „ha-šav'“, bez završnog alef. Izgovor je isti.

Red 5: Prva reč: K.= „jahiš“ imperf. 3. l.j. m.r. („žuriti“) i M.= „jahišah“ imperf. 3. l.j. m.r. + kohortiv („Neka požuri“). Peta reč u petom redu: K.= „ve-tikrovah“ sa dodatnim „he“ na kraju, koje se ne nalazi u M. Dodavanje „he“ na kraju mnogih reči u K., a koje to „he“ nemaju u M. je vrlo često. Često se desi da za dodavanje „he“ ne postoji jasan gramatički razlog, već se pridodaje aramejskom „akcentu“ pisara. Na nekim mestima je dodavanje „he“ gramatički opravdano.

Red 6: Prva reč: K.= U reči „znamo“ nedostaje „he“.

Red 14: Peta reč: K= „jadajv“ u K. postoji dodatno jod pre sufiksa za 3.l.j. m.r.. Ovo se može pogrešno protumačiti kao konstrukcija imenice u množini sa dodatkom sufiksa. Ovakvo dodavanje jod pre

sufiksa se često viđa u K. i trebalo bi ga posmatrati kao tvorbeni znak pre nego kao pokazatelj imenice u množini.

Red 15: Prva i poslednja reč: U K. postoji dodatno alef. Nedostaje „bo“ koje bi u osnovnom obliku trebalo da ima alef uz sebe (Poslednja reč je „ve-lo’“). Obe reči predstavljaju predloge + sufiks za 3.1.j. m.r. a u M. stoje prosto „lo“ (njemu) i „bo“ (u njemu). Alef se dodaje mnogim veznicima i predlozima koje se u osnovnom obliku završavaju sa vav ili jod.

Red 24: Prva reč: M= „ve-kar’a“ veznik+ kal. glagol u 3.1.j. m.r. („i dozivao je“) [„plakao“] a u K.= „ve-karijm“ veznik + muški rod množine. Što se može prevesti kao „i plačući“ ili „i plakali su“. Peta reč: U M. se triput javlja „kadoš“ („sveti“) dok se ova reč u K. javlja samo dvaput.

STUBAC BROJ 6

[illegible]

Uneti brojevi: Redove sam numerisao ja. Izvinjavam se puristima koji bi želeli da svitak izučavaju samo sa uredničkim oznakama koje su bile na svitku pre nego je zapečaćen, u nekom trenutku pre ili posle rođenja Hrista. Brojevi redova će se pojavljivati na nadolazećim stranicama počevši od petnaeste stranice a ostale uredničke oznake koje sam ja dodao će se uočljivo razlikovati od oznaka ranijih urednika. Takođe, dodao sam reči koje su nedostajale u lakunama u desnom donjem i levom uglu ove stranice.

Paragrafi na ovoj stranici su označeni od početka sedmog poglavlja u jedanaestom redu, kao i u 7:3 u petnaestom redu i ponovo u dvadesetpetom redu što odgovara našem trenutnom početku na 7:10.

Spacijum od posebnog značaja. U devetom redu postoji spacijum zbog kog su poslednje četiri reči u trinaestom redu odvojene kao posebna misaona celina koja ne odgovara toku rečenice u trinaestom stihu. Ovo se ne slaže sa našom trenutnom versifikacijom, ali je pisar očigledno označio poslednje četiri reči kao posebnu misaonu celinu. Postojanje spacijuma podržava moje tumačenje ovog pasusa. Prelom u toku misli podržava ideju da na ove reči gledamo kao na poseban opis Božje ideje kao „sveto seme“. Ono što je interesantno je da ne postoji još spacijuma na ovoj stranici koji su veliki kao ovaj. Najveći nakon ovog se nalazi u dvadesetšestom redu, na početku stiha 7:12.

Marginalne crte

U prvobitnom obliku, marginalne crte su bile nacrtane i na desnoj i na levoj margini stranice. Potom su obrisane. Tekst je približen desnoj margini te je tako nastala prava margina teksta sa desne strane. Leva margina je služila više kao vodeća margina, gde su se neke reči završavale pre margine a neke prelazile preko nje. U zavisnosti od kože i jačine stiska pri crtanju margine, marginalna linija se kasnije javlja kao bušotina ili iscepotina ili je uopšte nema. Sve ovo možemo videti na ovoj stranici. Zbog ovoga neka slova mogu biti delimično izbrisana. Slovo na margini u četvrtom redu predstavlja dobar primer, jer se na tom mestu slovo mem delimično izbrisalo, a nalazi se na desno od marginalne linije.

Dodata slova i greške u pisanju: U stihu 6:9 postoje dve greške u pisanju odrične rečce „a'l“, koja je u K. napisana kao ajin-lamed (predlog sa značenjem- k, ka) a trebalo bi da je napisana kao alef-lamed („ne“ ili „nemoj“). Tu je i nepotrebno „he“ na kraju poslednje reči u drugom redu (još jedan primer aramejskog uticaja). Nedostaje nun na kraju poslednje reči u trećem redu.

Redovi 5 i 6: Stih 6:11: U K. postoji dodatno „he“ na kraju prve reči u jedanaestom stihu („ve'amrah“- „i rekoh“). U masoretskom tekstu kao četvrta reč u ovom stihu stoji „adonaj“ dok u K. „Jahve“ stoji kao prva reč u šestom redu.

Red 8: Stih 6:13: U K. stoji dodatno jod u reči „ve-hajethah“. Takođe, pored spacijuma u trinaestom stihu, kog smo gore pomenuli, tu je i dodavanje člana u K. na masoretsko „kodeš“ koje u K. stoji u obliku „ha-kodeš“.

Ono što izgleda kao „cadi“ na kraju osmog reda je u stvari pisarska oznaka koja pripada sledećoj stranici, što je objašnjeno na sedmoj stranici.

Red 14: Na kraju stiha 7:2: Tu su i članovi (he) dodati na dve reči u K. - „ja'ar“ („šuma“) i „ruah“ („vetar“ ili „duh“). Ove reči nemaju članove u masoretskom tekstu. U istom redu, treća reč „labab“ koja se nalazi u K. nema sufiks za 3.l.j. m.r. kog ima u masoretskom tekstu.

Red 18: Veznik (kij) na sredini osamnaeste strofe, stiha 7:4 se ne javlja u masoretskom tekstu. A poslednja reč u ovoj strofi (devetnaesti red) nema vav u reči „Remaljahu“.

Red 22: U osmom stihu masoretskog teksta, reč Damask je napisana u obliku „Damasek“, a u K. kao „Darmešek“, dvaput u ovom redu. U K: ova reč dosledno nastavlja da se javlja u obliku „Darmešek“. Pronađite je i na sedmoj stranici, u dvadesettrećem redu, na poziciji šeste reči, kao i na devetoj stranici, u dvadesettrećem redu, na poziciji pete reči, i na četrnaestoj stranici, gde se pojavljuje tri puta, dvaput u trećem redu na poziciji druge i četvrte reči, i u petom redu na poziciji pete reči.

Red 27: Četvrta reč je treća reč u trinaestom stihu. U pitanju je kohortivna reč „n'a“ (sa približnim značenjem „molim“) i napisana

je u obliku nun-alef. U K. je pogrešno napisana kao nun-he. Takođe, poslednja reč se sastoji iz predloga i sufiksa, sa značenjem „od vas“ ili „za vas“, tj. „mik-kem“, a u K. stoji kao „mik-kemah“. Ova razlika se pripisuje dijalektu, ne tekstu.

Red 28: Stih četnaesti: U K. stoji „Jahve“ dok u masoretskom tekstu stoji „adonaj“.

Red 29: Poslednji red. Prva reč je „Ha-almah“. Reč „ha-almah“ („devica“) je prva reč u ovom redu, nakon lakune, i, srećom, nije zahvaćena lakunom. Stoji u identičnom obliku u kom stoji i u M. Peta reč u poslednjem redu je „ve-kar’a“ ili „ji-kar’a“. Ovo bi trebalo da bude imperf. 3 l.j. m.r. glagola druge grupe („njegovo ime“) „će se zvati“. U masoretskom tekstu stoji „kar’atha“, što može biti u 2. l.j. m.r. perf. a kontekst bi odgovarao „zvaćete“ („njegovo ime“). Ili, peta reč, u K.- „ve-kar’a“ veznik+ perf. 3. l.j. m.r. (i on će zvati) a u M.= „ve-kar’at“ veznik+ 3.l.j. ž.r. perf. (i ona će zvati). Ime koje sledi je Imanuel koje je u masoretskom tekstu napisano sa dve reči i znači „Bog [je] sa nama“ dok su u K. ove dve reči napisane kao jedna te to ukazuje na vlastito ime, Imanuel.

STUBAC BROJ 7

Fizičke karakteristike: Ovo je sedma stranica svitka i četvrta stranica na drugoj kožnoj traci od traka koje sačinjavaju svitak. Spoj između ove i sledeće stranice i trake se jasno vidi na levoj strani. Spoj se pomalo olabavio, te nije siguran kao i ostali spojevi na svitku. Tamni deo na dnu se pojavio usled oksidacije i verovatno će brzo biti oštećen, što se desilo i sa materijalom koji je zahvaćen lakunama. Vertikalne linije na desnoj strani su verovatno tu da bi označavale margine. Tu je i velika lakuna u desnom donjem uglu. Reč „kraj“ i brojeve 7 i 8 na sredini stranice sam ja dopisao. To je slučaj i sa rečima koje nedostaju iz lakuna. Sve ostale oznake su u obliku kao u originalu.

Paragrafi su označeni razmakom sa leve strane, na kraju reda. Red 12 se završava dvadesetdrugim stihom a red 13 počinje stihom 7:23. Red 17 označava kraj sedmog poglavlja, a red 18 početak osmog poglavlja. Red 24 se završava stihom 8:4 a stih 8:5 počinje prvom rečju u redu 25. Red 10 označava novi paragraf gde je uvučena prva reč, što je početak dvadesetprvog stiha.

Jedinstvena oznaka

Red 8: Na desnoj margini se nalazi „oznaka“ koja na prvi pogled liči na cadi, no postoji opravdana sumnja da je to u stvari ispravka ili dodatak nekoj od reči koje slede. Zbog uske margine između šeste i sedme stranice, može se pretpostaviti da je to dodatak rečima na bilo kojoj od stranica. Doduše, red 8 se završava rečju „ve-haj-jethah“ veznik+ oblik 3.l.j. ž.r. glagola „biti“ („i biće“). Ne postoji mogućnost da je sufiks koji liči na ovu oznaku tu kao dodatak ovoj reči. Potom, prve dve reči na sedmoj stranici, u redu 8, na koje je verovatno dodata ova oznaka kao urednička ispravka, su „be-jom ha-hu“ („u tom danu“). Mala je mogućnost i da oznaka može predstavljati ispravku za ovaj oblik dodatu pre reči. Ono što dodatno komplikuje ovu oznaku je vrlo očigledan ostatak na desnoj margini koji remeti činjenicu da postoje dva dela ovog znaka (možda i više). Pogledajte digitalno uvećanu sliku i obratite pažnju na potez mastilom na margini.

Ostaje mogućnost i da ova jedinstvena oznaka prosto označava deo spisa a da horizontalni potez, dve linije u redu 10, označava kraj dela.

Red 15 i 16. Između reda 15 i 16, pa do kraja reda, ispisane su određene oznake između redova. Prva od njih, koja kreće iznad reči „šamah“ je izbrisana, ali se njeni ostaci mogu videti. Preko reči „šamijr“, četiri slova se mogu pročitati, ali je prvo pomalo sumnjivo. Ova reč može biti „bozal“ ili „bazol“, ali ono što liči na bet u stvari može biti mem, te reč može biti i „mazol“ ili „mozal“. Ovo drugo znači planeta i odnosi se na sreću. Vi odlučite. Uvećani deo se nalazi ispod.

Oznaka urednika

Red 10: Pogledajte horizontalni potez urednika na desnoj margini- čini se da je pisar samo hteo da označi uvlačenje dvadesetprvog stiha. Doduše, ove oznake se obično javljaju u paru kako bi označile početak i kraj dela koji se pisaru učinio bitnim. Moguće je da je znak koji zatvara taj deo zahvaćen lakunom koja se nalazi ispod. Uvlačenje u desetom redu je znak početka paragrafa gde je ispisan poslednji red. Uvlačenja nema ukoliko poslednji red nije do kraja popunjen, kao u redu 12.

Slova koja je dodao urednik:

Red 1 sadrži bet iznad reči treće od kraja. Bet je izostavljeno u „be-terem“ („pre“) i dopisano iznad reda. „Be-terem“ je masoretsko čitanje. „Be-terem“ je pravilno napisano u redu 22, na poziciji sedme reči.

U redu 2, vav je dodato iznad treće i pete reči, gde kod pete reči postoji tačkica sa obe strane vav. Ove dve tačkice označavaju to da je urednik smatrao da je dodavanje vav pogrešno.

U redu 7, moguće je da stoji vav iznad dva lamed u poslednjoj reči.

U redu 9, član („he“) je dopisan iznad reči („stopala“) „raglajim“.

U redu 13, tu je oznaka čije je značenje nejasno, a nalazi se između prve dve reči.

U redu 18, stihu 8:1, dodato je bet (u svojstvu predloga „u“ ili „na“) iznad poslednje reči „heret“ te je ona postala „be-heret“, što predstavlja čitanje u masoretskom tekstu.

U redu 17, prvo slovo je prekriveno drugim slovom pa je ispravka napisana preko slova. To slovo bi trebalo da bude vav (u „ve-hajah“), no, čini se da je bet napisano preko njega a da jod stoji iznad. Moguće je da je pisar hteo da napiše „jihjeh“ imperf. 3. l.j. m.r. Umesto „ve-hajah“ veznik + perf. 3.l.j. m.r.

U redu 27, „adonaj“ je napisano iznad reči u lakuni što bi trebalo da bude „Jahve“. „Adonaj“ predstavlja masoretsko čitanje.

Ostala odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 6: Druga reč: K.= „ve-le-debora“ se završava sa alef, dok se u M. završava sa „he“. Često se u K. javlja smena alef i „he“ na krajevima reči. Na primer, reč „kar’a“ („zvati“) je napisana sa „he“ na kraju isto toliko često kao i sa alef. Pravilna verzija je ona sa alef. Pogledajte uvodnu stranicu, kako biste saznali više o smeni i dodavanju alef i „he“.

Red 9: Peta reč: K= „ha-raglaĳim“ („stopala“). Lenjingradski kodeks koristi drugačije čitanje od M., ali se K. slaže sa M. Treća reč sa kraja u K.= znak za akuzativ, „’eth“ je napisan kao „atah“ sa „he“ na kraju. Pogledajte zabelešku na uvodnoj stranici za poslednji unos u redu 6 koji se nalazi iznad.

Red 14: Pretposlednja reč: K.= „u-be-kešetoth“ („i sa lukovima“) i M.= „u-be-kešet“ („i sa lukom“). Neki prevodioci navode lukove u jednini u M., a neki navode luk i strele. Nova međunarodna verzija navodi luk i strelu, iako su strele u množini i u M. i u K.

Red 19: Šesta reč: „ve-ha’ed“ veznik + particip pete gl. grupe („terajući ih da svedoče“) 1cs „Ja“ je shvaćeno; a M.= „ve-’e’aidah“ veznik+ peti koren imperf.. 1 cs + kohortativno „he“ (Naterao sam ih da svedoče).

Red 20: Četvrta i šesta reč: K.= ove reči predstavljaju imena, koja se u K. završavaju sa „jahu“ a u M. sa „jah“.

Redovi 22, 23: Poslednja reč u 22 i prve dve reči u 23: K.= „le-kar’ah’avijv ve-’imo“ predlog+ particip ž.r. (za zvanje)+ imenica+

sufiks za 3.l. jedn. m. r. (njegov otac)+ veznik+ imenica+ sufiks za 3.l.jedn. m.r. (i njegova majka) i M.= „ker'a 'avij ve-'imij“ inf. i imenica+ imen. sufiks 1.l.j. i imenica+ imen. sufiks 1.l.j. (da zovem, svog oca i svoju majku).

Fizičke karakteristike: Ovo je treća kožna traka koja je prišivena za svitak i ona sadrži četiri stranice, do sledećeg spoja. Celokupan tekst na ovoj stranici je čitak na vrhu, gde je ona očuvanija. No, tu je lakuna na dnu, gde nedostaje nekoliko reči, kao i rasep na donjoj levoj margini. Vidi se i pokušaj da se ispravi pocepatina u donjem levom uglu. Nekoliko reči se proteže i na levu marginu, više nego što norma nalaže.

Iako ih je malo, na ovoj stranici postoje razlike između K. i masoretskog teksta, i one su navedene u daljem tekstu.

Paragrafi i spacijumi: Tu je uvlačenje pomoću horizontalne oznake pisara koje se ponavlja i obuhvata dve linije koje označavaju da je ovo bitan deo teksta. Redovi 2 i 3 (stihovi 9 i 10) su takođe izdvojeni kao poseban paragraf. A redom 4 počinje stih 11. Pored paragrafa drugog i trećeg reda, postoji još indikacija o pauzama u toku misli i spacijumima, više nego na većini stranica. Postoje spacijumi u redovima: 6, 9, 12, 15, 17, 19, 21, 22, 25 i 26. Doduše, ovi sa ove strane ne odgovaraju trenutnoj versifikaciji i ne liče na spacijume koje smo do sad sretali. Ovo je pogotovo slučaj kod značajne rupice između završetka osmog poglavlja i početka devetog poglavlja. Stoga, pauza u šestom redu ne odgovara trenutnoj versifikaciji, kojom započinje stih 13, tri reči ispred spacijuma u šestom redu. Stih 16 počinje u spacijumu u redu 9. Red 12 počinje uvučenim spacijumom i horizontalnom oznakom. To je prva reč stiha 8:19. Spacijum u redu 15 je na sredini trenutnog stiha 21. A spacijum u redu 17 je na sredini stiha koji je 8:23 u hebrejskoj a 9:1 u Bibliji King Jamesejmsa i ostalim verzijama na engleskom. Početak devetog poglavlja u Bibliji King Jamesejmsa se nalazi na pretposlednjoj reči u redu 16. Ovaj spacijum u redu 17 je na sredini 9:1 (nakon spacijuma dolaze reči: „Prvi put“). Spacijum u redu 19 odgovara trenutnoj versifikaciji i označava početak hebrejskog drugog stiha i engleskog četvrtog stiha. Red 21 sadrži spacijum koji označava početak hebrejskog trećeg stiha a engleskog četvrtog. Red 22 ima hebrejski četvrti a engleski peti stih. Red 26 se završava spacijumom koji predstavlja kraj hebrejskog šestog a engleskog sedmog stiha. Osmi stih u engleskoj verziji kreće u sledećem redu (26).

Horizontalne oznake pisara: Oznake kojima se završavaju pasusi se javljaju između redova 1 i 2, 3 i 4, 9 i 10, 12, i 19 i 20. Tu je i oznaka koja podseća na reš na desnoj strani reda 9.

Imanuel

Reč Imanuel je napisana kao dve reči u masoretskom tekstu.

Imanuel je napisano kao jedna reč u kumranskom svitku.

Ovo ime se pojavljuje na kraju reda 1 i ponovo na kraju reda 3. U primljenom tekstu (masoretskom), napisana je kao dve reči „i'manu-el“, što ima bukvalno značenje „sa nama- Bog“ ili Bog sa nama. Pri svakom pojavljivanju ove reči u K., ona je napisana kao jedna reč u obliku „I'manuel“ (uključujući i 7:14, 8:8 i 8:10) što ukazuje na to da se ova fraza prihvata kao vlastito ime. Uključujući i poslednju reč u redu 3 (8:10) koja je prevedena kao „Bog je sa nama“ u svim tekstovima, ali se češće prihvata kao ime nego kao fraza u K.

Slova koja su dodata između redova: Tu je „he“ (član) koji je dodat na četvrtu reč u redu 2. te je reč „ve-a'zijnu“ postaje „ve-ha-a'zijnu“ u K. U redu 10, preko i ispred druge reči (penajv), prepravljen je akuzativ „e-th“, čega nema u masoretskom tekstu. U redu 12, vav je dodato iznad reči „ha-a'both“. Tu je i vav ili jod iznad pretposlednje reči u redu 16. O ovome se detaljnije priča u sledećoj belešci. Druga reč od kraja u redu 9 ima dodatni potez (moguće da je to vav) odmah iznad het koje je u prvoj reči stiha 8:17. U redu 25, jod je dodato na prvu reč, što je takođe detaljnije obrađeno u belešci. U redu 27 stoji ajin koje je dodato iznad četvrte reči.

Odstupanja od masoretskog teksta u K

Red 4: Postoji član u masoretskom tekstu na reči „jad“ (sedma reč) i vezivno vav na sledećoj reči „jasirnu“, što nije slučaj u K.

Red 5: Druga reč je u 2.l.množ. imperativa („Vi nećete reći“). U masoretskom tekstu stoji eufonično nun kog nema u K.

Red 6: Ispod ćemo primetiti versifikaciju drugačiju od one u K. U K., reči „et Jahve cabaot“ pripadaju kraju stiha 12 a u masoretskom tekstu su to prve reči stiha 13.

Red 7: Druga reč: Ovo je prva reč u stihu 14. M.= „ve-hajah“ veznik+ perf. 3.l.jedn. m.r. (i on će biti). K.= prvobitni pisar je napisao veznik + zamenicu u 3.l.j. ž.r. „ve-hij“. Kasniji urednik je stavio jod i „he“ i tako stvorio imperf. 3.l.j. m.r. „va-jehij“ (i on će biti) sa alef na kraju.

Red 10: Peta reč sa kraja započinje stih 18. U masoretskom tekstu stoji „hineh“ (hnh) (pogledati). U K. stoji „a’ nah“ (alef-nun-he).

Red 11: Jednina umesto množine: Četvrta reč je „le-otot“ („za znake“) u masoretskom tekstu, dok u K. nema završetka za množinu „oth“, pa stoji kao „le-oth“ („za znak“). Dalje, peta reč u masoretskom tekstu ima nastavak za m.r. množ. „ijm“ dok u K. stoji sa nastavkom za ž.r. jedn. „at“, u obliku „u-le-mofat“ umesto „u-le-moftijm“.

Red 15: (stih 21) Peta reč koristi prvi koren „ve-tik-caf“ u K., a sedmi koren u masoretskom tekstu, kao „ve-hit-kac-caf“.

Red 16: U K. nedostaje vezivno vav iz pete reči, što ukazuje na oznaku pisara koja nije dovršena te i nejasna. Pretposlednja reč u ovom redu je detaljnije obrađena. Ona je u hebrejskoj verziji prva reč u stihu 23, a u engleskoj- stiha 9:1. „Kij lo“ u K.; „Lo“ je napisamo kao lamed-vav („njemu“), dok u masoretskom tekstu stoji lamed-alef, tj. negativni oblik. Poslednja reč u redu 16 je pogrešno napisana u K., tj. ima dva slova pe, a vav se nalazi ispred umesto iza ajin.

Red 16: Pretposlednja reč: Ova reč u K. je „kij-lo“, napisana kao kaf-jod-lamed-vav. Dolazi od reči „kij l’o“ (za- ne). U masoretskom tekstu, ova konstrukcija je napisana kao kaf jod- lamed alef, i njo započinje poglavlje 9:1 u engleskoj verziji.

Red 18: Prva reč: K.= „hikbijd“. Ova reč, koja je najbitnija za razumevanje celokupne Isaijine šeme, pored sebe ima dosta mojih komentara u mojoj belešci, pod „Isaija 9“.

Poslednja reč: Kaf je izostavljeno iz „hošek“ („tama“).

Red 19: Šesta reč: Interesantno je da je sintagma „dolina senki smrti“ napisana kao jedna reč. Otud vlastito ime- „calmavet“.

Poslednja reč: Predstavlja dobar primer običaja pisara u K. da dodaju „he“ na glagol, u ovo slučaju, perfekat hifil glagola u 2.l.j.

m.r. „hirbijta“ („ti si umnožio“). „He“ je dodato da bi pokazalo da se reč završava na otvoreni samoglasnik, i da ima tri a ne dva sloga. Ovo takođe možete videti u sledećoj belešci. Pogledajte uvod kako biste saznali više, o običaju pisara K. da dodaju „he“.

Red 20: Treća reč: U K. postoji dodatno „he“ u reči „higaltah“ („ti si povećao“) i u četvrtoj reči „simha“ („radost“) iz istog onog razloga kog smo naveli u prethodnoj belešci.

Red 21: Trećom rečju počinje treći stih u hebrejskoj a četvrti u engleskoj verziji. Reč „kij“ sadrži suvišno jod u K.

Red 22: Druga reč je reč Midian, napisana kao „midijm“ u K. a kao „midijn“ u masoretskom tekstu.

Red 25, prva reč: „ha-misrah“ ima jod iznad sebe što bi značilo da bi se trebalo izgovarati kao „ha mi sij rah“. U masoretskom tekstu nije dodato jod. Ovo je druga reč u šestom stihu (engl. sedmi) i započinje red čineći prvu reč tog stiha poslednjom rečju prethodnog stiha. Stoga, nema traga nikakvoj pauzi u mislima K. pisara između stihova 5 i 6 (engl. 6 i 7).

Red 25: Pretposlednja reč: U masoretskom tekstu je napisana kao alef tau he („o'tah“) što predstavlja akuzativ ženskog roda od „ono“. U K. stoji u obliku alef vav tav vav („o'to“) što je akuzativ muškog roda od „ono“.

Red 26: Poslednja reč i kraj stiha: Tav iz reči „zot“ („ovo“) je prekriveno nečim što bi moglo biti mastilo ili naprslina na stranici. No, ovde glavnu anomaliju predstavlja trag uredničkog dodatka na margini koji se proteže od poslednjeg slova u redu 26 do dna stranice. Slova su previše zatamnjena da bi se mogla pročitati, ali je vidljivo da odmah iznad poslednjeg slova u redu 28.

Red 27: Treća reč „Jahve“ u K., čita se kao „adonai“ u masoretskom tekstu. Podsetnik: Postoji mnogo slučajeva gde su jod ili vav u K. dodati u svojstvu samoglasnika, na reči koje imaju holem i hirek u masoretskom tekstu. Ovakvi slučajevi dodavanja vav i jod namerno nisu istaknuta, sem ukoliko ih nije dodao urednik, između redova.

Četvrta reč: Ajin je izostavljeno iz „Jakob“ i dodato iznad reda.

Poslednja reč: M.= „ve-jošev“ („i naseljenik“) i K.= zaboravljeni završetak ove reči koji je nejasan usled blede uredničke primedbe (pogledajte primedbu na red 26 koja se nalazi iznad). Tu je izostavljanje bet koje je povezano sa neobjašnjivim oznakama na kraju ove reči. Moguće je da je to bet + nastavak za množinu kao „ve-jošvej“ („i stanovnici“), no, bet u K. u svakom slučaju nedostaje.

Red 29: Peta reč s kraja: Ime Rezin ima dodatno alef, te uz još jedan slog čini „Recijan“.

Poslednja reč na ovoj stranici: Čini se da iznad reči „peh“ („usta“) stoji potez. Moguće je da je to jod ali je moguće i da je oznaka koja upućuje na suvišno vav u reči između „pe“ i „he“.

Fizičke karakteristike: Stranica je uobičajena, sa ponekim pocepotinama i oznakama, osim lakune i nekoliko reči koje nedostaju, koje sam ja uredio, a koje su se nalazile unutar nečega što liči na mrlju od mastila i gornjem levom uglu (no. Moguće je da je to i minijatura primedba). Bledilo je zahvatilo prvo slovo pete reči u redu 23: „he“ nedostaje u Hamat. I šin-vav kojima započinje pretposlednja reč u redu 28 su zatamnjeni. Kaf u trećoj reči s kraja u redu 30 je delimično nečitka zbog linije koja je nastala usled savijanja. Još takvih linija se može naći na ovoj stranici. Vertikalna linija koja seže od vrha do dna stranice na levoj strani je verovatno margina.

Paragrafi i spacijumi: Novi paragrafi počinju nakon razmaka posle redova 2, 13, 18. Red 3 započinje 9:13 u hebrejskoj a 14 u engleskoj verziji. Neko bi pomislio da bi trebalo da postoji novi paragraf koji bi započinjao red 8, ali ga nema. Red 14 je red nakon sledećeg razmaka i predstavlja početak poglavlja 10 u primljenom tekstu. Red 19 prati razmak reda 18 i započinje stih 10:5 u primljenom tekstu. Dva spacijuma u redovima 22 i 23 nakon treće i četvrte reči ne odgovaraju versifikaciji.

Urednička dodavanja: Postoji pet slučajeva uredničkog dodavanja između redova na ovoj stranici. Prvo uređivanje u redu 1 na drugoj reči je verovatno greška, jer je samoglasnik već u reči „bot“ i nema razloga za ispravku. U poslednjoj reči u istom redu, tu je „he“ (član) napisano iznad reči „mah“. U masoretskom tekstu ima člana. Slova vav su dodata iznad reči „roš“, treće u redu 4, iznad poslednje reči „jijhamol“ u redu 5 (pogledajte belešku u daljem tekstu) i iznad reči „to'kel“, sedme u redu 8. I treća reč (uključujući lakunu) u redu 28, reč „ve-a'sijr“ ima jod dodato odmah iznad. Ovo je masoretsko čitanje.

Red 24, sredina stiha 10:10: Reč za idole, bezvredne bogove, druga reč u redu 25 je u K. u množini- „ha-a'lijlijm“ i znači „pevati“. U masoretskom stoji kao „ha-a'lijl“.

Red 25: Izostavljena reč?: Ispred treće reči s kraja stoji spacijum. U K., stih 12 kreće rečima „kij jebaca“. U masoretskom tekstu ovaj stih kreće sa „ve-hajah“ što nije slučaj u K.

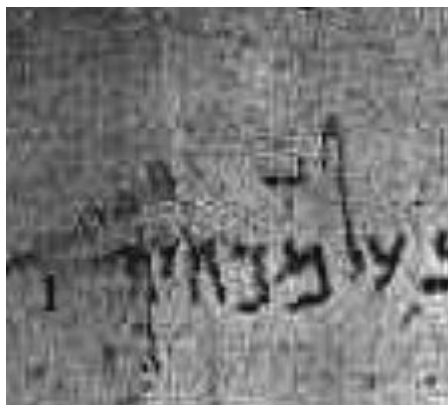
Ostala odstupanja od masoretskog teksta u K.

Red 1: Prva reč: K.= vezivnog vav nema u M.

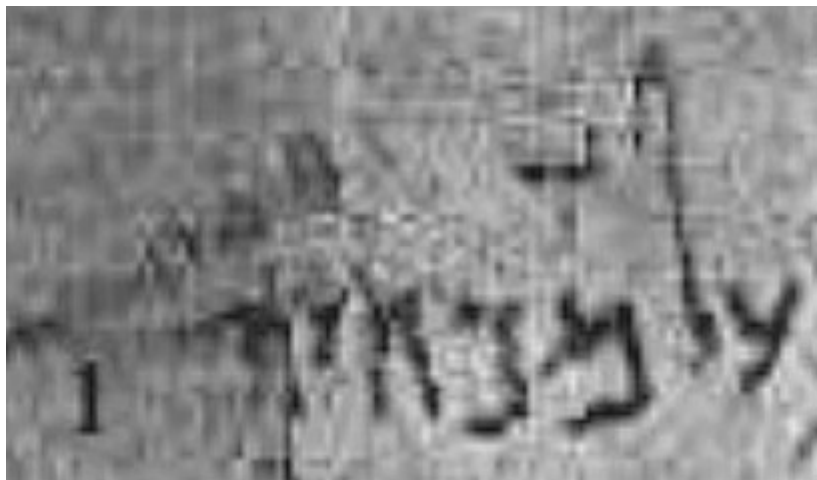
Druga reč: Zamenica „zo't“ („ovo“) nema alef. Takođe, dodato vav čini dva vav.

Red 1: Sedma reč: K.= „jadajv“ („njegova ruka“)- čini se da je ovo nominativ množine, no, pogledajte uvodnu stranicu, kako biste videli dodatna objašnjenja za dodavanje jod na imenice u jednini pre sufiksa za 3.l.j. m.r. Ovaj oblik se ponavlja nekoliko puta, kada se pominje i ova fraza, ali je u šestoj reči u redu 12 napisana bez gradivnog jod.

Red 1: Poslednja reč: M.= „ha-mak-ke-hu“- član+ particip glagola treće grupe+ sufiks za 2.l.j. m.r. („ona koja ga udara“). U K. je ovo napisano drugačije i ima drugačiji sufiks. Moguće je i više verovatno da je u pitanju druga reč. Čini se da je to „ha-mek-čej-ha“. „He“ je dodato iznad mem iako je taj deo nejasan. Koren može biti kaf het het (vršiti silu) član+ particip+ sufiks za 3.l.j. ž.r. („onaj koji vrši silu nad njom“). Izgovor ova dva oblika može biti vrlo sličan, ako ne i isti, izuzev sufiksa. Ono što ovde komplikuje čitanje je činjenica da trag od savijanja kože (objašnjeno u prethodnom tekstu) zahvata završno „he“ i čini ga nečitkim. Nema dokaza da je postojalo završno vav. Ovo je sufiks za 3.l.j. ž.r., a ne za 3.l.j. m.r. Takođe, „mrlja od mastila“ iznad ove reči dobija jasniji oblik kada se uveća digitalnim putem, te može predstavljati minijaturnu belešku. Vi odlučite. Uporedite slučaj na stranici 35, gde mora da je u pitanju minijaturna beleška. Pogledajte i ostale minijaturne beleške opisane u uvodu.

Kako se više uveća, više se čini da je u pitanju beleška. Beleška kreće sa opisom mem, gde prva dva slova vrlo podsećaju na he i mem. Broj jedan sam dodao ja.

Red 5: poslednja reč: K.= „jihmol“ imperf. 3.l.j. m.r. („on će žaliti“); drugačije čitanje: U belešci iznad, vav je dodato iznad reči „l'o ji-hamol“ („ne žaljenje ili oproštaj“). Ove reči nema u prerađenom tekstu, koji koristi „l'o jismah“ („nema radosti“). Reč „jihmol“ je iskorišćena kao osma reč u redu 10, što je slučaj i u M.

Red 9: Druga reč: K.= Dodavanje jod na osnovu ove reči: „gaj’ut“, verovatno zbog izgovora. Četvrta reč: U K. ova reč počinje sa predložkim mem (iz) a u M.= bet (u). Treća reč s kraja: K.= K.= „neta’am“ i M.= „ne’etam“ što predstavlja grešku u pisanju u K. Dva slova imaju zamenjen redosled. Poslednja reč: K.= „ve-jihju“ veznik+ imperf. 3.l.množ. m .r.“ („i oni će biti“) i M.= „ve-jehij“ + jusiv u 3.l.j. m.r. („i biće“). Narod: subjekat je zbirna imenica.

Red 11: Druga reč: K.= nema vezivnog vav u M.

Red 20: Osma reč: K. ne priznaje ni „kere“ ni „kituv“ gde oba imaju sufiks za 3.l.j. m.r., već ima samo „lašum“- infinitiv (postaviti ili staviti).

Red 25: Treća reč s kraja: U K. stih 12 ne kreće rečju „ve-hajah“, dok u M. to jeste slučaj.

Red 27: Osma reč: K.: „va-jomer“ veznik+ imperf. 3.l.j. m.r. („i reče“) a M.= „’amar“, perf. 3.l.j. m.r. („rekao je“). Vav veznik nakon veznika „kij“ u K. se čini nepotrebnim.

Red 28: Šesta reč: K. se slaže sa kituv, ne sa kere.

STUBAC BROJ 10

Fizičke karakteristike: Ovo stranica se čini „najuobičajnijom“ u svitku do sada, iako sadrži pojedina odstupanja od izvedenog grčkog teksta. Ona je treća na trećem parčetu kože svitka. Skoro sve reči su čitke. Tu je naprslina na koži u gornjem levom uglu, koja se proteže od prvog do šestog reda. U redu 1, ajin u reči „al“ (iznad ili nad) je prekriveno naprslinom, a u redu 4, reč „šijto“ („njegovo trnje“) je skoro potpuno uništena, iako se može pročitati ako se pažljivije pogleda. Isti napor je potreban da bi se videla sva slova u nekoliko redova u donjem levom uglu, jer su izbledela. Tu je i trag od presavijanja koji se širi preko cele stranice na desnoj strani. Poreklo ovakvih tragova i naprslina je detaljnije obrađeno na uvodnoj stranici, pod sekcijom V. Nema lakuna, iako je donji deo strane otkinut.

Paragrafi i spacijumi: Na ovoj strani ima sedam paragrafa i samo jedan spacijum u redu 29, u donjem desnom uglu. Završeci paragrafa se nalaze u redovima 2, 6, 10, 14, 18, 19 i 27. Red 3 započinje stih 10:16, a red 7 započinje stih 20, red 11 stih 24, red 14 stih 27. Red 18 započinje stih 33, dok red 20 započinje poglavlje 11, stih 1. Red 28 započinje stih 11:10 a spacijum u redu 29 označava početak stiha 11:11.

Red 20: Četvrta reč: Red 20 predstavlja prvi stih u poglavlju 11. Četvrta reč je „ve-nacer“ prevedena kao „i grana“.

Urednički dodaci: Tu su i horizontalne oznake između redova 13 i 14, kao i između redova 29 i 30. Vidimo i oznaku koja liči na „he“ ili „het“ iznad treće reči u redu 15. Ona u stvari predstavlja jod i vav. Dotična reč je „A’jat“, tj. ime grada. Dodatna slova odgovaraju izgovoru u M., s tim što se u K. ova reč završava na „he“. (pogledati dalji tekst, pod „Red 15“). Član se ovde čini suvišnim. No, u redu 18, „he“ je dodato na treću reč s kraja, tj. „komah“, što takođe predstavlja primer masoretskog čitanja. Redovi 22 i 23: Druga reč s kraja u redu 22 i prva u redu 23 je reč za zemlju, sa sve članom- „ha-a’rec“. Masoretski tekst ne sadrži član ni u jednoj. Red 23: Druga reč je „be-ševet“, u kojoj je prvobitni pisar izostavio „bet“, ali je ono dopisano iznad reči. U poslednjoj reči u redu 23 je izostavljen član

koji se nalazi u masoretskom tekstu (tu je i pisarska greška u redu 23, stihu 5). Red 25: Prva reč: Prva reč je i poslednja reč stiha 11:6 i znači „u njima“. U K. stoji dodatno „he“, što „bam“ pretvara u „bamah“ u K. (moguće je da je ovde u pitanju aramejski uticaj). Red 26: (stih 8) Šesta reč („cafoni“ ili kokatriks) ima nastavak za množinu „ijm“, kog nema u prerađenom tekstu. U redu 29 je na četvrtu reč s kraja dodat nastavak za akuzativ „e’t“, i tako prepravljena se slaže sa masoretskim tekstom. Red 30 (poslednji red): Stih 11:11: Treća reč je „Patros“ (naziv mesta) i sadrži suvišno slovo na kraju, koje je možda vav, kome tu nije mesto.

Ostala odstupanja od masoretskog teksta u K.

Red 1: preposlednja reč: K.= „menijfajv“ a u M.= „manijfo“. Pogledajte uvodnu stranicu, kako biste saznali više o dodavanju jod na oblike u jednini ispred sufiksa za 3.l.j. m.r. Ono što liči na tvorbeni nastavak za množinu je jednostavno metoda u K. da se na particip jedn. m.r. dodaje sufiks za 3.l.j. m.r. „hee“. Doduše, moguće je da je pisar ovaj deo preneo u množinu kako bi se slagao sa delom koji sledi u sledećem redu, kod treće reči.

Red 11: Treća reč s kraja: K.= „maševet“ („od štapa“) a u M.= „baševet“ („u štapu“ ili „štapom“). Poslednja reč: „u-matu“ a u M.= „u-matehu“- Ovaj oblik je pravilno napisan u K. u redu 18, kod treće reči.

Red 12: Druga reč s kraja: K.= „ve-je’ijr“ veznik+ glagol treće gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf. („i on će pomešati“). M.= „ve-’orer“ glagol treće gl. grupe u 3.l.j. m.r. perf. („i on će pomešati“).

Red 15: Treća reč: Ovde stoje jod i vav iznad imena grada- „Ajat“. Jod i vav su napisani u identičnom obliku i kod treće reči u redu 23, tj. „pijv“. No, u K. umesto tav na kraju „ ’Ajat“ stoji „he“ na kraju. Dodavanje vav i jod predstavlja uobičajenu metodu pisara da ih koriste kao polusamoglasnike. Izgovor bi dakle glasio: „Aj-jat“, ako bi se na reč vratilo tav. Ovde vav predstavlja zvuk koji proizvodi slog *au* u engleskim rečima *cause* ili *auto* (slično srpskom dugouzlaznom „o“). Vav se u K. koristi umesto bilo kog samoglasnika. Pogledajte diskusiju o vav kao polusamoglasniku na

uvodnoj stranici. Deveta reč: K.= „’aver“ perf. 3.l.j. m.r. („on je otišao preko“) a M.= „’avru“ perf. 3.l.množ. m.r. („oni su otišli preko“).

Red 23: (Stih 5) Pisarska greška: Četvrta i peta reč u redu 23 imaju tačkice iznad i ispod sebe što predstavlja oznaku pisara da su reči pogrešne i da ne pripadaju tekstu. Pisar je napisao reči po pogrešnom redosledu budući da reči „jamt raša“ („on će ubiti grešne“) stoje po pravilnom redosledu na poziciji osme i devete reči u ovom redu. Običaj da se kod pogrešno napisanih reči pišu tačke, iznad ili ispod reči, je čest u K. svitku. Sledeće viđenje toga kako je greška nastala leži u tome da su poslednja slova pre greške „ijv“, što su slova koja direktno prethode reči na pravom mestu u redu. Stoga se može zaključiti da je običaj stavljanja tačkica kod reči koje ne pripadaju tekstu (kao što je ovde slučaj) primenjivao prvobitni pisar a ne neki kasniji urednik, što bi mogao biti slučaj kod mnogih ostalih ispravljenih grešaka.

Red 24: Dvanaesta reč: U K. je izostavljeno alef u „u-marej“ („tovljena životinja“) a u M. nije- „u-marej“.

Red 26: (Stih 11:9) Pretposlednja reč: Drugačije čitanje: U izvedenom grčkom tekstu stoji „be-col har kadešij“ („u celoj mojoj svetoj gori“), dok u K. stoji prosto „be-har kadešij“ („u mojoj svetoj gori“).

Red 26: Pretposlednja reč: U K. je izostavljeno „kol“ („ceo“) kog ima u M.

Red 27: Zamena glagolskog vremena: Druga reč: Prerađeni tekst sadrži kal. glagol u 3.l.j. ž.r. perf. dok u K. stoji isti glagol ali je kal. imperf.. 3.l.j. ž.r. „timla’ah“ umesto „mal’ah“.

Red 28: Pretposlednja reč: Pisanje: K.= „nisah“ perf. 3.l.j. m.r. („on će podići“) a u M.= „nisa“, isto, ali pravilno napisano. Zamenjivanje alef sa „he“ je čest običaj u K.

Fizičke karakteristike

Ovo je poslednja od četiri stranice na trećem listu svitka. Šav i trag šivenja su vidljivi na levoj strani ove stranice. Nema reči koje su prekrivene lakunama. Kao i ostali šavovi, čini se da su i ovi šiveni u cilju opravke, kao i glatkija prvobitna površina gde se šavovi ne mogu videti, pogotovo na dnu pete stranice. Margina je značajno nakrivljena na ovoj stranici, mnogo više nego na prethodnim stranicama. Desna margina na dnu je pomerena ulevo za više od jednog centimetra. Prvo slovo na stranici je nečitko usled površinskog otcepljenja. U pitanju je lamed.

Zanimljiva oznaka

U dnu desne strane, između redova 26 i 29 stoji mrlja koja je verovatno nastala jer se mastilo rasulo pre nego se osušilo. Moguće je i da mrlja oslikava otisak pisarovog prsta pošto je pomerio svitak pre nego se mastilo osušilo. Vidljiviji otisak prsta se može videti na 44. stranici svitka, na kojoj postoje dva moguća otiska prsta. Četrdesetpeti stranica svitka ima sličnu mrlju na istom mestu na stranici.

Paragrafi i spacijumi

Paragrafi se završavaju u redovima 6, 11 i 24. Dvanaesto poglavlje počinje u redu 7 i produžava se do reda 11. Red 12 je početak trinaestog poglavlja. Red 25 započinje stih 13:17. Spacijumi se nalaze u redovima 1, 4, 26, 30. Spacijum u redu 1 započinje stih 11:13, onaj u redu 4 započinje stih 11:15, spacijum u redu 26 stih 13:19, a četrnaesto poglavlje započinje spacijumom u redu 30.

Izostavljena reč u redu 1: Stih 12: Na poziciji četvrte reči s kraja, u masoretskom tekstu stoji „me;-a’rba’kenafot“ („sa četiri ugla“). K. izostavlja reč „četiri“ („a’rba’“) te je reč „me:-kenafot“ („sa uglova“).

Urednički dodaci i odstupanja od masoretskog teksta u K.

Red 7: Slovo koje nedostaje: Četvrta reč: Pored slova koje nedostaje, sufixs nije za 3.l.j. ž.r. kao u K. U masoretskom tekstu stoji „’odka“ umesto „’odah“ koje stoji u K. Slovo koje nedostaje je vav. Nešto (voda) je ovo slovo učinilo nečitkim, kao i slovo u redu koji se nalazi direktno iznad (verovatno vav).

Red 7: Sedma i deseta reč imaju „he“ dodato na kraju, kog nema u masoretskom tekstu. Ono je eufonično i slogotvorno, a ne predstavlja sufixs.

Dodatna reč: Red 7, stih 12:2 Poslednje dve reči: U frazi koja se nalazi u prerađenom tekstu, „Bog je moje spasenje“, reč „e’l“ („Bog“) je u K. napisana dvaput.

U redu 8 stoji „he“ iznad reči „Jahve“ koja nikada ne bi trebalo da ima član. Čini se da je „he“ koje je dodato u K. u stvari sufixs za 3.l. ž.r. koji je dodat na prethodnu reč, tj. „ve-zimratij“, ali ovaj oblik nije prihvatljiv. „He“ u masoretskom tekstu je deo „jah“ (jod he) što se prevodi kao „Gospod“. U K. nema odvajanja. Sledeća reč u istom redu nakon „jah Jahve“ je glagol u 3.l.j. m.r. u masoretsko tekstu i to je jusiv ili imperf.. „va-jehij“. U K. je to perf. 3.l.j. m.r. „hajah“ sa pridodatim alef.

Red 8: Četvrta reč s kraja je prva reč stiha 12:3 i ima „he“ dodato na sufixs za 2.l.množ. m.r.

Red 9: (stih 12:4) Druga reč: „’amartah“ u K. je „’amartem“ u masoretskom tekstu i peta reč „’odo“ u K. je „hodo“ u masoretskom tekstu.

Red 10: Druga reč: Ovde stoji slovo sin iznad reči „ngb“. Masoretsko čitanje bi glasilo „nigav“.

Red 10 i druga reč s kraja: Reči „bat Cion“ („kćerka Siona“) je napisao pisar. Kratkim potezom je precrtano „bat“, a iznad je napisano „joševet Cion“ („stanovnik Siona“).

Red 14 : Deveta reč: U K. je izostavljeno alef. Reč „nesafijm“ bi trebalo da glasi „ne-’asafijm“ („budite ujedinjeni“). Drugi koren za particip m.r. množ.

Red 18: Greška u pisanju: Stih 13:9: (alef gimel zajin reš jod) „’agzarij“ u K. bi trebalo da bude „’akzarij“.

Red 19: Šesta reč: K.= „j’ajru“, M.= „jahe:llu“.

Red 20: Sedma reč: Stoje dva vav u „avonam“Imenica sa sufiksom za m.r. množ. „njihovo zlo“. Drugo vav je dodato da pokaže kako vav u ovoj reči ima konsonantnu vrednost.

Red 25 i deveta reč: U K. stoji 3. l.j. m.r. imperf.. „jihšub“ dok u masoretskom tekstu stoji 3.l.množ. m.r. imperf.. „jihšubu“.

Red 26, dodatna reč: (Stih 13:18) Druga reč „ve’al“ u K. ne postoji u izvedenom grčkom tekstu.

Red 28 Stih 13:20: Šesta reč je nečitka usled mrlje od vode, gde bi trebalo da bude „jahael“. Peta reč s kraja, „jarbico“, ima jod dodato iznad sebe, što je čini rečju „jarbijco“.

Red 29 ima jod iznad druge reči s kraja (alef majim). Reč „Isles“ bi trebalo da ima dva jod, kao u masoretskom tekstu.

Horizontalna oznaka: Započinje dvanaesto poglavlje u redu 6.

STUBAC BROJ 12

Fizičke karakteristike: Ovo je prva stranica na četvrtom parčetu kože, jednom od onih koji zašiveni sačinjavaju svitak. Do sledećeg spoja na ovom parčetu ima još četiri stranice. Najočiglednija odlika ove stranice je pocepotina koja prelazi preko skoro cele stranice, tj. od donjeg levog ugla oko 2,5 cm od leve margine do skoro oko 3 cm od samog vrha i zalazi u levu marginu. Tekst je bio preuređen tako što su materijali za ponovno povezivanje delova postavljeni između redova kako ne bi neka slova učinili nečitkim. Šav na desnoj strani je detaljnije obrađen, ali se opravka šava na sredini teksta jasno vidi na ovoj stranici. Ovakvo opravljavanje svitka je dokaz da je svitak dugo korišćen, da je odvijan i ponovno savijan mnogo puta dok spojevi nisu oslabili pa su se rupe, pocepotine i oštećeni delovi morali popraviti kako bi svitak i dalje bio upotrebljiv. Nije moguće reći koliko je svitak bio aktivno korišćen, čitan, prepisivan i prepravljan. No, opravke govore da je svitak bio star i da se već dugo koristio pre nego je konačno ostavljen na čuvanje.

Paragrafi i spacijumi: Krajevi paragrafa su označeni u redu 4 kojim se završava stih 3 i u redu 30 kojim se završava stih 28. Tu su i spacijumi u redu 8 kojim počinje stih 7, i u redu 23 kojim počinje stih 22.

Red 9: Poslednja reč: K.= „šavtah“ („ti sedi“) i M.= „šakavtah“ („ti leži“)

Red 7: Treća reč: M.= „madhebah“ je u Bibliji King Jamesejmsa prevedeno kao „zlatni grad“, a u K. stoji „marhebah“ („bes“), što Američka nova standardna verzija navodi kao pravilnije čitanje. Nova međunarodna verzija ne prepoznaje reš koje stoji u K., iako je njegovo postojanje jasno. Na primer, uporedite dalet u redu 4 na poziciji treće reči sa reš u „marhebah“.

Red 15: Prva reč: K.= „be-lebavekah“ („u tvom srcu“). Pisar je napisao drugo slovo na mesto kaf u sufiksu za 2.1.j. m.r. u ovoj reči. Čini se da je delimično izbrisano slovo bilo lamed, ali je tu ostala crta iznad kaf, zbog koje je manje verovatno da je u pitanju lamed. Možda je pri ispravljanju pisar dopisao kaf na kraju i onda ga ispravio dodavši „he“ kako bi pokazao da je u pitanju otvoreni

samoglasnik za muški rod. Moguće je i da je pisar mislio da piše „u Babel“ kao u prvoj reči u redu 24.

Ispravke urednika:

Pored velikog kaf u redu 30, na tekst dodata su slova u redovima 18, 21 i 29, kao i dopisana reč iznad reda 20, tik levo od pocepatine. U redu 18, „he“ (član) je dodato na „a'rec“ a u redu 20, član „he“ je dodat na „a'mek“. Reč u redu 20 je u stvari izostavljena u K. u odnosu na izvedeni grčki tekst i prati pocepatinu koja je učinila nečitkim lamed iz reči „'el“ (predlog). Reč koja nedostaje u onome što je urednik napisao iznad reda je „'avnej“ („kamenje“). Ova reč je napisana drugačijim stilom i rukopisom, što je očigledno i predstavlja dokaz da je bilo više od jednog urednika, pored prvobitnog pisara i kasnijih urednika.

Takođe, u redu 20 možete videti pokušaj da se zatamne kaf i nun u reči „ke-nacer“ („kao Nazarećaninu“). Ova reč ima mistično značenje svaki put kada ju je Isaija upotrebio.

Red 23: Druga reč posle spacijuma u stihu 22 ima sufiks za 3.l.množ. m.r. „hem“ kao „hemah“.

Red 24: Prva reč: Poslednje „l“ u „le-babel“ („u Vavilon“) delimično nedostaje. Pretposlednja reč: M.= „kipod“, bodljikavo prase. U verziji King Jamesejmsa je „bukavac, a K. „kipaz“, zmija.

Red 25: Druga reč: M.= „be mat'ate'a“. K.= „ve tataij“

Ostala dodata slova: U prvoj reči stiha 29 stoji vav.

„He“ koje nedostaje: U redu 24, stihu 23: Četvrta reč sleva u K. je „ve-samitij“, a trebalo bi da je „ve-samitijha“ a u redu 25, druga reč „ve-ta'ta'tij“ u K. je „ve-ta'ta'tijha“ u masoretskom tekstu.

Poslednjih pet redova na ovoj stranici: Usled opravki i uređivanja, postoje mnoge anomalije koje se mogu primetiti. Počevši od reda 27, na pocepatini stoje 'ajin lamed i jod („'alij“). Reč koja prethodi ovoj ima sufiks za 2.l.množ. m.r. napisan kao „kemah“ umesto „kem“. U redu 28, druga reč u K. je „šikmekah“ („njeno rame“?). U masoretskom tekstu stoji „šikmo“ („njegovo rame“) [prevod glasi: „njihovo rame“]. Reč „jafer“ nedostaje u lakuni u redu 29. No, ne

nedostaje ni jedna reč u lakuni u redu 31, ali jod iz kal. glagola u imperf. 2.1.j. ž.r. nedostaje u reči ispred lakune.

Red 30: Neobično veliko kaf je napisano na kraju reda 30 a iznad reči „Ahaz“ u redu 31 se nalazi neuspešni pokušaj da se ispravi reč „car“ koja prethodi reči „Ahaz“. Reč „ha-mel“ u K. bi trebalo da bude „ha-melek“ („car“).

Poslednja reč:

Poslednja reč, „Pelešet“ („Palestina“) mora da je bila unutar lakune jer je napisana kao sledeća reč ali je izgubljena i kasnije ispravljena. Ako je to slučaj, onda se ovo uređivanje i mnoga sledeća uređivanja desilo nakon pojave pocepatine i opravljanja svitka. Redosled uređivanja se može videti po lakuni i opravkama. Svitak je bez sumnje bio dugo korišćen. Potom se desila određena nezgoda usled koje je nastala ova pocepatina koja skoro pa prelazi preko cele stranice, te je pocepatina opravljena a svitak je dalje korišćen. Nakon nekog vremena, delić na dnu stranice koji je prišiven tokom opravke je otpao i izgubio se. Ovo se vidi pomoću niti koje dokazuju da je deo koji je dodat manji od onog koji je otpao. Stoga, pošto je delić koji je otpao na sebi imao reč „pelešet“, ta reč je dodata na drugoj strani pocepatine. Ovo ukazuje na to da je svitak bio dugo korišćen pre nego su stupile opravke i uređivanje.

Podebljana slova: Postoje tragovi da je, pored toga što je između redova dopisivao reči koje nedostaju, urednik i podebljavao neka izbledela slova. Reči koje su deblje od ostalih se nalaze u redovima 8 (druga reč), 20 (druga reč), 23 (nekoliko reči, kao i poslednja), a u redu 24 je moguće da je dodato nekoliko bleđih poteza.

Paragrafi i spacijum: Postoji samo jedna paragrafna praznina u redu 5 koja označava kraj poglavlja 14. Poglavlje 15 počinje u redu 6. Ne postoji paragraf ili spacijum koji označava početak poglavlja 16, čija je prva reč u stvari peta reč u redu 17, gde sam ja dopisao simbol za paragraf i strelicu na desnoj margini. Tu je uvlačenje koje se obično smatra paragrafnom oznakom u redu 20, ali se nalazi na sredini stiha 16:3 i ne označava pauzu u toku misli iako je povezana sa sledećim stihom, što se tiče toka misli. Drugo uvlačenje koje označava paragraf se nalazi u poslednjem redu (31) i predstavlja početak stiha 16:3. Spacijum u redu 23 započinje stih 16:6.

Urednički dodaci između redova: Red 1: Četvrta reč sadrži jod; Red 3: Četvrta reč sadrži jod; Red 10: Poslednja reč sadrži jod; Red 15: Poslednja reč sadrži jod; Red 24: Druga reč s kraja sadrži jod; Red 26: Druga reč s kraja sadrži vav; Red 27: Treća reč s kraja sadrži alef; Red 30: Sedma reč sadrži jod; U redu 30 stoji „labavo“ jod ili vav ispred preposlednje reči.

Odstupanja od pisanja teksta i reči u izvedenom grčkom tekstu: Red 1: Četvrta reč sadrži dodatno kaf i završava se sa „he“ umesto jod; Red 4: Šesta reč je „modad“ umesto „bodad“; Deseta reč je „malkej“ („carevi“ + genitiv) umesto „mal’akej“ („izaslanici“+ genitiv).

Ozbiljni slučaj izostavljanja: U redu 26 stoji zvezdica koju sma ja dopisao, i ona predstavlja izostavljanje dve trećine stiha 8 i jedne trećine stiha 9. „Gefen šivmah“ su poslednje reči ispred zvezdice u stihu 8, a sledeća reč u K. je ona reč posle istog onog „gefen šivmah“ u stihu 9 izvedenog grčkog teksta. Ovako nastaje česta pisarska greška gde se pogled ne vrati na reč na stranici koja je tek prepisana, već na red ili dva ispod. Ne postoji ništa što su uradili kasniji urednici a da ukazuje na ovo izostavljanje. Od prve stranice beleški, ubacujem: U „praznini“ u stihu 16:8-9, Kb. Tekst ima prazan prostor, koji označava izostavljanje, a ono nije označeno u „Veličanstvenom Isaijinom svitku“. Kada sam pre oko dve godine preveo „Kumranske spise“, na prevod sam dodao ove komentare:

„Prepisivač ili pisar mora da je prepisivao iz drugog rukopisa [verovatnije je to nego da je slušao čitača] i zastao kod „gefen šivmah“ u stihu 8, potom se njegov pogled vratio na deo stranice gde piše „gefen šivmah“, na sredini stiha 9 i potom prepisao ostatak stiha 9 i nastavio da prepisuje stih 10, izostavivši reči između dve sintagme „gefen šivmah“, što zauzima dve trećine stiha 8 i jednu trećinu stiha 9.“

Još jedan primer izostavljanja i problemi u čitanju se javljaju u redu 30 počevši od poslednje reči u redu 29. Izvedeni grčki tekst sadrži reč „nila’ah“ („on je umoran“), ali ne i K., u kom stoji „u-b’a“ („i on dođe“). U M. piše: „Moab, umoran od visokih predela, dođe u svoj hram...“ dok u K. piše: „...i Moab dođe na visoka mesta i dođe u svoj hram.“ (bukvalno- „sveto mesto“).

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 3: Četvrta reč: Nepoznati znak iznad četvrte reči.

Red 6: (Šesta reč): K.= „ijr“ grad a u M.= „ar“ (Grad umesto vlastitog imena. (Osmu reč)ima dodatno vezivno vav).

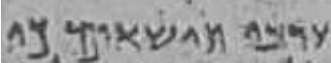
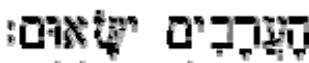
Red 7: Poslednja reč: K.= „Medeba“ napisano sa he umesto alef na kraju.

Red 8: Poslednja reč: K.= sufiks za ženski rod, M.= sufiks za muški rod.

Red 11: Druga reč: K.= izostavlja „he“ na kraju kog ima u M.

Red 14: Prva reč: K.= „ehaja“, pogrešno napisano oblik imen. sufiksa za određivanje pripadnosti prvom licu jednine, M.= „hajah“ 3.l.j. m.r. (Četvrta reč s kraja). K.= „m“ nedostaje u nastavku za množinu (pretposlednja reč) K.= glagol u 3.l.j. ž.r., M.= glagol u 3.l.j. m.r.

Red 14: Poslednje tri reči: Ovo predstavlja primer ljudske tipografske greške. Obratite pažnju da to da je K. pisar u M. nastavak za množinu „ijm“ pretvorio u jod, oblik za množinu muškog roda. Čini se da je mem, odakle god da je prepisivao, zamenio sa tav, koje je dodao na sledeću reč koja nema tav u M. U K. takođe nema „he“ člana u „arabijm“. Uporedite:

K. = M. =

Red 18: Četvrta reč bi trebalo da je „hajah“ ali se čini da sadrži dodatnu oznaku koja liči na „p“ a i ovo je dobar primer toga kako pisari K. zbunjuju što se tiče pisanja alef ili he na kraju reči.

Red 19: Stih 16:3: Treća reč: K.=„hevijv“ (bez alef), M.= „havi’jv“.

Red 23: Stih 16:6: (Peta reč s kraja) U K, stoji dodatno alef u reči koja je „gar“ u M.

Red 24: Stih 6: (Druga i peta reč) Druga reč: K.= „laken“ (stoga), M.= „lo’ken“ (odrična rečca, osim ili ne) (Stih 7) Peta reč: U K. stoji „l’o“(ne), reči koje nema u M.

Red 26: Stihovi 8 i 9: Kod zvezdice: U K. nema središnjeg jod koje se nalazi u M. Peta reč: U K. stoji „he“ na kraju, kog nema u M.

Red 27: Stih 16:10: Pretposlednja reč: U K. stoji jod na kraju, što nije slučaj u M.

Red 29: Stih 16:12: Četvrta reč s kraja: K.= „jihjeh“ imperf.. 3.l.j. m.r. , M.= „ve-hajah“ veznik+ perf. 3.l.j. m.r.

Red 30: Stih 16:12: Prva reč: U K. je izostavljanje u M., koje je gore prikazano, shvaćeno kao „još jedno izostavljanje“.

Red 31: Stih 16:14: Poslednja reč: K.= „H“ nedostaje u „Jahve“

STUBAC BROJ 14

Fizičke karakteristike: Izvinjavam se zbog zvezdice u redu 20 i za fusnote. One su nastale usled moje greške pri prvom čitanju ponovljenog pasusa gde mi se učinilo da njegovi delovi nisu na svom mestu, što nije bilo tačno. No, ovo je primer toga kako je lako da se desi da pažljivi pisar napravi grešku. Ovde nema greške. Stranica je prilično dosledna i na njoj nema mnogo odstupanja od izvedenog grčkog teksta, a i u dobrom je fizičkom stanju. Jedina primedba stoji uz red koji moguće nastaje iz prethodno nastalog traga od presavijanja kože (možda i pre nego je koža ispravljena da bi se na njoj pisalo). Trag od savijanja na sredini stranice čini nečitim slova na drugim stranicama, kao što je ovde slučaj.

Paragrafi i spacijum: Redom 2 se završava poglavlje 16 a redom 3 započinje poglavlje 17. Red 6 je završetak stiha 17:3. Red 18 je završetak stiha 17:11 a redom 19 počinje stih 17:12; Red 23 je početak poglavlja 18. Jedini spacijum na stranici se nalazi u redu 10 i predstavlja početak stiha 17:7.

Slova koja je urednik dopisao između redova: Red 7: Stih 17:4: Šesta reč: Ajin koje nedostaje u Jakobovom imenu je dodao urednik. Ono je spojeno sa donjim delom cade u redu iznad, te je pomalo nečitko. Red 10: Prva reč: Vav je dodato na „roš“ („glava“). Red 25: Vav je dopisano iznad poslednje reči. Ova stranica u stvari predstavlja primer stranice gde nije bilo potrebno mnogo uredničkog dodavanja.

Odstupanja u K. od izvedenog teksta:

K.= Veličanstveni Isaijin svitak M.= izvedeni grčki tekst

Red 2: Peta, šesta i sedma reč: Peta reč u K. sadrži precrtano slovo. U M. stoji „miz’ar“, prilog, K.= greška u pisanju sa pokušajem ispravke. Moguće je da su dva slova napisana na mestu jednog. Jedno od njih je cade. Jedno od mogućih objašnjenja je to da je pisar napisao cade umesto zajin i probao da ga prepravi. Čini se da je ovo slovo preko kog je napisano drugo u stvari bilo lamed, ali je verovatnije da je pisar napisao zajin iznad cade kako bi ispravio pogrešno napisano cade. Šesta reč: U K. stoji dodatno vezivno vav uz

negativnu reč, dok ovog vav nema u M. Sedma reč (poslednja): K.= „kavod“ („težak“ ili „slava“). Nema sumnje da je K. pisar napisao dalet na kraju ove reči. Naglasio je kvačice na dalet. M.= „kavir“, pridev („moćni“). Deo između redova 2 i 3 na desnoj margini: Izvinjavam se zbog ubacivanja rimskih brojeva (XVII), to sam uradio da bih označio početak poglavlja 17.

Red 3: Druga i četrta reč: Pronađite reč „Damask“ napisanu kao „Darmešek“, što predstavlja uobičajeni oblik kojim se ova reč piše u K. M.= „Damešek“. Pretpostavlja se da iznad prvog „Darmešek“ stoji ispravka u vidu ogrebotine. Ona se takođe nalazi i u redu 5, na poziciji pete reči. Pretposlednja reč: K.= „hajijta“, M.= „hijtah“, drugačije napisano „hajah“ u 3.l.j. m.r.

Red 4: Treća reč: K.= „avor’aro“, M.= „aro’er“ (Ime grada).

Red 6: Stih 3: Šesta reč: K.= „Jahve“, pogrešno napisan nastavak za 3.l.j. m.r., M.= „jihju“ (3.l.množ. m.r.).

Red 10: Stih 6: Peta reč: Žvrljotina ili oznaka prekriva ono što bi trebalo da bude nastavak za muški rod množine, kojim se završava 3.l.j. ž.r. („...pejha“).

Red 11: Bet nedostaje u prvoj reči nakon spacijuma.

Red 12-13: Stih 8: Poslednja reč u redu 12: U K. stoji sufiks za 3.l.j. m.r., kog nema u M. Potom nedostaje sledeća reč u M., tj. „jadajv“ („njegove ruke“), što nije slučaj i sa K. Sledeća reč, prva u redu 13: U M. stoji vezivno vav, dok ga u K. nema. Na primer, K.= „’ašer“, M.= „ve-’ašer“. U četvrtoj reči stoji vezivno vav dodato na „l’o“ (ne) kog nema u M.

Red 15: Stih 10: Druga reč s kraja: K.= „shakahtij“ liči na glagol u perf. sa imen. sufiksom 1.l.j. („Zaboravio sam“), ali je to K. forma od M.= „šakahte“, glagola u perf. 2.l.j. ž.r. („Ti si zaboravila“). Za više informacija o ovom obliku u K.

Red 16: Treća reč: M.= „ma’uzek“ imenica+ sufiks za 2.l.j. ž.r. („tvoja snaga“). K.= Moguće je da je u pitanju greška u skriptiranju, jer je slovo napisano pa preko njega dodato ajin, kako bi se ispravila reč, a potom vav koje je dodao pisar da naglasi samoglasnik „u“.

Ceo red 17: Ceo red 17 je težak za čitanje zbog traga od savijanja koji prelazi preko sredine stranice. Trag u stvari prelazi preko sve

četiri stranice na ovom parčetu kože (od str. 12 do str 15) ali je ovaj red najmanje čitak od svih ostalih.

Red 17: Druga reč: Čini se da je u K. dodato vezivno vav na „tizra’ennu“, kao i jod koji stoji iznad te bi ova reč verovatno trebalo da hude u obliku „tizra’ejnu“. Peta reč: M.= „tesagsegij“, glagol u imperf. 2.l.j. ž.r. („ti ga ogradi“). K.= „tesagsagsij“ + vav dopisano iznad poslednjeg sloga ove reči, što joj dodaje samoglasnik, najverovatnije iza poslednjeg gimel, te bi ova reč bila „tesagsagesij“. Da li je u pitanju drugačije pisanje ili drugačiji izgovor?

Red 20: Dodatno majim u poslednjoj reči.

Red 25: Poslednja reč: M.= „u-morat“ veznik+ particip („ispoliran“ ili „očišćen“), K.= „u-me-morat“. Početno dodatno mem u K. je najverovatnije preformirani pokazatelj participa koji je česta hebrejska konstrukcija za participe. Tu je i vav dopisano preko reči.

Red 28: Pretposlednja reč: M. se slaže sa kituv, a K. sa kere.

Red 32: Prva reč: U K. nema člana kog ima u M. Poslednja reč: U K. stoji „he“ na kraju, kog nema u M. K.= „be-’etah“, M.= „be’et“ („u to vreme“). U K. se ova reč prilagođava aramejskom izgovoru, ali se ona obično završava zatvorenim samoglasnikom, dok se ovde završava otvorenim.

STUBAC BROJ 15

Fizičke karakteristike: Ovo je četvrta i poslednja stranica četvrtog parčeta kože, koja čini jednu od sedamnaest sekcija svitka. Šavovi su u zavidno dobrom stanju, iako postoje tragovi opravki na njima, pogotovo na predelu od jednog centimetara od dna. Najočigledniji nedostatak ove stranice je rupa koja je nastala skupljanjem okolne kože u donjem desnom uglu. Nedostaju samo dva slova (u redu 24), i iako su neka od slova u redovima 21, 22 i 23 nečitka, sva su tu. Pomalo su bleđa, ali je bilo moguće restaurirati ih. U redu 24, desno od rupe, nedostaju slova vav i alef u zamenici 2.1.j. m.r. „ha-hu“. Numeracija stihova, smeštena između redova, kreće na ovoj stranici. Brojeve sam dopisao ja. Nadam se da ne odvlače pažnju. Bili su mi od velike koristi dok sam se vraćao na određene stranice i brže sam pronalazio tekst koji mi treba. Izvinjavam se puristima.

Oznaka za paragraf: Na ovoj stranici se nalazi samo jedna oznaka za paragraf, i to u redu 3. Ona označava kraj sedmog stiha i poslednji stih poglavlja 18. Poglavlje 19 počinje u redu 4.

Odstupanja u K. od M.:

Red 1: Šesta reč: Predlog „majim“ („iz“) se nalazi u K. ali ne i u M., a u poslednjoj reči u K. je ovaj predlog napisan kao deo reči, tj. „min“, dok je u M. posebna reč.

Red 5: Dodavanje kof na petu reč „be-keravo“ (poslednja reč u prvom stihu) predstavlja isto čitanje i u M i u K. Sledeća reč (prva reč u drugom stihu), uz urednički dodatak u obliku kaf, je ista u oba teksta.

Red 11: Druga reč: Urednik je dodao vav u vidu ispravke „je’or“ u K. Treća i četvrta reč s kraja u K. su „ve-’ajn bo“ („i nije u njemu“) a u M. „ve-’ajnnenu“ („a on nije“). Poslednja reč u ovom redu u K. je „ha-dagijm“ a u M. „ha-dajjagijm“.

Red 13: Druga reč sadrži nešto što isprva liči na vav dopisano preko sebe. Ali, ako ponovo pogledamo i uočimo precrtano slovo u nastavku za množinu „ijm“, videćemo da postoji bolje rešenje ove dileme. Duplo jod uvek predstavlja ime nacije. Kao u „Kasdijm“ za Haldejce. Stoga će biti da je pisar K. hteo da napiše „Fileštijm“ u značenju „Filistinci“, a ne „pištijm“ u značenju „konoplja“. Primetio

je svoju grešku i prepravio je, ali je ostao trag lamed i duplog jod, iako je hteo da drugo jod precrta kao pogrešno. Ljudska greška.

Red 14: U K. je na reč „hokmej“ („mudrost“+genitiv ili „mudraci“+genitiv) dodato „he“ na kraju, kog nema u M.

Red 15: Šesta reč s kraja: U K. nema kaf u reči „hokmijm“ („mudraci“) (U K.- „hamijm“), što urednik nije prepravio, ali predstavlja M. čitanje.

Red 16: Preko preposlednje reči, koja je poslednja reč stiha 12, napisana je druga reč. Mesto joj je u tekstu ali je u K. nema. „Caba’ot“ sa značenjem „nad vojskama“ nedostaje u frazi „Jahve cba’ot“ koja prethodi („Jahve nad vojskama“). Poslednja reč u redu je drugačije napisana u K.: vav je iza alef, dok je u M. vav pre alef.

Red 18: Sedma reč: Iznad reči „Micrijm“ (Egipat) se vidi pokušaj ispravljanja, ali je taj potez precrtan. Ljudska greška.

Red 20: Druga reč: U K. stoji zamenica bez člana, a u M. sa članom („ha-h’u“). Kod dve poslednje reči, u K. stoji sufiks za 3.l.j. m.r., dok u M. to nije slučaj.

Red 19: Druga reč sadrži predlog „bet“ (u) koji je dodao urednik kako bi se reč u K. slagala sa rečju u M.

Red 21: Četvrta reč s kraja: Urednik je dodao „he“ (član) kog nema u M., na „menijf“ te je nastalo „me-ha-nijf“ ili verovatnije „hamenif“; Preposlednja reč: K.= „’alajha“, sufiks za 3.l.j. ž.r., M.= „’alajv“, sufiks za 3.l.j. m.r.

Red 22: Četvrta reč: M.= U „lehag’a“ sa značenjem „za strah“, u K. stoji dodatno vav kao drugo slovo, te alef postaje he, „lehogah“. Smena alef i he predstavlja čest običaj u K. i verovatno je u pitanju fonetička greška u pisanju.

Red 28: Treća reč s kraja: K.= „ve-jarad“ („i on će sići“), M.= „ve-rab“ („i veliki“). U K.: „On će poslati spasitelja i on će sići i izbaviti ih“, u M.: „I on će poslati spasitelja i velikog koji će ih izbaviti“.

Red 30: Poslednja reč: M.= veznik+ kal. glagol u 3.l.j. m.r. „urfa’a“ („i on će (ga) izlečiti“). U K. nema alef te je „ve-nirpo“, nifal glagol u 3.l.množ. m.r.- „i oni će biti izlečeni“.

STUBAC BROJ 16

[illegible]

Fizičke karakteristike: Ovo je prva od četiri stranice u jednoj od pet sekcija kože koje sačinjavaju svitak. Ova sekcija je prilično čitka i u njoj nema mnogo delova koji nedostaju, ni na gornjoj ni na donjoj margini. Šav na desnoj strani je pravilan i vidi se da je malo puta opravljan. Najistaknutije odlike koje se mogu videti su dve rupe na sredini stranice koje oštećuju reči u blizini, ali nema slova koja se ne mogu pročitati. Tu je i nedostatak na koži koji se širi od reda 14 do reda 17, na sredini levog dela stranice. Prvobitni pisar je ostavio prazninu u redovima 15 i 17, da tekst ne bi bio nejasan. On je u stvari zaobilazio taj nedostatak i tako ukazao da je on postojao još kada je tekst prvi put napisan.

Paragrafi: Paragrafi gde je red ostavljen prazan do kraja sledećeg reda svi kreću sa „mas’a“ („sveto mesto“). Paragrafi počinju u redovima: 4 (poglavlje 20:1), 14 (poglavlje 21:1), 28 (20:11), 30 (20:13).

Horizontalni redovi: Urednik je označio sekciju sa redovima na desnoj margini, između poglavlja 20:1 i 22:12.

Odstupanja u K. od M. i urednički dodaci:

Red 4: Peta reč s kraja bi trebalo da bude „Sargon“, koja je u K. napisana sa alef u sredini, te je „Sar’aon“, dok je u M. „Sargon“.

Red 6: Između treće i četvrte reči nedostaje reč „ha-sak“, te ju je urednik dopisao iznad. Ovako piše u M.

Red 9: Sedma reč: U K: piše „golat“ a u M. „galut“.

Red 10: Treća reč s kraja: K.= glagol u imperf. 3.l.množ. m.r., M.= glagol u perf. 3.l.množ. m.r. K.= „mebataham“ („njihova bezbednost“), M.= „mabatam“ („da budu bezbedni“).

Red 11: Prva reč: K.= „mimicrijm“, M.= „min micrijm“, potom, nakon četvrte reči u K. nema „jošev“, koje je dodao urednik, i u tom obliku stoji u M.

Red 14: Poslednja reč je precrtana (redak metod prepravljavanja) a pravilno napisana reč stoji iznad.

Red 18: Peta reč ima tav iznad sebe. Duplo tav stoji u M.

Red 21: Druga reč: K.= vav, veznik, čega nema u M.; Šesta reč: U K. stoji dodatno „iš“ („čovjek“) u redu 7 što nije slučaj u M.

Red 22: Treća reč s kraja: M.= „garnij“ („moj pod“), K.= „kadrij“ („moj zid ili ograda“)- moja zazidana teritorija.

Red 26: Prva reč: M.= „garnij“, K.= „gadrij“ („moj zid/ograda“), tj. moja zazidana ograda.

Red 31: Druga reč: U K. stoji dodatno „hetejn“ kog nema u M.

Red 32: Druga reč: U K. stoji član napisan iznad reda. Šesta reč: Urednik je napisao tet vav iznad reči, što je čini istom kao u M.

STUBAC BROJ 17

Fizičke karakteristike: Stranica je očuvana izuzevši pocepotinu na sredini stranice koja se širi od reda 1 kroz red 6. Pocepotina razdvaja reči u redovima 1, 2, 3, 5 i 6. Nedostaje reš u redu 1 a slova su razdvojena pocepotinom u redovima: 2 (šin), 3 (bet), 5 (jod), 6 (tav). Tu je i površinska napuklina u redu 9 koja je delimično oštetila reč „jom“. Onda dolazi spacijum između „kij“ i „jom“ u M. Mora da je na ovom mestu u K. stajalo drugo slovo. Možda „bet“, koje bi ovu reč činilo „kij be-jom“. Tu je i nešto što liči na prirodnu mrlju na koži u redu 29, na desnoj strani, koju je pisar zaobilazio. Nema reči koje nedostaju, a reči pre i posle ove mrlje na koži se slažu sa redosledom koji je u M. Doduše, prva reč u redu 29 u K. je „ke-tanejka“ (iako je možda neko od slova zahvaćeno ovom mrljom) a u M. „ke-tanteka“.

Paragrafi: Na ovoj stranici je četiri jasno obeležena paragrafa. Novi paragrafi kreću redovima: 4 (22:1), 17 (22:12), 22 (22:15), 28 (22:28). Nema spacijuma koji razdvajaju stihove na ovoj stranici.

Ispravljena slova, dopisana između redova: Red 9: prvo jod u stihu 6; red 25: jod dodato iznad pete reči; red 28: tav iznad poslednje reči.

Nepoznata oznaka: Tu je i nepoznata urednička oznaka, mali krug ili veliko „O“ iznad prvog reda levo. Ova oznaka se u K. javlja triput.

Odstupanja od M. u K.:

Red 1: Druga reč s kraja: K.= „šanijm“, M.= „šanah“. M.= „za godinu“, K.= „za tri godine“.

Red 2: Treća reč s kraja: „benej“ („sinovi“+ genitiv) je izostavljeno u K., ali je dopisano iznad reda.

Red 4: Druga reč: U K. je izostavljeno alef u „gij“, dok u M. stoji „gij“. Četvrta reč: K.= „malkej“ („carevi“+ genitiv), M.= „mah le-ka“ („zašto si“).

Red 6: Peta reč: K.= „’asurah“, M.= „asru“.

Red 7: Šesta reč: K.= „mimmnij“, M.= „minnij“. Sedma reč: U K. je dodat veznik vav. Deseta reč: Pogrešno napisana: U K. je oštećeno alef i nedostaje jod. Pisar je, umesto jod, dodao vav na kraj ove reči.

Red 9: Druga reč: Pogrešno napisana reč u K.: Izostavljeno je alef iz „gij“ i to se slaže sa drugom rečju u redu 4: („dolina vizije“). Peta i šesta reč: Greška? K.= „kadošo ’al harar“ („njegovo sveto mesto pod planinom“) (’al = ajin lamed), M.= „kir šoa’ ’el harar“ (’el = alef lamed) („zid(ovi); dozivaju planinu“).

Red 12: Poslednja reč: K.= „hemah“ (pridodato), M.= „hem“. Ovakvo pridodavanje je češće u K. nego ono gde se dodaje „hem“, koje se takođe može videti u K. uz ovaj sufiks za 3.l.množ. m.r.

Red 13: Treća reč: K.= Glagol sedme grupe (hitpael)- „vejtkabecu“, M.= Glagol prve grupe- „ve-tekabecu“.

Poslednja reč: U K. je nejasno lamed u „Jerušalam“.

Red 14: Poslednja reč: K.= „ha-homot“ („zidovi“), M.= „ha-homotajim“ („par zidova“).

Red 15: Peta reč: K.= „temah“ (pridodato), M.= „tem“; Šesta reč: K.= ajin lamed (pred), M.= alef lamed (ka).

Red 20: Četvrta reč je nepotrebno „alkem“ u K. Sedma reč: K.= „lakemah“, M.= „lakem“.

Red 23: Peta reč s kraja: U K. stoji „he“ na kraju.

Red 25: Peta reč s kraja: U K. stoji „he“ na kraju.

Red 27: Poslednja reč: K.= „hereska“, M.= „je-hereska“.

Red 28: Četvrta reč: Pogrešno napisana reč: U K. je izostavljeno alef iz „kar’atij“; Pretposlednja reč: K.= „Hilkijah“, dok u M. stoji „Hilkijahu“.

Red 29: Prva reč: U K. je prva reč u redu 29 „ke-tanejka“ (iako je moguće da je neko od slova oštećeno zbog mrlje) a u M. „ke-tanteka“. Moguće je i da reč u K. ista kao i u M., samo je pisar u K. dodao jod za kratki samoglasnik nakon nun, te su poslednja slova nečitka usled prirodne mrlje.

STUBAC BROJ 18

Fizičke karakteristike: Stranica je u fizičkom smislu vrlo očuvana, izuzev dijagonalne pocepotine koja ide od gornjeg levog ugla sledeće stranice preko margine i prolazi kroz red 2 pa sve do reda 7. Nekoliko slova je oštećeno, ali se sva mogu protumačiti. Ostala slova su vrlo čitka.

Paragrafi i spacijumi: Paragrafi počinju u redovima: 5 (23:1), 19 (23:15), 28 (24:1). Tu si i mali spacijumi koji označavaju početak: stiha 23:4 u redu 8, stiha 23:15 u redu 21 i stiha 24:3 u redu 31.

Izostavljeni delovi teksta u stihu 14

Pisarska greška usled nedostatka koncentracije može biti razlog za izostavljanje deset reči u 23:15 koje se vide u redu 21. Ja sam dopisao zvezdicu tamo gde bi trebalo da stoji izostavljena reč. Reč „Cor“ (Tir) je verovatno ta reč koja je zbunila pisara, budući da se spominje dvaput u istom stihu te ga je omela pri drugom spomenu, iako je nije napisao prvi put. Izostavljanje kreće sa prvom rečju ispred prvog „Cor“ sa rečju „ve-niškahat“, participa glagola druge gl. grupe ž.r. („i budući zaboravljena“). Celokupni izostavljeni deo bi glasio: „I Tir će biti zaboravljen sedamdeset godina, koliki je vek jednog cara, a nakon sedamdeset godina biće to da“. Kao što je slučaj i sa svim ostalim odstupanjima, greškama, pogrešno napisanim rečima i lapsusima, ovo izostavljanje nije znak teksta drugačijeg od onog koji je suštinski isti kao izvedeni grčki tekst. No, u suštini, lako je uvideti razlog čestih grešaka pri prepisivanju bilo kog teksta. Dve identične reči koje stoje jedna do druge na stranici. Pisar pogleda ka dole kako bi prepisao i potom pogleda nazad na stranicu a pogled mu stane na mesto gde je reč drugi put pomenuta, te kreće da prepisuje od nje pa na dalje, izostavivši tekst pre nje. U stvari, većina grešaka se može pripisati ljudskim osobinama i regionalnim uticajima, te one potvrđuju sam tekst pre nego što na njega bacaju sumnju.

Ostali ubačeni elementi i odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Treća reč: Urednik je ispravio reč pogrešno napisanu u K. dodavši alef koje je nedostajalo. Treća reč s kraja: K.= „katan“, M.=

„ha-katan“. Na kraju ovog reda se nalazi oznaka koja liči na vav, koja je napisana pa precrtana.

Red 5: Treća reč: K.= „’ejlejo“, M.= „hejlejo“. Ovo je još jedan primer gde se alef piše umesto he. Ovo se često dešava kod K. pisara, te se može pripisati grešci stavljanja alefa umesto he u „Isaija 63“, pre nego aramejski način pisanja koji bi bio anahron na tom mestu.

Red 6: Peta reč: Vav je pomalo ispravljeno iznad reči „jošvej“ („stanovnici“+ genitiv). Poslednja reč: K.= „mal’akejka“ („tvoji poslanici“), M.= „mal’uke“ („da te ispuni“).

Red 7: Peta reč: K.= „’amrah“, 3.l.j. ž.r., M.= „’amar“ 3.l.j. m.r.

Red 10: Urednik je dodao lamed (predlog za dativ) na treću reč a izostavljeno reš iz „Taršiš“ je pažljivo dopisano iznad reda u praznini gde je trebalo da stoji. Druga reč s kraja: Obe se nalaze u M.

Red 11: Četvrta reč: K.= „la-kemah“, M.= „la-kem“.

Red 13: Druga reč: Urednik je dodao reč „soherejha“ („njeni prodavci“) koja nedostaje u K., a nalazi se u M. Peta reč: „ha-’arec“, dodato „he“ je nevešto napisano i čini se da je iznad ili ispod sebe imalo još jedno slovo. M.= „’arec“, bez člana.

Red 16: Peta reč: K.= „le-hašmijd“ („uništiti“), M.= „hašmid“. Šesta reč: K.= „me-’uzjah“ („tvrđava“), M.= „ma’uznejha“ („njene tvrđave“).

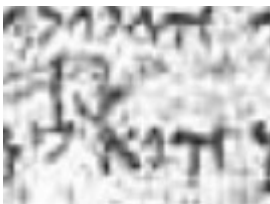
Red 17: Druga reč: U K. nema „he“ člana dok ga u M. ima.

Red 19: Poslednja reč: K.= „le-cion“ („Sion“ u dativu, napisano kao jedna reč), M.= „le-cijijm“ („u pustinje“, reč u množini)

Red 20: Prva reč: K.= „ha-kijmoha“, M.= „hekijmo“. Druga reč: K.= Sufiks za 3.l.j. ž.r., M.= Sufiks za 3.l.j. m.r. Šesta reč: „Pe“ je izostavljeno u K., te dodato od strane urednika na „le-miflah“.

Red 21: Preposlednja reč: K.= „hu“, M.= „ha-hu“. Iznad poslednjeg slova ove zamenice stoji urednička oznaka koja liči na strelicu koja pokazuje na dole. Ova oznaka verovatno služi da pokaže da je izostavljeno jedanaest reči koje se na ovom mestu nalaze u masoretskom tekstu. O ovome ćete naći detaljnije informacije u „Izostavljanje“. Moguće je i da pored ovog znaka stoji minijatura beleška. Pogledajte izbledelu belešku pod digitalnim uvećanjem ispod. Skoro pa savim sigurno je da oznaka sadrži tačku. Postoji

mnogo minijaturnih beleški u svitku. Teško je objasniti na koji način su nastale. Kako biste videli gde se nalaze neke od njih, pogledajte uvodnu stranicu.

Red 22: Treća reč: K.= Prva reč u stihu 16 je glagol „kehiġ“ u imperativu („uzmi“) i ima malo jod dopisano iznad sebe koje ukazuje na samoglasnik iza kof. Možda je razlog tome što je ovo jod napisano tako malo to da ono označava skraćeni samoglasnik. U M. stoji šva.

Red 23: Treća reč s kraja: K.= „šivijġ“, M.= „šivijm“.

Red 25: Šesta reč: Reč je nečitka zbog mrlje koja je nastala usled pokušaja brisanja ili ispravke. Ta reč je „sohrah“ imen. ž.r. u jedn.+ sufiks za 3.l.j. ž.r. („njena prodaja“).

Red 28: Četvrta reč: K.= „ha-’admah“, M.= „ha-’arec“.

STUBAC BROJ 19

Fizičke karakteristike: Ovo je poslednja od četiri stranice u petoj sekciji svitka. Na šavu na levoj strani stranice ima dosta tragova opravki i raspadanja. Kod trećeg šava odozdo stoji mala mrlja od mastila i trag nespretnog pokušaja popravljanja, nekoliko centimetara na dole. Tu je i površinsko otpadanje kože u gornjem levom uglu, ali ono nije zahvatilo nijednu reč. Pocepatina koja počinje na ovoj stranici i širi se dijagonalno ka dole na prethodnu stranicu je zahvatila prvu reč, u kojoj se drugo slovo (vav) prislanja na mem. Vav kojim bi reč trebalo da se završi je dopisano iznad poslednjeg lamed. Sva ostala slova na ovoj stranici su čitka.

Paragrafi i spacijumi: Paragrafi koji prate praznine na ovoj stranici počinju u redovima: 13 (24:16), 21 (24:21), 26 (25:1). Red 32, kraj ove stranice, predstavlja kraj paragrafa i stiha 25:5. Stoga je sledeća stranica novi paragraf koji se slaže sa prvom rečju u 25:6. Spacijum u redu 11 se ne slaže sa pauzom u stihu ali njegovo prisustvo označava da je pisar pomislio da pauze ima. Spacijum u redu 23 je početak stiha 24:23.

Izostavljena reč? M. sadrži reč za zemlju („’arec“) koja bi u K. trebalo da stoji nakon poslednje reči redu 2. U K. je ova reč izostavljena. Nema drugih izostavljenih reči na ovoj stranici.

Odstupanja od M. u K. i dodavanja:

Red 1: U K., reč „am“ („ljudi“) bi trebalo da stoji na mestu treće reči u ovom redu, ali ove reči nema, te je dopisana iznad reda kako bi se K. prilagodio M.

Red 2: Prva reč: „Avru“ („oni prelaze“) sadrži jod koje je blede napisano preko bet, pa se dobija reč „’avijru“, kauzativ glagola pete gl. grupe („oni su izazvali prelazak ili transgresiju“). Druga reč: K.= „torot“ imen. ž.r. množ. („prava“), M.= ista reč sa holem, u K. je dodato vava kako bi se potvrdio oblik množine.

Red 3: Prva reč: U K. nedostaje alef u „ve-jišmu“, dok u M. stoji „vej-j’ešmu“.

Red 18: Poslednja reč: U K. je dopisano vav koje stoji u M.

Red 19: Druga reč: K.= „ha-’arec“, M.= „’arec“. Četvrta reč: K.= alef na kraju, M.= „he“ na kraju.

Red 20: Prva reč: K.= „ve-nafal“, 3.l.j. m.r. perf., M.= „ve-naflah“, 3.l.j. ž.r. perf. Treća reč: Urednik K. je dodao vav, ali vav nema u M.

Red 22: Šesta reč: Vav koje nedostaje: U K. nedostaje vezivno vav koje se u M. nalazi na poziciji prve reči u stihu 24:22. K.= „’asfu“, M.= „ve-’asefu“.

Red 26: Četvrta reč: Čini se da je iznad sufiksa kaf za 2.l.j. dopisano jod. U K. se često dešava da se dodaje „he“ na sufikse za 2.l.j. m.r. i jod na sufikse za 2.l.j. ž.r. Ovde bi dodavanje jod predstavljalo grešku, budući da se ovaj sufiks koristi za muški rod.

Red 26: Druga reč s kraja: Pisanje: U K. stoji „he“ na kraju. Pogledajte sledeću belešku.

Red 27: Šesta reč: U K. ponovo stoji „he“ na kraju. „He“ je dodato na glagolski oblik u 2.l.j. m.r. kako bi se ukazalo na to da je u pitanju otvoreni samoglasnik. Bez „he“, ovaj oblik bi se mogao protumačiti kao 2.l.j. ž.r. Da je u pitanju 2.l.j. ž.r., pisari K. bi obično dodali jod. Isti primer dodavanja vidimo u redu 29.

Red 28: Prva reč: Urednik K. je prepravio izostavljeno „pe“. Ista greška i ispravka se vide i na prethodnoj strani kod pretposlednje reči u redu 20 (str. 18) koja je ujedno i poslednja reč stiha 23:13.

Red 28: Ovaj red sadrži nekolicinu uredničkih tačaka čije se postojanje ne može lako objasniti. Neke možda pripadaju i sledećem redu. Druga reč „’armon“ („dvor“) je zbunjujuća. Čini se da mem i vav stoje jedno preko drugog, a nun nije napisano na kraju i skoro se čini kao da pripada sledećoj reči „zarijm“ („stranci“).

Red 29: Treća reč s kraja: U K. stoji „he“ na kraju 2.l.j. m.r. „hajeta“. Pogledajte beleške o redovima 26 i 27.

Fizičke karakteristike: Ovo je prva od tri stranice na jednom od šest parčića kože koji sačinjavaju svitak, a pritom je ovaj deo kraći nego prethodni. Vodena mrlja čini prvu reč u redu 2 nečitkom („mišteh“ tj. „proslava“). Druga reč u redu 4 sadrži mrlju ispod poslednjeg slova, što može biti pisarska greška ili prirodna mrlja na koži. Ostatak stranice je čitak.

Paragrafi i spacijumi: Stranica počinje prvom rečju stiha 25:6 a novi paragrafi počinju u redovima: 7 (26:9), 13 (poglavlje 26:1), 23 (26:11), 29 (26:16). Spacijumi se nalaze u redovima 19 i 25. Red 25 započinje stih 26:13, ali nema stiha koji je povezan sa spacijumom u redu 19, što se takođe pripisuje različitom čitanju u stihovima 26:7-9. O ovome se detaljnije raspravlja u tekstu koji sledi.

Odstupanja u K. od izvedenog grčkog teksta:

Red 2: Prva reč: Jasno se vidi da je reč kojom započinje ovaj stih izbrisana pa onda dopisana, iako je vrlo teška za čitanje. Ta reč je „mišteh“ („slava“). Red 7: Prva reč: K.= „ve'amarta“ (2.l.j. m.r. perf.), M.= „ve-'amar“ (3.l.j. m.r. perf.). Kod pete reči u K. je dodato „Jahve“, kog nema u M. Red 8: Šesta reč: K.= „ve-nišmah“ („radoaćemo se“), M.= „ve-nišmahah“ („radujmo se“).

Redovi 9 i 10: (Poslednja i prva reč): U K. je „be-mo madmenah“ napisano kao dve reči. U M. je napisano kao jedna reč.

Red 12: Prva reč: U K. je dodato „he“, iako za to nema razloga. Treća reč: K.= „jigij'a“ (Glagol prve grupe, 3.l.j. m.r. imperf.), M.= „higij'a“ (Glagol pete grupe, 3.l.j. m.r. perf.)

Red 13: Treća reč: K.= „jašir“ (Glagol prve grupe, 3.l.j. m.r. imperf., „on će pevati“). M.= „jušar“ (Glagol druge grupe, 3.l.j. m.r. imperf., „biće otpevano“).

Red 14: Prva reč: K.= Dodato je jod iznad prve reči.

Red 15: Pretposlednja reč: Ovde nailazimo na slučaj izostavljanja. U K. stoji „bathu“ (3.l.j. m.r perf., „oni veruju“), ali ovo stoji i u M. zajedno sa participom „batuah“ (m.r. jedn. „verujući“). Stoga su poslednji deo stiha 3 i prvi deo stiha 4 pomalo pomešani. Koren „B T H“ je iskorišćen dvaput na kraju stiha 3 u M. i kao početak stiha 4. M.= „batuah bithu“. U K. nema „batuah“ na kraju stiha 3.

Red 16: Prva reč: K.= Urednik je dodao tvorbeno jod, kako stoji i u M. Red 17: Deo nakon druge reči: U K. nema reči koja stoji u M.: „jašpilah“- „on će ga položiti“. Pogrešno napisane treća i šesta reč: U K. stoji neispravno upotrebljeno tvorbeno jod kod „’ad“, ali je jod pravilno dodato na istu reč u redu 14, na poziciji prve reči. Poslednja reč: U redu 17, reč „regel“ je izostavljena u K. U M. je ima.

Red 18: Prva reč: K.= jednina: „anij“, M.= množina: „anijim“.

Redovi 19-20, stihovi 7-9: Iza spacijuma u redu 19 se nalazi deo koji se razlikuje u čitanju. U izvedenom grčkom tekstu (M.), stih 8 kreće kao: „Da, na putu Tvojih osuda, mi, Gospode, čekali smo...itd.“. Spacijum u redu 19 u K. ukazuje na to da su prve tri reči osmog stiha u M. u stvari poslednje tri reči u stihu 7. Stoga bi se ovaj deo u K. čitao kao: „Meriš put pravde na stazi svojih osuda...“. U K. je drugačije i: „Jahve, uzdao sam se u tvoje ime i tvoju Toru.“. Treća reč s kraja u redu 19 je „torah“ dok je u M. „sećanje“. Potom, poslednje dve reči u redu 19 su u K. prve dve reči stiha 9. Stoga bi u K. pisalo: „Sa duševnom željom te je naša duša čekala.“ (Uobičajena konstrukcija u hebrejskom). U verziji King Jamesejmsa stoji „želja naših duša je tvoje ime, itd.“, ali M. ne prihvata ovakav prevod. U M. nema sufiksa na reči „duša“ („nefeš“) u stihu 8. Stoga nema substantiva u obliku „naša duša“. Ovde se nalazi i „igra rečima“, gde se u stihovima 7 i 8 koriste sinonimi „staza“ i „put“. Reč „put Jahveov“ ne znači „na isti način kao Jahve“, već „staza“.

Red 20: Šesta reč: K.= sufiks za 2.l.j. m.r. „kah“, M.= „ka“.

Red 23: Treća reč: K.= „jadjah“, M.= „jadjka“.

Red 25: Prva reč: K.= „pa’altah“, M.= „pa’alta“.

Red 27: Četvrta reč: K.= „ve-ta’aser“, treća glagolska grupa: Imperf.. 2.l.j. m.r. („sveži“ ili „zatvori“), M.= „ve-ta’aber“, isti oblik glagola („uništen“).

Red 28: Prva reč: K. „jesaftah“, M.= „jesafta“. U K. je ista reč napisana bez „he“ odmah iznad (red 27) kao prva reč stiha 15.

Red 29: Peta reč: K.= „lahašu“, M.= „lahaš“.

Red 31: Četvrta reč: K.= „ješu’atka“ („tvoje spasenje“), M.= „ješu’ot“ („spasjenja“).

STUBAC BROJ 21

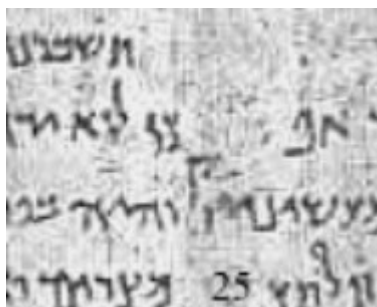
1 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 2 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 3 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 4 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 5 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 6 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 7 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 8 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 9 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 10 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 11 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 12 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 13 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 14 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 15 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 16 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 17 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 18 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 19 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 20 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 21 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 22 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 23 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 24 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 25 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 26 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 27 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 28 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 29 ויהי ביום ההוא ויהי שבת
 30 ויהי ביום ההוא ויהי שבת

Fizičke karakteristike: Ova stranica je prilično ispravna, bez mrlja, pocepotina ili drugih nedostataka i svako slovo je čitko.

Paragrafi i spacijumi: Na ovoj stranici je označeno sedam paragrafa, što je veće od uobičajenog broja. Ima četiri spacijuma i jedan primer uvlačenja u redu 22. Novi paragrafi počinju u redovima: 3 (26:20), 7 (27:1), 10 (27:2), 18 (27:9), 24 (27:12), 26 (27:13), 29 (28:1). Uvlačenje u redu 22 se ne slaže ni sa jednim stihom, niti postoji pauza u toku misli u ovom delu. Spacijumi su u redovima: 4 (26:21), 14 (27:6), 15 (27:7), 20 (27:10).

Oznaka urednika

Tu je i oznaka urednika između redova 23 i 24, na desnoj margini. Ova oznaka se javlja sama, kao i ostalih nekoliko oznaka u K. U K. se često javljaju oznake o kojima se više govori na uvodnoj stranici. primedba: Pored i iznad ove oznake stoji nešto što bi moglo biti izbledela minijatura beleška. Pogledajte digitalno uvećanu oznaku između redova 23 i 24, gde je kontrast boja povećan kako bi se mogla istaći izbledela beleška. Ovo je jedna od mnogih ovakvih beleški u svitku. Obratite pažnju na belešku u redu 20, o kojoj se govori u daljem tekstu. Takođe, pogledajte i ostale beleške opisane u uvodu.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta

Red 1: Peta reč: K.= „jekijcu“, glagol iz prve grupe u imperf.. 3.l.množ. m.r. , M.= „hikijcu“, glagol iz pete gl. grupe u imperativu

2.l.množ. m.r. Šesta reč: K.= „va-jaranenu“, prva gl. grupa, imperf. 3.l.množ. m.r., M.= „va-ranenu“, prva gl. grupa, imperf. 2.l.množ. m.r. („i vi ćete pevati“)

Red 2: Prva reč: Obratite pažnju na „kij“ („zato što“) koje je napisano bez alef. Pogledajte uvodnu stranicu kako biste saznali više o dodavanju alef na „kij“ i ostalih reči koje se završavaju na jod.

Red 4: Deo nakon četvrte reči: M.= „hemed“, ali se prevod slaže sa K. u kom stoji „homer“ („crveno vino“).

Red 10: pretposlednja reč; Red 11: Treća reč s kraja: K.= U redu 10 se nalazi „anij Jahve nacar-ah“, particip m.r. + sufiks za 3.l.j. ž.r. („Ja, Jahve, ću je pomazati“).

Red 13: Druga reč: K.= „jahdav“, M.= „jahad“.

Red 14: Poslednja reč: K.= vezivno vav kog nema u M.

Red 15: Prva reč: K.= „ve-jifrah“, Prva osnova imperf. 3.l.j. m.r., M.= „u-farah“, prva osnova, 3.l.j. m.r. perf. („i pupoljiće“).

Red 16: Treća reč: U K. je reč pogrešno napisana zbog vav koje nije na pravom mestu. U pitanju je reč „ha-rugajv“ („njegove ubijene“) a u K. se menja red slova te je vav ispred umesto iza reš.

Red 18: Poslednja reč: K.= „šat'ajv“ („njegov greh“)- imen. m.r. množ. + sufiks 3.l.j. m.r., M.= „hat'ato“, imen. ž.r. jedn. + sufiks 3.l.j. m.r. Ova reč predstavlja dobar primer običaja pisara u K. da smenjuju vav i jod. Ono što bi ovde trebalo da bude jod vav je namerno napisano kao vav vav. Ovaj običaj smenjivanja jod i vav je čest u K.

Red 20: Minijaturna beleška u spacijumu posle druge reči: Kada je digitalno uvećamo, vidi se da na ovom delu stranice postoji minijaturna beleška. Pogledajte ovu belešku uvećanu.

Nisu jasna sva slova, ali se vidi da beleška sadrži zajin, vav, reš i još barem jedno ili dva slova. Iz konteksta se može zaključiti da se u belešci skreće pažnja na žene vladara povezanim sa voćnjacima i idolima koji se spominju u ovom stihu. Moguće je videti reč „zirmat“, u ž.r. množ. koja znači „sperma“. U svitku postoji nekolicina beleški ovog tipa koje se moraju uvećati kako bi bile čitke.

Red 22: Treća reč: Pisar K. je izostavio „b’ aot“ koje je dopisano iznad reda.

Red 24: Šesta reč: K.= „mi-šibol“, M.= „me-šibolet“.

Red 25: Druga reč: K.= „ve-atemah“, M.= „ve-atem“.

Red 27: Peta reč: K.= „ve-histahu“- verovatno pogrešno napisana reč, M.= „ve-hištahavu“ („i oni će se klanjati“).

Red 29: Treća reč: K.= „ga’ on“ m.r. („ponos“), M.= „ga-ut“ ž.r. („ponos“).

Red 30: Treća reč: K.= „g’aj“ (alef ispred jod), M.= „gej“ (alef iza jod). Sedma reč: K.= „jajin“ („vino“), što stoji i u M., ali se u K. vidi pokušaj ispravke preko reči. Od toga je ostao samo horizontalni potez (možda ostatak vav ili jod), ali trag od brisanja (pre nego abrazija) ispod poteza ukazuje na to da je tu bilo dadato još jedno slovo, verovatno bet iz reči koja sledi, na drugom mestu od ove. Možda je na mestu traga od brisanja bila cela reč koja je bila dodata iznad kao i sledeća reč („jajin hineh“). Obratite pažnju na trag izbrisanih slova iznad ovih reči. Deveta reč: Urednik K. je dodao bet (u) na reč „hazak“ („jak“), kog nema u M.

Red 31: Prva reč: K.= „le-Jahve“, M.= „le-adonaj“.

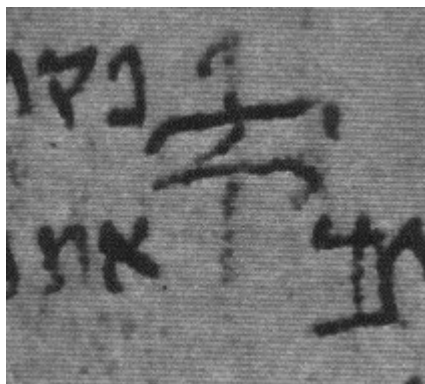
והנה לארץ ביה שגלית חייך נדוד עטרת ארון שערך
אמיתך והמחלה צרעת נב צה ונאוו אשר על ראש גא
שפנתך צה צווד בטרך צוץ אשר ויאד הוואד אונד
ביווד צה בלעוד
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822

Fizičke karakteristike:

Iako je ovo treća i poslednja stranica kraće sekcije svitka, u dobrom je stanju i ne sadrži mrlje, ali postoji izuzetak. Moguće je da se primećuje trag lagane opravke na gornjem i donjem delu šava, kao i razvezani deo kod bodova koji spajaju kožu u sredini. Moguće je videti ubode igle tamo gde nema bodova. Čini se da se između prve i druge reči u redu 3 nalazi mrlja, ali moguće je da je ovo urednička greška i da je jod zamagljeno u drugoj reči, na poziciji trećeg slova. Takođe je moguće i da je ovo trag vode. Ostatak slova i reči na ovoj stranici je jasan i čitak. Tu je i oznaka pisara ili urednika koja moguće izdvaja sekciju kojom počinje stih 9 u redu 10, a završava se stihom 15 u redu 19.

Uredničke oznake:

Neobična oznaka koja nekima liči na „kinesko slovo“: Uobičajeni horizontalni potez praćen krajnjom oznakom (u redu 19), koji označava početak i kraj neke sekcije, je na ovom mestu, između redova 9 i 10, drugačiji nego ostali. No, postoji jednostavnije i verovatno preciznije objašnjenje od onog da je ovo „kinesko slovo“. Između redova 9 i 10 se nalaze dve horizontalne oznake, od kojih gornja precrtava slovo pe. Urednici masoretskog teksta su za izdvajanje sekcija koristili pe (za otvaranje) i sameh (za zatvaranje). U M. ovde stoji sameh. Da li je pisar K. mislio da je ovo „petah“ ili oznaka za otvaranje? Pa potom precrtao ovaj urednički dodatak? Pa onda dopisao još jedan horizontalni potez tako da čitaoci ne bi pomislili da ova crta ukazuje na grešku a ne na horizontalnu oznaku za podelu teksta? Prvo slovo reda koji odgovara ovom je takođe pe, i moguće je da je promašio marginu, dodao pe i precrtao ga, te onda napisao reč gde treba. Ovo se čini verovatnim, iako je precrtano pe veće nego u prvoj reči u redu 9. Neki kritičari nalažu da ova oznaka liči na kinesko slovo, ali mi mislimo da je naše objašnjenje o prectanom pe i dodatnoj oznaci za podelu teksta logičnije. Ostale oznake pogledajte na uvodnoj stranici.

Prikaz sa digitalnim uvećanjem

Paragrafi i spacijumi:

Na ovoj stranici se nalazi četiri paragrafa i dva spacijuma. Paragrafi počinju u redovima: 5 (28:5), 10 (28:9), 17 (28:14), 31 (28:23). Spacijumi se nalaze u redovima 7 (28:7) i 26 (28:21).

Odstupanja od masoretskog teksta u K.:

Red 2: Poslednja reč: K.= „g’aj“, M.= „gej“, isto kao u redu 30 na stranici 21.

Red 4: Prva reč: K.= „be-’odnah“, M.= „be-’odah“.

Red 7: Treća reč: K.= „ša’ar“, M.= „ša’arah“.

Red 8: Prva reč: K.= Pogrešno napisana reč- alef izostavljeno iz „nabij“.

Red 10: Simbol koji nekima liči na kinesko slovo se ovde nalazi na margini.

Red 11: Zamena jod i vav: U ovom redu se može videti dobar primer zamene vav sa jod. Sa vav bi u ovom redu trebalo da se završavaju treća, četvrta, peta i šesta reč. No, umesto vav stoji jod. Budući da se sledeće četiri reči jasno završavaju na vav, vidi se da je pisar hteo da napiše jod tamo gde treba da bude vav. Ovo se u svitku često javlja i na neki način je neobjašnjivo. Pogledajte primer ovoga u poslednjih sedam reči u redu 14.

Red 13: Prva reč: K.= sufiks „hemah“, M.= „hem“. Peta reč: K.= „le-ja’ajef“, M.= „le-’ajef“.

Red 19: Treća reč: K.= „jabor“, gde nedostaje ajin, M.= „ja’abor“ (kituv) ili „’abor“ (kirij).

Red 20: Četvrta reč: Urednik K. je dopisao „adonaj“ iznad „Jahve“, M.= „adonaj Jahve“. Šesta reč: K.= „mosad“, M.= „jisad“.

Red 22: Peta reč: K.= „mimahseh“, M.= „mahseh“.

Red 23: Druga reč: K.= „et“ znak za akuzativ, kog nema u M. Treća reč: K.= sufiks „kemah“, M.= „kem“.

Red 24: Peta reč: U K. „hajah“ u 3.l.množ. m.r. perf. piše kao „ve-hajijtemah“.

Red 25: Prva reč: K.= sufiks „kemah“, M.= „kem“. Deo nakon sedme reči: M.= „’ve-hajah“, kog nema u K.

Red 26: Šesta reč: K.= „ve-mištarijim“, M.= „hištarea“. Poslednja reč: K.= „ve-ha-maskaskah“, M.= „ve-ha-massekah“. Sledeća reč u M. je „carah“ ali nje nema u K.

Red 27: Prva reč: K.= bet (predlog), M.= kaf (predlog) u reči „hitkanes“. Sedma reč: K.= „be-’emek“, M.= „ke-’emek“.

Red 29: Prva reč: K.= „’atah“ sa alef, M.= „’atah“ bez ajin. Šesta reč: K.= „mosrejtekem“, M.= „mosrejkem“.

Red 30: Treća reč: K.= „me-et Jahve“, M.= „me-’et adonaj Jahve“.

Red 31: Prva reč: K.= Urednik je dodao „he“ koje stoji i u M.

Fizičke karakteristike:

Šav između ove i poslednje stranice se jasno vidi na desnoj strani a opisan je na poslednjoj strani. Izuzev toga, ova stranica je dobro očuvana i sve reči se jasno vide sa jednim izuzetkom u redu 17 usled greške pisara, u trećoj reči s kraja.

Paragrafi, spacijumi i uredničke oznake

Kao što je obično, ali ne i uvek slučaj, paragrafi i spacijumi odgovaraju trenutnoj versifikaciji. Novi paragrafi počinju u redovima: 7 (29:1), 16 (29:8), a uvlačenje označava novi paragraf u redu 22 (29:13). Tu su i spacijumi koji označavaju potpune stihove u redovima: 14 (29:8), 25 (29:15), 28 (29:18). Uredničke oznake izdvajaju 29:13, 14 od reda 22 do reda 25.

Urednički dodaci:

Red 1: Peta reč: (28:24) K.= jod je dopisano iznad „ve-šadad“, čineći „ve-jišdad“, što je oblik koji se nalazi u M.

Red 4: Ispred osme reči: (28:8): K.= Prva reč u stihu 28 u M. je izostavljena u K. Pogledajte u daljem tekstu pod odstupanjima. Osmu reč: Vav je dopisano iznad ove reči kako bi se „judak“ iz K. čitalo kao „judak“ u M.

Red 5: Iznad druge reči: (28:28): K.= „gilgal“ je ispravljeno kako bi se prilagodilo reči u M.

Red 17: Treća reč: (29:9): K.= „he“ je dodato iznad reči koja je pogrešno napisana. Dodavanje „he“ je nije učinilo ispravno napisanom, niti ono uopšte pripada reči, ali možda ima eufoničnu funkciju da naglasi otvoreni samoglasnik.

Red 20: Druga reč: (29:11): K.= dodat je član na „sefer“. M.= Kituv odgovara ispravci u K., ali je po ker'e „sefer“ (bez člana).

Red 26: Peta reč: (29:15): K.= eufonično vav je dodato na kraj reči (ne na početak reči, kako je očekivano), alef na „ro'e:nu“.

Red 27: Treća reč: (29:16): Urednik K. je dodao vav na „jo'mer“ zbog izgovora.

Odstupanja od masoretskog teksta u K.:

Red 2: Druga reč: (28:25): Razlika u pisanju: K.= „ve-kijmon“, M.= „ve-kamon“.

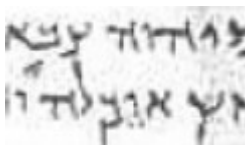
Red 3: Prva reč: (28:26): K.= „ve-jisre:hu“, M.= „ve-jissero“. U pitanju je ista reč, ali je u K. napisana drugačije zbog sufiksa za 3.l.j. m.r. K.= „hu“, M.= „o“. Treća reč: U K. je izostavljeno jod koje se nalazi u M. u reči „e'lohajv“. Osmi i deseti reč: U K. su izostavljena vav (zvuk „o“) koja se nalaze u M., što je slučaj obrnut od onog koji je uobičajen.

Red 4: Prva reč: (28:27): K.= „jasuv“, M.= „jusav“. Osmi reč: (28:28): U K. je izostavljeno „lehem“ („hleb“), što je prva reč ovog stiha u M. U K., druga reč s kraja u ovom redu je u infinitivu za isticanje (bukvalno značenje: „krunjenje on će kruniti“). U K. je reč „'adaš“ napisana kao „hadaš“, M.= „adoš“.

Red 6: Prva reč: (28:29): U K. nema alef koje se u M. nalazi na kraju reči „hiflija“.

Red 9: Šesta reč: (29:23): K.= „mecudot“ („tvrđave“ od „masadah“), M.= „mecurot“ („ograde“ ili „zidine“).

Red 12: Pretposlednja reč: (29:6): I u K. i u M. je reč isto napisana, ali je urednik K. ispod vav dodao dve tačke kako bi ukazao na to da mu ova reč u M. nije prihvatljiva. Pogledajte te dve tačke i u redu 12. Tačke ukazuju na to da je u pitanju pogrešno slovo, a ne da je u pitanju samoglasnik. Bez tačaka, ova reč bi se pisala isto kao u M. Pogledajte ostale ispravke u vidu dodavanja tačaka na uvodnoj stranici.

Red 13: Šesta reč: (29:7): U K. stoji „go'jjim“ napisano sa alef, dok to nije slučaj u M.

Red 14: Prva reč: Pisar K. često menjuje dalet i reš, te ćete na mestu gde treba da stoji reš naći dalet, a na mestu gde treba da stoji

dalet naći reš. Kako biste uvideli primer ove česte čudnovatosti, uporedite prvu reč u redu 14 sa šestom rečju u redu 9.

Red 15: Treća reč: (29:8) K.= množina- „nafšajv“, M.= „jednina- „nafšo“.

Red 16: Druga reč: (28:8): Premešteno vav: K.= „šekokah“, M.= „šoke:kah“.

Red 17: Treća reč: (29:9): U K. pogrešno napisana reč „hitsaša“. Ova reč sadrži tav dodato iznad sebe, što čini „hitšateša-u“, M.= „hitša-’a-še-u“, što se metrički rimuje sa prvom rečju ovog stiha. Ovaj stih sadrži nekolicinu primera aliteracije i igre rečima. Šesta i sedma reč: K.= „ve-l’o mej-janin“, M.= „ve-l’o jajin“. Deveta reč: Ova reč je u K. nejasna, ali bi po kontekstu trebalo da glasi „me:-lo“, no, samo je „me-l“ vidljivo. M.= „ve-l’o“.

Red 18: Druga reč: Sufiksa za 2.l.množ. m.r. : K.= „kemah“, M.= „kem“.

Red 20: Osmu reč: (29:11) K.= glagol u imperf. „va-jo’mer“, M.= glagol u perf. „va-’amar“. Poslednja reč: K.= „ve-natnu“, M.= „ve-nitan“.

Red 21: Jedanaesta reč: (29:12): Kao i u osmom stihu u poslednjem redu- K.= „va-jo’mer“, M.= „va-’a’mar“.

Red 23: Četvrta reč: (29:13): K.= „jarat“, M.= „jiratam;“. Deseta reč: (29:14): K.= „hineh“, M.= „hine:nij;“. Jedanaesta reč: (29:14): K.= „adonaj“, koje se ne nalazi u M.

Red 24: Prva, peta i šesta reč: „Pela“ bi trebalo da se završava sa alef. Pisar K. je napisao „he“ na kraju svih ovih reči. Pisanje he umesto alef predstavlja čestu grešku u K.

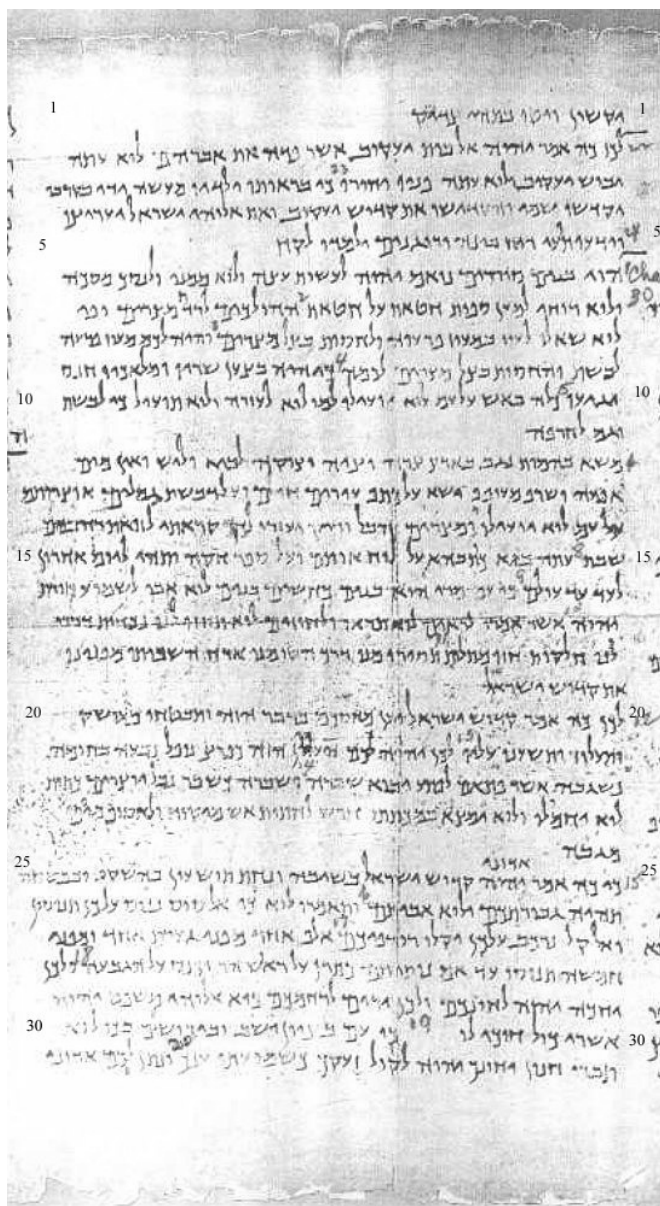
Red 25: Poslednja reč: (29:15): K.= imperf. 3.l.j. m.r. „va-jehij“, M.= „perf. 3.l.j. m.r. „ve-hajah“.

Red 26: Deveta i deseta reč: (29:15): U K. napisano kao dve reči, a u M. kao jedna reč. K.= „hafek mikem“, M.= „hafek-ke-kem“. Značenje je isto. Dvanaesta reč je pretposlednja u ovom redu. Ona je u obliku „’im-ke-ham“ (sa-kao toplina?) (verovatno je u pitanju greška u pisanju, usled oduzimanja reš na kraju reči), M.= „’im-kehomer“ (sa-kao glina) sa reš dodatim u K. odgovara reči u M.

Red 27: Deveta reč: (29:16): Još jedan primer greške u pisanju? K.= „homer“, M.= „’amar“. Veorvatno je u pitanju nešto više pd greške u pisanju, zato što tekst iziskuje „’amar“ („reći“), ali je pisar napisao „homer“ („glina“), što odgovara kontekstu, ali se ne uklapa u rečenicu. Ovo je ljudska greška koju su urednici zaobišli, a obično ovakve greške ispravljaju.

Red 29: Peta reč: (29:18): U K: na kraju reči „u-me:’ofel“ stoji „he“, dok to nije slučaj u M.

STUBAC BROJ 24

Fizičke karakteristike:

Ovo je skoro savršena stranica, barem što se teksta tiče, a tu je samo nekolicina izbledelih slova koja se u svakom slučaju mogu sa lakoćom pročitati.

Paragrafi i spacijumi:

Paragrafi i spacijumi odgovaraju versifikaciji. Paragrafi: Red 2 (29:22), red 6 (30:1), red 12 (30:6), red 20 (30:12), red 25 (30:15). Ovde nailazimo na samo jedan spacijum, i to u redu 30 (30:19).

Dodaci urednika:

Uredničke oznake izdvajaju stihove 29:22-29:24 kao posebnu sekciju, i to pomoću oznaka na desnoj margini, u redovima 1 i 5.

Red 7: Deveta reč: Urednik je dodao tav kako bi ispravio grešku koja se zasnivala na izostavljanju jednog slova.

Red 15: Četvrta reč: Urednik je dopisao eufonično tav. Ista reč: Na kraj ove reči je dodato alef, kako bi utvrdilo da će „he“ biti izgovoreno kao da sadrži epentetsko patah. Ovo „he“ je sufiks za 3.l.j. ž.r. na glagolu „katav“ („pisati“, a sa sufiksom bi značilo „piši ga“) te će izgovor glasiti „katav-ha“. Ovo je dobar primer korišćenja alef kao simbola za otvoreni samoglasnik, pa samim tim i za polusamoglasnik. Vav koje je dopisano iznad reda takođe predstavlja dobar primer korišćenja vav kao polu-suglasnika za bilo koji suglasnik. Ovde označava kamec, iliti glas „a“. Pogledajte uvod kako biste saznali više o korišćenju vav kao polu-suglasnik za bilo koji suglasnik.

Red 21: Sedma reč: Redak primer ispravke: Slovo koje je problematično je precrtano mastilom a ispravka je napisana iznad greške. Kasniji urednici su ovo retko kad radili, možda čak i nikad. Onda je moguće da je pisar ovde hteo da ispravi svoju grešku. Kasniji urednici su ovaj tekst ostavljali ovakvim kakav je i stavljali tačke ispod pogrešnih slova ili prosto pisali ispravke iznad grešaka, bez da menjaju tekst (uz poneki izuzetak, naravno). Ovde je pisar

pogrešno napisao „he-’avon“ („zli“). Možda je dopisao „he“ te ga izgrebao i napisao „vav vav“ iznad reči akko bi ispravio grešku.

Red 23: Druga reč: Dodato je eufonično vav. O ovome se govori u daljem tekstu, pod odstupanjima.

Red 25: Treća reč: „Adonaj“ je napisana iznas „Jahve“. U M. stoji „adonaj“.

Odstupanja od masoretskog teksta u K.

Red 6: Deveta reč: (30:1): K.= „mimenij“, M.= „minij“.

Red 9: Peta reč: (30:3): K.= „le-kemah“ predlog+ 3.l.množ. m.r. („za vas“), M.= „lekelemah“, predlog + imenica ženskog roda („sramota“). Sedma reč: K.= „hajah“ (3.l.j. m.r.), M.= „haju“ (3.l.množ. m.r.).

Red 10: Druga i treća reč: (30:5): Pisarska greška u prepisivanju u K. gde stoji „kolah bi’s“, a u M. „kol ha-bi’s“. Osmu reč: U K. na kraju reči „le-’azer“ („pomoći“) stoji „he“ na kraju. Deseta reč: K.= „to’ijl“, M.= „le-ho’ijl“.

Red 12: Šesta reč: (30:6): U K. stoji reč viška koja se ne nalazi u M. U pitanju je ili „ve-cijah“ ili verovatnije „jicijah“ („izlazak“), što se odnosi na Egzodus. Poslednje dve reči: Drugačije čitanje: K.= „ve-’e:jn majim“ („i nema vode“), M.= „me:hem“ („iz njih“).

Red 13: Četvrta reč: (30:40) K.= „jis’a“, M.= „jis’u“ (3.l. množ. m.r.). Sedma reč: K.= „hejlem“, M.= „hejlehem“. Ista reč i isti oblik, ali drugačije pisanje sufiksa za 3.l.j. m.r. (K.= „m“, M.= „hem“).

Red 14: Osmu reč: (30:7) K.= „la-ken“ („ovako“), s tim što je pisar napisao nun u sredini a urednik je pokušao da nun načini poslednjim slovom. Otud objašnjenje tamnog poteza u ovoj reči. Poslednja reč: K.= „rahab-a-m“. Ovo je napisano kao jedna reč, gde „rahab“ kao da ima nastavak za 3.l.množ. m.r. No, čitanje nalaže da je „hem“ posebna reč, ili zamenica 3.l.množ. m.r. i stoji kao subjekat u sledećoj reči („sedi“). M.= „rahab hem“.

Red 15: Četvrta reč: (30:8) U K. stoji suvišno alef na kraju reči „katavh’a“ („napiši ga“). Ovo predstavlja dobar primer dodavanja alef u cilju pokazivanja da je „he“ sufiks i dodaje jedan samoglasnik. Jedan od mogućih razloga je i aramejski uticaj. Pogledajte uvodnu

stranicu i deo o dodavanju alef na kraj reči, kao aramejski „akcenat“. Iznad reči je dodato i vav, iza kaf.

Red 18: Četvrta reč: (30:10)- Pogrešno napisana reč. Nedostaje „he“, K.= „mataloth“, M.= „mahetaloth“. Obe reči su istog korena i ukazuju na obmane. Peta reč: (30:11) K.= „tesuru“, M.= „suru“.

Red 20: Sedma reč: Pogrešno napisana reč. M.= „mahaskem“ („he“), M.= „ma’askem“ („alef“).

Red 21: Prva reč: (30:12) Greška i pogrešno pisanje. K.= „ve-ta’aloz“, glagol u 2.l.j. m.r. (sa „ajin“), od reči „’aloz“, likovati, M.= (bez „ajin“) = „ve-naloz“, particip od „loz“- iskrenuti, izopačiti. Sedma reč: K.= Reč koja je moguće pogrešno napisana je precrtana i iznad nje su dodata dva vav. Čini se da su slova koja su precrtana takođe dva vav. Moguće je da je ovu ispravku napisao pisar.

Red 23: Druga reč: (30:14) K.= Vav koje nedostaje je dodao urednik, iznad reči, kako bi eufonično usaglasio reč sa onom koja stoji u M., „jahmol“ (3.l.j. m.r.). U K., ova reč je „jahmelu“ (3.l.množ. m.r.), bez dodatog vav. No, moguće je i da je u pitanju premeštanje (pretpostavljenog) vav.

Red 24: (30:14) K.= „migbah“ (gde je poslednje slovo „he“), M.= „migba“ (gde je poslednje slovo „alef“). Valja ponoviti da pisari K. često zamenjuju alef sa he ili he sa alef.

Red 26: Osma reč: (30:16) K.= „’el“ predlog za dativ (alef), M.= „’al“, nad (ajin).

Red 27: Prva reč: (30:16) isti slučaj kao i sa prethodnim objašnjenjem; K.= „ve-’el“, M.= „ve-’al“.

Red 28: Deveta reč: (30:17) K.= „har“ („planina“), M.= „ha-har“ („planina“, sa određenim članom).

Red 29: Treća reč: (30:18) K.= „le-honekem“, M.= „le-hanankem“.

Red 31: Prva reč: (30:19) K.= „tibki“, M.= „tibkah“. Četvrta reč: K.= „Jahve“, dok je u M. nema.

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća i ujedno poslednja stranica na sedmoj od svih kožnih traka koje sačinjavaju svitak. Šav na levoj strani stranice je vrlo uredan, s tim što na njemu na površini od oko 2,5 cm na vrhu nedostaje nekoliko šavova na mestu gde je mali deo (2,5 cm x 0,75 cm) otpao. Ovo ne zahvata nijednu reč u tekstu. Na ovoj stranici se nalazi urednička oznaka ispod prve reči u jedanaestom redu, koja zalazi u desnu marginu, što je vrlo neobično budući da nijedna reč u celom svitku ne zalazi ovako duboko u desnu marginu. Izuzev toga, margina je ravna i nema nepravilnosti. Tu su i žvrljotine i nešto što liči i na žvrljotinu i na mrlju, u desetom redu (kod pretposlednje reči) i u dvadesetom redu, kod pete reči, kao i na prvom slovu prve reči u dvadesettrećem redu.

Paragrafi i spacijumi:

Paragrafi se završavaju u redovima 11, red 12 započinje stihom 27, red 22 i red 23 započinju poglavlje 31, Spacijumi na ovoj stranici nisu široki kao na ostalim stranicama, ali osetno ukazuju na završetak misaonog toka. Primeri ovoga se mogu videti u drugom redu (stih 30:21), petom redu (stih 30:23), osmom redu (stih 30:25), devetom redu (stih 30:26). Spacijum u desetom redu je tu zbog mrlje, ne zbog versifikacije. Šesnaesti red (stih 30:30).

Urednički dodaci:

Red 5: Sedma reč: K.= Član (he) je dodat na reč „adamat“, M.= „ha’adamah“. Red 9: Treća reč: U K. je opravdano dodato jod i tu reč čini „be-jom“. Red 14: Sedma reč: U K., urednik je dodao jod iznad reči koja je u istom obliku i u M. Deseta reč: U K., urednik je dodao jod na 3.l.j. m.r. perf. „hajah“ te ju je usaglasio sa 3.l.j. m.r. imperf.. „jihjeh“ u M.

Red 28: Poslednja reč: Reč koja stoji u M. je „jiklajun“, a ovaj oblik u K. je prepravljen dodavanjem vav iznad reda.

Red 29: Osmu reč: U K., urednik dodaje član na „arejeh“ („lav“), kao što stoji u M.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Šesta reč: K.= 3.l.množ. m.r. „jikanefu“, M.= 3.l.j. m.r. imperf. „jikanef“. Osmu reč: U K. stoji suviše alef, što je verovatno pogrešno napisano- „more’jka“ („vaši učitelji“). Ista reč je pravilno napisana nakon samo pet reči, u redu 2, na poziciji druge reči.

Red 3: Peta reč: K.= „tij’amijnu“, pisar je dodao jod, moguće da bi naznačio reč „jamijn“ („desna ruka“). M.= „t’amijnu“, od „čovek“, glagol u 2.l.množ. m.r. („skreni desno“) Osmu reč: Alef kog ima u M. nema i u K., u reči „tim’ejtem“ („ti ćeš uprljati“).

Red 4: Četvrta i peta reč: K.= ž.r. množ, M.= ž.r. jedn.

Red 5: Sedma reč: K.= „ha’adamah“, M.= „ha’admat“.

Red 6: Prva reč: K.= „jihjeh“, 3.l.j. m.r. imperf., M.= „ve-hajah“ veznik + 3.l.j. m.r. perf. No, moguće je da se prvo jod u K. može pročitati kao vav, budući da je ovakvo zamenjivanje vrlo često kod pisara K. U tom slučaju bi oblici bili isti. Četvrta reč: K.= od „zerah“ („seme“). Ovo može biti greška pisara koju je pokušao da popravi ali nije uspeo. M.= „jir’eh“ od „ro’eh“ („hraniti se“ ili „pasti“). No, ovaj oblik u K. nema jod preformativ, te je „zero’ah“, moguće pridev ženskog roda u jednini sa dodatim „he“, a subjekat je u množini i ne predstavlja zbirnu imenicu kao u engleskom („stoka“). Najverovatnije ukazuje na „zemlju“, koja je ženskog roda, kao i druge dve reči- „snažna“ i „debeli“.

Red 7: Treća reč: U K. stoji reč koja stoji i u M., ali je u K. majim u „’adamah“ napisano sa majim na kraju, sa malim razmakom između njega i „he“ kojim se završava reč.

Peta reč: K.= „hamic“, M.= „hamijc“. Osmu reč: K.= „jizrah“, 3.l.j. m.r., M.= „zoreh“, part. Jedn. m.r. („razbacati“).

Red 13: Poslednja reč: K.= „lenafah“, glagol prve gl. grupe u infinitivu, M.= Glagol pete gl. grupe u infinitivu- „lehanafah“.

Red 14: Poslednja reč: K.= predlog + sufiks- „la-kemah“, M.= „la-kem“. U K. je moguće i „la-kem“ i „la-kemah“.

Red 15: Druga reč: K.= „hithkadešu“ (glagol sedme gl. grupe u 3.l.množ. m.r.) M.= „hithkadeš“ (glagol sedme gl. grupe u 3.l.j. m.r.).

Red 16: Prve dve reči: K.= „hišmoj’a hišmij’a“ (glagol pete gl. grupe, naglašeni oblik), dok u M. stoji jednostavniji oblik- „ve-hišmij’a“ („i On će izazvati da bude čuven“).

Red 18: Sedma reč: U K. stoji jedno alef viška u odnosu na M.- „jakeh“, koje se čita kao „j’akeh“.

Red 19: Prva reč: Isa 30:32; K.= „musdu“ (glagol u 3.l.j. m.r. perf.), M.= „musadah“ (part. pas. sa značenjem- „osnovan“). Ovaj jeziv stih zaslužuje nešto više pažnje u mojim komentarima. Poslednja reč u ovom redu je druga reč reda 20. U M. stoji „bam“ (predlog + 2.l.množ. m.r. - „u njima“) kere dok „bah“ (predlog + 3.l.j. ž.r.- „u njoj“) predstavlja kituv. U K. stoji „bah“.

Redovi 20, 21, 22: Stih 30:33: K. sadrži dosta odstupanja u ovom stihu koji pokriva ova tri reda, koji su ovde spojeni. Red 20: Peta reč: U K. stoji „hjh“ (he-jod-he) a u M. „hj“ (he-jod-alef), što je zamenica 3.l.j. ž.r. Verovatnije je da je u pitanju pogrešno napisana zamenica nego da bi se ovo čitalo kao „hajah“. Poslednje dve reči u redu 20: U K. stoji naglašeni oblik koji ponavlja reč „jukan he:kinu“, dok u M. stoji samo „hukan“, tj. particip glagola pete gl. grupe („pripremljen“). U K., druga reč ovog naglašenog oblika je glagol pete gl. grupe u 3.l.množ. m.r. („oni će uzrokovati da budu pripremljeni“). Prva reč naglašene konstrukcije ovog tipa bi trebalo da bude glagol u infinitivu, ali nisam uspeo da je vidim kao takvu zbog jod. Red 21: Prve dve reči su glagoli u 3.l.j. m.r. u M. U K. je kod prve reči dodat veznik „ve“ te su to glagoli u 3.l.j. m.r. Red 22: Prva reč: Kaf je preškrabano, ali je u K. tačno napisana.

Red 24: Prva reč: U K. stoji je „ha-rekeb“ napisano sa članom, dok u M. stoji samo „rekeb“. Osmu reč: K.= „me-odah“, M.= „me’od“. Jedanaesta reč: „’el“ (alef), M.= „’al“ (ajin).

Red 27: Peta reč: sufiks za 3.l.množ. m.r. „hemah“, M.= „hem“.

Red 29: Poslednja reč: K.= Urednik K. je dodao eufonično nun. Te u K. stoji „tarfun“, a u M. „tarfo“.

Red 31: Prva reč: U K. stoji suvišna reč koje nema u M. Reč nije dovoljno jasna za raspoznavanje, ali liči na osmu reč u prethodnom redu (30), „jahtah“ („plašiti se“).

Fizičke karakteristike:

Ovo je osma traka kože koja je dodata na svitak i ona se razlikuje po tome što je najkraća do sad i što sadrži samo dve stranice, dok su obično u pitanju tri ili četiri. Koža je u potpunosti očuvana na ovoj stranici, ali se čini da je doživana, i to na način koji je nespretniji od originala. Crvene tačke predstavljaju moje lične uredničke oznake. Izvinjavam se što sam neke stavio na pogrešno mesto, a siguran sam da ćete videti na koje mislim.

Paragrafi i spacijumi:

Paragrafi se završavaju u redovima 3 (stih 31:6), red 8 završava poglavlje 31, red 18 završava 32:8, red 30 predstavlja kraj 32:19. Novi paragraf je naznačen za 32:20 i označava da poglavlje 33 u K. počinje sa 32:20, a ne sa 33:1. Postoji samo jedan spacijum koji označava početak 32:5 u redu 13.

Mrlje:

Tu si i mrlje koje moguće da su otisci prstiju nespretnog urednika. U redovima 12-14, na desnoj strani, čini se da su neke reči ispisane tamnijim mastilom, a tu su i mrlje od otisaka prstiju u razmaku između redova. Slična mrlja

Na podebljanim slovima se javlja u redu 27, gde je takođe najverovatnije u pitanju otisak prstiju. Na stranici 44 se nalazi nešto što je nesumnjivo otisak prsta, gde se nalaze i veze za drugim stranicama koje imaju otiske prstiju na sebi.

Uredničke oznake:

Uredničke oznake se nalaze na desnoj margini. 32:1-8 je označen kao važan deo, pomoću dva znaka „iks“ na margini. Povučena je linija ispod prve reči u redu 31, što predstavlja početak paragrafa i naznačeno je iznad, u 32:20. Urednik je dodao i dva alef u cilju ispravljanja greške u pisanju. Ona se nalaze u redu 6, na poziciji druge reči i u redu 19, na poziciji druge reči.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 2: Između treće i četvte reči: U K. se stih 5 završava trećom rečju a sledeća reč (četvrta) je prva reč šestog stiha. Treća reč: K.= „ve-hafhlijt“, M.= „ve-himlijt“ („on će ga očuvati“). Red 2: Šesta reč: K.= suvišna reč, ponavljanje pete reči koja je već zapisana.

Red 6: Druga reč: U K., ovo predstavlja primer greške koja je verovatno napravljena tokom slušanja teksta. Ranije su dati primeri koji ukazuju na to da se prepisivalo iz rukopisa. Dve reči- „lo“ i „’adam“ se u K. spojene kao „lo’adam“, te je urednik dodao alef koje nedostaje iznad reda.

Red 10: Prva reč: U K. piše „kemahbeh“ (sa „he“ na kraju) a u M. „kemahbe“ (sa „alef“ na kraju). Treća reč: K.= „vesetherim“. Postoji nekoliko tačkica koje je urednik dopisao oko mem a koje označavaju grešku. M.= „vesether“. Pročitajte više o upotrebi tačaka kao oznakam za greške u uvodu. Osmu reč: K.= „be-ce:l“ („u senci“ + imenica u genitivu), M.= „ke-ce:l“ („kao senka“ + imenica u genitivu).

Red 14: Osmu reč: Drugačije pisanje: K.= „hašav“ (misлити ili uzeti u obzir), M.= „j’aseh“ („on će uraditi“). Stoga- K.= „u svom srcu on će promisliti o grešnosti“, M.= „u svom srcu on će sprovesti grešnost“. Značenje je isto, ali se pisanje razlikuje.

Red 16: Četvrta reč: Dodavanjem veznika „ve“ u K. menja se i čitanje cele rečenice. K.= „ve-hu“, M.= „hu“. U M. je zamenica subjekat povezan sa prvim glagolom, a u K. je subjekat povezan sa drugim glagolom. Osmu reč: M ima kere umesto kituv, dok se K. slaže sa kere. „anijijm“ umesto „’anovijm“.

Red 17: Treća reč: K.= množina kod „’ebjonijm“, M.= jednina- „’ebjon“.

Red 19: Druga reč: Urednik je ispravio izostavljeno alef iznad reda. Ova reč je pravilno napisana u redu 21, na poziciji četvte reči, samo dva reda ispod, a potom još jednom u redu 30, na poziciji treće reči.

Red 20: Peta reč: U K. ova reč ima član, dok ga u M. nema.

Red 21: Prva reč: K.= Nedostaje jod na kraju odričnog „be-lij“.

Reovi 21 i 22: Poslednje četiri reči stiha 11 u K. su znatno drugačije od onih koje im odgovaraju u M. U M. važi čitanje „ve'orah va-hagorah 'al halacajim“ („i budi naga i stavi pojas na svoje slabine“). Čitanje istog ovog teksta u K. ide: „ve-'oru hagarnah ve-safadnah 'al ha-halacijm“ („I budite nage i stavite pojas i znak žalosti na svoje slabine“). U K. stoji u obliki množ. ž.r. a u M. jedn. ž.r. , ali „safadnah“ u K. nema svog parnjaka u M. „Safad“ znači „jadikovanje“, te ovde verovatno označava parče sargije nakačeno u ulozu odeće koje prekriva slabine za pojas, kao znak žalosti. Možda je pisar K. hteo da je pojas bio dovoljan za pokazivanje skromnosti.

Red 22: Poslednja reč: K.= „hemdah“, M.= „hemed“.

Red 25: Poslednja reč: K.= dodato je predložko lamed na „'adarijm“, kog nema u M.

Red 26: Pretposlednja reč: M ima kere umesto kituv. Kituv= „ve-carmel“, Kere= „ve-ha-carmel“. K. se slaže sa kituv. (nema člana).

Red 27: Šesta reč: K.= „carmel“, M.= „be-carmel“.

Red 28: Treća reč: K.= „le-šalom“, M.= „šalom“.

Red 30: Poslednja reč: K.= „ha-ja'ar“ („šuma“), M.= „ha-'ijr“ („grad“).

Red 31: Prva reč: K.= sufiks za 2.l.množ. m.r. „kemah“, M.= „kem“.

Poslednja reč na stranici: U K. stoji duplo kaf, što nije slučaj i u M.

1 ידוד וישא נענת לבדו וברוך בן
 1 ודוד חנוך ליה קורט ודוד ורעם ודודם אב
 וישענוע באת עיר משה ודוד ודוד ודוד ודוד
 5 ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד
 5 ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד
 10 ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד
 15 ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד
 20 ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד
 25 ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד
 29 ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד ודוד

Fizičke karakteristike:

Ovo je druga i poslednja stranica ove kožne trake koja je kraća nego što je uobičajeno, a koja je prišivena za svitak. Šav sa leve strane je u dobrom stanju sa samo neznatnim olabavljenjem i bez traga popravki. Stranica je čista i nema slova koja su oštećena. Jedna karakteristika na koju nismo obratili pažnju je vertikalna linija koja se pruža niz sredinu stranice do skoro samog dna. Ovakve linije se često javljaju i verovatno su trag presavijanja parčeta kože pre nego što je bilo upotrebljeno za pisanje. Nakon ispisivanja, parčići nisu bili ponovo savijani već urolani. Starost kože je učinila da tragovi savijanja potamne te su se javile i ove linije. Ovo se može videti na mnogim stranicama. No, nisu sve linije nastale usled savijanja. Moguće je da su neke od linije nastale tokom iscertavanja margina, koje tada nisu mogle da se vide. Godinama kasnije, one su krenule da se ocrtavaju. Primeri ovakvih linija, koje su služile da bi se iscertale margine se mogu videti na stranici 2, stranici 4, stranici 6 i stranici 7. Na sedmoj stranici se nalazi i linija koja je nastala usled savijanja. Jasan primer ovakvih linija, koje su krenule da se ocrtavaju na udubljenima koja su nastala usled presavijanja se mogu videti na stranici 14. Vrlo zadivljujuć primer linije koja je koristila za iscertavanje margine se može videti na stranici 38. Naravno, ima još ovakvih primera, te ih vi možete naći. Pogledajte uvod kako biste pročitali nešto više o ovim linijama.

Uredničke oznake:

Tu je i urednička oznaka koja ukazuje na važnost prvih šest stihova u poglavlju 33. Prva oznaka se nalazi na prethodnoj stranici na početku poglavlja 33, a završna oznaka se nalazi na ovoj stranici, na desnoj margini, ispod šestog reda, koja takođe označava kraj šestog stiha, novi paragraf je označen pomoću uvlačenja a tu je i uobičajena metoda neispunjavanja prethodnog reda tekstem.

Neobična oznaka

Na kraju reda 2 se nalazi splet kratkih linija i tačaka koji sačinjavaju oblik za koji ne možemo tačno reći šta predstavlja, sem da su to možda ostaci brisanja teksta. Ovde možete videti ovu oznaku digitalno uvećanu. Tu su i druge nejasne beleške, koje je teško objasniti.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Treća reč: Drugačije čitanje: K.= „kek-kalotka“ („kada završiš“), M.= „ken-nelotka“ („kada dosegneš kraj“). Pretposlednja reč: vav = ševa: Dobar primer običaja pisara K. da dodaju vav kako bi označili samoglasnik, u ovom slučaju- vokalno ševa. Videćete i vav iza gimel, koje utvrđuje izgovor „jiv ge du“ („oni će pokvariti“), što je u skladu sa masoretskim tekstom. Pogledajte i uvodnu stranicu i pročitajte o tome kako vav može da stoji umesto svakog samoglasnika.

Red 2: Treća reč: K.= „le-kah“, M.= „le-ka“. Peta reč: K.= „ve-hajah“, M.= „hajjah“.

Red 3: Prva reč: K.= „hošu’athe:nu“, M.= „ješu’athe:nu“.

Red 4: Šesta reč: K.= „mašak“, M.= ke-mašak“.

Red 6: Treća reč: K.= „ve-ješu’oth“ („i spasenje“), M.= „ješu’oth“ („spasenje“).

Dodavanje veznika u K. menja red reči u rečenici. M.= „mudrost, znanje, snaga i spasenje će predstavljati stabilnost vašeg vremena, strah Jahvea je njegovo bogatstvo“. K.= „i vernost vašeg vremena je snaga; i strah Jahvea su spasenje, mudrost i znanje, to je njegovo bogatstvo“.

Red 7: Treća reč: (u slučaju da druga reč nije shvaćena kao da se sastoji od dve reči u K., kao što se čini iz K. teksta). Dok u M. čitanje glasi: „i pogledajte njihove hrabre (lavove)“, u K. je moguće da su u pitanju dve reči- „pogledajte, vidim ih“, a sledeća reč u K. je „za’aku“ („oni će besneti“), a u M. „ca’aku“ („oni će urlati“).

Red 9: Druga reč: K.= urednik dodaje član „he“ na „’arec“, kog nema u M. Treća reč: U K. nema člana „he“, a u M. ga ima. Šesta reč: Čini se da u K. stoji vezivno vav i glagol „hajah“, kog nema u M. Poslednja reč: U K. je izostavljeno vezivno vav kog ima u M.

Red 11: Šesta reč: K.= najverovatnije je da je u pitanju greška u pisanju, zbog dodatnog tav koje je dodato na reč „’ethromam“ („veličati“). U M. stoji verzija koja je najverovatnije tačno napisana, a koje se poklapa sa čitanjem u K. ako se izuzme dodato tav. M.= glagol druge gl. grupe u prvom licu jednine („Ja ću veličati sebe“).

Red 12: Prva reč: K.= „hašašah“, M.= „hašaš“. U K. ovo „he“ može predstavljati nastavak za ženski rod, ali je imenica „haš“ muškog roda, stoga ovo može biti primer aramejskog uticaja, tj. dodavanja otvorenog samoglasnika na reči koje se na hebrejskom obično završavaju na zatvoreni samoglasnik.

Red 13: Prva reč: Reč „sijd“ („kreć“) kod sebe ima horizontalni potez, iznad onog što bi trebalo da bude jod, no liči na reš. Moguće je da je ovim neko hteo da naglasi oblik slova. Šesta reč: (Prva reč u stihu 12) K.= veznik + glagol u 3.l.množ. m.r. u imperfektu- „ve-jihju“, M.= 3.l.množ. m.r. perfekte- „ve-haju“. Isto su prevedeni.

Red 16: Druga reč: K.= glagol u imperf. (moguće je da je u pitanju zapovedni način)- „ve-jedaber“, M.= particip „ve-dobe:r“ („onaj koji kaže“). Osmu reč: K.= „kafij“ množina („ruke“ + imenica u genitivu), M.= „kafijv“ („njegove ruke“).

Red 20: Druga reč: K.= „libekah“, M.= „libeka“.

Red 21: Druga reč: „He“ je napisano iznad reda, kako bi se reč prilagodila reči u M. Sedma reč: K.= Dodato je jod u cilju ispravke „tir’eh“. Jod ovde nije potrebno, te je pisar pokušao da ga oguli.

Red 23: Četvrta reč: Pisarska omaška pri pisanju oblika slova. Ono što bi trebalo da je šin liči na jod-kaf.

Red 25: Treća reč: K.= ženski oblik množine „neharoth“, M.= muški oblik množine „neharijm“. Osmá reč: M.= „telek“ glagol u 2.l.j. ž.r. („ide“), K.= „telav“, glagol u 2.l.j. ž.r. (moguće- „stekne“). Poslednja reč: K.= „šat“, M.= „šajit“.

Red 26: Osmá reč: K.= suvišno vezivno vav u Jahve kog nema u M.

Red 27: Poslednja reč: K.= „kij“ veznik sa značenjem- „zato ili što“, M.= „ke:n“- „da ili da bi“.

Red 28: Treća reč: K.= „paraš“, M.= „parašu“. Deveta reč: K.= „marobeh“, M.= „marbeh“. Dodatno vav u K. mora da predstavlja primer pogrešno napisane reči, jer dodaje još jedan slog.

STUBAC BROJ 28

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ovo je prva stranica na devetoj traci kože koja je prišivena za svitak. O šavu sa desne strane se već govorilo na prethodnoj stranici. Na ovoj stranici postoji dosta ispravki, od kojih je najznačajnija ona gde se dodaje tekst između dva reda teksta, na mestu koje je obično predodređeno za jedan red. Nije jasna ova nepravilnost, ali je moguće da je urednik tekst koji se nalazio u redu 20 izbrisao i dodao četiri reči iz poglavlja 34, kao i prva dva stiha u poglavlju 35. Verovatno je da je prvobitni pisar napravio ovu izmenu, budući da bi bilo teže izbrisati to što je u ovom redu bilo napisano da je bilo vremena da mastilo upije. Ova ispravka je sadržala izostavljenu reč, tako da je ispravka ispravljena. Ovo je objašnjeno pod: Odstupanja (unos za red 18). Ova stranica je, takođe, šira od ostalih. Tekst zauzima prostor skoro 20 procenata širi nego tekst na sledećoj stranici. Stoga je faksimil stranice iznad proporcionalan sa prethodnom stranicom i stranicama koje slede.

Dokaz o promeni pisara:

Postoji tako mnogo čudnovatosti koje se razlikuju od prethodnih stranica, kao i mnogo neobičnih grešaka i odstupanja u pisanju, te je najlogičnije rešenje da je tekst pisao novi pisar. Na primer, zamenica muškog roda jednine je svaki put napisana sa „he“ na kraju- he-vav-alef-he umesto he-vav-alef, kako je ova zamenica napisana na većini prethodnih stranica. Nemojte donositi zaključke pre nego i sami uočite razlike na ovoj stranici.

Uredničke oznake:

Tu je i čudna urednička oznaka koja liči na šešir (u obliku u kom je prvi put napisana, od ukupno šest puta koliko se nalazi u svitku), na desnoj margini ispod reda 28. Ovo je oznaka koja pokazuje promenu sekcionalnog konteksta u svitku, budući da se poklapa sa krajem poglavlja 35. Redom 28 se završava poslednji paragraf tog poglavlja, gde red nije ispunjen tekстом. Poglavlje 36 počinje odmah nakon ove oznake koja na neki način liči na šešir sa širokim obodom.

Ovo označava kraj proročkog opisa asirske opsade Jerusalima i početak istorijskog opisa događaja. Iako je ovo prvi put da se pojavljuje u tekstu, pojavljuje se i dalje, i to na stranici 32, u dvadesetom redu, na stranici 35, u dvadesetčetvrtom redu, na stranici 38, u šestom redu i na stranici 43 u dvadesetprvom redu, kao i na stranici 49 u petom redu.

Ova oznaka označava početak važnog dela teksta gde postoji oštar presek sa sadržajem teksta koji prethodi. Stoga na stranici 28 oznaka stoji na početku istorijskog pogleda Senakeribovog napada. Oznaka na strani 32 označava nešto što je najverovatnije najvažnija podela u knjizi u poglavlju 40. Manje primetna je oznaka koja označava podelu toka misli na stranici 45 u poglavlju 42:13; oznaka na stranici 38 označava deo posvećen Kiru, počevši sa poglavljem 45, a još manje primetna je podela u poglavlju 52:7, na stranici 43. No, oznaka na stranici 60 označava važnu podelu u toku misli, od opisa dolaska Mesije sa upozorenjima da se ne odlazi iz Siona, do odbacivanja upozorenja i prikaza slike duhovnih događanja koji su povezani sa Mesijom i Sionom, i njihovim osvajanjima među nejevrejima.

Još jedna čudna urednička oznaka se nalazi na kraju reda 19 i liči na veliko „O“. Ovo je kraj tog reda i nalazi se neposredno pored izbrisanog dela i dodatka u vidu reda 20. Tu je i reč koja je dodata u tekst na margini, baš iznad ove oznake u obliku slova „o“. Ova oznaka se nalazi i na vrhu stranice 17, ali ne postoji objašnjenje zašto.

Idući dalje redom 25, naići ćemo na reč koja je napisana vertikalno, u levoj margini. To je pogrešno napisana reč za „nečist“- „tame:’h“, sa „he“ na kraju u K., ali sa alef na kraju u M. Pisari K. često zamenjuju alef i „he“.

Tu je i horizontalna oznaka na desnoj margini u redu 20. Ove često viđene oznake obično označavaju početak ili kraj dela koji urednik smatra bitnim. Obično se javljaju u parovima, ali za ovu oznaku ne postoji odgovarajući parnjak. Možda je povezana sa oznakom na kraju reda 28. Pogledajte uvod kako biste saznali više o ostalim uredničkim oznakama.

Tačke koje označavaju nepravilnosti:

Red 12: Iznad i ispod kaf (predlog- kao) u pretposlednjoj reči u redu 12 se nalazi tačka. Reč „’efes“ („ništa“) u M. stoji bez kaf. Tačke ukazuju na to da reči sadrže nepravilnosti a da niko nije pokušao da ih ispravi. Ovo je čest urednički mehanizam i javlja se nekoliko puta i na prethodnim stranicama.

Red 18: Deseta reč: Iznad mem u reči „la-hemah“ se nalazi tačka, a nun je napisano u cilju ispravke sufiksa za muški rod koji je napisan kao ženski.

Red 20: Iznad pretposlednje reči „visočanstvo“ se nalazi tačka.

Red 26: Dve tačke se nalaze preko poslednjeg slova prve reči, kao i u razmaku između druge i označava grešku koja nije ispravljena. Greška je u tome što bi prva reč trebalo da ima vezivno vav a druga ne, te ovde važi suprotno. Potreba za ispravkom je iskazana pomoću tačaka, ali nije došlo do ispravke.

Red 28: Tu su dve tačke postavljene preko dva slova (bet i he) nakon šeste reči u redu 28. Ove tačke označavaju pisarsku grešku i grešku u tekstu. Slova ne bi trebalo da se tu nalaze i ne nalaze se u izvedenom grčkom tekstu, te predstavljaju grešku.

Pogledajte uvodnu stranicu za više informacija o upotrebi tačaka u vidu ispravki.

Veznik „kij“

U prethodnom tekstu smo zaključili da su pisari bili prilično uporni pri pisanju „kij“ sa i bez alef na kraju, naizmenično. „Kij“ koje je napisano na poslednjoj stranici (27) u reovima 24 i 26 je oba puta napisano bez alef, kao i tri prethodna puta, na stranicama 24 i 25, takođe bez alef. Na ovoj stranici, pisar opet kreće da piše „kij“ sa alef, i to u četiri maha: U redu 5, na poziciji druge reči, u redu 6, na pozicijiposlednje reči, u redu 17, na poziciji dvanaeste reči i u redu 23, na poziciji jedanaeste reči. Kao što smo upravo rekli, poslednjih osam puta je ovaj veznik napisan bez alef, na prethodnoj stranici, i an stranicama 24 i 25. Ovo ukazuje na smenu pisara, pogotovo ako

uzmемо u obzir велики број могућих арамејизама на овој страни, који су побројани под: Odstupanja od masoretskog teksta.

Paragrafi i spacijumi:

Kraj paragrafa je označen na uobičajen način, tj. neispunjavanjem reda tekstem, a primeri se nalaze u:

Redu 16, kao završetak 34:15, redu 20, kao završetak 35:2, redu 28, kao završetak poglavlja 35. Spacijumi se nalaze u redu 8, kao početak stiha 34:8, u redu 30 kao početak stiha 36:2.

Slova koja su dodali urednici:

Samo u tri maha nalazimo ispravke urednika usmerene ka pojedinačnim slovima, između redova- preko prve reči u redu 13, preko treće reči s kraja u redu 18 i preko poslednje reči u redu 25. Pojedinačno ćemo prokomentarisati reči iznad koje se nalaze ispravke u delu koji se bavi odstupanjima od teksta.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Druga reč: U K. se reč „goj’ijm“ piše sa alef, kog nema u M.

Red 2: Dvanaesta reč: K.= suvišni avv veznik koji se ne nalazi u M.

Trinaesta reč: K.= vav dopisano iznad reda.

Red 3: K.= „he“ dodato na sufiks 3.l.množ. m.r., dodajući jedan otvoreni samoglasnik u drugoj i četvrtoj reči. Šesta reč: K.= član „he“ kog nema u M.

Red 3: Osmi i deveti reč: K.= drugačije čitanje prve dve reči u stihu 34:4. K.= „ve-ha-’amekijm jithbaku“ („doline će se slomiti“), M.= jedna reč, „ve-namafu“ („biće rastvorene“) Ovo se nastavlja i u sledećem redu.

Red 4: Druga reč: U K. se nastavlja čitanje „jifolu“ („pašće“), gde se suvišna reč ne nalazi u M., a ima je u K., ali se zato u M. javlja u sledećoj frazi. Moramo reći da je u K. ovaj stih pomešan sa drugim.

Red 5: Treća reč: K.= „tera’ah“, suvišna reč koja se ne nalazi u M.

Red 6: Peta reč: K.= greška u pisanju ili u spajanju slova u reči „me-heleb“ („od debljine“ + imenica u genitivu). Deseta reč: K.= dodatno alef u sredini reči „kili’joth“, koja je „kiljoth“ u M.

Red 8: Treća reč: K.= „he“ dodato na sufiks za 3.l.množ. m.r. Aramejski akcenat?

Red 11: Treća reč: K.= „bah’a“, predlog bet + sufiks za 3.l.j. ž.r. U K: je alef dodato na prost oblik. Da li je ovo očigledan primer aramejizma? Alef dodaje jedan slog te bi izgovor glasio „be-ha“ („u njoj“). Četvrta reč: K.= „ve-jerešuhah“, veznik + gl. u 3.l.množ. m.r. („vjršuhh“), M.= ista reč, ali sa „he“ na kraju. „He“ je dodato da bi pokazalo da je poslednje „he2 u ovoj reči sufiks, a ne deo korena. Deseta reč: K.= ista kao treća reč u ovom redu. Alef je dodato na predlog = sufiks (bet-he) sa značenjem- „u njoj“. Ovde alef predstavlja očigledan aramejizam koji dodaje još jedan slog. Jedanaesta reč: K.= Pogrešno napisana reč „ve-natah“ („i on će rastegnuti“). U K: na kraju reči stoji alef, a u M. „he“. Dvanaesta ili poslednja reč u ovom redu: K.= Ista greška: krajnje alef u K. je dodato na sufiks za 3.l.j. ž.r. u reči „’alejha“ („nad njom“ ili „nad njim“(srednji rod)).

Red 12: Pretposlednja reč: Pogledajte belešku u daljem tekstu: Tačke koje označavaju greške.

Red 13: Prva reč: K.= Uredničko vav je dopisano iznad reči. Ovo menja izgovor, koji u M. glasi: „’armenothejha“, a u K. bi ličilo na „’armonothejha“. No, u K. se vav koristi za naglašavanje bilo kog samoglasnika, te je ovde verovatno dopisano da ukaže na poluglas, a ne „o“ ili „u“. Pogledajte „Upotreba vav za označavanje bilo kog samoglasnika“ za više informacija. Peta reč: K.= Aramejizam, dodavanje alef na sufiks za 3.l.j. ž.r. Alef takođe označava otvoreni samoglasnik.

Red 14: Četvrta reč: K.= Reč „ostrva“ je napisana kao „’ijij’amijm“, a u M. kao „’ijijm“. Deseta reč: K.= „jirgij’u“, glagol pete gl. grupe u 3.l.množ. m.r. („Oni će se odmoriti“), M.= „hirgij’ah“, glagol pete gl. grupe u 3.l.j. ž.r. („ona će se odmoriti“). Jedanaesta reč: „lijlijoth“ imen. ž.r. množ. („sove“). Ona je subjekat prethodnog glagola u m.r. množ. M.= „lilith“, imenica ž.r. u jednini.

Poslednja reč: K.= „ve-mac’u“ perf. 3.l.množ. m.r. („i oni će naći“), M.= „ve-mac’ah“ perf. 3.l.j. ž.r. („Ona će naći“).

Red 15: Prva reč: K.= „lahemah“, predlog lamed + sufiksa za 3.l.množ. m.r. sa „he“ na kraju („njima“), M.= „lah“ predlog lamed + sufiks za 3.l.j. ž.r. „he“ („njoj“ ili „njemu“(srednji rod)). Peta reč: K.= „kipod“, pogrešno napsiana reč za sovu. M.= „kipoz“. Reči 10-12: K.= Suvišna reč i suvišno „he“. K.= „’ak ’ak šamah“, M.= „’ak šam“.

Red 17 i prve tri reči u redu 18, koje su deo stiha 34:16. Ovo je pretposlednji stih poglavlja 34. Ako čitanje u masoretskom ili izvedenom grčkom tekstu predstavlja verodostojnu rekonstrukciju Isaijinih pravih reči, onda je ovo jedna od njegovih najnejasnijih konstrukcija i ne slaže se sa njegovim književno savršenim tekstovima, od kojih su skoro svi smatrani delom genija. Što se tiče M., čini mi se da je gramatika u njemu previše loša da bi je Isaija koristio. K. ne sadrži barem tri glavne reči u ovoj rečenici, a koje se nalaze u M., a konstrukcija jedne fraze je izmenjena tako što je odrična reč postavljena na pogrešno mesto. Jedan od bitnijih glagola u M. se na nalazi u K. U M. se „fakadu“ ne čini smislenim, jer obično ima značenje „posetiti“ (ali u znaku opomene ili kazne), ali je preveden kao „želeći“, koje se opet tumači kao „nedostajati“ (Novi međunarodni prevod Biblije), pre nego „želeći“. Što se ovog stiha tiče, u M. se može prevesti, ali samo ako podosta izmenimo red reči. Još jedna komplikacija leži u tome što je reč „’išah“ („žena“) prevedena kao „niko“ u verziji King Jamesejmsa i „ni jedna“ u novoj međunarodnoj verziji, te stoga predstavlja odričnu zamenicu. Možda je jednostavnije čitanje koje stoji u K. pogodnije za tumačenje ovog stiha.

Nakon reči „jedan“ („’ahat“), u M. stoji „me:henah“ („od njih“-zamenica ženskog roda u množini). Ovo se ne nalazi i u K. Reči koje se u M. nalaze iza „re’uthah“, t.j. „l’o fakuadu“ (odrična reč + glagol u 3.l. množ. perf.) se ne nalaze i u K. Postoje dve odrične reči u M., a samo jedna u K. Što se ove fraze tiče- K.= „ve-ahat lo’ ne’adarah ’išah re’uthah ki’“ - „ništa odo ovoga nije izostalo i ništa nije ostalo bez svog para“. Sledeća fraza se pomalo razlikuje, i po meni je

verzija u K. bolja. Fraza koja je prevedena kao: „jer su moja moja usta tako zapovedila i njegov duh skupio ih je“ (iz verzije King Jamesejmsa) sadrži nejasnoću koja se tiče prisvojne zamenice koja čini da se Bog i pisac smenjuju kao subjekti. Ova fraza je ispravljena u novoj međunarodnoj verziji. No, u K. je ovo razjašnjeno kroz prevod koji glasi: „kij’ fijhu hu’ civah ve-ruh-ho hu’ah kibacan“. U K. su sufiksi za treće lice jednine muškog roda kod reči „usta“ i „duh“ naglašeni tako što je na njih dodata zamenica za treće lice jednine muškog roda, te prevod glasi: „jer su njegova sopstvena usta tako zapovedila i njegov ih je sopstveni dah skupio“. U M. nema sufiksa na reči „usta“, iako bi se po prevodu u novoj međunarodnoj verziji čini da ga ima. Moguće je da je verzija u K., sa sufiksom, u stvari tačnija. Stoga stih u K. glasi: „Tražite u knjizi Jahveovoj i čitajte naglas- ništa od ovoga nije izostalo i ništa nije ostalo bez svog para, jer su njegova sopstvena usta tako zapovedila i njegov ih je sopstveni dah skupio.“

Red 18: Druga i četvrta reč: U K. je zamenica muškog roda jednine napisana kao „hu’h“, a u M. „hu’“. Šesta reč: K.= „la-henah“ („njima“, ženski rod), M.= „la-hen“. Deveta reč: U K: nema sufiksa za treće lice jednine ženskog roda kog ima u M. U glagolu „hilkata“. Deseta reč: K.= predlog + zamenica „njima“. K.= reč „la-hemah“ je ispravljena pomoću tačkica i promenjena u „la-henah“. M.= „la-hen“. Kraj reda: Ovde se nalazi urednička oznaka (o kojoj je maločas bilo reči) a iznad nje se nalazi reč koja stoji u masoretskom tekstu. Verovatno su je urednici izostavili kada je tekst prepravljan u sledećim redovima, sa manjim tekstom. Kasniji urednik je ispravio ispravku dodavši izostavljenu reč „jerašuha“ („oni će ga posedovati“).

Redovi 19 i 20: U K. se deo sa manje teksta poklapa sa M. U svemu sem u tome što ima član na reči „Liban“ koje ima u M, ali ne i u K. Pogledajte poslednju reč u redu 19. Takođe, u K. stoji spacijum sa dve nejasne tačke između reči „af“ i „gijlath“. Pretposlednja reč u redu 20 ima tačku ispod „visočanstvo“.

Red 22: Prva i osma reč: U K. stoji „kemah” sa sufiksom za 2.l.množ. m.r., a u M. „kem”. Šesta reč: U K. je zamenica 3.l.j. m.r. napisana sa „he” na kraju, a u M. ne.

Red 23: Sedma reč: U K: nema vezivnog vav kog ima u M.

Red 24: Četvrta reč: U K: stoji reč „je:lku” („Oni će ići”), koja se ne nalazi u izvedenom grčkom tekstu. Ovaj glagol u K. se možda odnosi na tokove vode u stihu 6, i njim se završava stih. Ne uklapa se kao prva reč sedmog stiha.

Red 25: Prva reč: K.= „rebec” („mesto za odmor”), M.= „ribacah” je oblik „rebec” + sufiks za 3.l.j. ž.r. („njeno mesto za odmor”). Sedma reč: Suvišna reč; K.= „šamah šamah”, M.= „šam” („tamo”). Poslednja reč: K.= Dodato je vav zbog izgovora. Poslednja reč na margini: U K. na margini stoji reč koja je izostavljena- „tame.” („nečist”), i napisana je sa „he” umesto alef na kraju.

Red 26: Prve dve reči i tačke: Takođe, obratite pažnju ne to da „he” u prvoj reči, u zamenici 3.l.j. m.r. nema u M. Deseta reč: K.= „šamah:”, M.= „šam”. U sledećem redu u K., „šam” je napisano bez „he”. Poslednja reč: K.= Dupla negacija „bal l’o”, gde se druga (l’o) ne nalazi u M.

Red 28: Sedma reč: K.= „ve-nas” veznik + glagol iz prve gl. Grupe u 3.l.j. m.r. perf. („i ono će pobeći”), M.= „ve-nasu” 3.l.množ. m.r. („i oni će pobeći”).

Red 29 je prvi stih poglavlja 39: K.= Hezekija na poziciji šeste reči. Hezekijino ime se u K. pominje trideset puta, kroz četiri različita načina pisanja.

To su:

יהזקיה - u ovom obliku se pominje jedanput, u 1:1 i izgovara se kao „jehizkiah”.

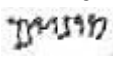
הזקיה - u ovom obliku se pominje sedam puta i to u 36:1, 2,4,7,15,16,22 i izgovara se kao „hizkiah”. Pogledajte jedan primer ovakvog pisanja na poziciji prve reči u poslednjem redu na stranici iznad.

הזקיה - u ovom obliku se javlja šest puta i to u 36:18, 37:1,10,14,15 kao i u dodatku pisara u 36:15 između redova 20 i 21, i izgovara se kao „hizkiah”.

יהיזקיה - u ovom obliku se javlja četrnaest puta i to u 37:5,9,21; 38:1,2,3,5,9; 39:1,2,3,4,5,8 i izgovara se kao „jehizkiah”.

Nagovestili smo da su većinom puta kod poslednje dve verzije (tačnije dvadeset puta) pisari umetnuli vav kako bi naglasili samoglasnik. Ubacanje vav u cilju naglašavanja samoglasnika (bilo kog) je vrlo često u K. Komentari na reč **הזקיה** u 37:1 se ponavljaju i ovde:

K.= „hizkijah hamelek“, M.= „hamelek hizkijahu“. Ovde se nećemo koncentrisati na red reči, već ćemo na ovo gledati kao dobar primer tendencije pisara K. da upotrebljavaju vav u cilju naglašavanja samoglasnika. Ovde je vav umetnuto u Hezekijino ime između prvog i drugog slova. Ovo se možda ne čini bitnim, ali oslikava grešku koju pravi većina urednika kad pripisuje pogrešno čitanje reči „Sinijm“ u Isaiji 49:12, gde ju je većina shvatila kao Kinu (Gesenius) u M., ali su skorašnji urednici K. (Kitel) povezali Asvan sa K. dajući umetnutom vav konsonantnu vrednost i tako došli do „Sevenijm“. Ovde se jasno vidi da je pisar K. video vav kao polusamoglasnik te bi ga tako trebalo i čitati.

Ako idemo putem skorašnjih urednika i onog što su uradili sa (ovo su nazvali „sevenijm”), mogli bismo zaključiti da postoji još jedan čovek sa imenom „hevezekiah” ili „jehevezekiah” u Isaiji 36-39. Naravno, ovaj primer nije ništa drugačije od podmetnutog „sevenijm” skorašnjih urednika K.

Red 30: Deveta reč: U K. nema lokativskog „he” na reči za Jerusalim, a koje se nalazi u M. i tamo čini oblik „u Jerusalim”.

Red 31: Četvrta reč: U K. stoji dodatna reč („me’odah”) koje nema u M. Čitanje u M. glasi „be-hajel kave:d” („sa velikom vojskom”). K.= „behajel kave:d me’odah” („sa veoma velikom vojskom”). Pretposlednja reč: K.= „sadej” („polja” + imenica u genitivu), M.= „sadeh” („polje”+ imenica u genitivu).

STUBAC BROJ 29

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ova stranica je vrlo jasna i skoro sva slova na njoj su prilično čitka. Postoje samo dva mesta gde su slova oštećena naprslinom i/ili mrljom od vode. Tu je i mrlja u redu 20 kod prve reči stiha 36:13. Četvrta i peta reč u redu 28 su oštećene zbog naprsline i mrlje. Za više informacija o ovim rečima pogledajte „Odstupanja u K. od masoretskog teksta“. Trebalo bi obratiti pažnju na umetnutu reč na margini kod reda 16. Reč „’imanu“ („sa nama“) je dodao urednik, ali je nema u masoretskom tekstu.

Paragrafi i spacijumi

Nema naznaka o paragrafima na ovoj stranici, a tu je samo jedan spacijum i to u redu 30 koji započinje stih 13, a koji je početak „prenosa“ govora rabina Šake.

Slova sa tačkama koje ukazuju na grešku

U redu 3, reči „melek jehudah“ („kralj Jude“) imaju tačke na sebi, kao i reč „be-jerušalem“ („u Jerusalimu“) u redu 10. Ove tačke ukazuju na to da rečima nije mesto u tekstu i da su plod nedostatka pažnje pisara. Ove reči se ne nalaze u masoretskom tekstu. Da biste saznali više o upotrebi tačaka kod pisara i urednika K., pogledajte uvodnu stranu.

Pripovedni materijal:

Iako ovo ne predstavlja tehnički komentar, verovatno mu je ovde mesto. Budući da je ovo pripovedni materijal koji opisuje opsadu Jerusalima od strane Senaheribove vojske i da se isti tekst može pronaći u Dva kralja 18 i 19, onda bi trebalo naglasiti da je nivo težine čitanja promenjen. Ovo predstavlja lakše čitanje kojim se mogu baviti čitaoci na početnom nivou učenja, dok ostatak Isaijinog svitka i nije baš „lako štivo“. Možda je i to razlog što na ovoj stranici nema mnogo odstupanja, pogotovo ako se uzme u obzir da nema naznaka o smeni pisara kod ove stranice.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta

Neka odstupanja su jednostavna i ponavljaju se.

Imena likova su napisana za nijansu drugačije.

U K., kraj imena se piše sa „jah“, dok je u M. u pitanju „jah“, gde su oba primera kratka verzija IMENA. Stoga: Hilkijah u K. je Hilkijahu u M. „Hizkijah“ u K. je „Hizkijahu“ u M. (Red 1: četvrta reč, red 3: druga reč, red 9: druga reč, red 22: druga i poslednja reč, red 24: šesta reč, red 27: sedma reč))

Sufiks za 2.l.množ. m.r. „kem“ se dosledno javlja u obliku „kemah“, a sufiks za 3.l.množ. m.r. „hem“ se javlja kao „hemah“, i to u redovima 2, 12, 17, 18, 19 (triput), 20, 22, 27 i 29. U redu 8, kod pretposlednje reči, „he“ je dodato na zamenicu muškog roda u jednini „hu’h“. Na dodavanje „he“ ćete naići i kod drugih reči koje se završavaju sufiksom za 2.l.j. m.r., kao i kod reči koje se završavaju na kaf, kao npr. „’aek“ („kako“). Budući da je dodavanje „he“ kod ovih reči česta pojava, nećemo ga svaki put pomenuti, sem ako ne bude bilo od značaja.

Glagoli u 2.l.j. m.r. perf. koji bi trebalo da se završavaju sa „ta“ se dosledno završavaju na „tah“ i to u redu 4 na poziciji pete reči, u redu 5 na poziciji šeste i osme reči, i u redu 6 na poziciji prve reči. Na otvorene samoglasnike se gleda kao na plod aramejskog uticaja kod pisara.

Red 3: Treća i četvrta reč: Reči koje kod sebe imaju tačke se ne nalaze u M.

Red 4: Četvrta reč: K.= Naglašeni oblik zamenice u 2.l.j. m.r. „atah“ se ne nalazi u M.

Red 4: Sedma reč: K.= glagol u 2.l.j. m.r. perf. „’amartah“ („ti kažeš“), M.= 1.l.j. „’amartij“ („ja kažem“). U verziji King Jamesejmsa su i prva i druga verzija, što po tekstu nije dozvoljeno. Nova međunarodna verzija podržava drugu verziju, iako je u M. upotrebljena prva verzija. Čitanje u K. se smatra pravilnijim.

Red 5: Šesta reč: K.= „mij“ („ko“ ili „koga“) napisano sa alef na kraju, ovde kao i u redu 3o na poziciji druge reči. „Kij“ se dosledno piše sa alef.

Red 12: Osmi reč: K.= Dodavanje predloga („iz“) „min“ na „advej“ („sluge“ + imenica u genitivu).

Red 13: Druga reč: K.= „lekem“ („vama“, množ.), M.= jednina, „leka“. Moguće je da je u K. pitanju „leka“, a da je pogrešno napisano.

Red 15: Prvo slovo: K.= lamed (predlog za dativ), M.= vezivno vav.

Redovi 15 i 16: Stih 11: Značenje ovog stiha je i u K i u M. identično, ali se sadržaj i red reči znatno razlikuje. K.= „I Elijakim i Somna i Joah mu rekoše- molimo te da pričaš sa svojim slugama (nama) na sirijskom jeziku jer ga razumemo, i ne govori ove reči pred ljudima koji su na zidinama“ M.= „I Elijakim i Somna i Joah rekoše rabinu Šaki, molim te pričaj sa svojim slugama na sirijskom jeziku jer ga mi razumemo, a ne pričaj sa nama na judejskom pred ljudima koji sede na zidinama.“ U K. se koristi „njemu“, a u M. „rabinu Šaki“. U M. piše: „Ne pričaj na judejskom“ dok u K. ova fraza ne postoji. U K. piše: „pred ljudima koji sede na zidinama“ a u M.: „pred ljudima koji su na zidinama“.

U principu isto, ali i vrlo različito.

Redovi 16 i 17: Stih 12: U K. je promenjen red reči u odnosu na M. K.= „tebi (ili protiv tebe) i tvojih gospodara“ „ha-'alejkemah ve-'al adonejkemah.“, M.= „ha-'el adonejka ve-'eleka“ „tebi i tvojim gospodarima“.

Red 19 je poslednji deo stiha 12. Ovde su razlike uslovljene time da li je u M. tekstu kere i kituv. U frazi „jedu svoj sopstveni izmet i piju svoju sopstvenu mokraću“ M. kituv za „svoj sopstveni izmet“ je „har'ehem“, vulgarizam, a kere je „co'atham“ (reč za izmet izvedena od „ono što iz njih izlazi“), a za mokraću je u M. kituv uobičajena reč za urin- „šejnehem“ („svoju mokraću“), dok je kere „mejmej raglejhem“ („voda njihovih nogu“). U K: se koriste vulgarni oblici- „hera“ za izmet i „sipij“ za urin.

Red 21: Deseta reč: K.= „ha-melek“, M.= „melek“.

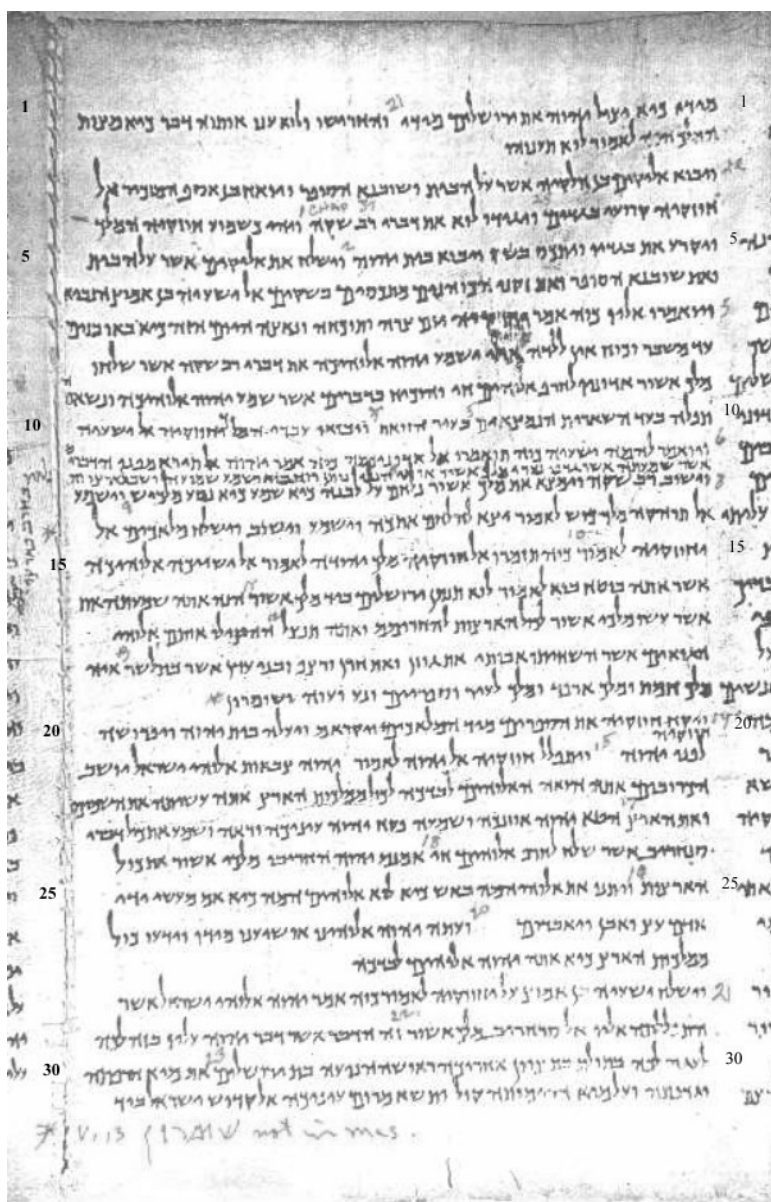
Red 22: Druga reč: U K. je Hezekija piše kao „jehizkijah“ ali je u obliku „Hizkijah“ na kraju ovog reda.

Red 24: Deseta reč: K.= „melek“, M.= „ha-melek“.

Red 25: Četvrta reč: U K. je dodato vav na oblik imperativa „iklu” („jedite”) čineći „ikelu”, sa dodatnim slogom. Deseta reč: K.= Nedostaje alef, K.= „tenatav” („njegovo smokvino drvo”), M.= „ten’atav” (sa alef).

Red 28: Deo nakon šeste reči: Znak za akuzativ „’eth” u M. kog nema u K. Zatamnjena reč (četvrta) je „’elohej” („bogovi” + imenica u genitivu). Peta reč: „gojijm” je obično pisana sa suvišnim alef, ali se čini da je ovde u pitanju „he”.

Red 29: Pretposlednja reč: K.= „hahicilu” sa upiznim „he”ispred, sa značenjem: „Da li su dostavili?”. U M. nema upitnog „he”. Ovo upitno „he” je ispravno ako se sagleda kontekst.

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća i poslednja stranica na devetoj kožnoj traci u svitku. Sa leve strane primećujemo skoro netaknut šav, i dve trećine pošiva je u redu, sa izuzetkom dela na dnu stranice gde je došlo do odšivavanja. Ostatak stranice je u relativno dobrom stanju sa vrlo malo zatamnjenja na koži, a ni jedno slovo na stranici nije zatamnjeno zbog starenja kože. Hezekijino ime u redu 7 je blago zatamnjeno mrljom koja je verovatno nastala zbog zbijenih vav i lamed u reči iz reda ispod.

Pisarski stil:

Uz izostavljanja i dodavanja (Šomron na kraju stiha 13), pisar je ovu treću stranicu zbio blizu šava tako da se neki redovi završavaju baš na margini u redovima 6, 7 i 22. Neki redovi su tako zbijeni da nije bilo mesta za poslednje slovo koje je napisano iznad reči, u redovima 9 i 11. Na kraju reda 12, na sredini reda prореđenog teksta, ostatak stiha 7 je napisan na sledećoj stranici, na margini. Poslednja reč u redu 12 je u stvari prepolovljena šavom. Ova reč je „ve-hipaletijv“, a reč je podeljena na „ve-hi“ na kraju reda 12 na strani 30 i na „paletijv“ koje je napisano na margini na strani 31, ispred poslednje dve reči sedmog stiha („be-hereb ’areco“).

Smena pisara

Dokazi o smeni pisara kojima sam se bavio na stranici 28 važe i za ovu stranicu. Tu su slične greške i razlike u pisanju a koje se ne nalaze u prvoj polovini svitka. Ova stranica nije dosledna, kao što je i stranica 28, gde primećujemo isti nivo posvećenosti tekstu kao i u prvoj polovini svitka. Ne želim da kažem da u prvoj polovini nema primera ljudskih grešaka, ali ih ima mnogo više ovde nego što bi to očekivao pisar iz prvog dela. Ako je ista pisar pisao i ovaj deo, onda se verovatno umorio od pisanja i postao nesmotren. Na stranici 28 smo prvi put naišli na smanjen tekst, a čini se da je i ovde to slučaj, neznano iz kog razloga. No, čini se da je smanjen tekst ovde umetnut u tekst koji se već nalazio na stranici. Tri reda teksta je napisano na

prostoru koji bi inače bio dovoljno prostran za tri reda, ali ovi redovi sadrže mnogo više reči nego što je predviđeno da stane u predviđeni prostor, te je ovo rezultiralo time da su pisari morali da smanje tekst kako bi uneli sve reči u predviđeni prostor, a, kao što smo ranije primetili, neke od reči prelaze u marginu na sledećoj stranici. Ne postoji drugo dovoljno logično objašnjenje sem tog da je ovaj deo teksta unet nakon što je originalan tekst na ovoj stranici već bio ispisan, a verovatno u cilju dovršavanja teksta, tj. dodavanja dela koji je bio ispušten. Odstupanja koja se dosledno javljaju na ovoj stranici su- umesto „ka;“, sufiks za 2.l.j. m.r. je „kah“, umesto „kem;“, sufiks za 2.l.množ. m.r. je „kemah“, a umesto „ta;“, sufiks za glagole u 2.l.j. m.r. perf. je „tah“. Takođe, na kraj reči „kij, bo, lo, mij“ se dosledno dodaje alef.

Dodaci pisara

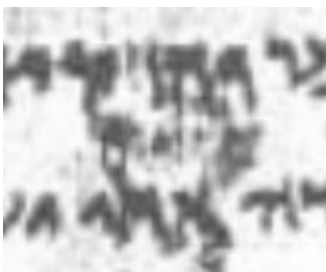
Iznad reda 10 je dodato „kaf“ u cilju ispravljanja reči „hamelek“, a „he“ dovršava poslednju reč u redu 9. „Mem“ je dopisano iznad poslednje reči u redu 11, dok je ostatak reda 12 završen na margini na sledećoj stranici. Ime „Hezekijah“ se nalazi između redova 20 i 21.

Paragrafi i spacijumi:

Paragrafi su naznačeni na kraju reda 2; stih 36:22 počinje u redu 3. Paragraf se završava u redu 19 a 37:14 počinje u redu 20. Paragraf se završava u redu 27 a stih 21 počinje u redu 28. Spacijumi: Mesto u redu 1, stihu 21 se može smatrati spacijumom. Spacijumom se završava 37:14 i počinje stih 15 u redu 21. Spacijumom se završava stih 19 i počinje stih 20 u redu 26. Najznačajnije odstupanje od uobičajenog postavljanja paragrafa se može videti u redu 2 kojim se završava poglavlje 36 u K., dok je u M. 36:22 početak poglavlja 37 u K.

Minijaturna beleška

Između redova 7 i 8, iznad šeste reči u redu 8, nalazi se nešto što liči na pokušaj brisanja, ali ako ovaj deo pogledamo pod digitalnim uvećanjem, videćemo da je u pitanju minijaturna beleška. Ovo je tek jedna od više beleški u svitku. Neke je moguće pročitati, a neke kao što je ova su nejasne. Čini se da je bilo i dve beleške, jedna koja je vrlo zbijena, napisana odmah ispod reči u redu 7 a druga u prostoru ispod. Pogledajte digitalno uvećanu belešku i daljem tekstu a potom potražite informacije o ostalim beleškama i mestima gde se nalaze. Izvinjavam se zbog crvene tačke, u pitanju je moja beleška kojom sam označio gde počinje stih 4.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta

Red 1: Deveta reč: Stih 21: K.= „ve-hiharišu”, glagol pete gl. grupe u perfektu, 3.l.množ. m.r. („izazvati tišinu”), M.= „ve-jaharišu”, glagol pete gl. grupe imperf.. 3.l.množ.m.r. Dvanaesta reč: K.= akuzativ + sufiks za 3.l.j. m.r. sa „he” koje je dodato na kraju reči.

Red 4: Poslednje dve reči: K.= „hizkijah hamelek”, M.= „hamelek hizkijahu”. Ovde se nećemo koncentrisati na red reči, već ćemo na ovo gledati kao dobar primer tendencije pisara K. da upotrebljavaju vav u cilju naglašavanja samoglasnika. Ovde je vav umetnuto u Hezekijino ime između prvog i drugog slova. Ovo se možda ne čini bitnim, ali oslikava grešku koju pravi većina urednika kad pripisuje pogrešno čitanje reči „Sinijm“ u Isaiji 49:12, gde ju je većina

shvatila kao Kinu (Gesenius) u M., ali su skorašnji urednici K. (Kittel) povezali Asvan sa K. dajući umetnutom vav konsonantnu vrednost i tako došli do „Sevenijm“. Ovde se jasno vidi da je pisar K. video vav kao polu-samoglasnik te bi ga tako trebalo i čitati. Za detaljniju analizu pogledajte beleške o Isa 49:12, a pogotovo beleške o stranici 28 i rdu 29.

Red 4: Peta reč: K.= predloško lamed + sufiks za 3.l.j. m.r., ali sa alef na kraju. Moguće je da se za ovu reč mislilo da je odrična. Ne postoji dovoljno dobar razlog za dodavanje ovog alef, osim pretpostavki da je pisar bio pod aramejskim uticajem.

Red 9: Pretposlednja reč: K.= Sufiks za 2.l.j. m.r. „kah“, M.= „ka“. Dodavanje „he“ na sufiks za 2.l.j. m.r. se na ovoj stranici sprovodi dosledno, i to ukupno deset puta. Svrha ove tendencije leži u naglašavanju slogova kod sistema bez samoglasnika, te se „he“ dodaje sa prostim ciljem da pokaže pravilan izgovor. Pored običaja da dodaju jod, vav i alef kako bi naglasili samoglasnike, ovo predstavlja još jedan mehanizam pisara K. da kompenzuju nedostatak tačaka za samoglasnike, koje su u hebrejski uvedene tek kasnije. Potražite više informacija o dodavanju „he“ kao samoglasnika.

Red 10: Četvrta reč: K.= reč za „ostatak“ je u K. napisana u množini, a u M. u jednini.

Red 10: Peta i šesta reč: U K. stoje dve reči koje su dodate na kraj četvrtog stiha, a koje se ne nalaze u M. One su: „be-’ijr ha-zoth“, tj. „u ovom gradu“.

Red 10: Poslednja reč: K.= Isaijino ime je „jišajah“, M.= „ješa’jahu“, i svakog puta se javlja ista razlika, kao što smo napomenuli u redu 11 kod treće reči, itd.

Red 11: Druga reč: K.= „le-hemah“ („njima“), M.= „’alejhem“ („njima“). Sedma reč: K. pisar dosledno piše sufiks za 2.l.množ. m.r. kao „kemah“. Ovo nećemo ponovo spominjati, sem ako ne dođe do promene načina pisanja.

Red 12: Druga reč: K.= Dodavanje „he“ za 2.l.j. m.r. takođe predstavlja čestu pojavu, kao što je primer kod poslednje reči u redu 16 i ostalih reči u tekstu. Red 12: Obratite pažnju i na običaj pisara da piše velika lamed, pa čak i po cenu da pređu u red iznad. Tu su pet

lamed koja idu iz reda 13 u red 12 i tako prekrivaju pojedina slova. Jedanaesta i dvanaesta reč: K.= „ruah bo“, „duša na njemu“, M.= „bo ruah“, „na njemu duša“. Poslednja reč: K.= „le-areco“, M.= „el areco“, gde obe označavaju „njegovu (sopstvenu) zemlju“. Kraj reda: Tri reči. Ostatak reda 7 je dodat na margini. Red se završava sa dva slova reči koja u prevodu znači „učiniti da padne“, a ostatak je ispisan na margini, zajedno sa dve poslednje reči („mačem u svojoj sopstvenoj zemlji“). Obratite pažnju na čestu pojavu u K. gde se dodaje jod na reči u jednini, ispred sufiksa za 3.l.j. m.r.

Red 15: Četvrta reč: K.= Pogrešno napisana reč. Alef je greškom izostavljeno u „va-tom’ru“, a u M. je na ovu reč dodato eufonično nun. Pretposlednja reč: K.= glagol u imperf. U 3.l.j. m.r. + sufiks za 2.l.j. m.r. „jasijjakah“. Izostavljeno je alef, a jod je dodato da ga zameni. Ovo predstavlja primer pisarske greške fonetičkog tipa. M.= Važi ista identifikacija, ali je reč napisana kao „jassi’aka“.

Red 16: Poslednja reč: K.= „eth ’ašer“, M.= „’ašer“ bez „eth“.

Red 18: Prva reč: K.= „go’jim“ napisano sa alef, dok je u M. napisano bez alef.

Red 19: Sedma reč: K.= „ve-seferijjim“- reč koja možda predstavlja primer onoga o čemu smo maločas govorili. Sasvim je očekivano da pisar K. zamenjuje jod sa vav. U ovom slučaju, važno bi čitanje koje podrazumeva vav umesto prvog jod, kao što stoji u M.- „sefervajim“. Pročitajte uvodne komentare o zamenjivanju vav i jod, na stranici sa sadržajem. Poslednja reč: U K. je dodato „ve-šomron“, kog nema u M.

Red 20: Sedma reč: K.= „va-jikr’aim“, gde nedostaje jod iz oblika množine („i on ih je pročitao“), M.= „vajakra’e;hu“ („i on ga je pročitao“). Poslednja reč: K.= „vajifrošah“- „i on ju je proneo“ (ženski rod), M.= „va-jifrešehu“- „i on ga je proneo“ (muški rod). Nema objašnjenja toga zašto između redova 20 i 21 stoji Hezekijino ime, jer za njega nema mesta, a napisano je identično tako odmah iznad reda.

Red 25: Prva reč: K.= „arecoth“, M.= „arecoth ve-eth arecam“. Čini se da je ovaj dodatak u M. suvišan. Moguće je da je verzija u K. pravilnija. Druga reč: K.= „ve-jithnu“- „i oni dadoše“, M.= „ve-

nathon“- „i ona dade“. Pretposlednja reč: K.= „ma’asej“ („radovi“ + imenica u genitivu), M.= „ma’aseh“ („rad“ + imenica u genitivu).

Red 26: Sedma reč: K.= (greška u pisanju) Reč počinje sa alef, a trebalo bi sa „he“, kao u M.. Reč je „’ošij’ejnu“, molba Jahveu da „nas spasi“.

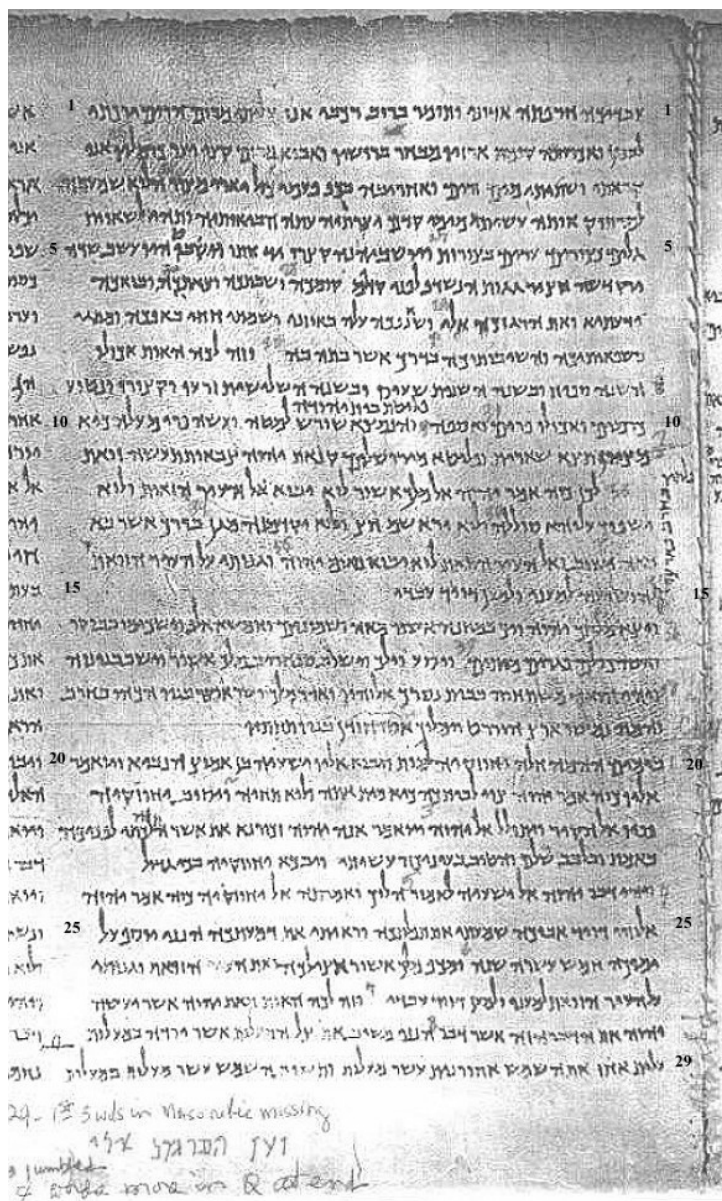
Red 27: Sedma reč: K.= „elohijm“, reč koje nema u M.

Red 28: Peta reč: K.= „’al“ (ajin-lamed), M.= „’el“ (alef-lamed).

Red 29: Druga reč: K.= „’elajv“ („njemu“), M.= „’elij“ („meni“).

Četvrta reč: K.= Senaheribovo ime je napisano kao „Sarherib“. M.= „Sanherib“.

Red 30: Sedma reč: K.= „r’ošah“, M.= „r’oš“.

Fitičke karakteristike:

Ova je prva od tri stranice na desetoj kožnoj traci prišivenoj na svitak. Šav na desnoj strani smo već analizirali na prethodnoj stranici. Na ovoj stranici nema fizičkih nedostataka, sem oštećenog predloškog lamed na poziciji prvog slova u redu 15, do čega je verovatno došlo usled manjeg naprsnuća, koje je možda povezano sa brisanjem dodatnog reda sa prethodne stranice. Iako nailazimo na tačkasto zamagljenje kod nekih slova, samo je jedna reč nečitka, i to „ha-’ijr“ u desetom redu.

Paragrafi i spacijumi

Novi paragrafi počinju u redu 12 (stih 37:33) i u redu 16 (stih 37:36). Red 20 započinje poglavlje 38, a red 34 započinje 38:4. Tu su i spacijumi koji označavaju početak 37:30 u redu 8 i 38:7 u redu 27.

Pisarske čudnovatosti

Dodavanje „he“ na sufikse za drugo lice jednine muškog roda kao i na glagolske preformative se nastavlja i na ovoj stranici, sa prva dva primera u prve dve reči na stranici. Druga reč predstavlja dobar primer toga zašto pisari K. dodaju slova na reči. Bez „he“, određene reči bi bile imenice ili glagoli, u zavisnosti od konteksta. Dodavanje „he“ verovatnije pravi identifikaciju tavi kao glagolskog preformativa.

Ispravke i dodaci pisara:

Iznad devete reči u redu 5 se nalazi „mem“ koje dovršava reč. Tu je i jod iznad „kedem“ u redu 6, koje se čini nepotrebnim. Dodato je i alef iznad pete reči u redu 7, koje je bilo neophodno. Iznad mesta gde su izostavljene, dodate su tri reči, u redu 10. Pretposlednja reč u redu 22 je ispravljena dodavanjem dva slova.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta

Red 2: Druga reč: K.= Razlika u pisanju kod „ve-’ekrotah“ koja uključuje dodato vav u službi polu samoglasnika „o“ i „he“ na kraju,

koje dodaje slog na reč koja je oblik imperfekta sa imen. sufiksom 1.1.j. M.= Važi ista identifikacija bez vav i „he“, t.j. „ve-’ekrot“ („Ja ću poseći“). Deveta reč: K.= „kici“, M.= „kico“. Ovo je dobar primer običaja pisara K. da zamenjuju jod sa vav, koje je ovde bilo neophodno. Vav je trebalo napisati ali je napisano jod. Ovo je navedeno kao česta greška kod pisara u K.. Pretposlednja reč: K.= „karmelajv“, M.= „karmelo“.

Red 3: Prva reč: K.= „kar’atij“ („Pročitao sam“), M.= „kartij“ („Iskopao sam“). Treća i četvrta reč: K.= Dodatna reč: „majijm zarijm“ (verovatno se odnosi na odvratnu vodu), M.= samo „majim“. Peta reč: K.= „ve-ekrijbah“, M.= „ve-’ekrib“ (razlika u pisanju).

Red 3: Treća reč od kraja je poslednja reč stiha 25: K.= „macor“, s.r. jedn. M.= takođe „macor“, koja je u verziji King Jamesejmsa prevedena bukvalno kao „opsednuta mesta“ ili „tvrđave“, iako je u pitanju jednina. Većina modernih engleskih prevoda daje rešenje sa „macor“ u množini, što glasi „mistrijm“, iliti Egipat.

Red 4: Šesta reč: U K. nedostaje vezivno vav kog ima u M. Druga reč s kraja i poslednje reči: U K. obe ove reči sadrže nejasnoće koje se tiču pisanja. Iza vav je dodato alef u obe reči, što nema nikakvog smisla. K.= „ha-bej’otijah“, M.= „ha-be-’tijha“, K.= „le-ša’o-ot“, M.= „le-ha-she’ot“. U K: nema člana. Ovu nejasnu pojavu dodavanja duplog vav nakon alef u K. tek sada primećujemo.

Red 5: Druga reč: K.= Drugačije čitanje reči „necorijm“ („Nazarećani“), M.= „nicijm“, particip druge gl. grupe („uništen“). Upotreba korena reči (N-C-R) ima mistično značenje u svitku.

Red 5: Deveta reč: Tačke: K.= označeno kao pogrešno, istačkano i ispravljeno „ve=jošbijm“ („i naseljenici“), M.= „va-bošu“, glagol 3.l. množ. perf. („i oni su bili osramoćeni/zbunjeni“). Da li je ovde koren j-b-š (sa značenjem „suv“ što može značiti i „zbunjen“) ili b-o-š („osramoćen“) kao što stoji u M., ili j-š-b („stanište“)?

Šin sa tačkama:

U K. stoje tačke iznad i ispod šin. Ovo šin je verovatno napisano na pogrešnom mestu. Urednik koji je dodao ove tačke se složio sa ovim. Stoga bi red slova bio v-j-š-b-j-m, kao što ispravka nalaže, ali bi u originalu v-j-š-b-u trebalo da bude b-e-v-j-b-š-u. Ako je to

slučaj, i ako je koren „boš“, onda bi trebalo uzeti u obzir jod na početku. Očigledno je drugi urednik (ne onaj koji je dodao tačke) pogrešno smatrao da je reč „naseljenici“ ispravna te je dodao mem za množinu iznad reda kako bi reč bila „jošvijm“. Nešto što liči na slovo koje je trebalo da bude nun na kraju ove reči je verovatno vav. Urednik koji je dodao mem je možda odgovoran za precrtavanja „nun“ i dodavanja jod na tom mestu, sa ostatkom očiglednog „nun“ koje se nazire. Stoga mora da je neki drugi urednik dopisao tačke na šin.

Više je verovatno da je prvobitna greška u stvari šin kome tu nije bilo mesto, a da je nun na kraju u stvari bilo vav, te reč ne bi zahtevala dalje uređivanje i tako bi se poklapala sa rečju koja stoji u M. Ako je ovo slučaj, jod na početku može da bude plod običaja koji je čest u K., t.j. da je pisar zamenio vreme iz perf. 3.l.množ. m.r. u imperf. 3.l.množ. m.r. Pogledajte više o upotrebi tačaka na uvodnoj strani.

Red 6: Deo nakon treće reči, „gagoth“ („krovovi“): K.= „gagoth ha-nišdof lifnej kedejm“ („kao trava krova pečena u drevna vremena“) („lifnej kedem“ je hebrejski idiom koji znači „od davnina“). M.= „gagoth u-šede-mah lifnej kamah“ („krovovi kao polja pre nego porastu“).

Red 7: Prva reč: K.= alef dodato na nastavak za glagol u prvom licu. Ne postoji objašnjenje zašto. Treća reč: K.= „hirkizkah“ particip pete gl. grupe ili infinitiv + 2.l.j. m.r. („tvoj bes“), M.= „hithragezeka“ inf. sedme gl. grupe + 2.l.j. m.r. („tvoj bes“). Prelazimo na sledeću reč (treću), koja je ujedno i poslednja reč u stihu 28, a prvih tri reči u stihu 29 u M. tekstu nema u K: tekstu. Ova greška se može jasno objasniti, budući da su poslednje dve od tri reči iste kao i u stihu 28. Stoga je pisar dovršio stih 28 i kada je hteo da ih ponovo pogleda, pogled mu je stao na iste dve reči na početku stiha 29 te je nastavio sa pisanjem odatle izostavivši prve tri reči kojima u stvari započinje stih. Te reči su: „ja'an hithragezeka alij“ („što se tiče tvog besa prema meni“).

Red 8: Prva reč: K.= „bešif'otejkah“, sa napisanim alef i vav iznad teksta u K., dok u M. stoji: „bisfatejka“. Peta reč: K.=

Nedostaje alef iz „batah“, što je glagol u 2.l.j. m.r. perf. („ti si došao“). Poslednja reč: K.= „’ecolu“, glagol 2.l.množ. m.r. („oni jedu“), M.= „’acol“, oblik infinitiva („jesti“). Red 9: Peta reč: K.= Pogrešno napisana reč- umesto het je napisano ajin, u istoj reči. Poslednja reč u K. verovatno isto tako predstavlja primer zamene vav te je i greška. K.= ajin vav, M.= vav ajin, u reči „ve-netua“.

Red 10: Četvrta reč: K.= „ve’asafah“, pogrešno napisana reč u odnosu na M.= „ve jasfah“ („on će dodati“). Neposredno nako ove reči, tri reči koje su izostavljene u originalu su ovde dopisane između redova u cilju prepravke, Potom, sledeća reč nako izostavljanja u K.= „ve-ha-nimcah“ („i pronađena stvar“), M.= „ha-niš’arah“ („ostatak“ ili „stvar koja je ostala“). Pretposlednja reč: K.= „ma-elah“, M.= le-ma’elah“.

Red 11: Prva reč: K.= „mi-cion“, M.= „mij-rušalam“. Peta reč: K.= mij-rušalajim“, M.= „me:har cion“.

Redovi 12 i 13: Stih sa premeštenim rečima: Ovaj stih u K. sadrži upravo sve reči koje stoje i u M., ali im je promenjen redosled. Ceo red 12 u K. je isti kao u M., ali u redu 13, u K. se preskače sedam reči do „jīšpok ’alajha solalah“, što predstavlja kraj stiha u M, ali su u K. ove reči, preskočene iz sredine, dodate kako bi se završila rečenica sa svim ispuštenim rečima, završavajući se na „magan“. Stih 34 počinje dosledno i netaknut je.

Red 17: Sedma reč: Nejasno je zašto je pisar K. još jedno vav iznad vav u „ve-jašav“ („i on se vratio“). Ovo vav je samo po sebi dodatak M. tekstu, tako da u stvari predstavlja polusamoglasnik. No, dodato vav predstavlja grešku.

Red 19: Četvrta reč: K.= „horarat“, M.= „’ararat“. Ovo je još jedan primer običaja pisara K. da dodaju vav kao samoglasnik. U cilju transliteracije, iskoristio sam „o“ u K. tekstu, ali bi više pristajao glas „a“, iliti „hararat“, što bi pokazalo da su pisari K. često dodavali vav umesto bilo kog samoglasnika. Ono je tu ubačeno da bi predstavilo kratko „e“ u redu 10, na poziciji šeste reči („šereš“, sa značenjem „koren“) kao i za kratko „e“ in „ševnah“ (str. 30, red 3, osma reč). Na stranici 30, u redu 23, na poziciji pete reči, tj. reči koja znači „tvoje uho“, predstavlja dugo „a“. Na ovoj stranici, u redu 21,

na poziciji preposlednje reči stoji za serej iliti dugo „e“ u reči „ve-jase:v“. Ubačeno je u obliku slova „i“ u Hezekijinom imenu više puta na prethodne dve stranice. Dodato je i na ovoj stranici u redu 20, na poziciji četvrte reči, kao i na poziciji poslednje reči u redu 21; red 23, treća reč s kraja; red 24, četvrta reč s kraja, na Hezekijino ime.

Red 22: Preposlednja reč: U K. stoji ispravka iznad reči; tav i „he“ čine da se reč čita kao „hithhalaktij“, u kom obliku je i u M.

Red 23: Druga reč: K.= „bele:vav“, M.= „bele:v“.

Red 25: Šesta reč: U K. stoji vezivno vav kog nema u M.

Red 27: Od treće do šeste reči: U K. stoje dodatne četiri reči koje se nalaze na kraju stiha 38:6. Ove reči su „lema'anij ve-lema'an daviyd 'avdij“ („za moje sopstveno dobro i za dobro mog sluga Davida“) koje se takođe nalaze u tekstu kao poslednje četiri reči u redu 15 koji se nalazi iznad.

Red 29: Prva reč: K.= dodatna reč, tj. „'aloth“. Treća i četvrta: K.= „eth ha-šemeš“, M.= „ba-šemeš“.

STUBAC BROJ 32

1 ארץ ויהי 9 בנבט לאווער פון ווערד דאסער ווער פאמא 1
 10 ארץ ארץ פאמא 10 ארץ ארץ פאמא 10 ארץ ארץ פאמא 10
 11 ארץ ארץ פאמא 11 ארץ ארץ פאמא 11 ארץ ארץ פאמא 11
 12 ארץ ארץ פאמא 12 ארץ ארץ פאמא 12 ארץ ארץ פאמא 12
 13 ארץ ארץ פאמא 13 ארץ ארץ פאמא 13 ארץ ארץ פאמא 13
 14 ארץ ארץ פאמא 14 ארץ ארץ פאמא 14 ארץ ארץ פאמא 14
 15 ארץ ארץ פאמא 15 ארץ ארץ פאמא 15 ארץ ארץ פאמא 15
 16 ארץ ארץ פאמא 16 ארץ ארץ פאמא 16 ארץ ארץ פאמא 16
 17 ארץ ארץ פאמא 17 ארץ ארץ פאמא 17 ארץ ארץ פאמא 17
 18 ארץ ארץ פאמא 18 ארץ ארץ פאמא 18 ארץ ארץ פאמא 18
 19 ארץ ארץ פאמא 19 ארץ ארץ פאמא 19 ארץ ארץ פאמא 19
 20 ארץ ארץ פאמא 20 ארץ ארץ פאמא 20 ארץ ארץ פאמא 20
 21 ארץ ארץ פאמא 21 ארץ ארץ פאמא 21 ארץ ארץ פאמא 21
 22 ארץ ארץ פאמא 22 ארץ ארץ פאמא 22 ארץ ארץ פאמא 22
 23 ארץ ארץ פאמא 23 ארץ ארץ פאמא 23 ארץ ארץ פאמא 23
 24 ארץ ארץ פאמא 24 ארץ ארץ פאמא 24 ארץ ארץ פאמא 24
 25 ארץ ארץ פאמא 25 ארץ ארץ פאמא 25 ארץ ארץ פאמא 25
 26 ארץ ארץ פאמא 26 ארץ ארץ פאמא 26 ארץ ארץ פאמא 26
 27 ארץ ארץ פאמא 27 ארץ ארץ פאמא 27 ארץ ארץ פאמא 27
 28 ארץ ארץ פאמא 28 ארץ ארץ פאמא 28 ארץ ארץ פאמא 28
 29 ארץ ארץ פאמא 29 ארץ ארץ פאמא 29 ארץ ארץ פאמא 29
 30 ארץ ארץ פאמא 30 ארץ ארץ פאמא 30 ארץ ארץ פאמא 30

a good portion of verse 19 is
 repeated again v. 20
 repeated again - a mistake -
 Last word in v. 21 to build in 22

Chapter 32 Begins
 here with
 32

Fizičke karakteristike:

Na ovoj stranici nema fizičkih nedostataka, a ona je središnja stranica od tri stranice na desetoj kožnoj traci svitka.

Paragrafi, spacijumi i oznake pisara

Prvi paragraf na ovoj stranici se nalazi u redu 20, u stihu 39:3 a sledeći paragraf počinje u redu 24, u stihu 39:5. Poglavlje 40 je označeno na dva načina, pri jednom od načina- po paragrafu u redu 29, a na margini se nalazi oznaka pisara koja označava značajnu podelu u Isaijinom svitku. O ovoj oznaci se detaljnije govori na stranici 28. Ovde označava najpoznatiju promenu toka misli kroz ceo sadržaj knjige. Na ovoj stranici se nalazi još jedna oznaka, koja liči na pogrešno postavljeno „s“ na dnu margine, a njegovo postojanje se ne može objasniti.

Dodavanje slova

Vav je dodato iznad reda nakon treće reči u redu 2, što se, izgleda, ne uklapa u kontekst. Ovo vav je nepotrebno. Napisano je iznad Hezekijinog imena u redu 24. U redu 20, napisano je „he“ kao član koji upotpunjuje reč „ha-melek“.

Pisarske osobenosti

Konfuzija i mnoštvo nesmotrenih grešaka na stranici 28 se ovde nastavljaju, u obliku ponavljanih stihova i izostavljanja. Isaijino ime se na ovoj stranici pominje četiri puta, jedanpu napisano kao „jisa’jahu“, kao što se obično i piše u M., a tri puta kao „jis’ajah“, kako ga obično piše pisar K. Prvi oblik se javlja u redu 14, na poziciji četvrte reči, a drugi u redu 20, na poziciji druge reči, i dalje- red 24, druga reč; red 27, pretposlednja reč. Tu je takođe i mnoštvo načina pisanja Hezekijinog imena i u K.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta

Red 1: Osmi reč: prikazuje primer suviše upotrebe samoglasnika kod pisara K. Kod „bahalotho“ („u njegovoj bolesti“) u M., u K. stoji „baholajotho“, sa dodatkom jod-vav nakon lamed, i završnim vav-jod. Teško je protumačiti kako bi dodavanje ovih samoglasnika moglo da pomogne izgovoru.

Red 3: Druga reč: K.= „jah“, M.= „jah, jah“. Četvrta reč: K.= „hajijm“, M.= „he-hajijm“.

Red 4: Prva reč: K.= „jakolah“ („završeno je“), M.= „ve-niglah“ („otkrotljano je“). Peta reč: K.= „safartij“ („prebrojao sam“ ili „sagledao sam“), M.= „kafadtij“ („odsekao sam“).

Red 5: Prva reč: M.= „šivvutij“ („smatrao sam“), K.= drugačija reč, koja je verovatno pogrešno napisana reč za „šafat“ („suditi“), sa tet koje je izostavljeno ispred tav ili tij, sa nastavka za glagol sa imen. sufiksom 1.1.j. . U eufoničnom smislu, zvučaće isto- „šafatij“ („Ja sam sudio“).

Red 7: Prva reč: K.= Vezivno vav kog nema u M. Peta reč: „lij“ („meni“, napisano sa alef), i „lij“ još jedanput na poziciji osme reči, koje nema u M.

Red 8: Prva reč: K.= „nefšij“ („moja duša“) sa dodatim alef. Šesta reč: K.= „ba-hemah“, predlog + 2.l.množ. m.r. („u njima“), M.= „ba-hen“, predlog + 2.l.množ. ž.r. („u njima“, u ženskom rodu).

Red 9: Prva reč: K.= „he:n“, M.= „hinne:j“. Od treće do pete reči: K.= „mar lij’ me’odah“ („Vrlo sam ozlojeđen“), M.= „mar lij mar“ („Vrlo sam ozlojeđen“).

Red 12: Nakon četvrte reči: K.= Nakon prve dve reči u stihu 20, ceo red 19 je ponovljen kao i prve dve reči u stihu 20 koje prelaze u red 13. No, postoji razlika između dve prepisane verzije ovog stiha. Kod druge transkripcije (red 13, prva reč) u reči „jodejah“ se nalazi vav predlog + član a sledeće dve reči u redu 19 su „’el ’emethekah“ („tvojoj istini“) a kod druge transkripcije se nalazi u obliku „’eloh ’emetheka“. U K. je u punom obliku „ve-ha-jodeja’ ’eloh ’emetheka“.

Red 14: Šesta reč: K.= Izostavljena je sledeća reč u M.M.= „jis’u“ („oni će postaviti“). Poslednja reč: K.= izostavljena je poslednja reč

u stihu, kao i ceo stih 22. Ono što je izostavljeno je dodato na margini, vertikalno napisano, drugim rukopisom, kao i sa drugačijim načinom pisanja (kij je napisano kao „kij“ bez alef na kraju, a ono se uvek koristi u ovoj reči). Takođe, u margini je Hezekijino ime napisano prosto kao „hzhk“, a jod je dopisano iznad.

Red 16: Peta reč: K.= „ve-jehajeh:“ („i živeo je“), M.= „ve=jehazak“ („i povratio je snagu“).

Red 19: Poslednja reč: K.= „mamlakto“ („njegovo kraljevstvo“), M.= „memšelato“ („njegova država/vlada“).

Red 25: Poslednja reč: K.= „va-bo’u“ („i oni će doći“) predstavlja dodatnu reč koje nema u M.

Red 26: Četvrta reč s kraja: K.= „mi me ’e kah“ („od tvojih strela/unutrašnjih delova“), M.= „mi me ka“ („od tebe“).

Red 29: Poslednja reč: K.= Nastavak za 3.l.j. ž.r. napisan sa „he“-alef. Ovde upotreba alef predstavlja znak koji bi utvrdio čitanje poslednjeg sloga. U drugom slučaju bi reč mogla da se pročita kao ..’eloh“, umesto „’elejha“.

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća i poslednja stranica na desetoj kožnoj traci u svitku i, iako zauzima isto toliko prostora kao i prethodna stranica, sadrži pojedine redove koji nadesno prelaze na šav sa leve strane. Sam šav na vrhu sadrži tragove oštećenja, kao i opravke usled ponovnog prišivanja, dok je deo na sredini odšiven, verovatno zato što se raspao materijal kojim je šiveno. Redigovanje koje se nalazi pored je verovatno odrađeno pre odšivavanja na sredini, ali nakon opravke na vrhu šava. Donji deo šava je u začuđujuće dobrom stanju, kada se uporedi sa gornjim delom, i ovde je jedva vidljiv. U gornjem desnom uglu stranice, nalazi se mala rupa koja je nastala usled skupljanja materijala, ali nema slova koja su njome oštećena. Ostatak stranice je u vrlo dobrom fizičkom stanju.

Uredničke čudnovatosti:

Tačkice i prepravke: Najinteresantniji aspekt redigovanja na ovoj strani je deo koji je dodat iznad sedmog reda i na margini. Ovo je detaljnije objašnjeno pod „Odstupanja u K. od masoretskog teksta“, red 7. Najfascinantniji aspekt uredničkih dodataka predstavlja poštovanje zasnovano na sujeverju prema IMENU ili JAHVE, a to primećujemo u tome što je prisustvo IMENA označavano četverma tačkama, a ne pisano u pravom obliku, iako se vrlo dobro zna da je ono deo originalnog Isaijinog teksta. Ovo stoga predstavlja dokaz o prenaplašenom poštovanju prema imenu JAHVE, približno sto godina pre hrišćanskog perioda, što uveliko prethodi masoretskoj upotrebi.

Način na koji je u originalu pisar primenio ovo izostavljanje predstavlja klasičan primer toga kako je do ovih odstupanja došlo. Pisar je prepisivao sedmi stih do reči „nabal cic“ te mu je, kada se vratio na stranicu, pogled pao na iste ove reči, tj. „nabal cic“ u osmom stihu koji se nalazi ispod, misleći da je ovde stao sa prepisivanjem, pa nastavio sa rečima koje slede nakon ovih u osmom stihu, tj. „ve-daber ’elohemu“ itd. te nastavio do kraja osmog stiha. Kasniji urednik je dodao sve reči koje su izostavljene. O ovome ćete

detaljnije čitati pod sekcijom „Odstupanja u K. od masoretskog teksta“ koja sledi.“.

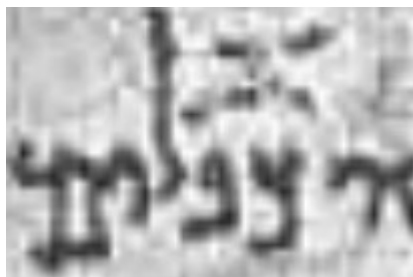
Mrlja: U redu 4 se nalazi mrlja, koja verovatno predstavlja otisak prsta. Reč „iš“ je napisana iznad reda 13 sa vezivnim vav koje bi trebalo da stoji u ovoj reči, ali je greškom napisano ispred reči koja se nalazi ispod. Redovi 1-7 i redovi 25-29 nisu pravolinijski kao redovi kojise nalaze na svim prethodnim stranicama. Njih možemo okarakterisati kao talasaste linije, dok ove „ustalasanosti“ nema na drugim stranicama.

Ostala odstupanja pisara:

Na ovoj stranici se nastavlja običaj da se koristi vav u cilju naglašavanja bilo kog samoglasnika, kao i dodavanje „he“ na reči koje ne sadrže „he“ u masoretskom tekstu. Takođe, nailazimo i na primer dodavanja alef na kraj pojedinih reči, a gde ga ne očekujemo (na primer- „kij“ i „pij“ na kraju reda 4). Tu je i barem jedan primer izostavljanja alef iz sredine reči, a gde bismo ga na toj poziciji očekivali. Alef je dodato na „mij“ („ko“) i „lo“ („njemu“), čime bi reč „lo“ mogla da se pomeša sa negativnom rečcom. „Mij“ je u redu 12 napisano i sa i bez alef, na poziciji prve i četvrte reči. Reč „bo“ („u njemu“) sadrži alef na kraju te liči na „bo“ („doći“ ili „ići“), a alef je dodato kao ispravka iznad devete reči u redu 7. Alef je dodato i na nastavak za 3.l.j. ž.r. u redu 21, na poziciji sedme reči. Može se pronaći još sličnih primera dodatog alef.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Pretposlednja reč: Iznad reči „kefalajim“ („dupli“) se nalazi oznaka koja liči na prelomljeno slovo nakon kog ide bet. Ne mogu da objasnim ovu belešku. Pogledajte i digitalno uvećanu sliku odmah ispod.

Red 4: Iznad reči JAHVE: Iznad ove reči primećujemo mrlju, a kada je digitalno uvećamo, pomislili bismo da je ovde stojala beleška unutar mrlje, pre nego je nastao „otisak prsta“.

Red 7: Šesta reč kao početna: Četiri tačke, iznad i ispod: K.= Izostavljeno je nešto od sedmog stiha i veći deo osmog stiha, i to od strane prvobitnog pisara. Ispravka ovog izostavljanja je dopisana između redova i na margini sa leve strane. Iako u njoj nailazimo na česta ponavljanja, ova ispravka između redova sadrži i neke interesantne stvari. Stil pisanja je potpuno različit od svih na koje smo naišli u svitku. Obratite pažnju na nekoliko lamed na margini i alef kao poslednje slovo između redova kako biste uvideli drugačiji „rukopis“. Reči od druge do pete u redu 7 su prve četiri reči u stihu 7. Po ovom modelu, prvobitni pisar je stoga prepisao poslednje četiri reči stiha 8, izostavivši dodatne reči. Ove reči su dopisane rukom pisara čiji je rukopis drugačiji, a koji je dodao sav ostatak stiha 7, počev iznad reda nakon pete reči pa sve do kraja stiha. Izostavio je reči nakon „b'o“, na isti način kao i u redu 7, napisavši prvu reč

(alef-kap-nun) kao „haken“. Urednik je iznad reda napisao frazu koja sadrži „Jahve“, ali iz poštovanja prema IMENU, naznačio ga je sa četiri tačke. Potom je ceo osmi stih napisan na margini. Iako su teške za čitanje, poslednje reči su „ve-daber ’elohejnu“, s tim što je „nu“ sitno napisano, ali je tu. Kako god, ove reči se već nalaze u tekstu i to u redu 7, tako da ćete tamo naći četiri tačke ispod „ve-daber“, gde one možda označavaju gde se treba vratiti nakom ispravke na margini. Pročitajte detaljnije o ovome u daljem tekstu.

Margina: Reč „cijc“ („cvet“) koja se nalazi u M. se ovde čini kao „cafac“.

Izgleda da nema jod između dva cade, a „cafac“ predstavlja nepoznatu osnovu. Kod Kitela ima jod, ali je napisano u zagradama. Stoga možemo zaključiti da je reč ovde pogrešno napisana.

Red 9: Osmu reč: K.= „Vaš Bog“ napisana kao „’elohejjkemah“ sa ili dva jod, dva vav ili kombinacijom vav jod i dodatnog „he“. Odlučite sami.

Redovi 10-15: Szvušna vav: U K. se nalazi mnogo vav kojih nema u M. Neka predstavljaju nastavke, a neka veznike. Počev od četvrte reči u redu 9, tu je dodato nepotrebno vav, kao i u redu 7, na poziciji sedme reči.

Red 12: Peta reč: M.= „mej“ („vode“), K.= sosatna reč „mej jam“ („vode mora“).

Red 13: Četvrta reč: U K. izgleda kao „be-mahanijm“ sa het ili „be-mahenajim“ („privremeni logori“), ali je het u stvari vav-zajin, tako da se poklapa sa verzijom u M., bez alef u K. iliti „be-moznajim“ („uravnoteži“).

Red 14: Poslednja reč: K.= napisan je samo deo poslednje reči. Neka slova nedostaju. Od reči „jodij’enu“ gl. pete osnove + sufiks za 3.l.j. m.r. („njemu je dato do znanja“), vidi se samo „jodij“, što bi značilo „moja ruka“.

Drugačiji potez?

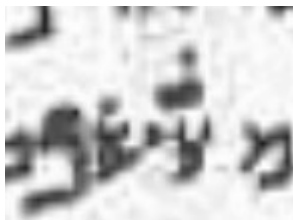
U redu 14 i 15, poslednje reči su ispisane od strane drugog pisara, ili barem drugačijim instrumentom za pisanje. Poslednje reči u redu 14, nakon „mišpat“, ka o i sve reči u redu 15, a pogotovo poslednjih šest reči. Uporedite slova mem u „mišpat“ u redu 14 sa mem koja stoje u redu 15, pogotovo u drugoj i trećoj reči. Potom uporedite slova het i he u redovima 13 i 14 sa onim koja slede u redovima 15 i 16. Potom ćete primetiti da se u redu 17 javlja isti rukopis kojim je obično pisano.

Red 17: Preposlednja reč: U K. se nalazi imen. sufiks za određivanje pripadnosti prvom licu jednine viška koji čini rečenicu nejasnom. Ovo ne predstavlja samo dodatno slovo, već grešku.

Red 18: Četvrta reč: K.= „lij“ („za mene“), M.= „lo“ („njemu“ ili „za njega“). Šesta reč: Dodatna reč koje nema u M., tj. „ve-je’asah“ („i on pravi“). Osmu reč: K.= „masak“, particip, M.= „nasak“ glagol u 3.l.j. m.r. koji znači „izlivati topljen metal“.

Red 19: Treća reč s kraja: Pogrešno napisana reč. „Bakeš“ („tražiti“) u K. stoji sa ispomešanim slovima, kao „bašek“, što je greška, jer je „bakeš“ pravilno.

Red 23: Treća reč s kraja: K.= „’asaf“ (sa ajin), M.= „našaf“. Čini se da je pisar pokušao da napiše nun iznad ajin, a tu je i tačka iznad šin koja možda ukazuje na grešku. Pogledajte digitalno uvećan red 23.

Red 24: Druga reč: U K. je pomešan red slova. K.= „kekaš“, M.= „ke-šak“.

Fizičke karakteristike:

Ovo je prva stranica na trećoj od jedanaest kožnih traka koje su prišivene za svitak. Izuzev pojačanja šava na desnoj strani, što smo već opisali na prethodnoj stranici, na ovoj stranici nema oštećenja.

Razlika u proredu:

Nailazimo na uobičajene paragrafske oznake označene redovima koji nisu ispunjeni, kao što je slučaj sa redovima 3, 10, 14 i 20, koje se po redu slažu sa počecima poglavlja 41, 41:8, 41:12, 41:17, a paragrafska uvlačenja se nalaze u redu 5 za 41:2 i u redu 8 za 41:5. Spacijumi označavaju 41:7 u redu 9 i 41:14 u redu 17, a jedan neuobičajeno veliki spacijum označava pauzu nakon 41:20. Značaj prethodnog teksta za drevne čitaoce je očigledan, a to vidimo po ovom spacijumu kao i po prisustvu pisarske oznake koja označava i naglašava kraj sekcije.

Međutim, nailazimo i na vrlo čudnu pojavu, tj. prazan red u redu 16. Do sad nismo nailazili na to da pisar ostavlja ceo red prazan. Očigledno da postoje kontekstualni razlozi zašto je pisar ovaj stih izdvojio od prethodnih. Jedan od najubedljivijih je taj da nedostaje tri reči sa početka stiha 12, koje se nalaze u masoretskom tekstu, ali ne i u K. Ako je ovo bio razlog da pisar ostavi red praznim, onda verovatno znači da je rukopis sa kog je prepisivao nije sadržao ove reči, a da je on pritom znao da treba da ih ima. Stoga je ostavljen prazan dodatni red, zato što se znalo da je nešto izostavljeno pa je pisar ostavio red praznim da to i naznači. Niko od kasnijih urednika nije dopisao ove reči, što je vrlo čudno. Ove reči ćemo vam preneti u daljem tekstu, pod komentarima na red 16.

Oznake urednika:

Postoje tri para uredničkih oznaka na ovoj stranici i označavaju sekcije koje su se činile dovoljno bitnim da bi mogle biti izdvojene od ostatka teksta. Tu su dva para horizontalnih linija koje se nalaze na desnoj margini. Prvi par izdvaja stihove 41:2-4, a drugi par

izdvaja stihove 41:17-20. Tu su i dva velika slova iks (X) na levoj margini, koja izdvajaju stihove 8-11. Oznaka koja obično označava početak bitne sekcije koja liči na šešir sa velikim obodom, a koja se nalazi na kraju reda 21, je u stvari oznaka koja se odnosi na sledeću stranicu, gde ćemo je već primetiti.

Dodata vezivna vav

Prečesto dodavanje vezivnih vav predstavlja uobičajenu naviku pisara K. Ova vav ponekad mogu da zbune i načine tekst nejasnim. Na ovoj stranici ćemo naići na dosta primera.

Urednički dodaci na tekst

Iznad reda 8, na poziciji preposlednje reči, dodato je vav, koje je polusamoglasnik i predstavlja tradicionalno čitanje, a prve dve reči u stihu 11 je pisar K. izostavio pa su napisan iznad sredine reda 14 kao „hen“ („posmatrati“).

Dodata reč

Iznad druge reči u redu 25 nalazi se reč „ve-jasijmu“ („i oni će uzeti u obzir“) sa tačkama sa obe strane reči, koje označavaju da dodata reč treba da zameni reč ispod, tj. „vejabijnu“ („i oni će razumeti“). Možda „ve-jabijnu“ predstavlja reč „viška“, budući da u M. tekstu stoji „ve-jasijmu“.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Osmu reč: U K: je dodat član „he“ na particip „nothen“, što nije slučaj u M.

Red 6: Šesta reč: K.= „ve-jedadafem“, M.= „ve-jeradafem“. Sedma reč: U K: stoji vezivno vav kog nema u M. Preposlednja reč: K.= „jebijnu“, u ovoj reči nedostaje alef, glagol „hifijl“ u imperf. 3.l.j. m.r. + sufiks za 1.l. množ. („on čini da dodemo“). Ako je reč u K. pravilno napisana, onda je oblik „jibijnu“ glagol u 3.l.množ. m.r. („Oni razumeju“). Identičan je obliku kod druge reči u redu 25, koja ima tačke i koja je ispravljena iznad reda.

Red 7: Treća reč: K.= part. „koreh“ („zvanje“) napisano sa „he“ na kraju. M.= „kore“, napisano sa alef na kraju.

Red 8: Šesta reč: K.= „jahdav“ („zajedno“), M.= „jeheradu“, glagol imperf. 2.l.množ. m.r. („oni će se plašiti“). Osmu reč: K.= „ve-’ethjun“, pogrešno napisano, M.= „ve-je ’ethajun“ („i oni će doći“).

Red 9: Prva reč: K.= „le-’ahijhu“, „njegovoj braći“, M.= „le-’ahijv“, „njegovom bratu“. Deveta reč: K.= „paltijš“, M.= „patiš“. DA li je u pitanju pogrešno napisana reč? Jedanaesta reč: K.= „’olam“ („zauvek“?), M.= „holem“ („udariti“). Ovo je verovatno još jedan primer pogrešno napisane reči u K., budući da pisar u K. često meša alef i „he“. Poslednja reč: K.= „jo’mer“, imperf. 3.l.j. m.r. , M.= part. „’omer“ (od „reći“).

Red 14: Reči pre poslednje reči: U K. je izostavljena fraza koja se nalazi u M., a to je „juhju ke-’ajin“, „oni će biti kao ništa“. Poslednja reč: Pogrešno napisana reč u K.: Nedostaje alef kao prvo slovo u glagolu, nakon jod, vav...

Što se ostatka stranice tiče, postoji mnogo dodatih veznika (vav) kojih nema u M.

Red 16: Prazan red: K. sadrži prazan red, koji je verovatno prazan zato što u K. nema prve tri reči dvanaestog stiha. U M., ove reči su: „Tebakešem ve-l’o timeca’em“ („tražićeš ih i nećeš ih naći“).

Red 21: Sedma reč: K.= drugačije napisana reč, K.= „he“ na kraju umesto alef na kraju koje stoji u M.

Red 22: Sedma reč: K.= drugačije napisana reč, sa alef dodatim u sredinu reči. K.= „šefe’ajim“, M.= „šefajijm“. Poslednja reč: U K. stoji nastavak za muški rod množine na reči koja zahteva nastavak za ženski rod množine. Moguće je da je ova reč u K. pomešana sa „od očiju“, a u M. je „od česama“ (vode).

Red 23: Prva i druga reč: K.= Suvišno „he“ u obe reči. Jedno je na kraju prve, a drugo stoji kao član u drugoj reči, što nije slučaj u M.

Red 28: Peta reč: K.= „’o“ (alef-vav), što nije slučaj u M. Šesta reč je pogrešno napisana- K.= „’aharijnuth“, M.= „’aharijthan“. U K., red tav i nun je pomešan.

STUBAC BROJ 35

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ovo je središnja stranica od tri koje postoje na jedanaestoj kožnoj traci svitka. U dobrom je stanju, izuzev napukline koja se širi od vrha do dna ove stranice. Tokom godina, došao je do procepa na mestu gde je koža bila presavijena. Neka od slova su pomalo oštećena ovom naprsinom, ali se i dalje mogu pročitati (izuzev cerej u redu 21) i nalaze se u redovima 19, 21, 22, 27. Između redova 21 i 22 je došlo do blagog otcepljenja. Izuzevši ove nedostatke, stranica je poprilično čitka.

Paragrafi i spacijumi:

Paragrafi su označeni na uobičajen način, tj. kroz neispunjavanje reda koji prethodi novom paragrafu. Tako su označeni redovi 7 (41:27), red 10 (početak poglavlja 42, red 14 (42:5) i red 20 (42:10). Uvlačenje označava novi paragraf u redu 23 (42:13), koje je označeno i od strane urednika, što ćemo već objasniti u daljem tekstu. Poslednji red na ovoj stranici predstavlja kraj paragrafa te sledeća stranica počinje novim paragrafom iliti stihom 42:18.

Uredničke oznake:

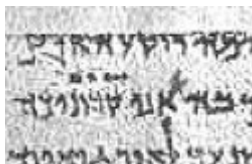
Najzanimljiviji od svih znakova se nalazi iznad poslednje reči u redu 15. Tu se nalazi nešto što liči na četiri ili pet tačaka koje bi trebalo da označavaju izostavljanje koje je načinio prvobitni pisar. U izvedenom grčkom tekstu stoji IME (Jahve) neposredno pre poslednje reči. Urednik je obično označavao izostavljanje imena i pisao ga na margini, ali se u ovom slučaju izostavljanje imena označeno nečim što liči na tačke, a to nisu, i ime nije dopisano, kao što je obično slučaj na mestima gde je izostavljanje naznačeno. Očigledno je da je urednik znao da tekst iziskuje IME, te je naznačio njegovo prisustvo, iliti odsustvo, nečim što na prvi pogled liči na četiri ili pet tačaka. Nakon detaljnije analize, otkrićemo da tačkice imaju jasan oblik. Pogledajte uvećau sliku u daljem tekstu, gde ćete primetiti da tačkice imaju oblik sličan aramejskim slovima. Najrasprostranjenije objašnjenje da su „tačkice“ ostaci izbrisnog

svetog imena (Jahve) se ne čini adekvatnim za ovu pisarsku belešku. Čini se da ne postoji nikakva veza između ovih oznaka i pisanog oblika IMENA ni u jednom drevnom rukopisu.

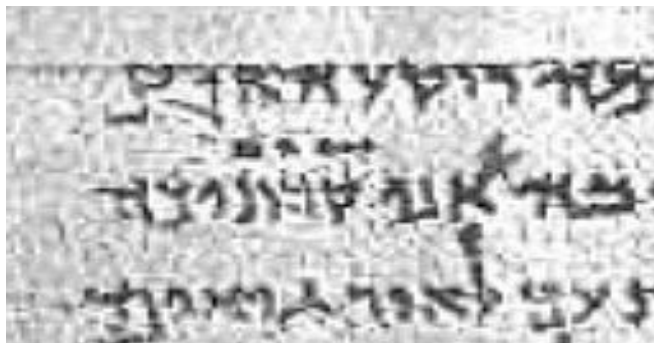
Da li Vi imate rešenje?

Za detaljniju analizu upotrebe tačaka od strane pisara K., pogledajte uvod.

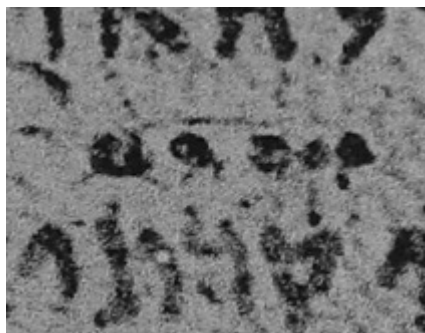
Prvobitna veličina

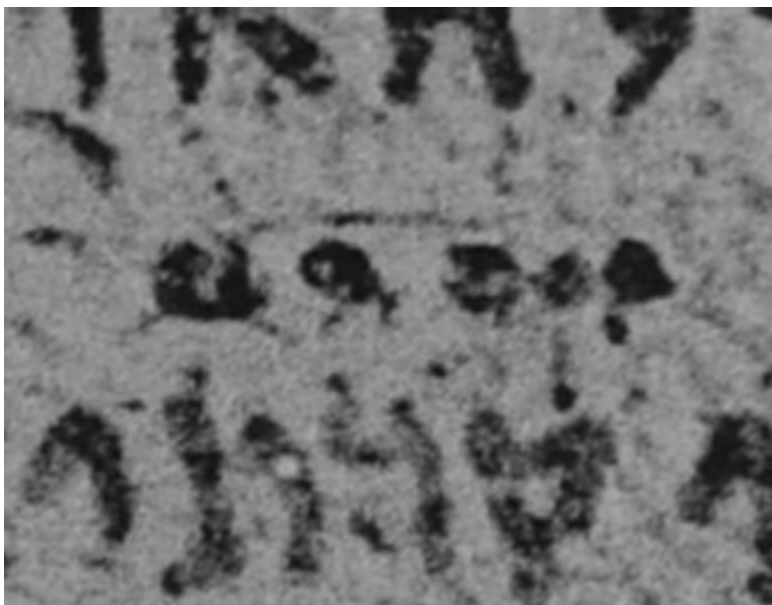
Uvećana

Kopije fotografija Dž. Trevera koje se nalaze ispod prikazuju ove „tačke“, i njih je dostavio Endrju Hua iz Australije. Ove kopije pokazuju zanimljive i očigledno vrlo preciznije detalje.

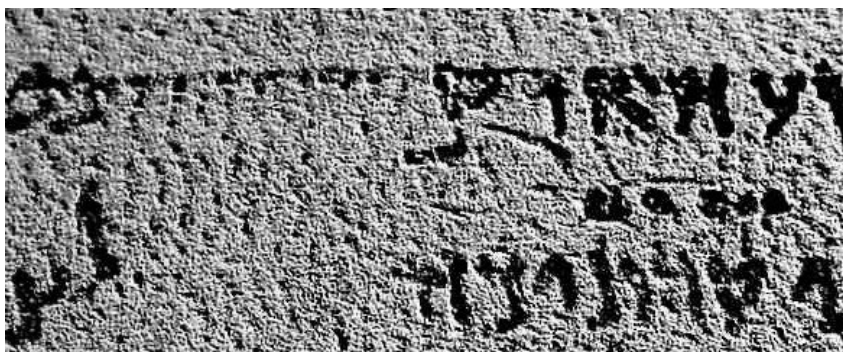

Još više uvećano

Kod uvećanog pregleda koji se nalazi ispod, nalazi se beleška koja je izbrisana na kraju reda 14, odmah iznad „tačaka“ u redu 15, a koja se širi u sledeću kolonu. Moguće je da je pisar pisao previše van reda te je izbrisao poslednju reč i smestio ej kao prvu reč u sledećem redu.

Sedam reči iz reda previše zalaze van granica reda. Obratite pažnju na to da se poslednja reč u redu 18 širi na marginu, ali da i dalje ima mesta na margini. Ova reč ne bi ostavila toliko mesta. Izbrisan beleška se uz pomno posmatranje može videti na kopiji cele stranice iznad, ali je vrlo приметnija na fotografiji koja se nalazi ispod. Razlog tome što ovo nije u potpunosti izbrisano i da postoji ostatak leži u činjenici da ja ova napisana reč ostavila usek, preko kog je mastilo „prokrvarilo“ na kožu, te ju je bilo teško ukloniti u potpunosti.

Ostale uredničke oznake

Budući da slovo „iks” na levoj margini najverovatnije izdvaja stih 41:25, kao stih koji je urednik smatrao važnim. Pre njega se nalazi pa slova „iks” koja izdvajaju stihove 41:8-11 kao bitan pasus. Tamo se slova „iks” nalaze i na levoj margini. Stoga ovo „iks” služi da označi ovu stranicu, a ne pasus na sledećoj. Na stranici 36 ne postoji ništa što bi bilo dovoljno značajno da pisar i na njoj dopiše „iks”. Pasus koj je ovde označen opisuje bitne elemente Cirusa persijskog, što je zasenilo urednika zbog Isaijinog predviđanja događaja i karakteristika koje su istorijski bitne i poznate uredniku. Ovaj stih je označio i prvobitni pisar i to spacijumom.

Urednička oznaka u obliku šešira na desnoj margini kod reda 23. Oznaka koja nam liči na šešir sa širokim obodom je detaljnije opisana na stranici 28, čega se možete podsetiti. Obično se koristi da označi početak bitne sekcije. Ovde je manje upadljiva, no, tekst

pokazuje da su stihovi 41:1-12 vrlo mesijanski a u stihu 13 počinje opštiji opis duhovnih potreba nacije za promenom koja se tiče dela pripisanih Jahveu, doke je u 1-12 opisan Pravedni čovek i njegova dela koje vodi Jahve. Ovo može važiti za uredničku oznaku koja pokazuje smenu sekcije.

Urednički dodaci na tekst:

U redu 9 je iznad druge reči dopisano jod, koje, čini se, nije potrebno za pomoć oko izgovora. Četiri tačke iznad poslednje reči u redu 15 smo već pomenuli, a vav je napisano iznad pretposlednje reči u redu 20. Oznaka iznad mem kod pretposlednje reči u redu 22 je možda i slučajna mrlja od mastila; još tri tačke slične ovim se mogu videti na marginama u donjem desnom uglu i između redova 26 i 27 na prethodnoj stranici.

Način pisanja pisara K.:

Kao što sam i ranije naveo, neću izdvajati dodavanje jod i vav kao pokazatelje samoglasnika niti dodavanje „he” na kraj sufiksa i drugih reči uopšteno, kao ni uobičajenu upotrebu „kemah” u vidu sufiksa za 2.l.množ. m.r. niti o dodavanju alef na reči kao što su „lo”, „mij” i „kij”, od kojih svaka predstavlja odstupanje od masoretskog teksta. Dodoavanje „he” na kraj reči je vrlo često, tj. prečesto da bismo ga i dalje napominjali. Trebalo bi zapamtiti da su pisari K, koristili ove mehanizme za pomoć pri izgovoru slično kao što su Masoreti kasnije dodavali tačke za samoglasnike. U svakom slučaju, dodavanje „he” ili alef na kraj reči koje još jedan otvoreni slog na reč je pokazatelj aramejskog „akcenta”. Pogledajmo, na primer, dodavanje alef na „’alejha” („nad njim”), pet reči u redu 15.

Odstupanja u K. Od masoretskog teksta:

Red 2: Prva reč: K.= „ve-nišma’ah” („i čućemo”), M.= „ve-ništa’ah” („i bićemo zaprepašćeni”). Drugačiji izgovor. Iznad sedme i osme reči: U K. Je izostavljena reč koja se nalazi u M., tj. „me:’afa

a'”, koju urednici u M. Nude kao čitanje za „me:’efes” („iz ničega”).

Red 3: Prva reč: K.= „tekemah”, najverovatnije oblik akuzativa zamenice u 2.l.množ. m.r. t.j. „’ethkemah”, a alef nedostaje kao prvo slovo. M.= „be-kem” („u tebi”). Druga reč: K.= Nedostaje jod iz nastavka za glagol u prvom licu jednine. Četvrta reč: Ne postoji jasan razlog zašto je u K. Dodato jod-vav na kraj iste reči koja se nalazi i u M. U obliku „ve-ja’at” („i on će doći”). Pretposlednja reč: K.= Prikaz običaja pisara K. Da zamenjuju vav i jod, što se često javlja. K.= „be-šmo” („na njegovo ime”), M.= „be-šmij” („na moje ime”). Poslednja reč: K.= 3.l.množ. m.r., M.= 3.l.j. m.r.

Red 5: Prva reč: U K. je izostavljeno vezivno vav koje se nalazi u M. Moguće je da na margini, desno od prve reči, stoje tačke koje ukazuju na izostavljeno slovo.

Red 8: Od šeste do devete reči: K.= „hineh kulam ‘ajn ve-‘efes” („Gle, svi oni su niko i ništa”), M.= „he:n kulam aven ‘efes ma’ase;jhem” („gle, svi oni su jedna praznina, a njihova dela ništavna”).

Red 10: Treća reč: K.= ista reč, ali sadrži razliku u pisanju. Reč „tamak” („podržati”), imperf. sa imen. sufiksom za određivanje pripadnosti 1.l.j. je u K. „ethmukah”, a u M. „’etmak”. Ovo verovatno predstavlja primer razlike u pisanju kako bi se reč uklopila sa izgovorom aramejsko-hebrejskim dijalektom koji je koristila kumranska zajednica.

Red 11: Četvrta reč: K.= „jiz’ak” („on će vikati”), M.= „jic’ak” („on će vikati”).

Red 12: Šesta reč: K.= „jekabah”, M.= „jekabenah”. Ove reči su u principu iste, tj. Imperf. 3.l.j. m.r. + sufiks za 3.l.j. ž.r. U M. Stoji dodatno eufonično nun u cilju naglašavanja sufiksa.

Red 13: Poslednja reč: M.= „jejahelu” od „jahal” („čekati”). K.= „jenahelu” od „nahal” sa značenjem „posedovati” ili „naslediti”. Ista osnova, lice i broj.

Red 14: Četvrta reč: K.= „ve-‘elohim”, M.= „Jahve”. Peta reč: K.= „bore:h” („he” umesto alef u reči „bore:’”, „tvorac”). Kraj reda:

Vidi se trag brisanja između kolona, i možete ga videti na slici koja se nalazi iznad.

Red 15: Peta reč: Na kraj reči „’alejha” je dodato alef, kako bi se označio poslednji slog. Poslednja reč: K.= nedostaje alef iz „karatijkah” („Zvao sam te”) + četiri tačke koje označavaju izostavljanje (reči „Jahve”?) što je zabeleženo iznad.

Red 17: Sedma reč: U K. Stoji vezivno vav kog nema u M.

Red 18: Četvrta reč: K.= vezivno vav kog nema u M. Poslednja reč: K.= nedostaje alef iz „ha-rijšonoth”.

Red 19: Treća reč: K.= Dodat je član „he”, kog nema u M.

Red 20: Peta reč: Vezivno vav kog nema u M., a prevodioci na engleski ga nisu izuzeli.

Red 22: Druga reč: K.= „harrijm” („planine”), M.= „harijm”. Treća reč: K.= „jitsrejhu” („oni će režati”), M.= „jitsvahu” („oni će vikati”).

Red 24: Prva reč: K.= Umesto alef, na početku stoji „he”. Ova greška se može pripisati tome što je glagol u perf. sa imen. sufiksom za određivanje pripadnosti prvom licu jednine, a alef predstavlja dodatak u imperf. sa imen. sufiksom za 1.l.j. koje je usled nedostatka pažnje napisano umesto „he”, za glagol pete grupe u perf. Ili je možda u pitanju još jedan slučaj nesmotrene zamene alef i „he”. Pisar K. često zamenjuje alef i he, i često napiše „he” tako da liči na alef. Grešiti je ljudski, a kumranski svitak je svakako ljudskih ruku delo.

Peta reč: U K. stoji dodatna reč „’ak” („čak” ili „svakako”), koje nema u M.

Red 25: Četvrta reč: K.= „jahdajv” („zajedno”), M.= „jahad” („odjednom”).

Red 27: Prva reč: K.= vezivno vav kog nema u M. Osmu reč: K.= oblik množine u K., dok u M. to nije slučaj. Takođe, ova reč, tj. „tama”, od „hošek”, je napisana sa he a ne sa het, što je primer nesmotrenosti koju smo gore opisali, tj. u komentaru na red 24.

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća stranica na jedanaestoj kožnoj traci u svitku. Na ovoj stranici je oštećenje zanemarljivo. Tu je i vertikalna napuklina na koži i duga je nešto više od 5 centimetara, i to u desnom donjem uglu. Trag presavijanja, kog je ova naprslina trag, može se videti od dna do vrha stranice gde je vav delimično oštećeno u redu 25, na poziciji prve reči. Šav na levoj strani je većinom očuvan i uredan, izuzevši maloi deo na vrhu.

Parafrasi i spacijumi:

Novi paragrafi označeni prethodnim redom koji nije popunjen se nalaze u redu 9 (Poglavlje 43:1), redu 12 (43:3), red 21 (43:11), red 24 (43:14). Uvlačenje u redu 26 označava početak paragrafa i stih 43:16. Tu je samo jedan spacijum i to u redu 3 (42:21). Kao što je bio slučaj na većini stranica (uz samo jedan izuzetak do sada), svi spacijumi i paragrafi označavaju sekcije koje su numerički podeljene na istom mestu u tekstu.

Uredničke oznake:

Horizontalni potez se nalazi kod uvlačenja kojim započinje red 26. Ovaj potez označava početak sekcije koja je uredniku bila zanimljiva, a kraj sekcije je označen sličnim potezom na kraju poglavlja 43 na sledećoj stranici (37) u redu 7, koji započinje poglavlje 44.

Urednički dodaci na tekst:

U redu 9, određeni urednik je smatrao da je potrebno staviti jod između dva participa (tvorac i stvaralac) i sufiksa za 2.l.j. m.r. na svakom od njih. U M. je ovo napisano onako kako je mislio prvobitni pisar K., smatrajući da su slova jod suvuišna. U redu 10, urednik je dodao alef na „lij” („meni”), što predstavlja primer uobičajene metode dodavanja alef na reči kao što su „mij” ili „kij”. U redu 12, reč „goeleka” („vaš iskupitelj”) je dodata u cilju ispravljanja samog

teksta. U redu 13, dopisano je „he” kako bi reč „adam” imala određeni oblik.

Način pisanja pisara K.

Tu su uobičajena odstupanja, tj. nastavljanje sa dodavanjem „he” na kraj reči gde „he” nije očekivano ili nepotrebno. Jedan od primera se može videti u redu 23, na poziciji prve reči, i u redu 25, na poziciji četvrte reči. „He” je takođe dodato na završetke i zamenice 2.1.j. m.r. Zamenjivanje jod sa vav i vav sa jod je takođe i ovde prisutno. Pogledajte primer pisanja vav gde se zahteva jod u redu 27, na poziciji druge reči. Takođe, kod četvrte reči u redu 29 (poslednjem redu), naići ćete na „be-jišimon”, gde je pisar K. dodao vav kako bi ukazao na vokalizaciju samoglasnika, pre nego na zatvoreni slog, što bi se moglo pretpostaviti i bez dodavanja vav. Pisar K. reč „gojijm” („nejevreji”) piše dosledno sa alef na poziciji trećeg slova, a primer možete videti u redu 17, na poziciji sedme reči.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 2: Peta reč: U K. stoji redak primer reči u kojoj je pisar napisao pogrešno slovo i naprosto ga izgrebao. Drugo slovo u „’iver” („slep”) je prosto preškrabano kako bi se sakrilo. Ovo se retko dešava. Tu je i primer dodavanja alef na osnovu reči, ovde, kao i pri prethodnom pominjanju u redu 2, na poziciji treće reči, ali ne i u redu 1, na poziciji sedme reči, koja stoji u obliku u kom stoji i u M. Osmi reč: Masoretski tekst sadrži particip (od „videti”), ovde je u pitanju kere, ali je kituv glagol u 2.1.j. m.r. perf. „ra’itha” („ti si video”). K.= slaže se sa kituv, uz „he” dodato u cilju potvrde nastavka za 2.1.j. m.r. Poslednja reč: K.= „pathu”, glagol u 3.1.množ. m.r. perf. („ona su se otvorila”(vrata)), M.= „pakoah”, inf. abs. („otvarati”(oči)).

Red 3: Pretposlednja reč: K.= Dodavanje duplog „he” na kraj reči koja ne zahteva „he”. U M. tekstu stoji „ve-ja’adir” („i on će učiniti časnim”) što predstavlja glagol pete gl. grupe. Jod iz pete osnove nedostaje u obliku „ve-je’adir-hah”, kako stoji u K. Možda je pisar K. dodao prvo „he” kao nastavak za 3.1.j. ž.r., u značenju- „načiniće

JE (Toru) časnom”, i u tom slučaju, dodavanje „he” kao sufiksa za 3.1.j. ž.r. zahteva znak za otvoreni slog, otud drugo „he”.

Red 6: Osmi reč: K.= „zah”, M.= „zu”. Pogrešno napisana reč u K.?

Red 7: Peta reč: K.= „njegove tore” (množina), M= „njegova tora” (jedinina).

Red 12: Prva reč: U K. je izostavljeno „kij” (sa značenjem- za ili zbog) koje se nalazi u M. Peta reč: Nakon „Israel”, sledeća reč u M. je izostavljena. Ta reč je „mošij’eka” („vaš spasilac”), ali je urednik napisao zamensku reč iznad reda u K., tj. „go’eleka” („vaš iskupitelj”) a sledeća reč u K. sadrži dodatno vezivno vav, kog nema u M. Pretposlednja reč: U K. stoji oblik množine reči „Šeba”.

Red 15: Treća reč s kraja: K.= Odstupanje koje ostali urednici nisu приметили. K.= Obrisano „he” iz „miketseh” (s kraja + imenica u genitivu) i dodat tvorbeni nastavak množine jod, kog nema u M., te se dobija- „sa krajeva” + imenica u genitivu.

Red 16: Četvrta, peta i sedma reč: K.= sufiks za 3.1.j. m.r. „ejhu” kao u „jacartijhu” („JA sam vas stvorio”), M.= „jacartijv”. Treća reč s kraja: K.= 3.1.množ. m.r. imperf. „hocij’u”, M.= 2.1.j. m.r. imperf. „hocij”.

Red 18: Treća reč: K.= „jegijdu” („oni će reći”), M.= „jegijd” („on će reći”). Za one koje uče hebrejski: većina reda 18 sadrži stih 43:9. Skoro svi glagoli su jusivni. Ovo predstavlja dobar primer jusivnih glagola koji se vrlo malo razlikuju od oblika u imperfektu. U hebrejskom jeziku nema subjunktiva. „Želja” se izražava kroz jusivne glagole. U ovom slučaju, „da bi oni mogli reći”, „da bi oni mogli biti opravdani”, „da bi oni mogli čuti”, „da bi oni mogli kazati”.

Red 20: Poslednja reč: K.= „hajah”, glagol u perfektu, M.= „jihjeh”, glagol u imperfektu.

Red 22: Sedma reč: K.= Vezivno vav koje nedostaje u reči „ve-anij”, koja stoji u M.

Red 27: Prva reč: K.= Vezivno vav kog nema u M. Treća reč: K.= „jahdajv”, M.= „jahdav”.

Četvrta reč: K.= „jiškevu” sa vav, M.= „jiškevu”, sa ševa. U ovom slučaju, pisar K. koristi vav kako bi naglasio vokal ševa. Još jedan primer istog oblika vav=ševa se nalazi na stranici 27, u redu 1. Ovo je dobar prikaz običaja pisara K. sa vav koriste u cilju naglašavanja bilo kog samoglasnika. Pretposlednja reč: U K. stoji „tizkir”, 2.l.j. m.r.(„sećaš se”), M.= „tizkiru” 2.l.množ. m.r. („sećate se”).

Red 28: Osmi reč: K.= Vezivno vav kog nema u M. Pretposlednja reč: K.= „te:da ‘u” („ti ćeš znati”), M.= „te:da ‘uha” („ti ćeš to znati”).

Red 29: Poslednji red: Peta reč: Drugačije napisana reč: „natijbijm” („staze (U pustinji Ješimon)”), M.= „neharoth” („reke (u pustinji Ješimon)”).

STUBAC BROJ 37

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ovo je prva od četiri stranice na dvanaestoj kožnoj traci svitka. Kožna traka uobičajene veličine sadrži tri stranice. Ova, stoga, predstavlja izuzetak. Jasno se vidi da je šav sa leve strane, koji pričvršćuje stranicu, u savršenom redu. Na ovoj stranici se nalazi naprslina slična onoj na prethodnoj stranici, a nalazi se na desnoj strani i širi se od reda 13 do reda 22. Ova naprslina ne oštećuje nijedno slovo, ali postoji jedna mrlja koja prelazi preko naprsline preko reda 20, koja horizontalno prelazi na levo preko sledećeg reda. Ova mrlja prekriva tri slova, tj. „he” koje se nalazi na kraju „tizrah”, i vav i alef koja se nalaze na početku „ve-‘elon”. Linija koja donekle liči na šav će biti predmet naše diskusije na sledećoj stranici.

Lako čitanje:

Ova stranica, kao i sledeća (38), vrlo je laka za čitanje. Isaija, između ostalog, ponekad koristi vrlo teške, jezgrovite konstrukcije hebrejskog jezika, te je i za oprobano čitaoca vrlo teško da u celosti shvati čitav smisao. Ako ste vični u čitanju narativnih materijala, kao što je Knjiga postanja i ostale istorijske knjige, koje su mnogo lakše za čitanje nego Psalmi ili dela proroka, probajte se sa ove dve stranice i bićete iznenađeni time sa koliko malo pomoći ćete moći da ih pročitate. Nivo težine će odmah postati očigledan.

Paragrafi i spacijumi:

Paragrafi su označeni uvlačenjem u redu 1 (43:22) i u prethodnom redu koji je neispunjen, red 8 (44:2) i u redu 12 (44:6), 27 (44:21) i 29 (4:22).

Spacijumi označavaju svaki od poslednjih stihova u poglavlju 23 u redovima 4, 5 i 6, gde su stihovi 25, 26 i 27 označeni kao posebni delovi. Određeni urednik je na margini napisao znak „iks”, što takođe pokazuje da je i njemu ovaj deo delovao bitno. Jedan neuobičajeno veliki spacijum označava početak poglavlja 44 u redu 7, što je takođe primer kratkog izdvojenog stiha, tj. samog paragrafa. Prvih 7 reči u redu 8 završava se kod spacijuma koji je na sredini

stiha 2. Taj spacijum odvaja dve klauze, ali su one ipak povezane. Spacijumi su, takođe, i u redu 15 (stih 44:9), redu 17 (44:12), redu 18 (44:13), i u redu 23 (44:18).

Oznake urednika:

Levo od stiha 43:26, u redu 5, nalazi se slovo „iks” koje naglašava urednikovu ocenu važnosti predređenog stiha ili sekcije. Urednička oznaka koja liči na šesir ispod slova „iks”, pripada sledećoj stranici, ako i ostale horizontalne oznake na levoj margini. Horizontalna linija u redu 7 sa desne strane završava odeljak koji počinje u redu 26 na prethodnoj stranici.

Urednički dodaci na tekst:

Reč „ken” (sa značenjem- stoga ili tako) je urednik dodao na stih 44:3 nakon osme reči u redu 9. Ona se ne nalazi u M. Zamenica 3.l.množ. m.r. „hem” napisana kao „hemah” je dodata iznad reda 15, u pravcu kraja, kao ispravka. Ovo je primer izostavljanja od strane pisara K. U redu 18, iznad osme reči, dodato je vav, ali se čini da je precrtano. U redu 22, iznad prve reči, urednik je dodao reč „ve-‘al” („i sa” ili „i o”) kako bi ispravio izostavljanje, ali je dodao i vezivno vav kog nema u M.

Način pisanja pisara K.:

Dodavanje alef na kratke reči koje se završavaju na jod smo već komentarisali. Ovo ponekad može da izazove konfuziju, budući da „lo” („njemu”) sa dodatim alef liči na „lo” (odrična reč), a „bo” („u njemu”) može da liči na „bo” („doći” ili „ići”). Jedan primer možemo videti u redu 2, na poziciji pete i sedme reči, gde je na „kij” i „bij” dodato alef. Pogledajte i uvod, gde se detaljnije govori o dodavanju alef i „he”.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Druga reč: K.= „ate:n”, glagol u 1.l. jedn. imperf. („Ja ću dati”), M.= „nathanij” glagol u 1.l. jedn. perf. („Ja ću dati”). Deveta

reč: Dodato vezivno vav kog nema u M. Poslednja reč: K.= „jom'eru” („oni će govoriti”), M.= „jesaferu” („oni će opisati”).

Red 2: Pretposlednja reč: U K. je na „'olah” dodato predložko lamed („žrtve paljenice”), čega nema u M. Poslednja reč: U K. nailazimo na primer pogrešno napisane reči, u vidu suvišnog bet na poziciji drugog slova. K.= „ve-be-zabahejkah”, M.= „u-zebahejka”, „i vaša žrtva”. Možda je pisar K. dopisao bet kao predlog, te bi onda bilo- „i u vašoj žrtvi”.

Red 3: Od treće do šeste reči: K.= „lo' 'asijtah lij' minhah” („nisi me napravio kao poklon”), M.= „lo' he'abadijka be-minhah” („Nisam te napravio da služiš sa poklonom”).

Red 4: Deveta reč: K.= „be-'avonkah” („sa vašim bezakonjem”), M.= „be- 'avontejka” („sa vašim bezakonjima”).

Red 5: Osmu reč: Dodatna reč: „'od” („duže vreme”) koje nema u M. Jedanaesta reč: K.= „jahdajv”, M.= „jahad” („zajedno”).

Red 6: Treća reč s kraja: K.= „ke-be:n” („kao među”), M.= „be-be:n” („među”).

Red 10: Poslednja reč: K.= „jadohij” umesto „jado” („njegova ruka”).

Red 12: Deveta reč: K.= Dodatna reč koje nema u M. M.= „šmo” („njegovo ime”).

Red 13: Peta reč: K.= Sufiks za 3.l.j. ž.r. napisan kao „hah”. Deseta reč: K.= Reč koje nema u M.= „jo'amer” („on će govoriti”).

Red 17: Druga i treća reč: K.= kal. glagoli u 3.l.množ. m.r. perf., M.= „glagoli u 3.l.množ. m.r. kal. imperf. Četvrta reč: K.= „jahdajv”, M.= „jahad” („zajedno”).

Red 18: Četvrta reč s kraja: K.= glagol u 2.l.množ. m.r. perf. „netahu” („oni šire”), M.= „natakh” 3.l.j. m.r. perf. („on širi”).

Red 20: Četvrta reč s kraja: K.= „ve-hagah” („i plamteće”), M.= „ve-hajah” („i biće”).

Red 21: Druga reč: K.= „ve-jahamijm”, particip u množini? („oni zagrevaju”?), M.= „ve-jaham” 3.l.j. m.r. kal. imperf. („on zagreva”).

Red 22: K.= Poslednji deo stiha 16 je dosta drugačiji i izmešaniji u odnosu na masoretski tekst.

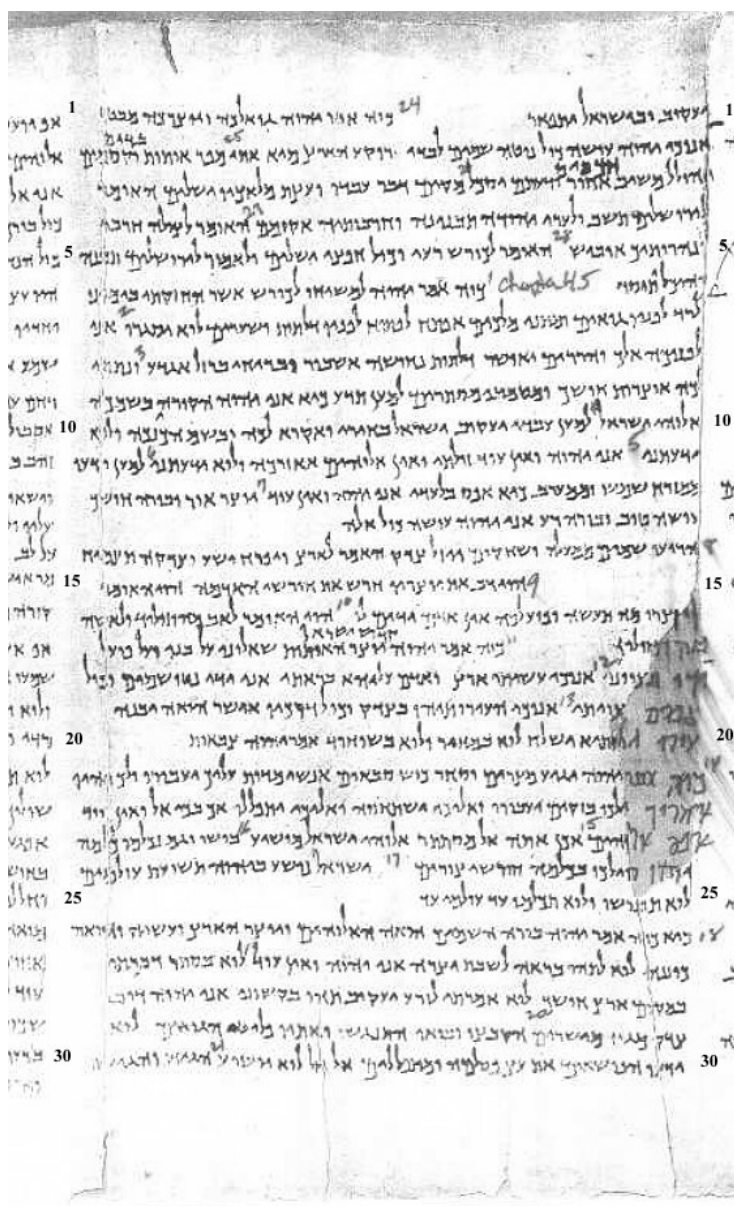
Red 23: Prva reč: K.= „le-bilajv” („za njegovo deblo”), čega nema u M., ali u M. piše: „lepeslo” („za njegovog idola”).

Red 24: Poslednja reč: U K. stoji suvišna reč kojom se ponavlja reč „reći”.

Red 25: Poslednja reč: M.= „lebal”, K.= „lebaluij”, verovatno ista reč kao i prva u redu 23 („za njegovu deblo”).

Red 26: Druga reč: Ovo je dobar primer pisarovog lošeg prepisivanja, budući da kontekst zahteva „’esgor” a ne „’esgod”. Pisar je umesto reš, čije je prisustvo jasno, napisao dalet. Ovo bi mogao biti još jedan primer toga da pisar prepisuje iz drugog teksta i ne sluša čitača. Većina grešaka u K. je ovako nastala.

Red 27: Preposlednja reč: K.= „tis’anij”, verovatno sa značenjem: „nećeš biti preuzet” (sa puta), M.= „tinnaše:nij”, „ja te neću zaboraviti” („nećeš biti zaboravljen od strane mene”).

Fizičke karakteristike:

Ovo je druga od četiri stranice na dvanaestoj kožnoj traci u svitku. Najprimetniji nedostatak na ovoj stranici predstavlja lakuna u desnom uglu stranice, negde između sredine i dna. Lakuna se širi od reda 16 do reda 24 i u najširoj tački je široka oko 2 centimetra. Prisustvo ove lakuna se povezuje sa tragom presavijanja ili nabora na koži, koja ide preko desne margine teksta od vrha stranice do reda 25, iliti neposredno ispod lakune. Nastavak nabora prati levu liniju lakune od reda 25 do dna stranice. Tu je i sličan nabor na levoj strani stranice, od vrha do dna, koji je blizak levoj margini i zapravo se poklapa sa levom marginom u broju redova (približno dvanaest redova). Nabor kod leve margine može biti ostatak blage linije koja je povučena kako bi služila kao pomoć pri crtanju prave desne margine, pa je potom izbrisana. Ovo smo već primetili i o njemu diskutovali na nekoj od prethodnih stranica. Otisak koja je linija ostavila je možda bio deblji na ovoj stranici, pa je tokom godina i neveštog presavijanja ona postala nabor i napravila štetu pa sam tim i lakunu. Pogledajte odeljak o naborima u uvodu.

Dva slova su teška za čitanje. Jedno reš je skoro pa oštećeno naborom na levoj strani, kod kraja reda 28, a odmah ispod, u poslednjem redu, nalazi se šin koje je razdvojeno na pola te je nečitko.

Parafragi i spacijumi:

Spacijumi predstavljaju najvažnija sredstav za odeljivanje teksta na ovoj stranici. Ovde su oni veliki i pomažu pri odeljivanju u toku misli, kod prvobitnog pisara. Red 1- 44:24, red 6- početak poglavlja 45. Red 15 odeljuje stihove 45:9, 10, a red 17 stih 45:11, dok red 24 odvaja poslednju misao preposlednjeg paragrafa od ostatka tog istog paragrafa, zadržavajući se unutar paragrafa.

Novi paragrafi počinju u: redu 14 (45:8), redu 15 (45:9), redu 21 (45:14) i redu 26 (45:18).

Reč koja nedostaje u lakuni:

Uobičajena korespondencija kumranskog teksta sa masoretskim tekstom zasniva se na restauraciji slova koja nedostaju, kao i reči, i delova reči u redovima 16 do 24, i ovo je jednostavan zadatak koji uključuje prepisivanje iz masoretskog teksta, uz izuzetke koje ćemo pomenuti u daljem tekstu. U redu 16, nedostaje „le-jo” iz „le-jocro” („njegovom tvorcu”) a u redu 17 nedostaje „mah te” iz „mah tehilij” („ono što ste bolno nosili”). Nedostatke koji se tiču vav i nun ćemo pomenuti u daljem tekstu, pod „Odstupanja u K. od masoretskog teksta”. Red 18: Nedostaje „jadaj te-”, iz „jadaj te-cav-vunij” („moje ruke, ti (možeš da) mi naređuješ”). Red 19: „ceba’am” („njihovi domaćini/vojske”) je reč koja nedostaje, a u redu 20, nedostaje „’irij ve-galu” iz „’irij ve-galutij” („moj grad i moji zatočenici”); u redu 21, nedostaju prve dve reči stiha 14, tj. „ko’ ‘amar” („tako kaže”), a u redu 22 nedostaje „’ahorejkemah je:-” iz „’ahorejkemah je:lku” („oni će poći za tobom”). U redu 23 nedostaje „’efes ‘elo” iz „’efes ‘elohijm” („nijedan drugi Bog”), u redu 24 nedostaje „hdajv” iz „jahdajv” („zajedno”). Sledeće slovo u M je „he”, od 3.l.množ. m.r. od „halak”, stoga- „halku”, ali u K. stoji vav konsektivum imperfekti (vav consecutivum imperfecti) 3.l.množ. m.r. „ve-je:lku” („i oni će ići”). Prvi potez koji se vidi u ovom redu stoga nije ostatak „he” koje nedostaje, već vav.

Oznake urednika:

Horizontalna oznaka između prvog i drugog reda zatvara sekciju koja je bila označena i velikim spacijumom, takođe u ulozi zatvaranja sekcije od strane prvobitnog pisara. Označena sekcija uključuje poglavlja 44:1-23, što uključuje materijal u kom se radi o besmislu pravljenja idola i sklonosti da se veruje u veličinu Jahveovu. Na kraju 45:10, u redu 17, nalazi se horizontalna oznaka. Teško je odrediti da li ova oznaka pripada prvoj oznaci na svrhu stranice, budući da ni na ovoj ni na sledećoj stranici nema odgovarajuće oznaka koja bi zaključila sekciju.

Simbol koji liči na šesir označava početak poglavlja 45 koje sadrži najizvanrednija proročanstva o Cirusu, gde se čak pominje po imenu.

Urednički dodaci na tekst:

Red 2: Reč „badijm” („lažovi”) je napisana iznad poslednje reči u redu 2, kako bi ukazala na grešku, tj. izostavljanje. Ova reč postoji i u M. Red 3: Iznad druge reči, nevešto je napisano „hokmijm” („mudraci”), koje je ubačeno kako bi se ispravilo izostavljanje. Red 6: Jod je dodato između prve dve reči, a najverovatnije zbog toga da bi, ako dodatak poslednjem slovu prve reči, učinilo reč „hejkel” („hram”, zgrada) „hejklij” („moj hram”). Red 10: Napisano je jod iznad pretposlednje reči koja je pogrešno napisana verzija reči „’ekaneka” („Ja sam te zvao”). Izgleda da je jod iskorišćeno kao polusamoglasnik kako bi se naglasilo dodavanje sufiksa, te je na kraju u K. ispalo „hekanejkah”. Red 17: Pisar u K. je ispravio izostavljanje dodavši „kadoš jisrael” („svetac iz Izraela”), kao što piše u M.

Način pisanja pisara K.:

Pogledajte prethodne stranice kako biste saznali više o stalnoj upotrebi vav u cilju naglašavanja samoglasnika i zamenjivanju vav i jod. Upotreba „he” kao dodatku na kraju reči, a pogotovo na kraj sufiksa za 2.1.j. m.r., sa jednim izuzetkom na ovoj stranici, i to u redu 5, na poziciji prve reči.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 2: Deseta i jedanaesta reč: K.= Dve reči, „mij” i „’itij”, upitna zamenica „mij” („ko”) sa alef i predlogom „’eth” („sa”) + sufiks za prvo lice jednine („ko je bio sa mnom?”), M.= „me:’itij”, predlog „min” („od”) + predlog „sa” + sufiks za prvo lice jednine: idiom koji znači „sam” (svojom rukom) je kere u M, dok kituv u M. odgovara verziji u K.

Red 3: Peta reč: U K. piše „jesakel” sa samek, a u M. je ova reč napisana sa sin.

Red 6: Druga reč: K.= „tijasad” 2.1.j. ž.r. kal. perf. („bićeš osnovan”), M.= „tiv-vase:d” glagol druge gl. grupe u 2.1.j. ž.r. perf. („tvoj temelj biće postavljen”).

Red 7: Deveta reč: K.= „delath” („kapije”), M.= „delatajim” („par kapija”).

Red 8: Treća reč: K.= „ve-harrijm” („i planinska oblast”), M.= „ve-hadurijm” („i vijugasta mesta”). Ovo je možda primer nesmotrenog prepisivanja, usled mešanja dalet i reš, što se dešava vrlo često.

Red 9: Pretposlednja reč: K.= „kore:” („zvati”) je napisano sa „he” na kraju, umesto alef, ali je u redu 10, na poziciji osme reči, napisano pravilno, sa alef.

Red 10: Pretposlednja reč: Kao i u primeru kog smo već pomenuli, K.= jod je napisano iznad pretposlednje reči, koja je pogrešno napisana verzija reči „’ekaneka” („ja sam te zvao”). Izgleda da je jod iskorišćeno kao polusamoglasnik kako bi se naglasilo dodavanje sufiksa, te je na kraju u K. ispalo „hekanejkah”.

Red 12: Pretposlednja reč: K.= particip „bore:” (od „stvoriti”) je ovde napisan sa „he” umesto alef, kao i u redu 13, na poziciji treće reči i u redu 26, na poziciji pete reči. U redu 27, na poziciji četvrte reči, pravilno je napisana.

Red 13: Druga reč: K.= „tov” („dobro”), M.= „šalom” („mir”).

Red 14: Prva reč: K.= „hari’ij” (vav kao poslednje slovo?), te je ovo imperativ. (munja, od idioma- pljuštiti), M.= „har ‘ijfu”, imperativ, (od- pada kiša).

Red 14: Peta reč: „ve-jizal” od „nazal” („i neka pljušti”), M.= bez veznika, „jizlu” („neka pljušte”).

Red 14 i 15: U K. je izostavljen jedan deo stiha 8. Tu je veliki spacijum ili uvlačenje na početku reda 15. Ovo je možda ovako ostavljeno kako bi se ukazalo na izostavljanje nekoliko reči. U masoretskom tekstu, označen je kraj osmog stiha, sa samek (zatvorenim simbolom). No, ovo samo po sebi ne zahteva ovoliki spacijum. Malo uvlačenje je samo po sebi uglavnom dovoljno da se naglasi novi paragraf, kada je prethodni red popunjen do leve margine. Pored primera izostavljanja (kog ćemo ovde pomenuti po poslednji put), čitanje prvog dela osmog stiha u redu 14 je drugačije u K. Nakon šeste reči u redu 14, u K. piše: „ha-‘omer le-+arec ve-jifrah ješa’ jicdakah tacmijah” („govori zemlji i nek iz nje iznikne

spasenje, i nek pravednost buja dalje”), dok u M. isti deo piše kao „nek se zemlja otvori i neka izrodi plodove spasenja i neka pravednost nabuja zajedno.”. Od reči „zajedno”, u M. se nastavlja ostatak stiha kog nema u K. (Četiri reči na hebrejskom). „Ja sam Jahve, i ja sam je stvorio”.

Red 15: Pretposlednja reč: K.= „hoj” („jad”), reč koje nema u M.

Red 16: Prva reč: K.= izostavljena je reč „homer” („glina”) koje nema u M. Ovaj deo u M. glasi: „ Teško onom koji svom tvorcu kaže: ‘Šta to praviš?’”, a u M.: „Da li će glina reći onom ko je uvija: ‘Šta to praviš?’”. Šesta reč: „’adam”, reč koje nema u M.

Red 17: Druga reč: (Prva reč nakon lakune): K.= „tehljln”, glagol u 2.l.j. ž.r. imperf. (sa eufoničnim nun). U K. je vav koje se nalazi u sredini zamenjeno sa vav. Postavljanje vav umesto jod predstavlja čest mehanizam pisara K.

Red 22: Peta i sedma reč: K.= Dodato jod na kraj reči „’elajik” („nad tobom”).

Red 23: Reči 4, 6 i 9 imaju jod dodato na sufiks za drugo lice kaf. Ono služi kako bi naznačilo da je u pitanju sufiks za ženski rod. U uvodu pogledajte dodatne informacije o ovom vrlo bitnom gramatičkom mehanizmu u K., gde se dodaje jod kako bi se naznačio sufiks za ženski rod.

Red 24: Prve dve reči: K.= Zbog lakune o kojoj smo već govorili, iz reči „jahdajv” („zajedno”) nedostaje „hdajv”. Sledeće slovo u M. je „he” iz „halak” (3.l.množ. m.r. kal. perf.), otud- „halku”. No, u K. stoji vav consecutivum imperfecti. U 3.l.množ. m.r. „ve-je:lku” („i oni će ići”). Stoga je prvi potez mastilom koji se vidi u ovom redu ne ostatak „he” koje nedostaje, već vav.

Red 26: Deveta reč i poslednja reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 27: Treća reč: K.= predloško lamed u reči „tohu” („prazan”) kog nema u M.

Red 29: Sedma reč: K.= „ve-‘itijv” („i sa njim”), M.= „jahdajv” („zajedno”).

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća od četiri stranice na dvanaestoj kožnoj traci svitka. Na njoj je vrlo malo mrlja, izuzev male pocepotine na sredini gornje strane i malog nabora na donjoj desnoj strani. Izuzev ovih nedostataka, stranica je u dobrom stanju i sva slova na njoj su čitka. Doduše, ovde se završava ono „lako čitanje” o kom smo pisali na stranici 37.

Paragrafi i spacijumi:

Ovde nema paragrafa koji su označeni uvlačenjima, ali su tri paragrafa označena nepopunjenim redovima. Novi paragrafi počinju u redu 8 (46:3), redu 18 (46:12) a red 20 je prvi stih u poglavlju 47.

Na ovoj stranici se nalazi sedam spacijuma, koji označavaju pauze u toku misli a koje odgovaraju versifikaciji. Spacijumi se nalaze u redu 5, prvi stih poglavlja 46, u redu 10, 46:5, u redu 13, 46:8, u redu 14, 46:9 a u redu 23 se nalaze dva, poglavlje 47:4 i 5, i u redu 27, 47:8.

Uredničke oznake:

Na ovoj stranici nema uredničkih oznaka.

Urednički dodaci na tekst:

Na ovoj stranici se nalazi nekoliko uredničkih dodataka. Odstupanje može predstavljati onaj koji se nalazi iznad pete reči u redu 28. Tu se nalazi oznaka koja liči na vav, ali je verovatnije u pitanju štamparska greška. U M. ova reč zahteva šva i holem. Iznad poslednje reči u redu 23 dodato je vav.

Način pisanja pisara K.:

Na ovoj stranici se nastavljaju sledeći mehanizmi: dodavanje alef na kraj kratkih reči, dodavanje „he” na sufikse i vav kao pokazatelja polusamoglasnika kod bilo kog samoglasnika, kao i zamena za jod, i jod umesto vav. Na ovoj stranici nećemo obraćati pažnju na pojedinačne primere ovih mehanizma koji kumranski tekst razlikuju

od masoretskog. Doduše, možete pogledati primer smene vav gde je jod očigledno pravilnije, i to u redu 21, na poziciji treće reči.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 4: Deveta reč: K.= 3.l.j. m.r. imperf. „j’omer”, M.= 3.l.j. m.r. perf. „,amar”. Red 6: Treća reč s kraja: Drugačije napisana reč: K.= „mašmij’ejhemah”, patricip muškog roda od glagola pete gl. grupe od „šama” plus sufiks za 2.l.množ. m.r. Isti ovaj oblik preveden je kao „zvučeći” u Prva i druga knjiga dnevnika 15:16. M.= „masa’ la-‘ajefah” („teret iznurenima”).

Red 7: Poslednja reč: K.= „halku” 3.l.množ. m.r. perf. („oni su otišli”), M.= „halakah” 3.l.j. ž.r. perf. („ona je otišla”).

Red 8: Prva reč: K.= „šema’a” 3.l.j. m.r. perf. („čuti”), M.= „šem’u” 3.l.množ. m.r. Deseta reč: K.= „mimenij”, M.= „minij”. Poslednja reč: K.= „minij”, ali se čini da je bilo napisano „mimenij” čije je prvo slovo potom izbrisano.

Red 9: Poslednja reč: K.= „’anahnu” zamenica prvog lica množine („mi”), M.= „’anij” zamenica prvog lica jednine („ja”). Ova greška može biti samo posledica nedostatka pažnje, budući da se u potpunosti ne uklapa u kontekst.

Red 10: Pretposlednja reč: K.= „ve-‘admah” („i zemlja”), M.= „ve-nidmeh” (poređenje sa nekom drugom stvari). Očigledno je da se u kontekst uklapa masoretski tekst, a dodavanje reči „zemlja” je još jedan dokaz nesmotrenosti pri prepisivanju kod pisara K. Zbog ovoga dobija jedan minus.

Red 11: Sedma i deseta reč: K.= svih ostalih pet glagola u ovom stihu su u 3.l.množ. m.r. , a od ovih pet je dva u M., ali je pisar K. ova dva napisao u 3.l.j. m.r. Šesta reč: Dobar primer pisanja vav umesto šva. Red 12: Poslednja reč: K.= „jiz’ak” („vikati”), M.= „jic’ak” („vikati”, ali u bolovima). Prva i četvrta reč se završavaju sa „hij” umesto „hu” kao sufiksa za 3.l.j. m.r.

Red 14 i ostali redovi: U ovom delu se nalazi mnogo primera zamene jod za vav i vav za jod da bi to predstavljalo grešku. Moguće je da je ovo pokazatelj toga da su se ovi završeci i sufiksi drugačije izgovarali među kumranskom zajednicom. Ostali primeri dodavanja

slogova sa alef i he na kraju reči i dodavanja jod na sufikse za 2.l.j. ž.r. i završetke za ženski rod na he, možda ukazuju na drugačiji akcenat i izgovor kod ovog dijalekta hebrejskog jezika, koji nam je već poznat, a koji se govorio od strane obrazovanih ljudi u Jerusalimu. Ovo je naznaka toga da je ovaj dijalekta odstupao od „norme” mnogo više nego što se mislilo.

Red 15: Poslednja reč: K.= „je’aseh” 3.l.j. m.r. imperf. (očigledna greška), M.= „’e-‘aseh”, 1.l.j. imperf. („uradiću” ili „napraviću”).

Red 16: Prva reč: K.= reč napisana u obliku „kore” (particip, „zvanje”) sa „he” a ne alef na kraju. Pisar kumranskog teksta na momente pi[e ovako, nepravilno, a na momente pravilno. U redu 21, na poziciji treće reči, nailazimo na pravilnu verziju, kao i u redu 24, na poziciji sedme reči.

Red 18: Šesta reč: K.= „karovah cadaktij” („moja pravednost je blizu”), M.= „karavtij cadaktij” („dovešću svoju pravednost blizu”).

Red 21: Treća reč: K.= Umesto da na početku reči stoji jod, kako očigledno treba, u pitanju je jod (pogledajte isti primer u redu 24, na poziciji sedme reči). Zamena vav sa jod i jod sa vav predstavlja čestu grešku kod pisara kumranskog teksta. Ovde ovo i nije od prevelikog značaja, ali jeste u Isaija 49:12, gde savremeni urednici u K. pišu „sevejnim” (Asvan) umesto „sinijm” (Kina), ali, srećom, nismo dozvolili da nas ova greška zbuni. Red 22: Prva reč: K.= „šolejke” imenica + sufiks za 2.l.j. ž.r. („tvoja odora”), M.= „šobel” („noga”). Ovaj red takođe sadrži dobre primere dosledne upotrebe samo kaf (bez „heh”, otud- „ke”) u cilju naglašavanja sufiksa za 2.l.j. ž.r. (i to tri puta- na poziciji prve, šeste i osme reči). Oisari kumranskog teksta koriste „kah” za sufikse za 2.l.j. m.r.

Red 25: Pretposlednja reč: Izvinjavam se povodom zvezdice koju sam dopisao iznad reči „hikbadtij”, što je glagolski oblik u 1.l.j. od „hikbijd”, glagola pete gl. grupe u 3.l.j. m.r. perf. , što je vrlo važno u pogledu valjanog prevođenja Isaija 9:1. Svi savremeni prevodioci prevode „hikbijd” kao čast ili slavu u 9:1, što je greška. Ovde je odgovarajuća verzija pete osnove glagola „hikbijd” u K. u stvari peta osnova perf., i čini se da je 1.l. jednine, ali je u stvari 2.j.jedn. ž.r. (Iako, doduše, „hikbadtij” sa završetkom „-tij”, može predstavljati

uobičajeni način pisanja pisara K., pri kom koriste oblik u 2.1.j. ž.r.- pogledajte komentar na red 30 u daljem tekstu). Pogledajte i komentar na red 25, za šestu reč, kako biste videli još jedan primer sa završetkom „tij” u 2.1.j. ž.r. M.= „1.j. ž.r. „hikbadte” („you have very heavily laid”). U svakom slučaju, ova reč ovde ne može nositi značenje slave, ali kod pete osnove dolazi do transmutacione promene u značenju iz korena reči „cavod“, što se u nekim slučajevima može odnositi na slavu. No, ovaj koren, koji sam po sebi označava slavu, se vrlo često može odnositi na težinu, i to u negativnom kontekstu. U celom spisu ne postoji reč gde peta osnova nosi značenje bilo čega drugog sem teških lanaca, jarma ili kazne.

Red 25: Šesta reč: Isti slučaj kao i prethodni. Ovo je dobar primer dodavanja jod na završetak „te“ kod glagola u 2.1.j. ž.r. kal. perf. M.= „samte“ („ti si stavila“) u K. izvodi isti oblik „samtij“. Zbog ovoga se može činiti da 1.lice tj. „ja“ deluje kao „ti“. Subjekat ove rečenice je Haldeja, na hebrejskom „Kasdiijm“. Završetak za prvo lice je takođe „tij“, tako da se ne mora istraživati kontekst kako bi se znalo koji završetak je potreban. Dodavanje jod na oblike u 2.1.j. ž.r. se primenjuje često, ali ne i svaki put. Pogledajte red 30 kako biste videli primere u rečima 1, 5, 6, 8 i 10, gde je jod dodato na sufiks za 2.1.j. ž.r.

Red 26: Osma, jedanaesta i poslednja reč: Ponovo je u K. dodato jod na završetak za 2.1.j. ž.r. uključujući tav i kaf, te su „tij“ i „kij“ u obliku 2.1.j. ž.r. Ovo se primenjuje vrlo često u gramatičkim mehanizmima u K. Pogledajte reči 7, 10 i 11.

Red 27: Prva reč: K.= „’aharonah“ („njen kraj“), M.= „’aharithah“ („the latter end of it”).

Red 28: Šesta reč: K.= „’era’eh“ („ja ću videti“ + odrična rečca), M.= „’e:da“ („ja ću znati“ + odrična rečca).

Red 29: Šesta reč: Primer ispravke proste greške pisara, verovatno od strane samog pisara. Pisar je prvo napisao kaf te ga je ispravio i dopisao bet, gde je od kaf na kraju ostao „rep“. Verzija sa bet je pravilna.

Red 30: Druga reč: K.= Dodavanje jod na završetak glagola u 2.1.j. ž.r. perf.

1 חתום על כסאך שאל ולא ויטה עניונוא בארבור וצרכי ששמוך באש ובעת
 2 עניונוך וזה וזה ענין עניונוך וזה וזה ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 3 עניונוך וזה ענין עניונוך וזה ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 4 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 5 אש וצרכי ששמוך באש ובעת
 6 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 7 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 8 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 9 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 10 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 11 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 12 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 13 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 14 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 15 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 16 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 17 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 18 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 19 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 20 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 21 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 22 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 23 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 24 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 25 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 26 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 27 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 28 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 29 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך
 30 ענין חתום שערך ואחריהם פניונוך

Fizičke karakteristike:

Ovo je četvrta i poslednja stranica na dvanaestoj kožnoj traci svitka. Šav na levoj strani je pomalo popravljen, ali je u svakom slučaju u dobrom stanju. Malo parče kože na donjoj strani šava nedostaje, a tu je i nekoliko malih pocepotina na vrhu i dnu stranice ali samo one na donjoj strani zalaze u tekst.

Na ovoj stranici nailazimo i na četiri mrlje, gde se jedna od njih nalazi u praznom prostoru između četvrtog i petog reda te ne predstavlja problem pri čitanu teksta. Druga mrlja je na kraju reda 19, koja je moguće i trag brisanja koje je započeto a nije dovršeno. Treća se nalazi odmah ispod prethodne, u redu 20, gde se nalazi jedna nečitka reč (moguće i obrisana), ali je tekst potpun. Četvrta se nalazi u redu 29 gde postoji jedno nečitko slovo, usled mrlje, a koje je dopisano iznad sledećeg slova.

Mrlje:

Mrlje, od koji je barem jedna verovatno otisak prsta koji je nastao usled neveštog uređivanja, mogu se videti u redovima 19 na levoj strani i sredini stranice između redova 19 i 22, kao i u redu 29, a koja je povezana sa grubo ispisanim kaf koje je dopisano između redova.

Paragrafi i spacijumi:

Paragrafi su označeni neispunjenim prethodnim redom ili uvlačenjem sledećeg reda nakon završetka prethodnog reda, koji je ispunjen do kraja. Na ovoj stranici ovakve primere uvlačenja možemo videti na dva mesta. Paragrafi počinju u redu 6 (poglavlje 48:1), redu 17 (48:12), redu 23 (48:17), redu 25 (48:20), redu 28 (49:1) i redu 31 (49:4).

Spacijumi koji ukazuju na pauzu u toku misli su ovde vrlo česti. Nalaze se u redu 8 (48:3) i redu 15 (48:10).

Uredničke oznake:

Na ovoj stranici, nalazi se dva para horizontalnih oznaka, a koje izdvajaju dve male sekcije koje su po uredniku bile od značaja. One se nalaze između reda 21 i 24 i uokviruju stihove 48:17-19, a sledeći par se nalazi u redu 27 i 30 i obuhvata stihove 49:1-2. Na sledećoj margini, sa druge strane šava, nalazi se slovo „iks“, za koje bi se činilo da pripada sledećoj stranici, ali se ono izdvaja po tome što se sve ostale ovakve oznake u tekstu odnose na materijal sa njihove desne strane.

Mrlja

Poslednje dve reči u redu 19 su „a’nij a’nij“ („Ja, čak ja“). Čini se da je urednik pokušao da napravi ispravku iznad reda ali da ju je na kraju obrisao jer je bila nepotrebna.

Urednički dodaci na tekst:

U redu 1, iznad sedme reči je dopisano vav.

U redu 9, red tačaka ukazuje na to da su slova pogrešno napisana, od kojih su tri iznad a tri ispod tri slova. Kod alef nema tačaka, iako ono predstavlja dodatno slovo, kog nema u M. U ovom slučaju, ispravljeno je to što je pisar K. napisao dve reči- „me’ašer“ („od kog“) i „jada’tij“, glagol u 3.l.j. m.r. imperf.. („Ja znam“). Ako se izbace ova tri slova, nastaje jedna reč, što je u skladu sa masoretskim tekstom- „mida’tij“ inf. + sufiks za 1.l.j. („moje znanje“), izuzev alef koje je deo pogrešno napisanog „’ašer“, ali nije uklonjeno. Tačkice

se načlaze i iznad „kij“, na kraju reda 13, kako bi ukazale na to da je pogrešno napisano. Pogledajte i „kij“ koje je pisar izostavio a koje je ubačeno iznad redova, od strane urednika. U redu 19, na poziciji desete reči, možemo videti pokušaj nepotrebne ispravke. I u redu 26, iznad desete reči, možemo videti ovakav primer nepotrebne ispravke (lamed). U petru reč u redu 29 ponovno je ubačeno kaf.

Način pisanja pisara K.:

Primeri dodavanja jod na verbalne suformative u 2.1.j. ž.r. perf. Se mogu videti u redu 1, na poziciji poslednje reči, i u redu četiri, kod treće reči s kraja.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Na ovoj stranici se nalazi najviše grešaka u odnosu na sve ostale stranice. Mnogih reči koje se nalaze u M, nema, a mnogih reči koje nema u M. ovde ima.

Red 1: U K: se nalazi dvanaest reči kojih nema u M. Nakon druge reči, tj. „’alajik“ („nad tobom“) idu reči:

כַּעַם לֹא סָרְעִי שְׂתַקְהָ נִחַל עֲלֶיךָ וְחָה לֹא וְחִקְלִי פָּתַח וְחָבֵא עֲלֶיךָ

Obratite pažnju na to da je poslednja reč koja nedostaje u stvari odmah ispred prve reči koja nedostaje. Ovo predstavlja čest tip greške kumranskih pisara. Zapisao je ono što je video, vratio pogled na stranicu i pogled mu je pao na istu ovu reč, koja se nalazi i u produžetku, te je odatle nastavio sa prepisivanjem, od reči „pith’om“ („odjednom“). Reči koje nedostaju su na srpskom: „zlo, nećete videti kada se pojavi, a ruševina će pasti na vas, nećete je moći očistiti, i na vas će pasti.“.

Red 12: Stihovi 12 i 13: Primeri izostavljanja i dodavanja počev od druge reči u reu 2: Kod prve reči prestaje poklapanje sa masoretskim tekstom. Poslednjih pet reči u M. nakon ovog mesta je izostavljeno, a dve reči „ve-ad ha-jom“ („i do ovog dana“) su na svom mestu. Pet izostavljenih reči ovog stiha u masoretskom tekstu su:

אֵלַי תִּקְלִי הוֹיֵל אֵלַי תִּקְלִי „ulaj tuklij ho'ijl 'ulaj ta'arocij” („možda ćeš imati koristi, možda ćeš izazvati strah”). Sledeća reč, koja bi trebalo da bude prva reč u stihu 13, takođe je izostavljena: „nil'e:te” („iscrpljen si”). Potom, prva reč stiha 13 u K. (Red 2: Četvrta reč)= „karov” („sudeći po mnogim (tvojim)”), M.= „be'rov” („u mnogim(tvojim)”). Peta reč: K.= „'acteke”, jednina („tvoja namera”), M.= „'acatajik” množina („tvoje namere”). Deveta reč: K.= „hovrej” , slaže se sa M. kere , M. kituv = „hovru”. Pretposlednja reč: K.= vezivno avv kog nema u M.

Red 3: Peta reč: K.= „'alejhejmah” („nad njima”), M.= „'alajik” („nad tobom”). Treća reč s kraja: K.= „hocijlu”, glagol pete gl. grupe u 3.l.množ. m.r. perf. („oni (ne)će spasiti”), M.= „jacijlu” glagol pete gl. grupe u 3.l.množ. m.r. imperf. („oni (ne)će spasiti”).

Red 8: Poslednja reč: K.= „jac'ah” 3.l.j. žr. perf. („izašlo je”), M.= „jac'u” 3.l.množ. perf. („izašli su”).

Red 9: Peta i šesta reč: Tačke: U K. se nalaze dve reči koje je dodao urednik, a u cilju poklapanja sa masoretskim tekstom. Reč u M. glasi- „Midda'tij” predlog „min” + glagol u 1.l.j. perf., što se prevodi kao „Zato što znam”. K.= „me:'ašer jada 'tij”, a urednik je dopisao tačke ispod i iznad slova za koje smatra da su pogrešna (šin, dalet i jod), što ovu reč prilagođava masoretskom tekstu, izuzev alef na početku, nakon predložkog mem. Pročitajte nešto više o tačkama na uvodnoj stranici. Poslednja reč: Do sad su na ovj stranici skoro svi završeci za drugo lice bili završeci ženskog roda. Ovde se rod menja i ovo je dobar prikaz običaja dodavanja „he” na završetke za 2.l.j. m.r., u cilju razlikovanja od završetaka za 2.l.j. ž.r. koji nemaju dodato „he”. Pogledajte i narednu reč u istom obliku (Red 10: Prva reč).

Red 12: Treća reč: K.= „jada'te:n”, 2.l.j. m.r. perf. + završetak za 3.l.množ. ž.r. („ti ih znaš”), M.= „jada'tem” 3.l.j. m.r. perf. + završetak za 3.l.množ. m.r. (isto).

Red 13: Prva reč: Iste razlike kao kod prethodnog primera. Četvrta reč: Moguće je da je pisar K. pomešao rod glagola i napisao njegov oblik u 2.l.j ž.r. umesto u 3.l.j. m.r., što nastavlja i sa narednim glagolom (sedma reč). Poslednja reč: K.= „kij” a urednik je dopisao

tačkice iznad svakog slova kako bi ukazao na to da je prisustvo ove reči greška. Ove reči nema u M.

Red 14: Peta reč: K.= „jakra'u” 3.l.množ. m.r. imperf. („oni će zvati”), M.= „kor'a” particip.

Red 15: Šesta reč: „be-hantijkah”. Ovde mora da je u pitanju greška u pisanju. Predložko bet + glagol u 1.l.j. perf. + završetak za 2.l.j ž.r. (Prevod bi glasio: „Kada sam ti pokazao milost”), M.= „behartijka”, glagol u 1.l.j. perf. + završetak za 2.l.j. m.r. („Ja sam te izabrao”).

Red 16: Treća reč: K.= Verovatno greška u pisanju (?). Alef dodato kao prvo slovo u „je:hal”, glago druge gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf. („biće zagađeno”).

Red 18: Peta reč: K.= „koreh”, particip (od „zvati”) bi trebalo da se završava na alef. Ovakva greška u pisanju se često javlja u kumranskom tekstu. Pisar ovu reč piše čas sa alef na kraju, što je nepravilno, a čas sa „he” na kraju, što je pravilno. Reč je pravilno napisana dva reda ispod, na poziciji treće reči u redu 20. Poslednje tri reči: k.= jikebacu” (glagol u 3.l.množ. m.r. imperf.), „kulam” (imenica muškog roda jednine + završetak za 3.l.množ. m.r.), „ve-jišma'au” (veznik + 3.l.množ. m.r. imperf.) („Svi oni se skupljaju i čuće”), M.= „hikabecu” (glagol pete gl. grupe u množ. imperf.), „culakem” (imenica + završetak za 2.l.množ. m.r.), „u-šma'u” (veznik + kal. m.r. množ. imperf.) („skupite se svi i čujte”).

Red 20: Sufiksi: K.= Treća reč: Nedostaje sufiks za 3.l.j. m.r. Četvrta i šesta reč: Sufiksi za 2.l.j. m.r. napisani kao „hu”. Deveta reč: K.= reč koja je izbrisana. Ništa ne nedostaje u tekstu. Pretposlednja reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 21: Poglavlje 48:16: Druga reč: K.= alef koje nedostaje u reči „ro'sh” („glava”).

Pročitajte moj komentar na ovaj stih kako biste saznali više o zanimljivim naznakama o trojstvu koje se u njemu nalaze. Tu sam govorio i o gramatici, gde sam pokazao da je „duh” (poslednja reč) u stvari sekundarni subjekat subjekta u množini sa glagolom u jednini, a ne sekundarni objekat glagola, kako misli većina modernih prevodilaca.

Red 23: Prva reč: K.= „haderejkah”. „Kah” je očigledno sufiks za 2.l.j. m.r. Stoga „hadrej” zadržava osnovu „hdr” ili član + „dr”. Ovo može da bude primer pogrešno napisane reči, ali tu je osnova „hdr” jedne haldejske reči te je ona aramejska reč koja znači „vijugave staze”, M.= „madrikeka”, particip glagola pete gl. grupe („vodeći te”). Što se tiče ostatka ovog stiha- K.= „be-derek ‘ašer telek bah” („na način na koji bi ti trebalo da uđeš”), M.= jednostavnije- „be-derek telek” („na način na koji ćeš ići”). Što se ove fraze tiče, K: prevod bi verovatno glasio: „Ja sam Jahcve, vaš Bog, koji će vas povesti da imate koristi na svojim vijugavim stazama i da vas nauči načinu na koji ćete po njima ići”. Pročitajte nešto više o aramejskom načinu pisanja u K.

Red 23: Deseta reč: K.= „ve-hajah” („i to je”), M.= „va-jehij” , jusive oblik („i biće”).

Red 25: Deveta reč: K.= Nakon devete reči, tj. „zoth” („ovo”), reč koja se nalazi u M. nedostaje u K. Ova reč se u M. čini suvišnom, jer je već izražena kroz prethodnu reč. U M., to je „hocij’uha”, glagol pete gl. grupe u muškom rodu množine imperf. + sufiks za 3.l.j. ž.r. („pusti ga da izađe”).

Red 26: Reči od desete do trinaeste: K.= „holijko” (particip glagola pete grupe + sufiks za 3.l.j. m.r.) „majim micor haziv” (particip glagola pete grupe od „zuv”) („on ga je vodio, načinivši da voda lipti iz stene”), M.= „holijkem” (glagol pete gl.grupe u 3.l.j. m.r. perf. + sufiks za 3.l.množ. m.r.) „majim micor hizijl” (glagol pete gl.grupe u 3.l.j. m.r. perf.) („Vodio ih je, učinio je da voda poteče iz stene”).

Red 29: Treća reč s kraja: K.= Pogrešno napisana reč, nevešto ispravljena. Kaf, koje predstavlja grešku, prekriveno je lamed. Poslednja reč: Reč viška koja je delimično oštećena. Ne nalazi se u M. i nije je primetio skoro niko od glavnih urednika. Delimično je nagrižena, a moguće je i da se desilo to da je pisar hteo da napiše sledeću reč pa je odustao nakon prva tri slova („be’aš”) reči „be’ašpetajv” („u njegovom drhtaju”), što je prva reč u sledećem redu (30).

Red 31: Peta reč: K.= „le toah”, pogrešno napisana reč „le tohu”.

1 את אלהים
2 וישאל ל' ואמר ואצביח בצעם ודוד ואמר וידע עזר וואצב על צדקתו
3 וידע עזר את שבט ישראל וינצח ויפסד לשבט וינצח את גואתו למחר
4 וינצח את עזר הארץ
5 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
6 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
7 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
8 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
9 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
10 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
11 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
12 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
13 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
14 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
15 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
16 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
17 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
18 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
19 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
20 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
21 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
22 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
23 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
24 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
25 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
26 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
27 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
28 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו
29 וידע את ארץ ודוד ואמר וישאל וידע עזר וואצב על צדקתו

Fizičke karakteristike:

Ovo je prva stranica na trinaestoj kožnoj traci svitka. Stranica je u dobrom stanju, izuzev prekida margine u donjem srednjem delu, koji se u obliku nabora nastavlja do prva četiri reda na dnu. Drugi nabor je jedva vidljiv i nalazi se na gornjoj levoj strani stranice. Omanji deo materijala je otpao sa dna desne margine. Tu je i mrlja na koži kod kraja reda 15 i širi se preko druge reči s kraja i iako ovde vidimo tamnu oznaku preko reči, i dalje je čitka. Prvo slovo u redu 23 (bet) je pomalo izbledelo, te je nečitko, kao i slovo u sredini (vav) prve reči u redu 25.

Paragrafi i spacijumi:

Na ovoj stranici se nalazi četiri paragrafa, u redu 5 (49:7), redu 14 (49:14), redu 23 (49:23), redu 29 (poglavlje 50:1). Tu su i spacijumi koji počinju u redu 1 (45:5), redu 12 (49:13), u redu 25 (49:24), i još jedan u istom redu (49:25) kao i u redu 26, na sredini stiha 49:25.

Uredničke oznake:

Nailazimo na horizontalne oznake koje odvajaju sekcije 49:6, 7, uključujući redove 2-6. Slovo „iks” označava stih 49:7 kao važan stih.

Urednički dodaci na tekst:

Iznad treće reči s kraja u redu sedam dopisana je tačka. Ovakva tačka obično ukazuje na to da je slovo pogrešno, ali se čini da je ova reč napisana pravilno i poklapa se sa masoretskim tekstom, izuzev ubačenog vav, što smo prokomentarisali pod „Red 7” u daljem tekstu. U redu 14, gde stoji „ve-adonaj”, urednik ga je prepravio i dopisao „ve-‘elohaj” iznad. M.= „,adonaj”. U redu 26, na dve reči je dodato jod.

Način pisanja pisara K.

I na ovoj stranici vidimo primere običaja kumranskih pisara da koriste „kah” za 2.l.j. m.r. i „ke” i „kij” za sufikse 2.l.j ž.r., „tah” za glagole u 2.l.j. m.r. perf. I „tij” za 2.l.j. ž.r. Važna mesta gde je vav dopisano kao zamena za samoglasnik su naznačena pod „Red 7” i „Red 12” u daljem tekstu. Sufiks za 2.l.j. ž.r. je prosto kaf, ako mu prethodi jod ili teoretski samoglasnik, a „kij” ako mu prethodi suglasnik.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Šesta reč:

Red 3: Peta i sedma reč: K.= Zamenjen redosled reči „Jakov” i „Israil”. U K. prvo stoji Israil, a u M. Jakov. M.= „plemena Jakovljeva i izraelskih Nazarećana” dok u K. ide „plemena Izraela i Nazarećani Jakovljevi”. Šesta reč: K.= „necijrej”, M.= „necurej”. Ova važna reč ima mistično značenje u Isaiji. Isti ovaj oblik u modernom hebrejskom znači „Hrišćani” (+ imenica u genitivu). Ova reč se javlja opet i to kao poslednja reč u redu 7, u mesijanskom kontekstu. Ovde ćete naći jedan od najinteresantnijih komentara na Isaijin svitak u celoj knjizi.

Red 4: Treća reč: K.= „kecej” množina („krajevi” + imenica u genitivu), M.= „kece:h” jednina („kraj” + imenica u genitivu).

Red 5: Treća reč: K.= „’adonaj”, reč koje nema u M. Peta reč: K.= „go’elekah”, imenica + sufiks za 2.l.j. m.r. („vaš iskupitelj”), M.= „go’e:l” („iskupitelj”). Osmu reč: K.= „libze:j”, množ., M.= „lebzoh” jednina („onaj kog mrze”). Deseta reč: K.= „limta’avij” (da li je ovo oblik množine ili kumranski metod pokazivanja tvorbe?), M.= „limt’a’e:v”.

Red 6: Druga reč: K.= „ra’u”, 3.l.j. perf. („oni će videti”), M.= „jir’u” 3.l.množ. m.r. imperf. („oni će videti”). Četvrta i peta reč: K.= Četvrta reč sadrži vezivno vav kog nema u M., a u petoj reči nedostaje vezivno vav koje se nalazi u M., a ista ta peta reč, „jīštahavuu” („oni će se klanjati”) je u K. napisana sa alef nakon jod na početku. Vrlo neobičan način pisanja. Poslednja reč: K.= Nedostaje vezivno vav koje se nalazi u M.

Red 7: Treća reč s kraja: K.= „ve'e(n)corekah", M.= „ve-‘e(n)c-ca-reaka". U oba slučaja, u pitanju je šema- glagol u imperf. sa imen. sufiksom za 1.l.j. + sufiks za 2.l.j. m.r. („Ja ću vas pomazati"). Ovde je komentar dat jer je ovo bitna reč u tekstu i zato što prikazuje upotrebu vav kao samoglasnika koji pomaže pri izgovoru. U M., cadi je duplirano te stoga važi vokalizacija samoglasnika pre i posle cadi. U K. je ubačeno vav kako bi ukazalo da je u pitanju vokalizacija. U M. se koristi dageš kao i kamec kako bi ukazalo na istu stvar koju vav rešava u K. Molim, pogledajte beleške pod „Red 12". Obratite pažnju i na mističnu upotrebu ove reči u kontekstima koji uključuju mesijanska proročanstva, ime „Ješua" i pominjanja nejevreja i Novog zaveta.

Red 9: Druga reč: K.= „kol" („sve"), reč koje nema u M. Treća reč: K.= „harijm" („planine"), M.= „derekijm" („putevi"). Šesta reč: K.= „šaḥajm" („visoka i pusta mesta") napisano sa alef-jod, M.= „šefajijm"- drugačije pisanje. U K: je alef dodato da bi se održao glas „a" posle pe.

Red 10: Poslednja reč: U K. stoji suvišni pogrešni početak „u-mes" koji pripada sledećoj reči, „u-mesillotaj" („moji putevi"), koja je celovita kao prva reč u sledećem redu.

Red 12: Prva reč: (Ovu reč sam zaokružio crvenom bojom u tekstu koji se nalazi iznad) U masoretskom tekstu, ova reč je napisana kao „samek- jod- nun- jod- mem" סִינִיִּם. U M. je vokalizovana, a Masoreti su jod videli kao polusamoglasnik te su ga naglasili kao „hirik jod" što jod čini samoglasnikom bez konsonantske vrednosti. U K: ova reč ima oblik „samek- vav-nun-

jod- jod- mem" וַוִּינִיִּם. Na ovim stranicama, pažnju smo usmerili ka brojnim primerima dodavanja vav kao zamene za jod. Pogledajte materijal u kom sam pisao o ovome na uvodnoj stranici, kao i ostale beleške koje se tiču učestalosti upotrebe vav umesto bilo kog samoglasnika. Kada bismo, u principu, obratili pažnju na svaki primer ovog mehanizma, tj. dodavanja vav u ulozu bilo kog samoglasnika, ova knjiga bi bila prenatrpana. Moguće je da je kumranski pisar hteo da napiše drugačiju reč, a ne Sinijm, te je

napisao nešto slično „Seve:nijm”, ali je verovatnije da je u pitanju ovaj mehanizam upotrebe vav, koji je vrlo čest kod ovih pisara, bilo u ulozi zamene za jod ili za naznaku samoglasnika.

Dalje, budući da se „hirik jod” iz „Sijnijm” smatra samoglasnikom, kod kumranskih pisara je vrlo dosledan obaj mehanizam ubacanja vav koje bi ovde označavalo zvuk „i”. Dalji dokazi se nalaze u prevodima engleskih prevodioca, koji su pri transliteraciji u M. došli do rešenja „Sinim”, a da su pritom bili savršeno svesni postojanja „hirik jod” na kraju ove reči, te su „hirik jod” transkribovali prosto kao „i”. Otud vidimo da se iz ovih jod u reči podrazumeva samoglasnik. Stoga je zamena vav za prvo „jirik jod” prilično dosledna u upotrebi kod kumranskih pisara.

Pri transkripciji kumranskog teksta, mnogi moderni prevodioci dodaju fusnotu uz reč „Sevenijm” i to „seve:nijm”, dok se u originalnom kumranskom tekstu reč završava sa duplim jod + mem. Ovo je tipičan primer metode označavanja nacionalnosti kao „Kasdijm” (Haldejci), a i druge nacionalnosti su označene na isti način. Pogledajte stranicu 18 (red 19, treća reč) i stranicu 38 (red 25, druga reč) za dva od 64 primera gde se haldejska nacionalnost, a ne samo mesto, u K. označava duplim jod. Stoga je jasno da su kumranski pisari ovde mislili na nacionalnost, a ne na mesto. Verovatnije je da se odnosi na „zemlju Kineza”, kako su to već rešili Gesenius i ostali, nego na zemlju Asvan.

Čitalac kome je podrobno objašnjeno zašto bi u ovom delu teksta trebalo da stoji Asvan me je pitao za mišljenje Ovde vam prenosim odgovor koji sam mu poslao.

„Poštovani,

Ja nisam znam da pišem, čitam i govorim hebrejski jezik. Stoga mi često smeta što „učenjaci”, koji znaju sve moguće za štampani tekst, ne znaju, čast izuzecima, da odgovore na prosto pitanje: „Ha-‘im atah me-daber ‘ivrit?” („Govorite li hebrejski?”). To što tečno vladam jezikom mi predstavlja prednost jer su mi poznati „idiomi” tog jezika. Ne mora čovek biti „učenjak” kako bi razumeo jezik. Pod uslovom da znaš jezik. Možda govoriš i kineskim. Da li ti je onda

potreban učenjak da bi ti rekao šta jedna prosta rečenica na kineskom znači?

U svakom slučaju, tvoj pisac kaže da se određena reč iz Isa 49:12 takođe pojavljuje i u Eze 29:10 i Eze 30:6. Ovo, jednostavno, nije tačno. Fiskni registar reči ne dozvoljava povezanost korena „s’veneh” iz Ezekije i „sin” iz Isaije. To su dve različite reči.

Ponekad mi je teško da objasnim zašto prevodioci prave greške, ali za to ovde postoje razlozi. Često se dešava da kad jedan čovek napravi grešku, to čine i ostali koji nastavljaju sa radom. Vrlo je moguće da je nekad postojao grad u južnom Egiptu koji se zvao „S’veneh”, ali prevod sa hebrejskog Ezek 29:10 u kom piše „od kule do Seneha” prosto nije tačan. Pasus na hebrejskom predstavlja tačno ono što nudi i prevod King Jamesejmsa: „Od kule S’veneha do granice Etiopije” je neosporiv prevod bukvalnog teksta na hebrejskom a bilo koja druga verzija predstavlja INTERPRETATIVNI prevod, koji je verovatno zasnovan na Septuaginti u kojoj je ovaj deo protumačen kao „Od kule i Svenesa

do ($\epsilon\omega\varsigma$) granice Etiopije” (No, čak i u Septuaginti, po ovom bismo zaključili da je Svenes na suprotnoj strani od Etiopije, a ne na njenoj granici.) „Učenjaci” su predložili drugačija rešenja i sopstvene ideje uneli u hebrejski tekst, ali nisu prevodili reči sa hebrejskog na srpski kao što smo to radili kralj Djuro Daničić, Lujo Bakotić i ja.

Hebrejski tekst u oba Jezekijina pasusa prosto kaže „Od kule S’veneha”, a ne „od kule do S’veneha”. Ovo je interpretacija a ne prevođenje.

Lista ljudi koji prihvataju grešku ne menja tekst. ON je na hebrejskom i dalje isti. U hebrejskom je, dakle, kula S’veneha na suprotnoj strani od granice Etiopije te to ne može biti Asvan.

U Ezekiel 30:6 na hebrejskom piše o „kula S’veneha” i o tom kako će ponos Egipćana „pasti u nju”. Pod „nju” se ovde misli na kulu. Ovde su u pitanju neke lingvističke začkoljice koje ću pokušati da objasnim, a koje se tiču toga kako su učenjaci od „S’veneh” stigli do „Syene”. „V” u ovoj reči je hebrejsko vav i ono je polusamoglasnik. Ili je suglasnik (v ili w) ili samoglasnik (u ili o). Ne može biti oba. U ovoj reči je, dakle, ili suglasnik ili samoglasnik.

Ako je u pitanju samoglasnik, u ovoj reči nema glasa „v”. Kao samoglasnik u narednom periodu (u vreme Svitka sa Mrtvog mora), vav je korišćeno kao znak za samoglasnik, bilo koji, te je moglo, što i lesto jeste bio slučaj, da služi kao zamena sa jod, koje je takođe polusamoglasnik. Obratite pažnju na ovo, kao što „Sin” u Isa 49:12 stoga može da se odnosi na (na ovaj način, akko učenjaci kažu) „Suneh” iz Ezekiel 29:10, ako zamenite jod sa vav i odbacite „h”. Jesam li do sad bio jasan? Dalje, na kraju reči u hebrejskom, pogotovo imena mesta, „h” može značiti „ka”. To je lokativno „he”. Na primer, reč za Jerusalim je „Jerušalajim”, a kad se ide za Jerusalim, često će ova reč imati oblik „jerušalajmah”). Kao što smo već zaključili, ovo dodaje još jedan slog na reč. Nadam se da možete pratiti. Nije toliko komplikovano. Idemo dalje. Dakle, neko može pomisliti da „h” u „S’veneh” označava lokativ pa ovo može prevesti kao „u S’ven” ili (koristeći vav kao samoglasnik) „Son” ili „Syn”. Ovo je put kojim idu „učenjaci”. Primetićemo da masoretski učenjaci nisu išli ovim putem. Oni vav satraju suglasnikom. Zapravo, mnogi prevodioci ga i koriste kao suglasnik. Stoga se ne može prevesti kao „Ka Sinu” u Ezekijelu. Zašto? Masoreti su takođe tumačili ovu reč tako da je „he” deo same reči a ne (u masoretzskom tekstu) „h” koje određuje pravac, već deo korena reči. Takođe izdvajaju vav, tako da je vav suglasnik. Korišćenje svih ovih začkoljica, ignorišući tradicionalni način pisanja, rezultira prevodu „učenjaka” u obliku „S’veneh” kao „Syene” u nekim prevodima koji su više za Asvan. „He” je izbačeno a vav postaje „y”, te se stoga ova reč povezuje sa „syn” iz Isa 49:12. Međutim, Masoreti su vav smatrali suglasnikom i pokazali ga samoglasnikom. Njima, dakle, ime mesta ne može biti Syn već Svnh .

Kao i gore: upotreba vav u funkciji ukazivanja na bilo koji samoglasnik se nije primenjivala do Ezekiel, tako da je zamena jod ili Y sa vav vrlo malo verovatna u stihovima u Ezekielu. No, ono što dodatno komplikuje ovu reč je činjenica da pisari spisa sa Mrtvog mora jesu koristili vav za bilo koji samoglasnik a u ovoj reči u Isa 49:12, ubacili su vav umesto jod koje se nalazi u masoretzskom tekstu. Ovo sam podrobno objasnio u svom članku pre ovog stiha.

Jasno je da je vav iznad ovog stiha samoglasnik, ali u stihovima u Ezekielu, u pitanju je suglasnik.

Red 16: Treća reč s kraja: K.= „se'ij” imperativ ž.r. jedn. („podigni se”), napisano sa samed, dok je u M. napisano sa sin.

Red 20: Poslednja reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

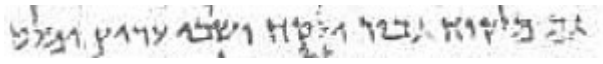
Red 21: Druga reč: U K. nema vezivnog vav koje se nalazi u M. Peta reč: K.= „hineh”, M.= „he:n”.

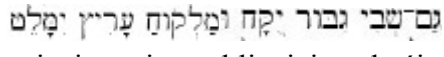
Red 22: Prve dve reči: K.= „kij' civah” („zato što on zapoveda”), M.= „koh 'amar” („tako kaže”).

Red 23: Prva reč: K.= Izbledelo bet koje čini prvu reč teškom za čitanje. Da nije tako, poklapala bi se sa masoretskim tekstom. Šesta reč: K.= Pogrešno napisana reč, alef nedostaje u reči „tinase'nah” glagol u 3.l.množ. ž.r. imperf. („one će biti nošene”).

Red 25: Sedma reč: K.= „'aric” („strah pogodio”), M.= „cadijk” („zakonit”).

Red 26: Sedam reči do spacijuma:

K.= Čitanje u K.= „Pobeći će oni koje je silnik oteo, od njega će se oteti njegovi zarobljenici”.

M.= Čitanje u M.= „Od silnika će se oteti njegovi zarobljenici, pobeći će od nasilnika oni koje je oteo”

Red 27: Četvrta reč: K.= ista reč koja stoji u M., ali je u obliku imperf. kal. glagola sa imen. sufiksom za 1.l.j., M.= dodatno „he” na početku, od glagola pete gl. grupe u sa imen. sufiksom za 1.l.j..

Red 29: Četvrta reč s kraja: K.= Obratite pažnju na „mij” koje je napisano bez alef, kao što je uobičajeno kod pisara K.

Fizičke karakteristike:

Na dnu stranice nalazi se nabor koji je verovatno nastao usled presavijanja, a kasnije se na tom mestu pojavilo zatamnjenje. Usled ovog nabora je nekoliko slova ostalo oštećeno, ali ih možemo rekonstruisati. To su: mem u redu 7, nun u redu 8, reš u redu 15, tav u redu 16 i mem u redu 22. Nabore možemo videti i u gornjem desnom uglu do sredine, kao i na sredini stranice po horizontalnoj liniji. Linije na stranicama nastale na ovaj način su već prodiskutovane na uvodnoj stranici.

Paragrafi i spacijumi:

Počeci novih paragrafa nalaze se u redu 5 (stih 50:4), redu 14 (početak poglavlja 51), redu 18 (51:4), redu 22 (stih 51:7), redu 24 (stih 51:9) i u redu 28 (stih 51:12). U redovima 2 i 3, na sredini stiha 50:2, nalaze se dva zanimljiva spacijuma.

Uredničke oznake:

Između redova 21 i 22 nalazi se horizontalna oznaka, i ona odvaja sekciju koja kreće sa stihom 51:7. U redu 26 nailazimo na primer brisanja.

Urednički dodaci na tekst:

Kod treće reči s kraja u redu 1 nalazi se vav. U redu 18, iznad četvrte reči, takođe je dodato vav. Mem je dopisano iznad jedanaeste reči u redu 22. Dopisao je greškom.

Način pisanja pisara K.

Dodavanje jod na nastavke za ženski rod koji se obično završavaju na tav sa šva, ili kaf sa šva su vokalizovani putem dodavanja jod kako bi označili ženski rod. „He” se dodaje na nastavke za muški rod. Pogledajte petu reč u redu 25 kao primer ovog mehanizma. Na uvodnoj stranici pogledajte i komentare na mehanizam dodavanja jod za ženski rod na nastavke glagola u drugom i trećem licu

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Četvrta reč: K.= Ista kao i u M., s tim što se pisari K. služe metodom dodavanja vav na reči, a u cilju pomoći pri izgovoru. Ova reč je „be-‘avonotejkemah”. U M: je napisana kao „be’avonotejkem” („za vaše prestupe”). Obratite pažnju na duplo vav u K. tekstu i još jedno vav posle nun. Duplo vav označava konsonantsku vrednost vav za vav na početku, te samoglasnik „o” za sledeće dve ipotrebe vav u ovoj reči.

Red 5: Jedanaesta reč: K.= „dabar”, gde se na reš nalazi mrlja od mastila koja ga prekriva.

Red 6: Peta reč: K.= „’elohijm” (Bog), M.= JAHVE.

Red 7: Šesta reč: K.= „le-mitlajim” predlog + particip m.r. množ. („onima koji se bore sa gvožđem”), M.= „le-mortijm”, predlog + particip m.r. množ. („onima koji prebiraju”). Reč koja označava bradu se ne nalazi u ovom stihu. Sledeća reč je „penaj” („moje lice”). Prevodioci masoretskog teksta stavljaju reč „lice” uz sledeći glagol. Deveta reč : K.= „hisirijtij”, glagol pete gl. grupe sa imen. sufiksom za 1.l.j., M.= „histartij”, glagol sedme gl. grupe sa imen. sufiksom za 1.l.j. sa istim korenom („Nisam sakrio”).

Red 9 : Šesta reč : K.= „jahdajv”, M.= „jahad”.

Red 10 : Šesta reč : K.= „hineh”, M.= „he :n” (od „gledati”). Druga reč : K.= „kulam” („svi oni”), M.= „kulkem” („svi vi”).

Red 13: Poslednja reč: M.= eufonično nun kog nema u K. (kraj poglavlja 50).

Red 15: Treća reč s kraja: K.= „karatijv” („Ja sam ga zvao”), napisana bez alef, što je greška. Pretposlednja reč: K= „ve-’afare:hu” („i učinio sam ga plodnim”), M.= „ve-’avareke:hu” („i blagoslovio sam ga”).

Red 17: Tri dodatne reči: U K. se nalaze još tri reči kojih nema u M. na kraju ovog stiha. U M. se stih završava sa „zimrah” („muzika”), a u K. je dodato „ne:s jagon ve-’anahah”. Iste ove reči se nalaze na kraju stiha 11 u redu 28 („otići će, tuga i jad”).

Red 20: Posle pete reči: K.= Posle „mitahathah” („ispod”). U K. su dodate tri reči, ali i izuzete sedam na sredini stiha 6, kojih ima u

M. „Ur’u mij bara’ ’eleh“ su dodate, ali se ne nalaze u M. („i oni će videti ko ih je stvorio“). U ovom stihu se nalazi praznina, a ostatak reda nije popunjen kako bi se pokazalo da je došlo do izostavljanja. Reči koje su izostavljene su sedam reči između „mitaheth:“ i „ve-jošvijm“ na hebrejskom, i „i nebesa će nestati kao dim, a zemlja će se ishabati kao odeća“ na engleskom.

Red 24: Poslednja reč: K.= „ha-mohetset“, član + particip („odeljivač“ + imen. u genitivu) što se odnosi na „hetsij“ („polovina“), M.= „ha-mahtsebet“, član + particip („sekač“ + imen. u genitivu).

Red 25: Treća reč: K.= „tanijm“, M.= „tamiyn“. Jedanaesta reč: K.= „raba”“ („veliki“), napisana sa alef. M.= „rabah“. Poslednja reč: K.= Predložko bet dodato na reč, što nije slučaj u M.

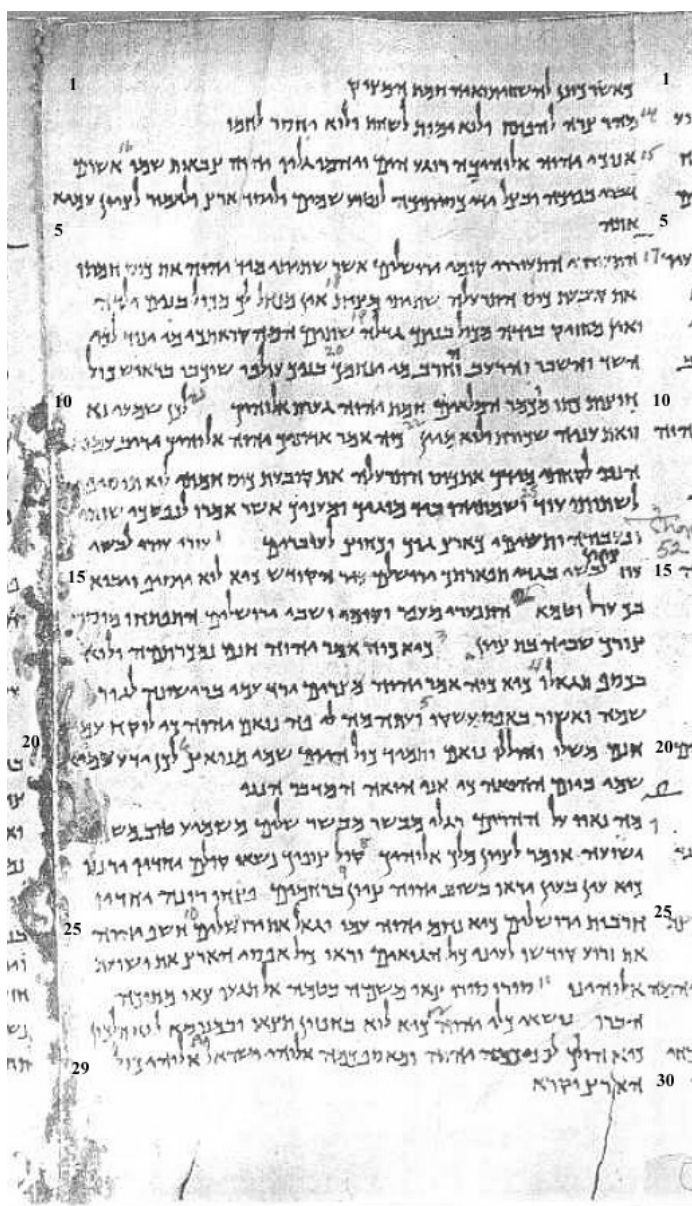
Red 26: Četvrta reč: K.= Izbrisana reč. Peta reč: „u-fazurej“, veznik + pas. part. m.r. množ. („rasuti“), M.= „ufaduzej“, veznik + pas. part. m.r. množ. („i izbavljeni“). Poslednja reč: K.= „ro’šejhemah“ („njihove glave“), M.= „ro’šam“ („njihova glava“).

Red 27: Četvrta reč: K.= „ve-nas“ 3.l.j. m.r. (od „pobeći“), M.= „ve-nasu“, 3.l.množ. m.r.

Red 28: Pretposlednja reč: K.= „nathan“, 3.l.j. m.r. perf., M.= „jinathen“, 3.l.j. m.r. imperf.. Poslednja reč: K.= „ve-tiškahij“ 3.l.j. ž.r. imperf.. („i ti ćeš zaboraviti“), M.= „va-tiškah“ 2.l.j. m.r. imperf.. („i ti ćeš zaboraviti“).

Red 29: Prva reč: K.= Znak za akuzativ „’eth“ kog nema u M.

STUBAC BROJ 43

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća i poslednja stranica na trinaestoj kožnoj traci u svitku. Iako je šav u dobrom stanju, sa jakim bodovima, na jednom delu je izgubio boju i tim nedostatkom je oštećena samo poslednja reč u redu 22. Na donjoj margini se nalaze dve male pocepotine. Izuzev ovoga, stranica je u prilično dobrom stanju.

Na površini kože se nalazi nedostatak koji je širok četvrtinu centimetra i širi se od desne margine reda 26 pa dijagonalno na dole kroz red 30. Ovaj nedostatak je verovatno bio na koži i pre nego što je po njoj pisano. Tu je i praznina između prve i druge reči u redu 28, koja liči na spacijum ali je u stvari nastala zato što je pisar izbegao da piše na tom mestu, jer se tu nalazio nedostatak na koži. U sledećem redu pisar nije preskočio ovaj nedostatak, te se na tom mestu vidi blago iskrivljenje slova, kao i širi razmak između pe i nun.

Paragrafi i spacijumi:

Počeci novi paragrafa se nalaze u redu 2 (51:14), redu 3 (51:15), redu 6 (51:17) i u redu 22 (52:7), koji je označen i novom oznakom za izdvajanje sekcija u margini. Najzanimljiviji spacijum se nalazi u redu 14 gde je u stvari jedini znak za početak poglavlja 22 na sredini stiha. Ostali spacijumi označavaju početak stihova- u redu 10- 51:21, u redu 11- 51:22, u redu 16- 52:2, u redu 17- 52:3 i u redu 27- 52:11.

Uredničke oznake:

Horizontalna oznaka u redu 5 predstavlja završetak sekcije koja je prethodno označena u redu 22 na prethodnoj stranici i odvaja sekciju od 51:7 do 51:16 kao važnu. Simbol u obliku šešira kod 52:7 oznčava novu podelu.

Urednički dodaci na tekst:

Član „he“ je dodat između redova u cilju ispravke teksta, i to na četvrtoj reči u redu 9, kako bi usaglasio deo „i mač“ sa masoretskim tekstom. U sledećem redu, dodato je vav na treću reč, iako nije potrebno. Red 15: Iz teksta je izostavljena reč Cion i dodata je iznad

reda kao druga reč. Kod prve reči u redu 12, vidimo primer ispravke u vidu brisanja.

Način pisanja pisara K.:

Na ovoj stranici se nastavljaju već poznati mehanizmi- dodavanje jod na nastavke za 2.l.j. ž.r. i suformative (pogledajte beleške pod „Odstupanja u K. od masoretskog teksta“ za red 6 i 8) i dodavanje „he“ na nastavke i preformative. Pogledajte pretposlednju reč u redu 17 kako biste videli primer dodavanja „he“ na nastavak za 3.l.množ. m.r. „tem“, od čega je ispalo „temah“. Pisanje nastavka za 2.l.množ. m.r. „kem“ je i dalje „kemah“, a primere možete videti u redu 29, na poziciji treće i pete reči. Kod nekih reči je izostavljeno alef, iako ga te reči iziskuju, a imamo i primer dodavanja alef gde ono nije bilo potrebno. Obratite pažnju na to kako je napisana treća reč u redu 21. O pisanju „kij“ se govori pod „Odstupanja u K. od masoretskog teksta“ za red 17, u daljem tekstu.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 2: Druga reč: K.= „Carah“ part. m.r. jednine (onaj koji pati), M.= „co’eh“, part. („zarobljenik“).

Red 3: Prva i poslednja reč: K.= vezivnog vav, koje se nalazi u M., nema u K.

Red 4: Poslednja reč: K.= „’amij“ („moj narod“), sa alef dodatim na reč.

Red 6: Šesta reč: K.= dobar primer mehanizma pisara K. da dodaju jod na suformative 2.l.j. ž.r. u cilu razlikovanja od 2.l.j. m.r. Ovo možete videti i u redu 7, kod pete reči „šatitij“, dok jdo nije dodato i na sledeću reč (red 7, šesta reč). U M. uobičajeno šva nije u ovim oblicima. Pogledajte i beleške za red 8 i devetu reč, ako i za poslednju reč u redu 8. No, kako biste videli da ovaj mehanizma nije dosledno sproveden, pogledajte šestu reč u redu 9, kao i pretposlednju reč u redu 13. Devet reč: K.= „leka“ („tebi“), M.= „lah“ („njoj“).

Red 8: Osma reč: K.= „hemah“ zamenica za 3.l.množ. m.r. („ovi“), M.= „henah“ zamenica za 3.l.množ. ž.r. („ove“). Deveta reč:

K.= Još jedan primer dodavanja jod na nastavke za 2.1.j. ž.r. kako bi se napravila razlika od muškog roda.

Red 10: Druga reč: K.= Pogrešno napisano „ke-tho“ („kao bik“), gde nedostaje alef na kraju.

Red 11: Treća reč: U K. nedostaje vezivno vav koje se nalazi u M. Poslednja reč: K.= Dodato je nepotrebno alef na kraj reči „’amo“ („njegov narod“).

Red 12: Prva reč: K.= Ovde nailayimo na potez mastilom koji je povučen da bi se precrtala greška. „He“ na kraju je napisano preko slova koje je verovatno nun.

Red 13: Prva reč: K.= vav, nastavak za 3.1.j. m.r., M.= „he“, nastavak za 3.1.j. m.r. Šesta reč: K.= Dodatna reč koje nema u M. „U-me’anajik“, veznik + particip glagola pete gl. grupe u m.r. množ. + nastavak za 2.1.j. ž.r. („i ti koji te teraju da klečiš“). Isti ovaj oblik se nalazi i u Isa 60:14. Pogledajte red 17 na stranici 49, petu i šestu reč. Pisar K. je pogrešno napisao petu reč, pa ju je preškrabao i napisao isti oblik koji znači „teraju te da klečiš“ na poziciji šeste reči.

Red 15: Prva reč: K.= „’uzo“, imenica + nastavak za 3.1.j. ž.r. („njegova snaga“), M.= „’uzzek“, imenica + nastavak za 2.1.j. ž.r. („tvoja snaga“).

Red 16: Druga reč: K.= Druga reč u M. je reč koja nedostaje, tj. „’od“ (do sada, ikada...). Pretposlednja reč: K.= Slaže se sa kituv u M.

Red 17: Prva reč: K.= Pogrešno napisana reč, nedostaje alef na poziciji trećeg slova.

Red 19: Prva reč: K.= „šamah“ („ka tamo“), M.= „šam“ („tamo“). Šesta, sedma i osma reč: K.= K. se poklapa sa kere u M., ali ne i kituv. Treća reč s kraja: Obratite pažnju na to da je u K. „kij“ napisano bez alef, što nije uobičajeno za većinu srednjeg dela svitka. Ovo možete videti i kod četvrte reči u redu 21, ali i oblik sa alef u redu 25, kod treće reči, u redu 28 kod pete reči i u redu 29 kod prve reči.

Red 20: Druga reč: K.= Poklapa se sa kituv u M., ali ne i sa kere. Treća reč: K.= Prvo slovo je vezivno vav, M.= prvo slovo je jod iz 3.1.j. m.r. imperf..

Red 22: Sedma i deveta reč: Ove reči bi trebalo da zamene mesta. Kada im zamenimo mesta, tekst se poklapa sa masoretskim.

Red 23: Treća reč s kraja: K.= „kolam“ („njihov glas“), M.= „kol“ („glas“).

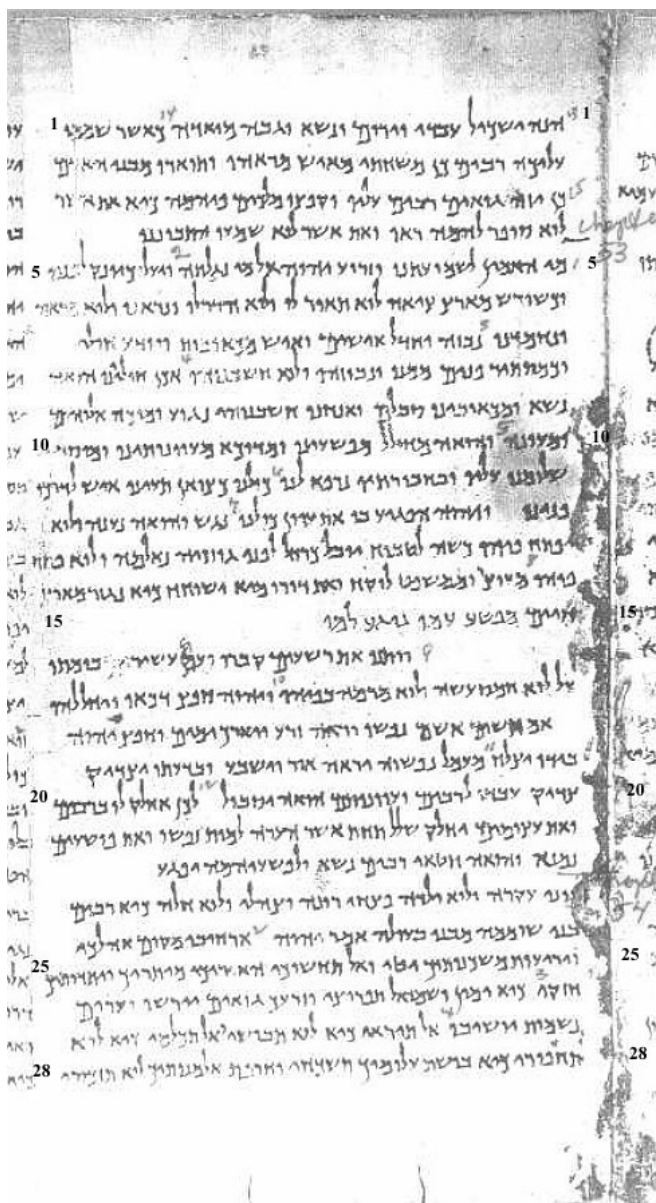
Red 24: Osmi reč: K.= Dodatna reč na kraju stiha 8 („Kada će Gospod vratiti Cion“), „berehamijm“ („u samilosti“). Druga reč s kraja: K.= „ronah“, part. ž.r. (od „pevati“), M.= „rannu“, imperativ m.r. množ. (od „pevati“).

Red 25: Sedma reč: K.= „jig'al“, 3.l.j. m.r. imperf. („on će okajati“), M.= „ga'al“ („on je okajao“).

Red 27: Šesta reč: K.= „mi-šamah“, M.= „mi-šam“ („odande“). Sedma reč: K.= „be-timah“, M.= „tim'a“ („nečist“). U K: je dodat predlog „u“ i „he“ na kraju, umesto alef. Ovo je česta greška u kumranskom tekstu.

Redovi 29 i 30: Poslednje dve reči: U K. su na ovaj stih dodate četiri reči kojih nema u M. Te reči su: „Zvaće ga Bogom cele zemlje“.

STUBAC BROJ 44

Fizičke karakteristike:

Otisak palca

Ovo je prva stranica četrnaeste kožne trake u svitku. Pored izbledelosti na desnoj strani, sa obe strane šava, tu je i mrlja koja liči na otisak prsta koja se nalazi na desnoj margini i ide od reda 10 do reda 12. Ta mrlja, koja liči na otisak ali na kojoj se ne vide zavijuci koje prst otiskuje, nalazi se i na sredini stihova 21 i 22. Neke druge kopije ove stranice takođe sadrže ove otiske, pogotovo kopija koja se nalazi u kolekciji manastira Svetog Marka. Pogledajte stranice 33, 26 i 40 kako biste videli ove mrlje koje su verovatno nastale usled nesmotrenog ostavljanja otisaka na koži. Nailazimo i na trag presavijanja na krajnjem levom uglu stranice, koji ide sve od vrha do dna, ali prelazi preko margine kod reda 15 i spušta se dalje do krajnje desne margine na sledećoj stranici. Ovaj nedostatak je oštetiio nekoliko slova, ali se sva mogu sa lakoćom rekonstruisati. Pogledajte cadi kao poslednje slovo u redu 14 kao primer. Prvo slovo u redu 24 (reš) je oštećeno usled izbledelosti na margini.

Uredničke oznake:

Na desnoj margini se nalazi horizontalni potez koji označava kraj poglavlja 52 i početak poglavlja 53. Ne postoji odgovarajući znak parnjak koji bi označio kraj sekcije koja je označena. Ovi potezi se uglavnom javljaju u prau, ali ovaj, čini se, nema para. Oznaku iznad poslednje reči u redu 18 sam dopisao ja i to greškom.

Paragrafi i spacijumi

Novi paragraf je označen na uobičajen način, nalazi se u redu 5 i označava početak poglavlja 53. Novi paragraf je, pak, neobično označen u redovima 15 i 16. Red 15 završava paragraf tako što nije ispunjen do kraja, i ,po uobičajenoj metodi, novi paragraf treba započeti na desnoj margini sledećeg reda. Međutim, red 16 sadrži nešto što bismo morali da nazovemo ogromnim uvlačenjem koje služi za označavanje novog paragrafa. Ovakva praznina u tekstu se na drugim mestima mogla povezati samo sa izostavljenim tekstom,

koji je namerno izostavljen jer ga nije bilo ni u orvobitnom rukopisu iz kog je pisar prepisivao, pa je ostavio veliku prazninu kako bi to i naznačio. Na ovom mestu nema teksta koji nedostaje u masoretskoj verziji. Stoga ne možemo dati jasan razlog zašto je ostavljena ovolika praznina. Uobičajeni način prikazivanja početka paragrafa putem uvlačenja se primenjuje dva reda ispod, tj. u redu 18, ali je ovo sredina stiha 53:10 pa se ne može smatrati novim paragrafom. Novi paragrafi kod redova 23 i 24 označavaju kraj Isaija 53 i početak poglavlja 54.

Spacijum u redu 12 ne označava početak stiha, već je naznaka da je pisar mislio da jeste ili je prepisivao iz teksta u kome je bilo naznaka pauze u toku misli. Ovde liči na početak nove rečenice. Spacijum se nalazi i na početku 54:2 u redu 24, a moguće i u dva sledeća reda, ali su tamo u pitanju manje praznine.

Urednički dodaci na tekst:

Na drugu reč u redu 14 je dodato reš kako bi upotpunilo i ispravilo reč. Peta reč u redu 16 je ispravljena i potom ponovo ispravljena, a iznad ispravke je napisan znak koji liči na slovo „s“. Čini se da levo od ovog znaka stoji još jedan potez, te mnogi misle da je ovo u stvari ispravljeno tav, a ako je to slučaj, onda je ovo tav vrlo grubo napisano. U poslednja četiri reda na ovoj stranici nalazi se 14 tav sa kojim možete uporediti ovaj znak. Teško je videti koje je slovo bilo prvobitno napisano, ali reč počinje sa vav i ajin, koja su vrlo čitka i na njima nema ispravki, ali je zato moguće da treće slovo sadrži potez za num, mem i tav, koja su bila napisana jednom a potom dvaput pretrpela pokušaj ispravke. Najsigurniji smo što se tiče mem i nun, ali je tav najnesigurnije. Ova reč bi trebalo da bude znak za akuzativ napisana kao alef-tav, ali je mogla biti i pogrešno napisana kao ajin-tav ili ajin-mem („sa“) kada se sve svede.

Urednik je na osmu reč u redu 27 dodao vav, što K. usklađuje sa masoretskim tekstom. Oznake koje se nalaze iznad prve reči u poslednjem redu su verovatno tu usled izbledelosti na margini, a ne zbog greške urednika.

Način pisanja pisara K.:

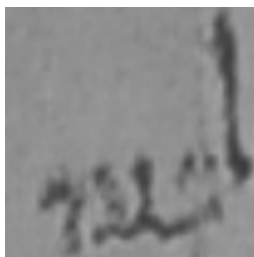
Pogledajte prvu reč u redu 2 kako biste videli primer dodavanja „he“ na nastavak za 2.l.j. m.r. u cilju razlikovanja od 2.l.j. ž.r. Primer vav koje stoji umesto bilo kog samoglasnika se može videti u redu 23, na poziciji šeste reči. Primer dodavanja jod na nastavak za 2.l.j. ž.r. se može videti u redu 24, na poziciji poslednje reči. Pogledajte uvodnu stranicu kako biste videli još primera dodavanja jod u cilju potvrđivanja oblika u drugom licu jednine ženskog roda.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 2: Četvrta reč: K.= Dodavanja jod na imenicu („mišhat“), dajući joj oblik množine umesto jednine, što je u skladu sa M. Poslednja reč: K.= Član „he“ kog nema u M.

Red 3: Peta reč: K.= „ve-eth“, veznik + akuzativ, nema je u M.

Red 5: Poslednja reč: Ne pred njim, već pred nama: Ovo je prvi red u Isa 53. Poslednja reč napisana na margini je pomalo zatamnjena a u M. stoji „lefanajv“, što znači „pred njim“ ili „u njegovom prisustvu“. Pisar K. je jasno napisao „lefannu“ što znači „pred nama“ ili „u našem prisustvu“. Pogledajte digitalno uvećanu sliku kako biste videli razliku u pisanju u K.

Red 6: Treća reč: K.= dodavanje alef na sredinu reči koja alef ne zahteva. Deveta reč: K.= „lo“ („njemu“), reč koje nema u M. Deseta reč: K.= „ve-nir’e:nu“, veznik + glagol u 1.l. množine („da vidimo sebe“), M.= „ve-nir’e:hu“ isto + nastavak za 3.l.j. m.r. („kad ga vidimo“). Verzija u K. mora da je tipična greška sa pogrešnim

nastavkom, budući da rečenica nije smisljena sa nastavkom za 1.1 množ.

Red 8: Četvrta reč: K.= „ve-nibuzhu“ („i mi smo ga prezirali“), M.= „nibzeh“ („on je bio prezren“).

Red 9: Pretposlednja reč: K= vezivno vav kog nema u M.

Red 10: Poslednja reč: K.= vezivno vav kog nema u M.

Redovi 10 i 11 (10: šesta reč i 11: treća reč) U K: je na ove reči dodato jod kako bi od njih napravilo oblik množine, dok su u M. u jednini.

Red 13: Druga reč: K.= „pijhu“, M.= „piv“ za („njegova usta“). Prva i poslednja reč: K.= „petah“, 3.1.j. m.r. perf., M.= „jiftah“, 3.1.j. m.r. („on otvara“).

Red 16: Prva reč: K.= „va-jitenu“, veznik + 3.1.množ. m.r. imperf. („i oni će dati“), M.= „va-jiten“, veznik + 3.1.j. m.r. imperf. („i on će dati“). Četvrta reč: Pogledajte pod „Urednički dodaci“ u daljem tekstu. Peta reč: K.= „’ašijrijm“ („imućni“). Čini se da je ovde neko pokušao da obriše nastavak za množinu. M.= „’ašijr“ („bogatstvo“ ili „bogat“).

Red 17: Šesta reč: K.= „be-pijhu“ („u njegovim ustima“), M.= „be-pijv“ („u njegovim ustima“). Poslednja reč: K.= „ve-jehallehu“, veznik + glagol u 3.1.j. m.r. imperf. + nastavak za 3.1.j. m.r. („i on će ga sa bolom povrediti“), M.= „hehelij“, glagol pete gl. grupe u 3.1.j. m.r. perf. („on će izazvati žalost“), nema sufiksa, ali se „njemu“ podrazumeva.

Red 18: Druga reč: K.= greška na prvom slovu je grubo precrtana kako bi se lepo videlo tav. Sedma reč: U K. se nalazi vezivno vav kog nema u M.

Red 19: Četvrta reč: K.= Dodato je „he“ na kraj reči „nefšo“ („njegova duša“). Šesta reč: K.= dodatna reč- „’or“ („svetlo“).

Red 20: Četvrta reč: K.= Dobar primer dodavanja vav kao pomoći pri izgovoru u K. Ova reč je ista i u M., ali ima osam slova umesto šest, koliko ima u M. Svaki glas „o“ je označen sa vav kao i dva konsonantna vav što čini četiri vav u reči „ve-’avonotham“ („i njihova bezakonja“).

Red 22: Poslednje dve reči: K.= „ve-lapoš’aejhemah jifgia“, veznik + predlog + imenica u množini, u tzv. genitivnoj vezi + nastavak za 3.l.množ. m.r. i glagol prve gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf. („i on će se zauzeti za njihove prestupe“), M.= „ve-lapošijm jafgija“, veznik + imenica u muškom reodu jednine i glagol pete gl. grupe u 3.l.j. m.r. („i on će učiniti zauzeće za prestupnike“).

Red 23: Sedma reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 24: Sedma reč: K.= greška u pisanju ili greška u „kucanju“. Prvo slovo je alef a trebalo bi da bude „he“. Ovo bi mogla biti ista vrsta greške pisara koje ima u Isa 63:3, gde je pisar sa aramejskog govornog područja preformativ pete osnove „alef“ zamenio sa hebrejskim preformativom pete osnove „he“ koje se zahtevalo.

Red 26: Preposlednja reč: K.= „jijrašu“, 3.l.množ. m.r. imperf. („oni će (tvoje seme) naslediti“), M.= „jijraš“ 3.l.j. m.r. imperf. („ono (tvoje seme) će naslediti“).

1 עוה נא בעלמא ערשין ודוד עבאח שבי וגואלע קדש
והאל אלהא על הארץ וקדש נא באחא זוכה ונעובת
רוח קדש דוד והאל נעובת נא תבאח אפי דוד אלהא
דברא שבי עובת ונעובת אלהא אפי שבי שבי
5 והתבאח נא רמא פני דוד והתבאח אפי אלהא
והתבאח נא רמא וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
דודין נא נשכחא מנא ערשין ונעובת נא דוד אלהא
והתבאח נא רמא וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
9 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
10 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
11 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
12 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
13 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
14 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
15 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
16 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
17 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
18 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
19 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
20 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
21 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
22 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
23 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
24 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
25 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
26 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
27 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
28 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
29 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער
30 ערשין וזאת לא אפי נשכחא צעבא מנא ער

Fizičke karakteristike:

Ovo je središnja od tri stranice na četrnaestoj kožnoj traci u svitku. Ova stranica je u vrlo dobrom stanju, uz samo blede tragove presavijanja koji se vide na donjem delu na polovini stranice, desno, levo i u centralnom delu.

Paragrafi i spacijumi

Završetak jednog paragrafa je označen u redu 19 a stih 54:11 započinje sledeći paragraf u redu 10. Red 17 nije kraj paragrafa, a „praznina“ koja se tamo nalazi je prodiskutovana u daljem tekstu pod „Označeno izostavljanje“. Novi paragraf počinje u redu 26 i stihu 55:6. Značajni spacijumi označavaju početak stihova 54:15 i 16 u redu 14 i 15. Spacijum na kraju reda 18 označava početak poglavlja 55. Mali spacijum u poslednjem redu započinje stih 55:8.

Uredničke oznake:

Označeno izostavljanje

Na desnoj margini se nalaze dve horizontalne oznake koje su pomalo izbledele, ali se ipak mogu videti. One izdvajaju poslednji stih u poglavlju 54. Pronađite ih u redovima 17 i 18. (Poglavlje 55 počinje u spacijumu u redu 18). Ove oznake obično izdvajaju sekciju koja privuče urednika. No, u ovom slučaju one označavaju veliko izostavljanje šest reči iz teksta, gde bi pisarima i urednicima sve bilo jasnije da su prepisivali iz prvobitnog teksta, ali nisu. Prvobitni pisar je označio izostavljanje velikom prazninom u redu 17, iza reči „jitslah“ (3.l.j. m.r. „uspeće“) a red 18 kreće rečju „zoth“. Praznina koja je ostavljena znači da je pisar znao da je nedostajalo šest reči, i da ih nije bilo u rukopisu iz kog je prepisivao, te je dosledno prepisao ono što je mogao a izostavio tekst koji je nedostajao, naglasivši ovaj nedostatak prazninom u redu 17. Urednik je označio izostavljene reči tako što je dopisao dve horizontalne oznake.

Oznake na levoj margini

Tri slova „iks“ na levoj margini odgovaraju uobičajenom pravilu, tj. odnose se na tekst koji se nalazi desno od njih a ne na sledećoj stranici. Slovo „iks“ u redu 10 predstavlja simbol za ulepšavanje Ciona draguljima u svom temelju, što predstavlja značajan deo teksta, „iks“ u redu 14 označava pravednost u temelju Ciona, što je takođe bilo od značaja uredniku, a „iks“ u redu 23 označava milosti Davidove, mesijansku napomenu koja je bila vredna pažnje.

Urednički dodaci na tekst:

Iznad četvrte reči u redu 1, dopisano je jod. Ono je značajno jer se nalazi ispred nastavka za 2.l.j. ž.r. , što bi zahtevalo jod nakon nastavka da mu jod nije prethodilo, a da je pisar poštovao ustaljeno pravilo. Pogledajte belešku pod „Red 5: Poslednja reč“, u daljem tekstu. Član „he“ je dopisan na drugu reč u redu 8. Poslednja reč u redu 10 je ispravljena tako što je dodato „tijk“ (nastavak za glagol u 1. licu perf. + nastavak za 2.l.j. ž.r.) na reč ispod. Postoji i pokušaj ispravke treće reči u redu 11, ali je ta ispravka precrtana, a vav je dopisano na sledeću reč u redu 11. Vav je dodato i na poslednju reč u redu 12. Iz četvrte reči („stvoriti“) u redu 15 izostavljeno je alef, ali je dodato iznad. U istom redu, dodato je vezivno vav na pretposlednju reč.

Način pisanja pisara K.:

Na mehanizam dodavanja jod na nastavke za 2.l.j. ž.r. nailazimo u redu 1, kod treće i osme reči, kao i kod poslednje reči u redu 12. Obratite pažnju na mehanizam korišćenja vav za bilo koji samoglasnik pri dodavanju vav od strane urednika, i to kod pretposlednje reči u redu 11, a tu su i primeri gde vav stoji umesto kamec kod poslednje reči u redu 12 i umesto serej u prvoj reči u redu 16. Nastavak za 2.l.množ. m.r. „kem“ je u redu 22 napisan kao „kemah“ tri puta. Isti ovaj nastavak napisan kao „kem“ na poziciji treće reči od poslednje reči na stranici, a „kemah“ na poziciji poslednje reči. Pogledajte i primer dodavanja „he“ na nastavak za 2.l.j. m.r. kod poslednje reči u redu 25 i prve reči u redu 26.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Treća i četvrta reč: („Tvoj muž i tvoj tvorac“). Iznad četvrte reči je dopisano jod, kao dodatak na kaf, kako bi se potvrdilo da je u pitanju nastavak za 2.1.j. ž.r. „tvoj“, kao što je slučaj sa jod nakon kaf kod treće reči. Obe reči iz tog razloga sadrže jod dodato na nastavak za 2.1.j. ž.r. Isto takvo jod je dodatona nastavak za 2.1.j. m.r. u pretposlednjoj reči u ovom redu- „i tvoj iskupitelj“. Mehanizam dodavanja jod je objašnjen u daljem tekstu, pod „Red 5: Poslednja reč“.

Red 2: Peta reč: K.= česta „greška“ u K. je i zamenjivanje „he“ sa alef, pogotovo u reči „kar’a“ („zvati“). Na poziciji druge reči u sledećem redu (trećem), napisana je pravilno.

Red 5: Peta reč: K.= Dodavanje jod na kraj reči „hesed“ tj. „milost“ predstavlja tvorbu za množinu („hesedej“, „milosti“ + imenica u genitivu).

Red 5: Poslednja reč: Reč se drugačije izgovara zbog dodatog jod na nastavak za 2.1.j ž.r. K.= „go’elkij“ („vaš iskupitelj“), M.= „go’alek“, ista reč. Ovo je primer uobičajene upotrebe kumranskih pisara. Na sufiks za 2.1.j. kaf dodato je jod, kako bi ukazalo na šva zvuk, a u cilju potvrđivanja da je u oitanju 2.1.j. ž.r. U K. je „he“ dodato na nastavak za 2.1.j. m.r. kaf kako bi ukazalo na dodatni slog koji je nastao dodavanjem kamec, znaka koji se odnosi na nastavak za 2.1.j. m.r. Ono što u ovom slučaju prethodi pronominalnom nastavku je Cion, nevesta Jahvea, te je stoga „tvoj“ u „tvoj iskupitelj“ ženskog roda, tj. „tvoja“. Pogledajte uvod kako biste saznali više o dodavanju jod na nastavke za 2.1.j. ž.r.

Red 7: Iznad prvog slova: Ovde nailazimo na suvišnu oznaku koja je možda trag mastila gde je pisar krenuo da ispisuje red na pogrešnom mestu. Moguće da je u pitanju „he“.

Red 7: Šesta reč: K.= suvišna reč, tj. „’od“ („više“), koje nema u M.

Red 8: Treća reč: K.= „tithmotijnah“, glagol sedme gl. grupe u 3.1.množ. ž.r. imperf. („oni će biti žestoko uklonjeni“).

Red 10: Druga reč: K.= „sahorah“, glagol četvrte gl. grupe u 3.1.j. ž.r. perf. („ona koju pomeraju“), M.= „so'arah“, glagol četvrte gl. grupe u 3.1.j. ž.r. perf. („bura je bacila“).

Red 10: Poslednja reč: „Ja ću postaviti tvoje temelje“. Nastavak za glagol u prvom licu jednine perf. „tij“ + sufiks za 2.1.j. ž.r. kaf koje je dodato na kraj reči iznad reda. Ovo je ujedno i primer gde sufiks za 2.1.j. ž.r. ne zahteva dodavanje jod budući da jod prethodi sufiksu te stoga kaf zatvara slog. Kako biste bolje razumeli ovaj mehanizam dodavanja jod na sufikse za 2.1.j. ž.r. I dtuge oblike u ženskom rodu, pogledajte unos pod „Red 5: Poslednja reč“.

Red 13: Druga reč: K.= „tithekonenij“, glagol sedme gl. grupe u 2.1.j. ž.r. imperf.. („bićeš čvrsto osnovana“), M.= „tikonenij“, glagol prve gl. grupe u 2.1.j. ž.r. imperf.. („bićeš osnovana“).

Red 14: Sedma reč: K.= Greška pisara, napisano je „'ekes“, ali bi trebalo „'efes“. Treća reč s kraja: K.= „jagar“, 3.1.j. m.r. imperf.. („on će sastaviti“), M.= „gar“ 3.1.j. m.r. perf. („on će sastaviti“).

Red 15: Prva reč: K.= „jipolu“, 3.1.množ. m.r. imperf.. („oni će pasti“), M.= „jipol“, 3.1.j. m.r. imperf.. („on će pasti“). Druga reč: K.= „hineh“, što je kere M. („hen“- kituv).

Red 17: Nakon prve reči: U K. su izostavljene sledeće reči, umesto kojih stoji prazan prostor- „i osudićeš svaki jezik koji će se uzdići protiv tebe u osudi“. Ovih reči nema u K.

Red 19: Deo pre pretposlednje reči: K.= Dve reči kojih ima u M. nema u K. One su „ve'ekolu ulku“, oblici imperativa („i jedi i dođi“).

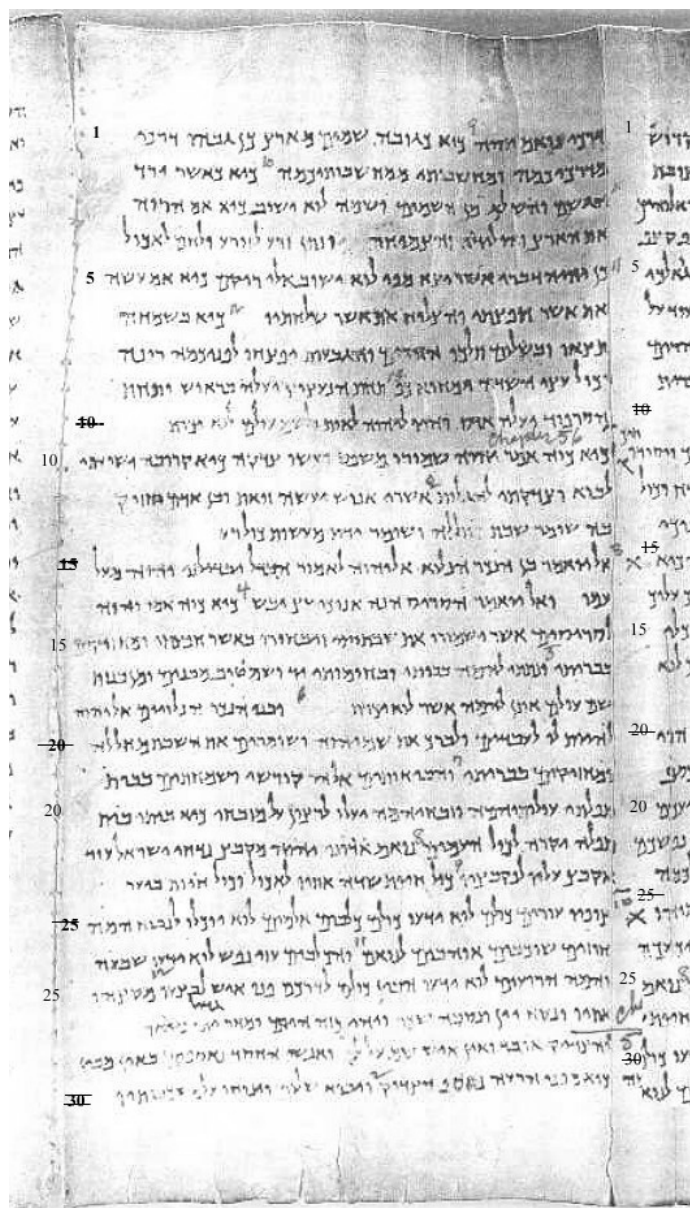
Red 21: Četvrta reč: K.= drugačije napisana reč (aramejski akcenat?)= „šimoa“ (završava se na alef), M.= „šimoa“ (završava se na ajin).

Red 22: Peta reč: K.= dodatno vezivno vav kog nema u M. Šesta reč: K.= dodatno „he“ na kraju, kog nema u M.

Red 23: Šesta reč: K.= „hineh“, M.= „hen“. Poslednja reč: K.= „natatijhu“ („Ja ću mu dati“), M.= „netatijv“ („Ja ću mu dati“).

Red 24: Četvrta reč: K.= „hineh“, M.= „hen“.

Red 25: Druga reč: K.= „jarucu“, 3.1.j. m.r. imperf.. („oni će trčati“), M.= „jaruc“, 3.1.j. m.r. („on će trčati“).

Izvinjavam se zbog pogrešne numeracije redova na strani iznad. Nisam ponovno prepisao stranicu već sam precrtao greške i dopisao ispravne brojeke.

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća i poslednja stranica na četrnaestoj kožnoj traci u svitku. Šav sa desne strane je pomalo odšiven na vrhu i pomalo labav, ali je u dobrom stanju. Tu je i naprslina na koži koja ima oblik prave linije i seže od dna do vrha stranice, u ravni sa desnom marginom. O ovome smo već govorili na uvodnoj stranici. Vrlo je moguće da su pisari iscertavali ovakve linije kako bi im koristile za crtanje margine a potom ih brisali, ali je vremenom usek koji je ostao od iscertavanja postajao vidljiv. Stranice koje sadrže ovakve linije su nabrojane na uvodnoj stranici.

Paragrafi i spacijumi

Prvi novi paragraf se nalazi u redu 10, kao početak poglavlja 56. Red 13 (56:3), Red 23 (56:10). Red 27 je prvi stih poglavlja 57. Spacijumi se nalaze u sledećim redovima- Red 1 (55:9), red 2 (55:10). U redu 4 se nalazi spacijum koji nije u skladu sa versifikacijom. Red 6 (55:12). U redu 14, prvi spacijum nije u skladu sa versifikacijom, ali drugi odgovara stihu 56:4. Red 17 (56:6).

Uredničke oznake:

Ovde nailazimo na dve (jedan par) horizontalne oznake na desnoj margini, koje se odnose na poglavlje 56:1 do 56:9 i taj deo izdvajaju kao značajan.

Urednički dodaci na tekst:

Na ovoj stranici nailazimo na samo jedan dodatak i to u redu 26 gde je iznad reda dopisano „gadol“, pošto je bilo izostavljeno. Ovakva ispravljena verzija se poklapa sa masoretskim tekstom.

Način pisanja pisara K.:

Sufiks za 2.l.množ. m.r. roda „kem“ je dvaput napisan kao „kemah“ u redu 2, i još nekoliko puta do kraja stranice. Primere dodavanja „he“ na sufiks za 3.l.množ. m.r. „hem“, što daje „hemah“, možemo videti u redu 16, na poziciji treće reči, u redu 17 na poziciji četvrte reči i na poziciji druge i treće reči u redu 20. Što se tiče primera za pisanje alef umesto „he“, pogledajte treću reč u redu 9 i četvrtu reč u redu 13, a kako biste videli primer gde je umesto alef napisano „he“, a gde je alef očigledno pravilno, pogledajte treću reč u redu 19. Tu je „bo“ („doći“ ili „otići“) napisano sa „he“. Za isti primer, pogledajte drugu reč u redu 21.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Prva reč: K.= „ke-gavah“, predlog + imenica („kao da (je) više“), M.= „kij-gavhu“, veznik + glagol u 3.l.množ perf. („kao da idu naviše“).

Red 7: Treća reč: K.= „telku“, 2.l.množ. m.r. imperf. („ti ćeš ići“), M.= „tubalun“, glagol šeste gl. grupe u 2.l.množ. m.r. imperf. + eufonično nun („ti ćeš biti vođen“).

Red 9: Šesta i sedma reč: K.= Pomešan redosled ovih reči. Iste su kao i u M., s tim što „lašem“ u K. sadrži vezivno vav.

Red 10: Prva reč: K= Dodatna reč „kij“ („zato što“), koje nema u M.

Red 12: Četvrta reč: K.= „me-hallelah“, inf. + sufiks za 3.l.j. ž.r., M.= „me-hallelo“, inf. + sufiks za 3.l.j. „Šabat“ može biti i muškog i ženskog roda. U K. su se odlučili za ženski rod.

Red 14: Peta reč: K.= „hineh“, M.= „hen“. Šesta reč: K.= „anokij“, M.= „ani“.

Red 16: Poslednja reč: K.= dve reči, „umin banoth“, M.= „umibbanoth“.

Redovi 17, 18, 19. Uporedite ove dve verzije 56:6.

Ovo je kumranska verzija, gde je većina ovog stiha ista kao i u M., a samo mali deo izmenjen. Uporedite je sa masoretskom verzijom:

וְכָל הַיּוֹדִים יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבָּת
וְכָל הַיּוֹדִים יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבָּת

Prvih pet reči je isto u oba teksta, izuzev predloga koji je u K. „’el” a u M. „’al”. Označio sam frazu koja počinje sa prvim Jahve u tekstu kako bih istakao sledećih pet reči koje su izostavljene u kumranskom tekstu, do sledeće oznake. Preveli bismo ih kao: „služiti mu i voleti ime Jahve”. Potom, nakon reči „la-’avedijm” („za sluge”), fraza „u-le-barek eth šem Jahve” („i blagosloviti ime Jahveovo”) se u K. nalazi na mestu gde se nalazi moja sledeća oznaka u masoretskom tekstu. Dalje, „ve-šomrijm eth ha-šabat” („i čuvari Šabata”) u K. odgovara delu „kol šomer šabat” („svako ko čuva Šabat”) u M. Sledeća reč u rečenici („od zagađenja”) je isto, sem što je u K. u pitanju sufiks za 3.l.j. ž.r. a u M. za 3.l.j. m.r., a poslednje dve reči su iste.

Red 20: Četvrta reč: K.= Dodatna reč, koja se ne nalazi u M. K.= „ja’alu” („oni će ponuditi”).

Red 22: Četvrta reč s kraja: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 23: Prva reč: K.= Slaže se sa kere ali ne i kituv. Poslednja reč: K.= Dodatna reč koje nema u M. K.= „hemah” zamenica („oni” ili „njih”).

Red 24: Treća reč: K.= „’ohavijm”, množ. („oni koji vole”), M.= „’ohavej” množ. u statusu konstruktusa („oni koji vole”).

Red 26: Druga reč: K.= „ve-nikah“ („i on će uzeti“), M.= „ve-’ekhah“ („pusti me da uzmem“). Četvrta reč: K.= Izostavljeno je alef iz reči „tesab’ah“ („bićeš zadovoljan“).

Red 27: Deveta reč: K.= član „he“ kog nema u M.

Red 28: Šesta reč: K.= Vezivno vav kog nema u M. Poslednja reč: K.= „Miškavotajv“, imenica u muškom rodu množine + sufiks za 3.l.j. m.r. („njegovi kreveti“), M.= „miskabotham“, imenica u množini + sufiks za 3.l.množ. m.r. („njihovi kreveti“).

[illegible]

Nedosledno određivanje roda:

Ova stranica je do sad bila najteža za određivanje razlika između masoretskog i kumranskog teksta jer je pisar nedosledno koristio sufikse za muški i ženski rod. Cela stranica je ispisana na ovaj način. Do sada se često dešavalo da sufiks za 2.1.j. m.r. ima dodato „he“ a sufiks za 2.1.j. ž.r. jod, kako bi se međusobno razlikovali. Isto važi i za glagole u 3.1.j ž.r. i 2.1.j m.r. perf. koji se završavaju na tav, u tekstu bez tačaka. U masoretskom tekstu sa tačkama, kod tav za ženski rod stoji ševa, a kod tav za muški rod stoji kamec. Na ovoj stranici nailazimo na potpuno nepodudaranje kod rodova, i u poređenju sa masoretskim tekstom kao i u samom masoretskom tekstu. Ovo možemo primetiti u prvih deset redova, a naročito od petog do sedmog reda. Ovo je glavni razlog što je ova stranica tako zbunjujuća.

Fizičke karakteristike:

Ovo je prva stranica na petnaestoj kožnoj traci u svitku. Šav sa desne strane je u prilično dobrom stanju, izuzev nekoliko parčića konca koji fale, ali i pored toga, materijal je u dobrom stanju. Nema mnogo izbledelih delova, a samo mali deo je oštećen usled otcepljivanja kože na dnu stranice, ali se taj deo nalazi daleko od samog teksta. Nailazimo i na deo gde je mastilo izbledelo u dnu levog dela stranice. Na ovoj stranici nema tragova presavijanja.

Paragrafi i spacijumi:

Red 1 završava paragraf, a red 2 započinje novi, i to stihom 57:3. Sledeći paragraf počinje u redu 14, stihom 57:14, a treći paragraf na ovoj stranici predstavlja početak poglavlja 58, u redu 22.

Tu je i vrlo veliki spacijum u redu 13, koji odvaja stih 57:13 na dva dela. Drugi deo liči na kratak stih : „Onaj koji u mene veruje, rascepiće zemlju na dva dela i naslediće moju svetu goru“. Spacijumi označavaju početke stihova 57:15, i 58:4, 5 i 6.

Uredničke oznake:

Tu je samo jedna urednička oznaka i to na levoj margini. Slova „iks“ na levoj margini se po pravilu odnose na tekst koji se nalazi desno od „iks“. U ovom slučaju, međutim, „iks“ se širi između reda na sledećoj stranici kao i između reda na ovoj stranici. A budući da su pasusui na sledećoj stranici označeni horizontalnim oznakama, moguće je da je i drugi urednik označio isti pasus kao prethodni. Pasus koji je na ovoj stranici opisuje to kako je Izrael zapostavio Jahvea, dok sledeća stranica sadrži apel da se sačuva Šabat.

Urednički dodaci na tekst:

U redu 5, iznad šeste reči je dodato vav, kako bi vokalizovalo slog koji nije vokalizovan u M. Lamed koje nedostaje u „kol“ („sve“) je dopisano u redu 25, na poziciji pretposlednje reči. Iznad pretposlednje reči u redu 29 je dopisano jod, pa se reč završava duplim jod. Ova reč je prilog, čiji se koren završava na jod („hofšij“), a dopisano je jod kako bi se naznačilo da je završetak muškog roda.

Način pisanja pisara K.:

„Moji“ napisano sa alef na kraju, u redu 2 na poziciji desete i trinaeste reči. Primer zamene „he“ sa alef u redu 19, na poziciji prve reči. Izostavljeno alef u redu 19, na poziciji devete reči. Alef dodato na kraj reči „’amj”“ („moj narod“), u redu 14, na poziciji devete reči i u redu 22, na poziciji devete reči. Pogledajte „he“ dodato na sufiks za 2.l.j. m.r. „ka“ - „kA“ u redu 22, na poziciji sedme reči. Sufiks za 3.l.množ. m.r. sa dodatim „he“: „am“, „hem“, red 22, deseta reč i red 23, prva reč. „am“, „Amaks“. Primer sufiksa za 2.l.množ. m.r. „em“ u obliku „Kaman“ se nalazi u redu 25, kod pete reči s kraja i kod poslednje reči. Kao i kod prve reči u redu 27. Primer dodavanja „he“ na suformativ u 2.l.j. m.r. perf. se nalazi u redu 25, na poziciji druge reči. Zamenica za 2.l.množ. m.r. „ate“ je u obliku „heth“ u redu 2, na poziciji prve reči i u redu 3, na poziciji pete reči. Nastavak za 2.l.j. m.r. „tao“ bi u K. bio „ti“ za 2.l.j. ž.r. U redu 2, na poziciji osme reči

nailazimo na moguć primer aramejskog uticaja kod pisanja 3.l.j. ž.r. imperf..

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Poslednja reč: K.= „nikohah“, imenica + sufiks za 3.l.j. ž.r. („njena ispravnost“), M.= „nikoho“, imenica + 3.l.j. m.r. („njegova ispravnost“).

Red 2: Treća reč: K.= „hineh“, M.= „hen“. Osmá reč: K.= „ve-tizno“ (od „zonah“), „da glumi bludnicu“, M.= „ve-tizneh“, veznik + glagol u 3.l.j. ž.r. imperf.. Četvrta reč s kraja: K.= vezivno vav kog nema u M.

Red 4: Sedma reč: K.= „se’ifej“, napisano sa sin umesto same, kao što je u M. Poslednja reč: K.= Dodatna reč „šaman“ („tamo“).

Red 5: Druga, četvrta, peta i sedma reč: K.= Dodavanje „he“ na kraju ovih reči prkosi sintaksičkim pravilima koja su do sad važila jer bi sve ove reči trebalo da budu ženskog roda, a ovde je korišćena drugačija metoda za označavanje ženskog roda. Jod se do sad obično dodavalo na nastavke i sufikse za glagole u 2.l.j. ž.r. Nelogičnost se nastavlja i u sedmom stihu, alis e pravilo poštuje kod poslednje reči i kod četvrte reči s kraja u redu 10.

Red 9: Poslednja reč: K.= „ma’c“, 2.l.j. ž.r. perf. („ti nalaziš“). Pri pisanju ove reči, izostavljeno je alef.

Red 10: Osmá reč: K.= „ve-tir’ijnij“, 2.l.j. ž.r. imperf.. + sufiks za 1.l.j. („i ti ćeš me se plašiti?“), M.= „tijr’ij“, 2.l.j. ž.r. imperf.. („Da li se bojiš“) Pretposlednja reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 11: Prva reč: K.= „’elah“ („ovi“), reč koje nema u M.

Red 12: Peta reč: K.= Reč koja se ne nalazi u M. K.= „kobetsajik“ („vaša okupljanja“). Ova reč se opet javlja na pravom mestu nakon tri reči. Na tom mestu ona prethodi reči koja ima istu tvorbenu osnovu kao četvrta reč koja prethodi ovoj petoj reči. Stoga bi ova greška predstavljala proizvod nedostatka pažnje i prepisivača koji nije poznao kontekst teksta kog je prepisivao. Mehaničko prepisivanje, bez razumevanja teksta, razlog je većine grešaka.

Red 14: Četvrta reč: K.= Dodatna interpretivna reč: K.= „hamaslah“ („onaj koji je uzdignut“). Deseta reč: K.= „’amij“ („moj narod“), napisano sa alef na kraju.

Red 15: Osma i deveta reč: K.= Dodato je bet (predlog „u“) na obe reči. Deseta reč: K.= „jiškon“, 3.l.j. m.r. imperf. („on obitava“), M.= „’eškon“, 1.l.j. imperf. („ja obitavam“).

Red 16: Prva i četvrta reč: K.= nedostaje član „he“ kod obe reči, dok ga u M. ima.

Red 17: Jedanaesta reč: K.= „ve-’ehesether“, veznik + glagol pete gl. grupe u 1.l.j. imperf. („Ja se krijem“), M.= „hoster“, glagol pete gl. grupe u inf. („skrivanje“). Poslednja reč: K.= Dodato je nepotrebno „he“ na kraju. Ovo „he“ i alef u desetoj reči u redu 14 dodaju po jedan slog na reči koje ukazuju na aramejski „akcenat“.

Red 18: Osma reč: K.= Nedostaje reč koja se nalazi u M. M.= „ve’anehanu“ („I ja ću ga voditi“). Deseta reč: K.= „tenahumijm“, ovo je verovatno pogrešno napisana reč i verovatno se mislilo na „menahumijm“ („utešitelji“) part. m.r. množ. Ovaj oblik se nalazi u (Heb) Ps 69:21, a u M. stoji „nihumijm“, („teši“). Još jedna mogućnost je da je tav prosta greška te su bez njega oblici isti, iako ej ovo manje verovatna mogućnost.

Red 19: Prva reč: K.= „be-boreh“, predlog + part. („u stvaranju“), M.= „bore“, part. („stvaranje“). Druga reč: K.= M. kere, ne kituv. Četvrta reč: K.= samo jedno „šalom“, M.= Dva „šalom“. Deveta reč: K.= Izostavljeno je središnje alef iz ove reči. K.= „ve-refatejhu“, M.= „ve-ref’atajv“.

Red 20: Prva reč: K.= „nigrašu“, glagol druge gl. grupe u 3.l.množ. m.r. perf. („oni su pometeni“), M.= „nigraš“. Part. druge gl. grupe („pometeni“). Treća reč: K.= „le-’ekšot“, verovatno pogrešno napisan oblik infinitiva sa dodatim idiosinkratskim alef („utišati“), M.= „hašket“, infinitiv pete gl. grupe („učiniti tihim“). Šesta reč: K.= „ve-jithgarešu“, glagol sedme gl. grupe u 3.l.množ. m.r. imperf. („i oni će izgoniti“), M.= „jigrešu“, kal. u 3.l.množ. m.r. imperf. („oni će izgoniti“).

Red 23: Peta reč i red 24: Deseta reč: M.= eufonično nun kog nema u K.

Red 24: Druga reč: K= „’elohu“, imenica u muškom rodu jednine + sufiks za 3.l.j. m.r. („njegov Bog“), M.= „’elohajv“, imenica u muškom rodu množine + sufiks za 3.l.j. m.r. („njegov Bog“).

Red 25: Četvrta reč: K.= „nafšotejnu“, imenica u muškom rodu množine + sufiks za 1.l.množ. („naše duše“), M.= „nafšenu“, imenica u muškom rodu jednine + sufiks za prvo lice množine („naša duša“).

Red 26: Četvrta reč: K.= Predložko lamed kog nema u M. Sedma reč: K.= U ovoj reči nedostaje alef.

Fizičke karakteristike:

Ovo je druga i središnja stranica od tri koje postoje na petnaestoj kožnoj traci u svitku. Ove tri stranice su do sada najšire u svitku. Ova stranica je za braem 25 posto šira od prosečne stranice svitka. Stranica je u dobrom stanju i na njoj enma traga presavijanja kao ni nikakvih drugih mana. Rukopis je svetao i nema izbledelih slova sem jednog, a to je tav u prvoj reči u redu 8, koje je izbledelo usled mrlje.

Paragrafi i spacijumi:

Novi paragrafi počinju u redu 9 (stih 58:13), redu 12 (početak poglavlja 59) a u redu 28 se nalazi vrlo neobična paragrafska podela. Ona se nalazi na polovini stiha 59:15. Oznaka za paragraf u izvedenom grčkom tekstu počinje sa stihom 16 i ne frazom koja opisuje Jahveovo nezadovoljstvo onim što ej video.

Nailazimo na samo nekoliko uskih spacijuma na ovoj stranici, i to u redovima 2, 3, 7 i 20.

Uredničke oznake:

Dve horizontalne oznake odeljuju stihove 58:13, 14. Ovaj pausus sadrži deo o apelu na veru i da se sačuva Šabat. „Iks“ na margini na istom mestu se verovatno takođe odnosi na ovaj stih, mada je moguće i da izdvaja pasus na prethodnoj stranici.

Urednički dodaci na tekst:

Jod koje je dopisano u redu 1 je dopisano da bi reč usaglasilo sa masoretskom verzijom. „He“ dodato na treću reč u redu 6 potvrđuje da je u pitanju sufiks za 2.l.j. m.r. a ne 2.l.j. ž.r., kao što je slučaj i sa šestom reči u redu 1. Zabuna koju su nam stvarali ovi sufiksi na prethodnoj stranici na ovoj stranici ne postoji, a već ćemo videti da li je pisanje odgovarajućih sufiksa dosledno. Vav je dodato na poslednju reč u redu 9, kao i na pretposlednju reč u redu 24. Ajin koje je dodato na drugu reč u redu 9 je greška urednika.

Način pisanja pisara K.:

Dodavanje alef na pojedine reči se javlja i na ovoj stranici, sufiks za 2.l.j. m.r. „kem“ je „kemah“ a za 3.l.množ. m.r. „hem“ i „am“ je „hemah“. Gde je u M. „hen“, u K. je „henah“.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 2: Druga reč: K.= „begad“. Peta reč: K.= sufiks „am“ za 3.l.množ. m.r. nedostaje.

Red 4: Šesta reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 6: Prva reč: K.= Pogrešno napisana reč. Iz reči „be-cahcahoth“ je izostavljeno het. Četvrta reč: K.= „jehalijcu“, glagol pete gl. grupe u 3.l.množ. m.r. imperf., M.= „jehalijc“, glagol pete gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf..

Red 7: Deseta reč: K.= „va-kar ’u“, veznik + 3.l.množ. m.r. perf. („i oni će (te) zvati“), M.= „ve-kor’a“, četvrta osnova u 3.l.j. m.r..

Red 9: Četvrta reč: U K: stoji dodatno predložsko mem („iz“) u reči „’asoth“ („raditi“).

Red 11: Prva reč: K.= „ve-harkivekah“, veznik + glagol pete gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf.. + sufiks za 2.l.j. m.r. („on će te naterati da jašeš“), M.= „ve-hirkavtijka“, veznik + glagol pete gl. grupe u 1.l.jedn. perf. + sufiksa za 2.l.j. m.r. („ja ću te naterati da jašeš“). Četvrta reč: K.= „ve-ha ’akijlekah“, veznik + glagol pete gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf.. + sufiks za 2.l.j. m.r. („on će te nahraniti“), M.= „ve-ha ’akaltijka“, glagol pete gl. grupe u 1.l.jedn. perf. + sufiks za 2.l.j. m.r. („Ja ću te naterati da jedeš“).

Red 12: Osma reč: K.= „kavdu“, glagol u 3.l.množ. perf. („oni su teški“), M.= „kavdah“, glagol u 3.l.j. ž.r. perf. („to je teško“). Deveta reč: K.= „’oznajv“, imenica u muškog roda množine + sufiks za 3.l.j. m.r. („njegove uši“), M.= „’azno“, imenica muškog roda jednine + sufiks za 3.l.j. m.r. („njegovo uvo“).

Red 14: Peta reč: K.= Nakon pete reči, izostavljene su tri reči koje se nalaze u M., ap se potom stih nastavlja u obliku u kom je u M. Reči koje nedostaju su: „siftotejkem diberu šeker“ („tvoje usne su izgovorile laž(i)“). Preposlednja reč: U K: je napisana kao „kore“ („zvati“) sa „he“ umesto alef.

Red 15: Četvrta reč: K.= „bathu“, M.= „batoah“. Osmu reč: K.= Izostavljeno je alef na kraju. Deveta reč: K.= „haroh“, M.= „haro“, ista reč ali drugačije napisana. Jedanaesta reč: K.= „ve-holijdu“, veznik + glaol u 3.l.množ. perf. („oni iznose“), M.= „holejd“, infinitiv pete gl. grupe („izneti“).

Red 17: Peta reč: K.= „jikesu“, glagol u 3.l.množ m.r. imperf. („oni će pokriti“), M.= „jithkasu“, glagol sedme gl. grupe u 3.l.množ. m.r. imperf. („oni će pokriti“).

Red 18: Sedma reč: U K. je reč „nakij“ („nevin“) napisana sa alef na kraju.

Red 19: Druga reč: K.= Dodatna reč „ve-hamas“.

Red 20: Peta reč: K.= Član „he“ kog nema u M.

Red 21: Sedma reč: K.= „be ’afelah“, predlog + imenica ženskog roda u jednini, M.= „be-’afeloth“, predlog + imenica ženskog roda u množini („tama“). Deveta reč: Reč je u K. napisana bez „he“ na kraju.

Red 23: Sedma reč: K.= vezivno vav kog nema u M.

Red 24: Treća reč: K.= „’annu“, glagol u 3.l.množ. perf. („oni svedoče“), M.= „anthah“, glagol u 3.l.j. ž.r. perf. („ona svedoči“).

Red 25: Peta reč: K.= „ve-dibru“ („i oni govore“), M.= „daber“, infinitiv („pričati“). Poslednja reč: K.= „ve-’asig“, glagol u 1.l.j. imperf. („i ja se okrećem“), M.= „husag“, glagol šeste gl. grupe u 3.l.j. m.r. perf. („i okrenuto je“).

Red 29: Četvrta reč: K.= „cadaktajv“ se javlja u obliku množine, M.= „cadakto“, oblik jednine. No, ovo je primer začkoljice u kumranskoj gramatici. Jod se dodaje na imenicu ženskog roda u jednini koja je u statusu konstruktusa ispred sufiksa za 3.l.j. m.r. Ovo se ne slaže sa masoretskim gramatičkim pravilima. Poslednja reč: Ova reč je primer istog mehanizma, tj. dodavanja jod na imenice u jednini ispred sufiksa za 3.l.j. m.r. Ovde je jod, kao i kod prethodnog primera, dodato ispred sufiksa za 3.l.j. m.r. ali na imenicu muškog roda. U K. reč „be-rošajv“ deluje kao da je u obliku množine, ali nije, a u M. stoji u obliku „be-rošo“, tj. u jednini, bez jod. Ova neregularnost se često javlja u Isaijinom svitku, ali ne i uvek. Šesta reč: Ovu reč je malo teže videti, jer je preko jod ispisano nešto drugo,

a vav je zamagljeno, ali je i ovde po sredi isti mehanizam. Sasvim je sigurno da se ne završava sa „hu“ kao u M. (Što je potvrdio i Kitel). Ova reč je u K. „samaktajv“, a u M. „smakat-hu“. Po mom mišljenju, ovde se ne radi o kal. glagolu u ženskom rodu, već o participu ženskog roda. Prisustvo zamenice za ženski rod „hij“ nam jasno daje do znanja da se ovde misli na kontinuirani koncept koji se vezuje za ovaj oblik, tj. zamenica + particip, u biblijskom kao i u savremenom hebrejskom. Stoga će biti: „Njegova pravednost ga održava“, ili interpretivno: „je njegova neprekidna održavajuća moć“.

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ovo je treća i poslednja stranica na petnaestoj kožnoj traci svitka. Ova stranica je u veoma dobrom stanju. Kao i prethodne dve, ova stranica je takođe šira od većine stranica, i to za nekih 20 posto. Stranica je svetle boje a tekst je čitak. Na njoj nema nedostataka. Šav koji se nalazi sa leve strane je skoro pa potpuno rašiven, a nema tragova opravki kao što je to slučaj kod ostalih rašivenih šavova. Deo koji nije rašiven zauzima jednu petinu šava sa donje strane. Tragovi prvobitnog konca se mogu videti u dve rupe od igle koje se nalaze na samom vrhu. Ivice šava su u dobrom stanju a koža se kod šavova nigde nije otcepila. Samo jedan mali deo kože na donjoj margini je otcepljen.

Paragrafi i spacijumi:

Jedini paragraf označen na ovoj stranici počinje u redu 6. On predstavlja početak poglavlja 60. Ova sekcija je takođe označena i oznakom za odeljivanje na margini, koja upućuje na novi sadržaj. U daljem tekstu, u redu 26, označeno je poglavlje 61 i to samo spacijumom, što pokazuje da su pisari smatrali da između ovih poglavlja nema prekida u toku misli. Isto važi i za poglavlje 62 na sledećoj stranici. Spacijumi se nalaze i u redovima 3, 13 i 25, ali ni jedan se samo po sebi ne izdvaja.

Uredničke oznake:

Ovde nailazimo na samo jednu uredničku oznaku i to nakon reda 5, na desnoj margini. Ovu oznaku ja opisujem kao „šešir“. Uvek se nalazi an desnoj margini sekcije koja se označava. U svitku se ovakva oznaka javlja šest puta. Ova oznaka se prvobitno koristila kod specifičnih podela u sadržaju knjige. Početak poglavlja šezdeset je ovom oznakom označen na ovoj stranici, i, zbilja, tu se zaista oseća promena u toku misli u Isaiji. Odavde pa nadalje, Isaija govori o Mesiji i restauraciji Ciona čistim putem, što nikako ne uključuje apel narodu da se pokaje kako ne bi izgubio svoje nasleđe koje je karakterisalo većinu dela knjige do ovde. Prvi put se javlja na stranici

28, potom na stranici 32, u redu 28, pa na stranici 35, u redu 23, na stranici 38, u redu 6, na stranici 43, u redu 21, i ovde, na stranici 49, u redu 5. Pogledajte detaljnije komentare na stranicu 28, na kojoj se ova oznaka prvi put pojavljuje i označava kraj proročkog materijala o napadu Asiraca i početak istorijskog opisa Senaheribove opsade Jerusalima. Na stranici 28 možete pronaći i detaljnije informacije o oznaci „u obliku šesira“. Pogledajte i uvodnu stranicu kako biste saznali više o ostalim čestim uredničkim oznakama u svitku.

Sa desne strane prve reči u redu 14, nalazi se okrugli potez. Ovde u kumranskom tekstu nedostaju dve reči koje se inače nalaze u masoretskom tekstu. Urednik je to izostavljanje označio ovim potezom. Time je urednik hteo da pokaže da je svestan da ovaj deo teksta nije ispravan i da se ne poklapa sa tekstom koji je njemu poznat.

Urednički dodaci na tekst:

Prvobitni pisar je u redu 26 izostavio reč iz teksta. Reč „šelahanij“ („on me je poslao“) je napisana iznad mesta odakle je izostavljena. Ovo je verovatno najgrublje ispisana reč u čitavom svitku. Reč je podeljena usled razvučenog lamed u redči koja se nalazi u redu ispod. Da je pisar krenuo sa pisanjem reči iza ovog lamed, bila bi vrlo čitkija. Što se tiče ostalih uredničkih dodataka, tu je vav dodato na treću reč u redu 3, vezivno vav dodato an devetu reč u redu 15, vav kao samoglasnik dodato na sedmu reč u redu 18 i član „he“ dodat na desetu reč u redu 20.

Način pisanja pisara K.

Na ovoj stranici nailazimo na povezivanje sufiksa za 2.l.j. m.r. i 2.l.j. ž.r. sa istim rodnom koji se javlja u M. Isto tako, pravila koja kumranski pisari primenjuju su dosledno sprovedena kod ovih sufiksa i na ovoj stranici. Sufiksa za 2.l.j. m.r. „ka“ je napisan kao „kah“, kako bi se razlikovao od sufiksa za 2.l.j. ž.r., koji je u obliku „k“ kad mu prethodi samoglasnik, a „kij“ kada mu prethodi suglasnik. Što se ovih sufiksa tiče, oni su zadavali dosta nejasnoća dve starnice unazad, na stranici 47, gde su se nedosledno povezivali

sa rodovima i nisu bili primenjivani pravilno. Pogledajte primer za sufiks za 2.1.j. m.r. u redu 5, na poziciji treće reči, a za sufiks 2.1.j. ž.r. pogledajte petu i sedmu reč u redu 7. Sufiks za 2.1.j. ž.r. napisan kao „kij“ se javlja u redu 15, na poziciji sedme reči, iako se ne povlađuje uobičajenom pravilu u potpunosti. Primer dodavanja jod na završetke glagola u 2.1.j. ž.r. perf. , gde slovu tav ne prethodi samoglasnik, možemo videti u redu 19, na poziciji prve i sedme reči.

„He“ je dodato na mnoge reči koje se ne završavaju na „he“ u M., što je karakteristično za kumranske pisare, kao i pisanje „hem“ i „kem“ kao „hemah“ i „kemah“, što se takođe ponovo javlja.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 4: Četvrta reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 6: Šesta reč: K.= Nema vezivnog vav koje stoji u M.

Red 7: Deseta reč: K.= „le-nagad“, inf. („proglašenju“), M= „le-nagah“ („svetlosti“). Septuaginta u ovoj frazi izostavlja reč a u targumu stoji „primiti“. Prevodioci u Targumu daju „ka“. Slovo dalet umesto „he“ u K. je neosporno. Preko reči su jasno dopisane dve karakteristične kvačice, koje kumranski pisari uvek stavljaju na vrh slova dalet.

Red 8: Druga, treća i peta reč s kraja: K.= „ve-nahar ve-rahav le-vave:k“ („i tvoje srce će teći i biće prošireno“), M.= „ve-naharte u-fakad ve-rahav le-vave:k“ („i ti (ženski rod) ćeš teći dalje i tvoje srce će se bojati i biće prošireno“).

Red 9: Četvrta reč s kraja: K.= Vlastito ime napisani sa vav na kraju. M.= „He“ na kraju. Poslednja reč: Dodato vav na vlastito ime „šeb'a“.

Red 10: Poslednja reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 11: Prva i druga reč: K.= „le-racon 'al“, priloška odredba, M.= „'al racon“, priloška odredba (u oba slučaja značenje je „voljno“). Deseta reč: U ovoj reči se nalazi dva pe, što nije slučaj u M.

Red 12: Sedma reč: K.= „benej“ („moji sinovi/moj sin“), M.= „behajik“ („tvoji sinovi“).

Red 14: Reči na početku: U K: su izostavljene tri reči kojih ima u M. To su: „kij be-kicipij hikijtijk”, („jer u svom besu te satrem”). Na margini se nalazi horizontalna oznaka koja upućuje na ovo izostavljanje.

Red 15: Poslednje dve reči: K.= „nothen lak” („je dat tebi”), reči kojih nema u M.

Red 16: Prva reč: K. Vezivno vav kog nema u M. Četvrta reč: U K. je dopisano „he” u sredini.

Red 17: Treća reč: K.= „kol”, reč koje nema u M. Ovo je greška koja uključuje sledeće dve reči koje su usled nedostatka pažnje prepisane iz teksta na mestu nakon sedam reči odatle. Napisana je reč „mena’acajik”, pisar je uvideo da je to greška te je na neubičajen način precrtao pogrešnu reč i ostavio preškraban tekst te napisao pravu reč. Nije ispravio dodato „kol”, koji bi trebalo da bude očigledna greška.

Red 21: Poslednja reč: K.= Oblik glagola u 2.l.j. m.r. umesto u 2.l.j. ž.r., kako je pisar do sad dosledno pisao. No, kontekst zahteva 2.l.j. ž.r.

Red 22: Prva reč: K.= Član „he” kog nema u M. Poslednja reč: K.= „be-lajlah” („noću”), reč koje nema u M.

Red 24: Peta reč: K.= „’or” („svetlost”) napisana sa ajin umesto alef.

Red 25: Prve dve reči: K.= „mata ’ej Jahve”, („setve Jahveove”), M.= „mata ’aj” („moje setve”). Reč „Jahve” se ne nalazi u M. Treća i četvrta reč: K.= „ma ’asej jadajv” („njegovih ruku delo”), M.= „ma ’asah jadij” („moje ruke delo”).

Red 26: Šesta reč s kraja: K.= Iznad reda je pisar grubo dopisao reč koja je prvobitno bila izostavljena. Ta reč je „šelahanij” („on me je poslao”).

Red 27: Osmu reč: K.= Vezivno vav koje se nalazi u M. je izostavljeno u K.

Red 28: Poslednja reč: K.= „ve-kar ’a-u”, veznik – glagol u 3.l.množ. perf. („i oni će zvati”), M.= „ve-kora”, veznik + particip muškog roda („i pozvan”).

Fizičke karakteristike:

Ovo je prva stranica na šesnaestoj kožnoj traci u svitku. Delimično je u dobrom stanju, iako se na njoj nalaze poneki zatamnjeni delovi na donjoj četvrtini. Šav sa desne strane je opravljen kako bi se učvrstio. Ovo mora da su uradili ljudi koji su pripremali svitak za fotografisanje, budući da je na poslednjoj stranici (stranici 49) šav rašiven so skoro poslednje petine ka dnu. Tako možemo zaključiti da je neka „savremena ruka“ popravila šav pri vrhu. U ovoj studiji je nemoguće reći koliko su puta „savremene ruke“ radile na opravljanju šavova. Gornja margina je u dobrom stanju, ali su se na donjoj margini neki delovi kože otcepili na ivici. Tu su i izvesne linije od naprslina na levoj strani i to po celoj dužini stranice. Pogledajte uvod kako biste pročitali više o ovakvim linijama. Nailazimo i na ostale blede linije na sredini stranice koje se povezuju sa naborima nastalim tokom rolanja svitka u nekom trenutku u prošlosti

Uredničke oznake:

Na ovoj stranici nailazimo na dva horizontalna poteza koji odvajaju pasuse od 61:10 do 62:9 kao značajne za urednika. Obratite pažnju na to da pasus počinje u poslednja dva stiha poglavlja 61 a sekcija je odatle označena kao jedan paragraf, od strane prvobitnog pisara. Odeljivanje paragrafa se ne poklapa sa odeljivanjem poglavlja.

Urednički dodaci na tekst:

Na ovoj stranici je vrlo malo uredničkih dodataka, a jedna od njih je i nepotreban. Kod prve reči u redu 19 dodato je jod. Ova reč, tj. reč „Jerusalem“ se ne piše uvek sa jod.

Način pisanja pisara K.:

Kod poslednje reči u redi 13 dodato je jod na sufiks za 2.1.j. ž.r. U redovima 14 i 15, jod je dodato na tri mesta na „k“ kako bi naznačilo sufiks za 2.1.j. ž.r. Jod je takođe dodato i na glagol u 2.1.j. ž.r. u redu

16, na poziciji druge reči i u redu 20, na poziciji osme reči. Na ovoj stranici je i na nekoliko mesta gde nije bilo potrebno dodato alef. Tu su i primeri dodavanja alef kao poslednjeg slova, kao i „he“, i to na mestima gde ih ne očekujemo, što su kumranski pisari često radili.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Šesta reč: K.= Dodatna reč koja se ne nalazi u M. U ovom stihu se već pojavila i to na poziciji pretposlednje reči na prethodnoj stranici.

Red 2: Šesta reč: K.= „tikr’a“, glagol druge glosnove u 2.l.j. m.r. imperf. („ti ćeš biti pozvan“), M.= „tikare’u“, glagol druge gl. grupe u 2.l.množ. m.r. („vi ćete biti pozvani“).

Red 4: Treća i četvrta reč: U K: je zamenjen redosled ove dve reči u odnosu na to kako stoje u M. K.= „mišneh be-’arecam“, M.= „be-’arecam mišneh“. Peta reč: K.= „tijršu“, 2.l.množ. m.r. imperf. („ti ćeš posedovati“), M.= „jijrašu“, 3.l.množ. m.r. imperf. („oni će posedovati“).

Red 5: Treća reč: K.= „son ’eh“, particip ženskog roda jednine („ona koja mrzi“), M.= „son’e“, particip muškog roda jednine („onaj koji mrzi“). Poslednja reč: K.= „la-kemah“, predlog + zamenica i sufiks za 2.l.množ. („vama“), M.= „la-hem“, predlog + zamenica i sufiks za 3.l.množ. („njima“).

Red 6: Treća reč: K.= „zar’akemah“, imenica + sufiks za 2.l.množ. m.r. („tvoje seme“), M.= „zar’am“, imenica + sufiks za 3.l.množ. m.r. („njihovo seme“). Četvrta reč: K.= „ve-ce’ajsejkemah“, veznik + imenica m.r. množ. + sufiks za 2.l.množ. m.r. („vaše potomstvo“), M.= isti oblik, samo sa „hem“ sufiksom za 2.l.množ. m.r. („njihovo potomstvo“).

Red 9: Treća reč: K.= „ke-kohen“, predlog + imenica („kao sveštenik“), M.= „jekahen“, 3.l.j. m.r. imperf. („on oblači (se)“).

Red 10: Četvrta i peta reč: K.= „Jahve ’elohijm“, M.= „’adonaj Jahve“

Red 11: Treća reč: K.= „’e hariš“, glagol u prvom licu imperf. („ja (ne)ću biti tih“), M.= „’ehešeh“, glagol u prvom licu imperf. („Ja (ne)ću uzdržavati svoj mir“).

Red 12: Druga reč: K.= „tib’ar“, 3.l.j. ž.r. imperf. („ona gori“), M.= „jib’ar“, 3.l.j. m.r. („ona gori“). Peta reč: K.= „cadaknij“, imenica + sufiks za prvo lice („moja pravednost“), M.= „cadkek“, imenica + sufiks za 2.l.j. ž.r. („tvoja pravednost“). Deveta reč: K.= „ve-kar’u“, 3.l.množ. imperf. („oni će zvati“), M.= „ve-kor’a“, veznik + particip („i zovući“).

Red 14: Pretposlednja reč: K.= „jikra’u“, 3.l.množ. imperf. („oni će zvati“), M.= „jikkare“, glagol druge gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf. („biće pozvano“). U verziji kralaj Džejsa stoji oblik drugog lica jednine ženskog roda („bićeš pozvana“).

Red 15: Pretposlednja reč: K.= „ke-ba ’ul“, predlog + 3.l.j. m.r. perf. („kao da ženi“), M.= „kij jib’al“, veznik + 3.l.j. m.r. („kao da ženi“).

Red 16: Četvrta reč: K.= „u-mašoš“, veznik + particip („i radosti“), M.= „u-jašoš“, veznik + 3.l.j. m.r. imperf. („i on se raduje“).

Red 17: Sedma reč: Sedma reč: K.= Iza ove reči se nalazi i spacijum, a reč koja na ovom mestu stoji u M. nedostaje: „tamijd“ („uvek“). Moguće je da spacijum označava reč koja nedostaje, ali je verovatnije da je u pitanju samo razmak koji označava prekid toka misli.

Red 18: Deveta i deseta reč: K.= ove reči su višak, tj. nema ih u M. K.= „’ad jakijn“, sa eufoničnim nun („dok ne osnuje“), što prethodi ovim rečima.

Red 19: Treća i četvrta reč s kraja: U K. je izmenjen redosled ovih reči u odnosu na redosled kojim su napisane u M.

Red 20: Pretposlednja reč: K.= „’im“, reč koje nema u M.

Red 21: Četvrta reč: K.= „šem“ („ime“), reč koje nema u M. Poslednja reč: K.= „’amar ’elohejik“, 3.l.j. m.r. perf. + imenica + sufiks za 2.l.j. ž.r. („tvoj Bog kaže“). U M: ovih reči nema. M.= „’avru“ („predati“), ova reč se javlja dvaput, a u K. samo jednom, u sledećem redu.

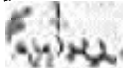
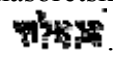
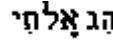
Red 23: Poslednje dve reči i prva reč u redu 24: K.= „hanagaf ’imaru be-’amijm“ („kamenje je)(dignuto iznad ljudi), M.=

drugačije čitanje, M.= „harijmu nas 'al ha 'amijm“ („oni dižu zastavu iznad ljudi“).

Red 26: Prva reč: K.= „jikra 'u“, glagol druge gl. grupe u 3.l.množ. m.r. imperf. („oni će biti zvani“), M.= „jika' 'e“, glagol druge glosnove u 3l.j. m.r. imperf. („to će biti zvano“).

Red 29: Sedma reč: Nakon ove reči se u M. javlja veliko izostavljanje, ali ne i u K. Reči koje su izostavljene su prevedene kao: „jer ću ih zgnječiti u svom besu i izgaziti u svom gnevu i njihova krv će isprskati moju odeću“, i one nedostaju u kumranskom tekstu. Odatle se kumranski tekst poklapa sa masoretskim. Ovde ne postoji ništa što bi ukazalo na ovoliko izostavljenih reči koje se čine vrlo bitnim za razumevanje ovog opisa u poglavlju 63, gde se gaji presa za grožđe.

Poslednji red: Peta reč s kraja: U kumranskom tekstu stoji reč

„ga'altij“ (Izvinjavam se zbog crvene oznake koju sam dopisao). Ovaj stih i ova reč su u masoretskom tekstu sporni zbog aramejskog načina pisanja koji je . Hebrejska verzija je „higaltij“ . O značaju upotrebe drugačijeg oblika u kumranskom tekstu možete pročitati u mom komentaru na ovaj pasus u Isaiji 63:3. U knjizi ima dosta reči napisanih na aramejski način, ali „ga 'altij“ nije jedna od njih.

STUBAC BROJ 51

[illegible]

Fizičke karakteristike:

Ovo je druga stranica na šesnaestoj kožnoj traci u svitku. Budući da se ovde približavamo kraju svitka, koža je nešto lošijeg kvaliteta. Stranice na sredini su najmanje podlegle oštećivanju zbog oksidacije, jer su bile zaštićene slojem spoljnih stranica. Prednje i zadnje stranice su u najvećoj meri podlegle oštećenju od oksidacije jer su bile najviše izložene kiseoniku. Pored otcepljenog dela na dnu stranice, duž cele širine nalaze se linije od presavijanja od kojih se jedna širi celom dužinom od vrha do dna. Neka slova su zbog ove linije pomalo nečitka. Ovakve linije na levoj strani stranice se ne šire duž cele stranice, već počinju od gornjeg levog ugla i idu do sredine stranice. I ova linija je oštetila nekoliko slova. Nailazimo i na blede nabore na sredini i na središnjem levom delu stranice. Ovaj nabor, za koji se smatra da je ostatak prave linije koju je pisar nacrtao kako bi po njoj poravnao marginu pa je potom izbrisao, se jasno vidi na poslednjim stranicama svitka.

Paragrafi i spacijumi:

Novi paragraf počinje u redu 3 (63:7), koji je označen i urednik označio horizontalnom oznakom, kao i oznakom parnjakom, budući da se kraj paragrafa nalazi već u redu 26. Red 27 započinje poglavlje 65, kao i novi paragraf. Tu si i mali spacijumi na počecima novih stihova, ali samo na gornjoj strani stranice kod reda 10, koji označava 63:15, gde se nalazi i najveća praznina. Poglavlje 64 nije ni na koji način odeljeno, ni paragrafom ni spacijumom.

Uredničke oznake:

Između redova 2 i 3, kao i između redova 26 i 27, nailazimo na po jedan par horizontalnih oznaka. Ove oznake pokazuju da je označeni tekst od važnosti za urednika. U ovom delu svitka se nalazi vrlo maštovit opis Mesije koji gaji grožđe, tj. grehove ljudi i iskupljuje ih, dok je on sam umazan krvlju.

Urednički dodaci na tekst:

Red 4: Šesta reč: Izostavljeno je reš iz reči „va-j’omer“ i dopisano odmah iznad reda. Red 8: Prva reč: Vav iz reči je premešteno u reč unazad, što nije potrebno. Pisar je precrtao jedno vav i napisao drugo odmah iznad reda. Red 9: Osmu reč: Iznad reči „midbar“ („pustinja“) dopisano je dalet kako bi je upotpunilo, ali je isto tako precrtan gornji deo simbola koji liči na polusamoglasnik vav, koji ovde označava glas „i“. Iznad četvrte reči u redu 10 nalazi se tačka napisana mastilom, koja je tu greškom. Poslednja reč u redu 16 počinje sa mem koje je razdvojeno nedostatkom na koži, a čini se da je odmah iznad ovog slova dopisano malo mem. Sedma reč u redu 24 sadrži vav iznad „kodešo“ („njegov sveti“).

Način pisanja pisara K.:

Kod kumranskih pisara, način pisanja reči i određivanje roda je često proizvoljno. Oni će jednu istu reč napisati drugačije u razmaku od nekoliko redova. Reč „kara“ („on zove“) je napisana sa alef na kraju, ali je samo nekoliko redova kasnije napisana sa „he“ na kraju, kao što je slučaj kod poslednje reči u redu 20. U redovima 20 i 21, reč za „naša bezakonja“ je napisana u obliku množine ženskog roda u redu 20, a u redu 21 ima oblik muškog roda množine. Mehanizam dodavanja „he“ na sufikse za 2.l.j. m.r. se nastavlja i na ovoj stranici, i javlja se vrlo često, kao i mehanizma dodavanja „he“ na glagole u 2.l.j. m.r. perf. Jedan od brojnih primera ovog mehanizma se može videti u redu 21, na poziciji šeste reči. Dodavanje „he“ na „hem“, sufiks za 3.l.množ. m.r. je skoro potpuno dosledno u kumranskom tekstu, sa ponekim izuzecima gde nailazimo na „hem“ ili prosto mem. Red 5: Treća reč: primer dodavanja „he“ na mem sufiks za 3.l.množ. m.r. Red 5: Četvrta reč: Ovo je dobar primer dodavanja alef tamo gde će nas rezultat zbuniti. Ovde je alef dodato na predloško lamed vav, tj. sufiks za 3.l.j. m.r. „lo“ („njemu“ ili „njegov“). Ako ovok reči dodamo alef, ona će biti istog oblika kao i hebrejska odrična reč. Takođe, na ovoj stranici se sufiks za 2.l.množ. m.r. „kemah“ obično piše kao „kem“. Da biste saznali više o

primerima i raznim modelima dodavanja „he“, pogledajte beleške za unos „Red 11“ pod „Odstupanja u K. od masoretskog teksta“.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Deveta reč: K.= „tomek“, M.= „somek“. Ovde je verovatno po sredi greška u pisanju u K., t.j. tav umesto samek. Po sadašnjim pravilima izgovora, tav može biti sibilantan i/ili oblik slova je sličan, pogotovo kada se pišu brzo. Poslednja reč: Alef je dodato kao dodatni slog. Ovo e primer uticaja aramejskog „akcenta“. Pogledajte i unos za red 2.

Red 2: Treća, peta, šesta i osma reč: K.= Na kraj svih ovih reči je dodato ili alef ili „he“, ali one nisu u tom obliku u M. Pogledajte ostale beleške koje se tiču dodavanja alef i „he“. Na ovoj stranici ima još primera dodavanja alef u cilju dodavanja otvorenog sloga, kod reči koje u M. stoje sa zatvorenim slogom na kraju. Možete pokušati da ih nađete, što bi bila dobra vežba.

Red 4: Druga reč: K.= „gema’lam“ („on im je podario“), sa alef dodatim na koren reči, što nije slučaj u M. Ovo je očito greška u pisanju. Nije poznato da se alef dodaje kao polusamoglasnik, ali je pisar ovde to očigledno uradio.

Red 5: Poslednja reč i treća reč s kraja: K.= Svaka od ovih reči je u M. u obliku množine, a u K. sadrži dodato jod pre sufiksa za 3.l.j. m.r. što može označavati množinu ili prosto predstavlja još jednu od čudbnosti kod kumranskih pisara, gde dodaju sufiks za 3.l.j. m.r. na oblike u ženskom rodu jednine ili bilo koje tvorbene oblike. Kod ove reči, „u-be-hemlato“ („i njegove milosti“) obratićemo pažnju i na dodato vav nakon het, koje je dodato da bi ukazalo na kratak glas „e“. Pročitajte nešto više o stavljanju vav umesto bilo kog samoglasnika. Pogledajte, na primer, i red 6, pretposlednju reč, kao primer reči u jednini sa jod dodatim ispred sufiksa za 3.l.j. m.r. Pogledajte isti primer i u redu 8, kod četvrte reči s kraja. No, kumranski pisar u ovome nije dosledan. Uporedite sa sedmom reči u redu 8 koja je u istom obliku kao i pretposlednja reč u redu 6, t.j. bez jod. Za više detalja o dodavanju suvišnog jod ispred sufiksa za ženski rod, pogledajte uvodnu stranicu.

Red 6: Druga i treća reč: U K. je zamenjen redosled ove dve reči u odnosu na redoled u kom stoje u M.

Red 7: Treća reč: K.= Vezivno vav kog nema u M.

Red 7: Deseta reč: K.= „’amo“, imenica + sufiks za 3 l.j. m.r. („njegov narod“), sa dodatim alef (aramejski „akcenat“). Četvrta reč s kraja: K.= „hamma’alehamajim“, M.= „hamma’alem“. Ove reči su iste i prikazuju metodu dodavanja slova i slogova na sufikse u K. Oba oblika su participi pete gl. grupe + sufiks za 3.l.množ. m.r., sa istim značenjem („onaj koji ih podiže“).

Red 9: Treća reč: U K. nedostaje „lo“, predlog + 3.l.j. m.r. („njemu“) kog ima u M. Red 9: Šesta reč: K.= „be-tomoth“, greška u pisanju, nedostaje „he“, M.= „bat-tehomoth“, ženski rod ili muški rod množine („u ponorima“).

Red 10: Peta reč: M.= „kij“ („zato što“), M.= „ken“ („stoga“/„tako“). Šesta, sedma i deveta reč: Šesta reč ima „he“ dodato na nastavak za glagol u 2.l.j. m.r. perf. a sedma i osma imaju „he“ dodato na sufiks za 2.l.j. m.r. Ovo predstavlja jednu od čudnovatosti u pisanju kod kumranskih pisara, ali se ne javlja dodledno. Poslednje dve reči: K.= „min hašamajim“, M.= „mišamajim“.

Red 11: Pet reči + jedna reč: U ovom redu je prikazana regularna upotreba mehanizma dodavanja „he“. U ovom redu postoji šest reči sa sufiksom za 2.l.j. m.r. Na sve je dodato „he“, sem na jednu. Četvrta reč s kraja, „me ’ejka“ nema „he“. Ovo je verovatno slučaj zato što su svim ostalim sufiksi za 2.l.j. m.r. u ovom redu prethodi konsonant ili zatvoreni slog, dok ovom prethodi samoglasnik. U svakom slučaju, kumranski pisari nisu dosledni pri pisanju ili izostavljanju „he“.

Red 12: Četvrta reč s kraja: K.= „hakijrenu“, glagol pete gl. grupe u 3.l.j. m.r. perf. + sufiks za 1.l.množ („on nas prepoznaje“), M.= „jakijranu“, glagol pete gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf. + sufiks za 1.l.množ („on nas prepoznaje“). Poslednja reč: K.= „hu’h“, zamenica he koje nema u M.

Red 13: Sedma i osma reč: K.= Promenjen je redosled ove dve reči, u odnosu na redosled u kom stoje u M.

Red 14: Četvrta reč: K.= „ševet“ („pleme“), M.= „ševtej“ („plemena“). Sedma reč: K.= „jaraš“, 3.l.j. m.r. imperf. („on poseduje“), M.= „jarašu“, 3.l.množ. m.r. imperf. („oni poseduju“).

Red 15: Nakon sedme reči: Hebrejski tekst u M. nastavlja sa stihom 19 koji je prvi stih u engleskom tekstu. Stoga numeracija za hebrejski tekst u poglavlju 64 ide za stih unapred u odnosu na engleski tekst. Treća reč u redu 16 je prvi stih u hebrejskom, a drugi u engleskom tekstu.

Red 16: Peta reč: K.= Pogrešno napisana reč, „’amasijm“, M.= „hamasijm“. U K. ova reč počinje sa ajin, a u M. sa he. Reči od jedanaeste do četrnaeste: Ove reči su u promenjenom redosledu, a jedna od njih se javlja dvaput, na poziciji jedanaeste i četrnaeste, a to je „lecarejka“. Samo jedna od njih se nalazi u M. Poslednja reč: Čini se da je kumranski pisar prvo napisao he kao prvo slovo, pa ga onda horizontalno precrtao i iznad njega napisao mem kao ispravku. Reč bi trebalo da je u obliku „mifhenejkah“ („iz perioda pre tvog prisustva“).

Red 18: Prva i treća reč: K.= Vezivna vav kojih nema u M.

Red 19: Četvrta reč: K.= „hineh“, M.= „hen“ („pogledati“).

Red 20: Deseta reč: K.= „va-’avonotejnu“, 1.l.množ. ž.r. + sufiks za 1.l.množ. („naša bezakonja“), M.= „ve ’avonone:nu“, imenica u množini + sufiks za pripadnost 1.l.množ. („naša bezakonja“). U K., ova reč je napisana u obliku muškog roda u redu 21, na poziciji pretposlednje reči.

Red 21: Deveta reč: U K. nedostaje vav u sredini ove reči, kog ima u M., što je neobično.

Red 23: Četvrta reč: K.= Greška pisara. K.= „le- ‘at“ („polako“), M.= „le-‘ad“ („zauvek“). Osmu reč: K.= „habetnah“ („molim vas, pogledajte“). U M. se koriste dve reči sa istim značenjem: „habet na“. U K. je „nah“ napisano bez alef a u M. „na“, sa alef.

Red 24: Druga reč: U K. je dodato predložko kaf („kao“) na „midbar“ („pustinja“ ili „pustošenje“).

Red 25: Prva i peta reč: K.= „haju“, 3.l.množ. m.r. perf. („oni su“), M.= „hajah“, 3.l.j. m.r. perf. („to je“).

Red 27: Treća reč: K.= „ša'alunij", 3.l.množ. („oni su pitali (za) mene"), M.= „ša 'alu", ista reč ali bez sufiksa. Čini se da je čitanje u K. pravilnije, ali tome ćemo posvetiti pažnju kod sledećeg glagola (šeste reči).

Red 28: Šesta reč: K.= „sorah" („neobuzdan"), M.= „soror" („buntovan").

Red 29: Od osme do jedanaeste reči: Kada uzmemo u obzir sve ove reči, K. pruža drugačije čitanje od onog u M. K.= „ve-jinaku jadajim 'al ha 'evenijm" („i oni izliše dar (svojim) rukama pred kamenje"). M.= „u-mekatterijm 'al ha-levanijm" („i paleći tamjan pred opekama"). Što je još važnije, u K. se koristi reč „izliti", što je aramejska reč koja ima povezano ali ne i isto značenje u hebrejskom. Ovo je do sad jedan od najjasnijih primera aramejskog uticaja kod kumranskih pisara. Oni pišu sa aramejskim akcentom.

STUBAC BROJ 52

Fizičke karakteristike:

Ovo je treć i poslednja stranica na šesnaestoj kožnoj traci svitka. Jasno se može videti da je ovo najuža stranica u svitku i da zauzima samo polovinu od veličine koju ostale stranice imaju. Stranica je prilično čitka i sadrži samo nekoliko veštački nastalih nabora. Šav je u dobrom stanju na levoj strani, iako skoro pa nema materijala za šivenje pri vrhu i dnu pa su stranice spojene samo malim delom šava na sredini. Pomoćna linija za mrgini je na ovoj stranici jasno vidljiva. Tu je i nedostatak na koži zbog kog je oštećeno nekoliko slova na sredini stranice, između redova 11 i 13.

Paragrafi i spacijumi:

Novi paragrafi počinju u redu 8 (65:8), redu 18 (65:13), redu 26 (65:17), a najneobičniji paragraf se nalazi na sredini stiha 65:18 u redu 28, kojim se završava stih i sama stranica. Uvlačenje u redu 13 označava početak paragrafa u 65:11. Neobičan par spacijuma odvaja frazu „oni su dim u mom nosu“, u redu 3. O ogromnoj praznini u redu 18 se govori pod „Odstupanja u K. od masoretskog teksta“, pod „Red 8“, u daljem tekstu.

Uredničke oznake:

Iznad reda 12 nailazimo na jednu uredničku oznaku. Nema i oznake parnjaka koja bi upotpunila ovu oznaku, koja obično ali ne i uvek označava početak značajnog pasusa i završava isti pasus sličnom oznakom.

Urednički dodaci na tekst:

U redu 17, reč „hafactij“ („Ja uživam“) je dopisana iznad reda kako bi tekst uskladila sa masoretskim. U redu 18, „adonaj“ je napisano iznad Jahve kao dodatak, a ne zamena.

Način pisanja pisara K.:

Red 1: Pretposlednja reč: K.= „ha-hazijr“ („svinja“). Obratite pažnju na to da je ova reč napisana sa vav nakon het. Ovo je dobar

primer korišćenja vav umesto bilo kog samoglasnika. Ovde predstavlja kratak zvuk „a“ („hatef patah“). U kumranskom tekstu se vav umeće kako bi se naznačio na samoglasnik, ali ova upotreba nije ograničena na samo „o“ i „u“ kao što je slučaj u masoretskom tekstu, već može da stoji umesto svakog samoglasnika. Za detaljnije objašnjenje o korišćenju vav kao polusamoglasnik, pogledajte uvodnu stranicu. Prva reč u redu 11: Sufiks za treće lice jednine ženskog roda je napisan kao „hij“. I ovde se nastavlja dodavanje „he“ na sufikse i suformative, a zamenica „atem“ se piše kao „atemah“. Tu su i neki slični dodaci na sufikse za 2.l. m.r. i 2.l. ž.r.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Druga reč: K.= „be-nocrijm“, bilo gde drugde, na modernom hebrejskom, ovo bi značilo „među Hrišćanima“.

Red 1: Poslednja reč: K. je u skaldu sa M. po kituvu, ali ne i kereu.

Red 2: Druga reč: u K. je na ovu reč dodato predloško bet („u“). Ovaj predlog se ne nalazi u M. Četvrta reč s kraja: M.= „’alejka“, a u k. stoji „alejkah“, što je ista reč („pred tobom“). Ovo je dobar primer mehanizma kumranskih pisara da dodaju „he“ na sufikse za 2.l.j. m.r. kako bi naznačili otvoreni slog. Bez „he“, ovo bi označavalo zatvoreni slog te bi se pomešalo sa sufiksom za 2.l.j. ž.r. Za više detalja o dodavanju „he“, pogledajte uvodnu stranicu.

Pretposlednja reč: K.= „’al-tig’a“ („ne dodiruj“), M.= „al tigaš:“ („ne prilazi“). Međutim, odrična reč „’al“ ne počinje sa alef. Slovo je nepravilnog oblika i liči na „he“ ili het. Poslednja reč: „bij“, napisana sa alef („na mene“).

Red 3: Prva reč: K.= Izostavljena reč „kij“ („zato što“), koje ima u M. ali ne i u K.

Red 8: Poslednja reč: K.= „va-jo’mru“, veznik + 3.l.množ. m.r. imperf. („i oni rekoše“), M.= „va-’amar“, veznik + 3.l.j. m.r. perf. („i on reče“).

Red 10: Druga reč: K.= nedostaje alef iz sredine reči.

Red 11: Pretposlednja reč: Pisar K. je dodao alef na glagol „vehajah“. Ovo mora da je greška, budući da bi dodavanjem alef ova reč

dobila oblik zamenice za 3.l.j. ž.r. umesto glagola u 3.l.j. m.r., što se poklapa sa alef.

Red 12: Peta reč: K.= „la-merevec“, predlog + particip („za ležanje“), M.= „revec“, imenica („ležanje“).

Red 14: Četvrta reč: K.= Nedostaje član „he“ kog ima u M. Šesta reč: K.= Nedostaje predlog „min“.

Red 20: Šesta reč: „be-tov“ („u dobru“), M.= „mi-tov“ („iz dobra“).

Red 21: Prva reč: K.= „tiz’ah“, m.r. imperf. („ti vičeš“), M.= „tic’ahu“, 2.l.množ. m.r. imperf. („vi vičete“).

Red 23: Ceo red: Stihovi 15 i 16: Čini se da se prva reč u K. ne poklapa sa kontekstom u poslednjem redu. Ovo je polovina stiha 65:15. No, prva reč u redu 23 je moguće „tamijd“ („neprekidno“). Po kontekstu se nameće reč „jithbarak“ („on će blagosloviti“), ali ova reč očigledno nije „jithbarak“, iako se reč „ha-mithbarek“, član + particip („i blagosiljanje“) pominje u tekstu i to kao druga reč u stihu 16 ili šest reči nakon početka praznine. Ova reč se, doduše, javlja pre praznine, a kumranski pisar ju je smestio na kraj stiha 15, a ne na početak stiha 16. Sama reč koja se pretpostavlja se nalazi u stihu 16 i na osam reči od početka praznine, ali treba uzeti u obzir i da ju je kumranski pisar smatrao delom stiha 15 pre praznine, što uključuje poslednje četiri reči stiha 15 i prvih šest reči stiha 16, kao i glagol „biti“ kog nema u M.

U prvoj reči u redu 23, umesto kaf treba da stoji dalet (ili, manje verovatno, reš). Na margini nema mesta za jod koje je trebalo dopisati, a drugo slovo je verovatnije samah nego bet. Ako je sve ovo ispravno, reč bi bila „tassod“, glagol druge gl. grupe u 2.l.j. m.r. imperf. („o tebi će tajno pričati“). Uporedite dalet iz ove reči sa dalet u reči koja se nalazi za dve iza, koje je pisar podebljao kako ne bi ličilo na reš. Ovo slovo, bez ikakve sumnje, nije kaf. To da li je drugo slovo vav ili jod ne bi stvaralo probleme pri identifikaciji reči, budući da se ono kod kumranskih pisara koristi kao polusamoglasnik. Kumranski pisari često ova dva slova smenjuju kao polusamoglasnike.

Ova reč, „tassod“, uklapa se u kontekst budući da bi sledeće črtiri reči trebalo da budu „ve-’avadaĵ jikr’a šem ahar“ („i on će svoje sluge zvati drugim imenom“), što je u skladu sa masoretskim tekstom.

Potom, nailazimo na veliku prazninu u redu koja upućuje na to da je pisar znao da je u pitanju tekst koji nedostaje. Možda je rukopis sa kog je prepisivao na ovom mestu bio oštećen. Onda nailazimo na deo gde nedostaje šest reči u stihu 16. Nakon praznine, tekst kreće na sredini stiha 16, ali rečju „ve-hajah“ („i biće“), koje nema u M, ali sa sledećom reči, „ve-ha-nišb’a“ („i taj koji se kune“), ponovo kreće poklapanje između oba teksta. Reči koje nedostaju iz prvog dela stiha 16 su u prevodu: „da će se onaj koji sebe blagoslovi na zemlji blagosloviti i u Bogu istine“. I dalje postoje nedoumice kod ovog stiha, i to u vezi sa redom reči, ali u svakom slučaju počinje ispravno i nastavlja se u sledećem redu.

Red 27: Poslednja reč: K.= „šoš“, jednina, imperativ („raduj se“), M.= „šijšu“, imperativ, množine („radujte se“).

Red 28: Prva reč: K.= „ve-gil“, veznik + jednina imperativa („i nek ti bude drago“), M.= „ve-gijlu“, veznik + množina imperativa („i nek vam bude drago“).

Fizičke karakteristike:

Ovo je prva od dve stranice na sedamanestoj i poslednjoj kožnoj traci u svitku. Na stranici postoje mali tragovi oštećenja koji su nastali vremenom i zbog same upotrebe. U donjem desnom uglu nalazi se lakuna kojom su dve reči iz poslednja dva reda delimično oštećene. U redu 28 kumranskog teksta, nedostaje „vijnak“ iz reči „vijnaktejhamah“, a u redu 29 „tenaham“ iz „tenahamanu“. Na ovoj stranici ima više nabora, pogotovo na sredini, od kojih neki čine pojedina slova pomalo nečitkim. Margina ne ide u ravni sa pravom linijom nakon reda 25. U levom desnom uglu je stranica zakrivljena zbog savijanja. Obratite pažnju na okruglastu liniju na margini sledeće stranice kako biste videli trag savijanja ulevo na donjem delu stranice. Tekst u redu 24 se širi sve do margine na sledećoj stranici.

Paragrafi i spacijumi:

Novi paragrafi počinju u redu 10 (prvi stih poglavlja 66), redu 17 (66:5), redu 19 (66:6), redu 24 (66:10) i u redu 27 (66:12). Spacijumi nisu posebno veliki, ali označavaju početak stiha u redovima 3, 4, 7, 12 i 20.

Uredničke oznake:

Na desnoj margini ispod reda 16 nalazi se horizontalna oznaka. Parnjak ove oznake se nalazi na sledećoj stranici ispod reda 1, te one obuhvataju stihove od 66:5 do 14. Ovaj deo govori o proročanstvu rođenja Ciona u jednom danu i o pozivu nejevrejima u Cion i Jerusolim. Drugi urednik je označio početak stiha 5 sa „iks“ na desnoj margini.

Urednički dodaci na tekst:

Iznad četvrte reči u redu 9 je dodato vav. Član „he“ je dodat na reč „arec“ u redu 10 i na „šor“ u redu 12, kao i upitno „he“ na „anij“ u redu 22.

Način pisanja pisara K.:

Na četvrtu reč u redu 1, „amij” („moj narod“), dodato je alef, kao i na šestu reč u redu 5. To je slučaj i sa „mi-šam” („odande“), trećom reči u redu 2, pete reči u redu 4, tj. „pirj’am”. Potom, nailazimo na desetu reč u redu 2, koja je „jimalah” i koja bi trebalo da je napisana sa alef na kraju, a ne „he” kao što je ovde slučaj. Vi sami možete nastaviti sa uočavanjem svih nepotrebnih primera dodavanja „he”, kao i mesta gde se sufiks za 3.l.množ. m.r. „hem” piše kao „hemah”. Dodavanje alef na kraj predloga + sufiksa za 3.l.j. m.r. „lo” čini ovaj oblik da liči na odričnu reč, a to možemo videti kod poslednje reči u redu 10. Red 12: Alef je dodato na četvrtu reč, a zamenjeno sa „he” kod pete i druge reči u redu 13, potom opet dodato na pretposlednju reč u redu 22 i na petu i sedmu reč u redu 24, kao i na prvu i šestu reč u redu 25. To je slučaj i sa šestom reči u redu 27.

Za više detalja o dodavanju alef i „he”, pogledajte uvodnu stranicu.

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 1: Pretposlednja reč: U K. stoji vezivno vav kog nema u M.ž

Red 5: Poslednja reč: K.= „ga’au”, 3.l.množ. perf. („oni (ne)će raditi”), M.= „jijg ’u”, 3.l.množ. imperf. („oni (ne)će raditi”).

Red 6: Sedma reč: K.= „barak”, nfs cs („blagoslov” + imen. u genitivu), M.= „barukej”, particip muškog roda množine („blagoslovi”).

Red 7: Poslednja reč: U K. piše „ze’av” („vuk”) bez alef.

Red 8: Četvrta reč: Aramejski način pisanja „ve- ’arij”, veznik + imenica (lav), ali bez aramejskog alef. M.= „ve- ’arjeh”, veznik + imenica (lav). U knjizi pronađite još detalja o aramejskom načinu pisanja u K.

Red 12: Sedma i osma reč: K.= „ve-he-hored le-divrij”, veznik + član + particip i predlog + imenica u muškom rodu jednine + sufiks za pripadnost prvom licu jednine („i onaj koji drhti na moju reč”). M.= „ve-hored ’al debarij”, veznik + particip + predlog + imenica u muškom rodu jednine + sufiks za pripadnost prvom licu jednine („i

ko drhti na moju reč“). Pretposlednja reč: K.= Dodat je predlog kaf (kao) na reč „macah“ („udariti“).

Red 15: Druga reč: K.= Na ovu reč je dodato predloško bet („u“), a ova reč ne sadrži bet u M. Četvrta reč s kraja: U K. nedostaje vezivno vav kog ima u M.

Red 18: Peta reč: K.= „ve-jar’ah“, glagol druge gl. grupe u 3.l.j. m.r. imperf.. (sa suvišnim „he“)- („i on će se pojaviti“). M.= „ve-nir’eh“, glagol druge gl. grupe u 3.l.j. m.r. perf. („i on će se pojaviti“).

Red 19: Treća reč: K.= „ba-’ijr“, predlog + imenica („u gradu“), M.= „me-’ijr“, predlog + imenica („iz grada“).

Red 20: Poslednja reč: K.= „jar’ah“, 3.l.j. m.r. imperf.. („on je video“), M.= „ra’a“, 3.l.j. m.r. perf. („on je video“).

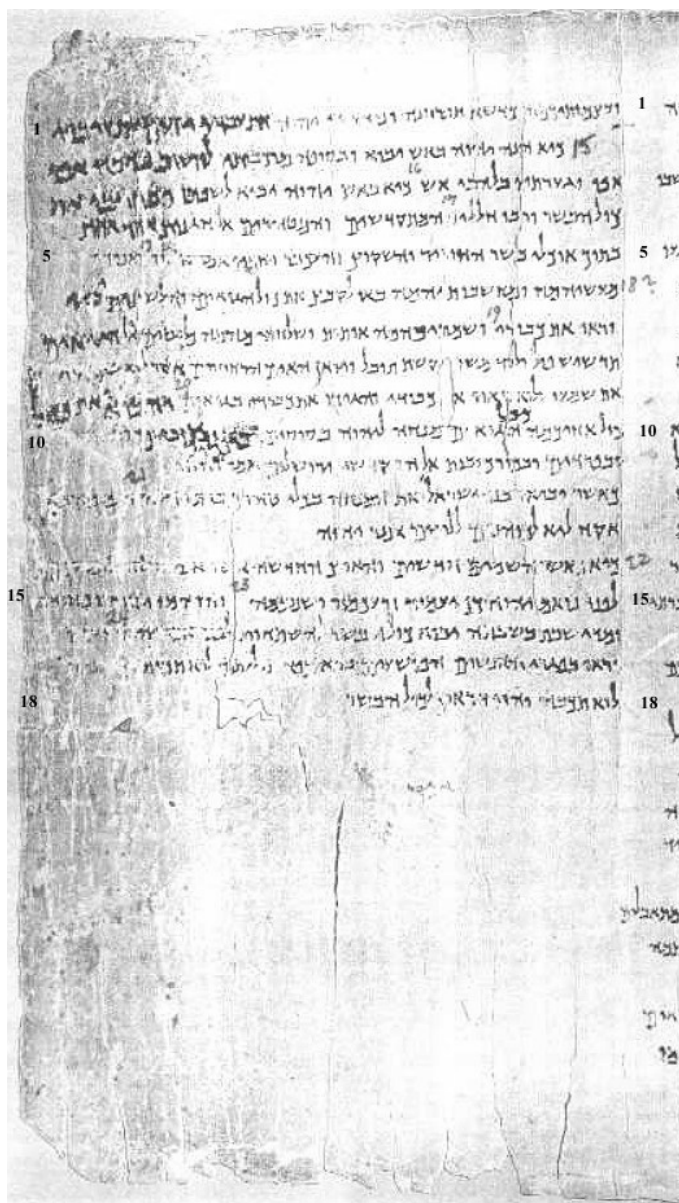
Red 21: Druga reč: K.= „hithhajel“, glagol sedme gl. grupe u 3.l.j. m.r. perf. („to će se izneti“), M.= „ha-juhal“, upitno „he“ + glagol šeste gl. grupe u 3.l.j. m.r. („da li će se to izneti“). Što se konteksta tiče, ispravnija je kumranska verzija.

Red 23: Prva reč: K.= „ve-’e ’acarah“, veznik + imperf. sa imen. sufiksom za 1.l.j. + suvišno „he“ („i ja ću zatvoriti“), M.= „ve-’acarij“, veznik + perf. sa imen. sufiksom za 1.l.j. („i ja ću zatvoriti“).

Red 27: Prva reč: K.= Prva reč u M. je „kij“ i nje nema u K.

Red 28: Sedma reč: (peta s kraja) K.= „tušta ’aša ’u“, glagol sedme gl. grupe u 2.l.množ. m.r. imperf.. („bićete maženi“), M.= „teša’aša’u“, glagol treće gl. grupe u 2.l.množ. m.r. imperf.. („bićete maženi“).

Red 29: Sedma reč: K.= „tithnahamu“, glagol sedme gl. grupe u 2.l.množ. m.r. imperf.. („bićete utešeni“), M.= „tenuhamu“, glagol četvrte gl. grupe u 2.l.množ. m.r. imperf.. („bićete utešeni“).

Fizičke karakteristike:

Ovo je druga i poslednja stranica na sedamnaestoj kožnoj traci svitka. Ovo nije ni jedna od najgorih stranica u svitku što se stanja tiče, ali isto tako nije ni jedna od najboljih. Budući da je ovo poslednja stranica svitka, trpela je izlaganje bilo kojim elementima koji su delovali na mestu gde je svitak čuvan. U stvari, neverovatno je to što je stranica uopšte i ostala čitava. Leva strana stranice je prilično tamna, a mnoga slova su još ranije i sama od sebe izbledela. Neki od urednika je pokušao da podeblja određena slova koja su izbledela pa su ta slova nešto tamnija ali i nejasna. Ova stranica, dakle, nije čitka baš zbog slova koja su podebljana a tim i nejasna, kao i zbog izbledelih slova koja nisu bila opravljena. Kod reda 9 nailazimo an površinsko otcepljenje kože i njime je nestalo jedno slovo. Srećom, na mestu gde se nalazio još jedan otcepljeni deo, ispod reda 18, nije ni bilo teksta. Na ovoj stranici ima puno nabora, ali, začudo, ne tako mnogo u odnosu na prethodnu stranicu. Horizontalni nabor kod reda 14 takođe pravi problem kao i zamagljena slova, jer su zbog njega pojedina slova na kraju nečitka. Pomoćna linija za iscrtavanje margine se na ovoj stranici jasno vidi.

Uredničke oznake:

O horizontalnoj oznaci ispod reda 1 smo već govorili na prethodnoj stranici. Dve oznake obuhvataju tekst između Isa 66:5 do 66:14.

Urednički dodaci na tekst:

Na početak poslednje reči u redu 6 je dopisano jod. Bez ovog dopisanog slova, reč bi bila u skladu sa masoretskim tekstom. Sa jod, glagol menja oblik iz perf. u imperf., što je u skladu sa uobičajenom kumranskom sintaksom, ali ne i sa masoretskom. U redu 10 dodata je reč „be-kol“ kako bi nadoknadila izostavljeno. Napisana je istim mastilom kojim su podebljana slova i pisane ostale ispravke.

Čini se da je na kraju teksta bila jedna reč, tu negde kod reda 20. Prva dva slova su verovatno alef bet ili mem. Moguće da je u pitanju izbledelo „amen“.

Način pisanja pisara K.:

Obratite pažnju na alef dopisano na veznik + sufiks za određivanje pripadnosti prvom licu jednine u redu 13, na poziciji druge reči („lij“) i u redu 17 na poziciji pete reči („bij“).

Odstupanja u K. od masoretskog teksta:

Red 2: Šesta reč: K.= Predložko bet („u“) u ovoj reči, umesto kaf („kao“) koje se nalazi u M.

Red 3: Prva reč: K.= Ponovljena reč, „’afo“ („njegov bes“) se ponavlja nakon što je napisana kao poslednja reč u redu 2.

Red 3: Osmi i deveti reč: K.= „jabo ’ le-šapot“, 3.l.j. m.r. imperf. + predlog + prošli particip („i izneće na sud“), M.= „nišfat“, glagol druge gl. grupe u 3.l.j. m.r. perf. („on će tvrditi“).

Red 4: Poslednja reč: K. se slaže sa kere ali ne i kituv.

Red 5: Treća i četvrta reč s kraja: K.= „amar j(hv)h“ („kaže Jahve“), „jasufu“ („oni će biti obuzeti“) iz M. nedostaje u K.

Red 8: Četvrta reč: K.= Nedostaje jod zbog otcepljenog dela kože. Ovaj deo se odnosi na Mešeka. Sedma reč: Alef dodato na „jav’an“ („Grčka“).

Redovi 9 i 10: Poslednje dve reči: Obe reči su precizno predstavljene, ali je dopisano sićušno „be-rekevim“ („u kočijama“), dijagonalno u odnosu na red kako bi se uklopilo. Mora da je poslednja reč u redu bila ispravljena isprva te za ovu dijagonalnu reč nije bilo mesta zbog rukopisa i mastila koje se razlivalo, a i stanja kože na kojoj se pisalo. Sledeća reč, „u-be-cavijm“ („i u nosilima“) je nejasna ali potpuna, sa nečim na kraju što je verovatno suvišno „he“.

Red 11: Druga reč: K.= „be-kircarkovoth“, verovatno je pogrešno napisana, M.= „be-kirkaroth“, imenica ženskog roda u množini („jednogrbne kamile“). Treća reč: K.= „’el“, M.= „’al“.

Red 12: Poslednje dve reči: U K. su nejasne. M.= „ve-gam me-hem“ („a i od njih“). Poslednja reč se u K. vrlo dobro vidi. Čini se da je u pitanju „me-hemah“, a vav i mem u „ve-gam” uokviruju prazan prostor gde bi trebalo da stoji gimel.

Red 13: Druga reč: K.= Dodatna reč- „lij”, predloško lamed (za dativ) i sufiks za određivanje pripadnosti 1.l.j. („meni”) + prikačeno alef, što je čest mehanizam kumranskih pisara. Ova fraza je: „Uzeću ih k meni za sveštenike”. U M. se podrazumeva „meni”, a u K. „ih”. U ovoj frazi nema veznika ni u kumranskom ni u masoretskom tekstu.

Red 16: Treća reč: K.= „be-šabatah”, imenica ženskog roda u jednini + sufiks za 3.l.j. ž.r. („u njenom šabatu”), M.= „be-šabato”, imenica ženskog roda u jednini + sufiks za 3.l.j. m.r. („u njegovom šabatu”).

Red 17: Poslednja reč: K.= Poslednja reč u ovom redu je previše zamućena da bismo je mogli pročitati. Ova reč je „’išam” („njihovi ljudi”).

Red 18: Poslednja reč u tekstu: K.= C dodat je član „he” kog nema u M.

Prevod Isaijinog svitka iz Kumrana na srpski jezik

Esene iz Kumrana, koji su prepisivali ovaj svitak negde oko 100. godine p.n.e., ne bi trebalo smatrati čuvarima preciznog teksta, identičnog Tanahu kog duboko poštuju rabini. Oni su, u stvari, bili vrlo daleko od pravog toka, a jasno je da je Isaijin kumranski tekst „dijalekat“ hebrejskog. To nije prevod, njega karakterišu izmene u načinu pisanja reči i zamenica, a kako bi se prilagodili aramejskom dijalektu kojim su govorili Eseni. To bi, u našem slučaju, bilo slično izmeni arhaičnih oblika kao što je na primer „vostani“ u „ustani“. Stoga se njihova motivacija pri korišćenju rukopisa svakako nije zasnivala na očuvanju identičnog izvedenog teksta po principu slovo-za-slovo. Kumranski tekstovi koje sam ja preveo (1QaIsa i 1QpHab) su dijalekti hebrejskog jezika a ne hebrejskog iz Tanaha. Očuvanje originalnog hebrejskog teksta je bio deo uloge koju su igrali najpopularniji sveštenici u Jerusalimu i Vavilonu (Sura, Nahardea i Pumbidita), i oni su imali posebnu klasu, jednu službu zvanu „Pisari“, koja je pažljivo prepisivala rukopise, a potom ih uništavala i čuvala samo nove. Eseni su niti bili niti tvrdili da su prepisivači istog žanra.

Imajući ovo na umu, (to da su kumranski pisari po svom nahođenju menjali tekst kako bi ga prilagodili svom dijalektu) možemo reći da je sklad između Isaijinog svitka iz Kumrana i Isaijinog masoretskog teksta još izvanredniji.

U prevodu koji sledi, menjao sam samo red reči u nekim redovima, ali ne i između redova. Na primer, red reči po hebrejskom, u redu 6 na stranici 44, bio bi „zemlja suva“, a ja sam to prevodio kao „suva zemlja“. U srpskom jeziku, pridev obično prethodi imenici, a u hebrejskom se pridev nalazi iza imenice koju određuje. Kod rečenica gde bi red reči zaista zvučao čudno na srpskom, prevodio sam bukvalno, sa redom reči koji je na hebrejskom, pa se nadam da ćete ih razumeti. Trudio sam se da prevodim reč po reč,

koristeći lice i broj glagola i broj i rod imenica onako kako stoje u kumranskom tekstu. Ako se lice, broj ili rod imenica, zamenica ili glagola razlikuje od masoretskog teksta, možete biti sigurni da se to oslikava u kumranskom tekstu. Postoje idiomi koje je teško prevesti po sistemi „reč za reč“. Na primer, „on nas je izlečio“, na stranici 44, u stihu 5, redu 11, predstavlja samo moguće rešenje prvobitne ideje. Većina prevodilaca se ovde odlučila za „njegovim trakama mi smo (ili bejasmo) izlečeni“. Ovakve idiomatske hebrejske izraze je teško prevoditi reč po reč. Takav oblik bi bio: „u ranama njegovim, mi smo sebi izlečeni“ (hebrejski- „u-va-havuratijv nirp’a lanu“).

Reči koje su podrazumevane a ne nalaze se u originalnom tekstu sam pisao u kurzivu. Siguran sam da je tumačenje na koje ćete naići precizno, ali, budući da je ljudski grešiti, cenio bih da pronađete moje greške i na njih mi ukažete.

Što se tiče glagolskih vremena, tj. određivanja da li su prošlo i sadašnje, reći ću vam da hebresjki glagoli nisu vremenski određeni. Vreme se može odrediti samo iz konteksta (prošlo, sadašnje ili buduće). Stoga će biti sasvim ispravno da vi sami odredite koje vreme odgovara kom glagolu i tako razumete tekst. Na primer, za prevod reda 8 na stranici 44, bilo bi ispravno napisati: „On je prezren i ne poštujemo ga. On je svakako nosio naše jade.“ kao i: „bio je prezren i nismo ga poštovali. On svakako nosi naše jade.“.

Idiome nisam uređivao, već sam ih prevodio u prvobitnom obliku. Na primer, u redu 14 na stranici 44, kraj stiha 8 sam preveo bukvalno: „bila mu je rana“, ne ublaživši taj idiom kao: „imao je ranu“ ili „bio je ranjen.“.

Paragrafi koji su sastavni deo kumranskog teksta sam označio dodavši (PP) na kraj paragrafa i ostavivši prazan red između numerisanih redova.

U prevodu Isaijinog svitka iz Kumrana, koji sledi u daljem tekstu, broj kolona i redova odgovara stranicama i redovima u samom svitku. Sve odgovarajuće reči se dosledno nalaze na istim numerisanim redovima u svitku. Brojevi u uglastim zagradaama označavaju stihove. Podela poglavlja je označena unutar teksta, a ako je ostavljen razmak za podelu poglavlja, ta podela je takođe

označena. Prisustvo ili odsustvo članova je isto tako označeno. Ako je negde za prevod sa hebrejskog na srpski bio potreban veznik na srpskom, napisao sam ga u kurzivu ili prosto izostavio. To je zato što sam se trudio da prevodim reč po reč i da koristim odgovarajuće vrste reči. Ovo je naravno rezultiralo i pomalo „nejasnom“ prevodu, baš zbog toga što sam se trudio da zadržim svaku reč. Prevod stoga neće biti doteran ali će biti vrlo precizan, te će onaj ko uči hebrejski moći lako da pronađe prevodni ekvivalent za svaku napisanu reč koja ga zanima.

Paragrafi označeni u kumranskom tekstu će u prevodu odgovarati praznom prostoru, iako to nije slučaj u kumranskom tekstu.

Simboli u prevedenom tekstu:

(1) Stihovi su označeni uglastim zagradama.

(PP) Paragrafi su označeni simbolom (PP).

[+...+] U ovim zagradama [] se nalaze dodate reči u kumranskom tekstu, kojih nema u masoretskom.

{ } Ove zagrade { } označavaju reči koje se nalaze u M. i razlikuju se od K.

[m.....] i [m+...+] reči kojih ima u M. ali ne u K.. (Nisu sve označene).

Reči koje su tokom prevoda dodate zbog doterivanja su napisane u kurzivu.

[{ }] Reči za koje se veruje da se nalaze u lakunama su označene [{ }] ovako.

[...] Ovaj simbol [...] označava izostavljeni tekst u masoretskom, ali ne i u kumranskom tekstu.

{&...&} Ovaj simbol {&...&} ukazuje na tekst napisan iznad reda. [...tekst...] Deo teksta koji je pisar ili urednik označio tačkicama kao neispravan. (~~text~~) Neke reči je preškrabao ili precrtao sam prvobitni pisar kako bi ispravio svoju grešku. [s-...-s] Označava drugačiji način pisanja reči. [*] ukazuje na pisarovu oznaku na margini.

Kolona 1 Isaijinog svitka, poglavlje 1:1-26

1. (1) Vizija Isaijina, sina Amosovog, koju je usnio o Judi i Jerusalimu u vreme Ozije

2. Joatama, Ahaza, Zekije, careva Jude Čujte, o, nebesa i čuj, o Zemljo

3. jer Jahve kaže: Podigao sam i odgojio sinove i oni se okrenuše protiv mene. Vo poznaje svog kupca

4. i magarac jasle svog gospodara. Izrael ne poznaje i moj narod ne razume. Grešnog li naroda!

5. narod opterećen krivicom, seme zlih, izopačeni sinovi, oni su napustili Jahvea, oni su prezreli

6. Svetog Boga Izraela, oni su udaljeni unazad. Zašto još uvek bivate utučeni, Pridodajete buntovništvu, cela glava je bolesna

7. svako srce je nemoćno. Od pete na stopalu pa čak do glave, nema zdravlja u njemu *nego* rane i modrice i nove boli

8. one nisu zatvorene ni zavijene, niti umekšane uljem. Vaša zemlja je pusta, vaši gradovi spaljeni

9. vatrom, vaša zemlja, stranci je proždiru u vašem prisustvu, i njegovo pustošenje je nad njom, kao rušenje stranaca.

10. (8) i ćerka Ciona je ostavljena kao koliba u vinogradu, i kao kućica u polju krastavaca, kao grad Nazarećana. (9) Da Jahve

11. nad vojskama nije ostavio vrlo mali trag nas da ostane bili bismo kao Sodoma, ličili bismo na Gomoru.. (PP)

12. (10) Čujte reč Jahveovu, prinčevi Sodome, i čujte Toru našeg Boga narode Gomore. (11) Šta su one meni,

13. vaše silne žrtve, kaže Jahve, zasitio sam se od žrtava paljenica od ovnova i pretiline od nagojene stoke, i *u* krvi

14. bikova i jaganjaca i jarčeva nemam zadovoljstva. (12) Kada dođete da vidite moje lice da iskažete ovaj zahtev

15. iz vaših ruku, dok gazite moje trem.(13) Ne nastavljajte sa donošenjem praznih darova, Tamjan je gnusoban

16. meni, mladine i subote, sazivanje čitalaških sastanaka, nisam sposoban da izdržim čak ni sveti skup. (14) Vaše mladine i sezonske gozbe

17. moa duša prezire, one su meni teret, umoran sam da *ih* podnesem. (15) I kad raširite svoje ruke ja ću sakriti svoje pči

18. od vas, isto tako kada umnožite molitve, ja neću slušati, vaše ruke su pune krvi [+i vaši prsti+] [*Aramejski*]

19. [+od bezakonja+] (16) Operite se i načinite sebe čistim i uklonite zlo iz vaših uobičajenih radnji pred mojim očima. Prestanite činiti zlo. (17) Naučite

20. da činite dobro, potražite pravdu, blagoslovite potlačenoga, sudite siročetu, zauzmite se *za* udovicu. (PP)

21. Molim vas, dođite, i urazumimo se zajedno, kaže Jahve, ako su vaši gresi kao skerlet, *oni će biti* beli kao sneg

22. ako budu crveni kao grimiz, biće kao vuna. (19) Ako ste poslušni i ako obratite pažnju *onda* iz dobra zemlje [{ješćete.}]

23. (20) Ali ako odbijete i ako se pobunite bićete sattrti mačem zato što su usta Jahveova *to* izgovorila.

24. (21) Kako je verni grad postao kao bludnica, bio je pun pravde, pravednost je stanovala [{u njoj a sada}]

25. ubice. (22) Tvoje srebro je kao šljaka i tvoj alkohol je razblažen vodom. (23) Tvoji prinčevi [{su buntovnici}]

26. i prijatelji lopova, svi oni vole mito, i traže ucenu, siročićima vi [{ne date pravdu i ne zauzimaju }]

27. se *za* udovicu. (24) Stoga kaže Gospod, Jahve nad vojskama [{Moćnik Izraela}]

28. biće tako da ću se rešiti svojih protivnika i osvetiti se svojim neprijateljima. (25) I moja ruka će poći ka tebi i ja [{ću ceđju očistiti}]

29. tvoju šljaku i ukloniću sve tvoje gvožđe. (26) I ponovo ću ti postaviti sudije kao prošli put i [{tvoje savetnike }]

Kolona 2 Isaije 1:26 do 2:21

1. (1:26 nastavak) kao na početku. Nakon toga ćeš se zvati Pravednim gradom, Vernim Gradom. (27) Sion će se pravdom

2. iskupiti a njeni pokajnici pravednošću. (28) A prestupnici i grešnici će propasti zajedno i oni koji napuste

3. Jahvea izginuće. (29) Jer treba da vas je sramota od idola od hrastovine za kojima ste čeznuli i začuđićete se vrtovima

4. koje ste izabrali. (30) zato što ćete postati kao lis na hrastu koji vene i kao vrt koji vode nema.

5. (31) I jaki [+vaši+] postaće kao pamuk a tkač [+vaš+] njegov kao Varnica i oboje će izgoriti

6. i niko *ih* neće ugasiti. (PP)

7. (Poglavlje 2:1) To je vizija koju je Isaija, sin Amosa, imao o Judi i Jerusalimu. (2) I biće tokom poslednjih dana gora doma Jahveovog postavljena na vrhu planina i biće podignuta

9. iznad brda i sav narod u nju pohrliće. (3) I mnogi ljudi će doći i reći će

10. Hajde, popnimo se [.....] do kuće Boga Jakovljevog i On će nas uputiti u svoje načine i mi ćemo hoditi njegovim putevima,

11. jer će Tora sići sa Siona, reč Jahveova iz Jerusalima (4) i On će suditi među narodima

12. i on će izazvati prekor [+među+] mnogim narodima i oni će iskovati [+eth+] svoje mačeve u plugove i svoja koplja u

13. srpove, i narod neće prezati mačem na drugi narod, i neće se više učiti kako da ratuju.

14. (5) Dođi, dome Jakovljevi, i hodićemo u svetlu Jahvea (6) Jer si ti napustio svoj narod i Jakovljev dom

15. zato što je pun istočnjakih *običaja* i priziva nečiste sile kao Filisteji i tapše deci stranaca

16. (7) Njihova zemlja puna je srebra i zlata i njihovom bogatstvu nema kraja, isto tako, njihova zemlja puna je konja

17. i ne vidi se kraj nizu njihovih kočija. (8) I njihova zemlja puna je idola, koji su delo njihovih ruku, oni se klanjaju nečemu

18. što su svojim prstima stvorili (9) i ljudskost se snižava a čovek je ponižen [...*U K. su izostavljene poslednje tri reči stiha 9 kao i ceo stih 10...*] (11) Ohole oči čovečje

19. spustiće [+biće primorane da+] pogled, a ljudski ponos biće pregažen a samo će Jahve tog dana izvinuti.

[*] 20. (12) Jer dan Jahvea nad vojskama će tada doći svima ponosnima i moćnima i izvinutima i oni će biti spušteni na zemlju (13) i svem drveću kedrovine

21. u Libanu, moćnima i izvinutima i svim hrastovima u Vasanu. (14) i svim gorama

22. [{ moći}] i na sva izvinuta brda. (15) I svim jakim tornjevima i

23. [{svim zazidanim t}]vrđavama (16) i svim brodovima tarsijskim i svakoj dobroj lađi. (17) I biće spušteni na zemlju

24. [{oholost koju širi}] čovek i ponos čovečji biće spušten na zemlju i samo Jahve će se tog dana izvinuti.

25. (18) [{I idol}]i će biti potpuno uništeni. (19) i otići će u stenovite pećine i u čađave rupe u zemlji da se sakriju od

26. [{straha od Jah}]vea i Njegovog slavnog veličanstva i kada se On vine da zaplaši zemlju. (PP)

27. (20) [{Tog dana}] ljudskost će baciti idole od srebra i idole od zlata kojim

28. [{je narod napravio za sebe}] [svojim prstima da im] se klanjaju krticama i slepim miševima (21) da ih odvuku u pukotine

29. [{u stenama i u visoke}] delove šupljina u liticama, sve zbog psisustva i straha od Jahvea i slave njegovog veličanstva.

Kolona 3 Isaija 2:21 do 3:24

1. (2:21 nastavak) kad se on vine da zaplaši zemlju. (22) Prestanite *biti ovisni* o ljudskom rodu kom život

2. ističe kroz nozdrve, jer, šta je on da od njega zavisite? (PP)

3. (Poglavlje 3:1) Jer, gle, Gospod Jahve otima od Jerusalima i Jude

4. i zalihe i ljude, celokupne zalihe hleba i celokupne zalihe vode (2) snažnog čoveka i

5. ratnika, sudiju, proroka, učenjaka, starca, (3) vođu pedeset ratnika, uglednog čoveka,

6. mudrog zanatliju, čoveka koji baje, (4) I postaviću mlade kao njihove vođe [+..+]

7. i voljevita deca njima će vladati. (5) A narod će se ugnjetavati

među sobom i sused na suseda ustaće.

8. A mladež će biti drska prema starijima, a neugledan čovek prema uglednom, (6) te će brat ščepati svog brata

9. iz kuće njihova oca, *i reći* „Ti imaš odeždu, ti treba nama da vladaš i ove ruševine

10. ti treba da držiš pod svojim rukama” (7) [+i+] on će tog dana ustati i reći: „Neću da budem vođa

11. jer u mom domu nema hleba i nema odežde, nemojte mene načiniti vođom naroda”. (8) Jer srušen

12. je Kerasalim i pala je Juda. Jer svojim rečima i svojim delima protive se Jahveu kako bi ožučili

13. njegove slavne oči. (9) Izraz na njihovim licima svedoči protiv njih i ukazuje na njihove grehe, koji su kao gresi sodomski.

14. Oni to i ne kriju. Teško duši njihovoj jer su sami napatili zlo. (10) Recite pravedniku

15. da će biti dobro jer će jesti plodove svojih dela. (11) Teško zlima i pokvarenima jer

16. zlo se vraća da im naplati svojim rukama. (12) Budalasta deca ugnjetavaju moj narod i nad njima žene vladaju, O, narode,

17. tvoje vođe *te* navode na stranputicu i [{gutaju}] puteve kojim treba da hodiš. (PP)

18. (13) Jahve se vinjava da sudi, On se vinjava da donese ljudima pravdu. (14) Jahve započinje sa sudom

19. sa glavešinama svog naroda i kneževima. „Vi ste popili vinograd a ono što pripada siromašnima je u {&vašim&} kućama.

20. (15) Šta je sa vama te ugnjetavate moj narod i satirete lice siromašnih?” kaže {&Gospod&} Jahve

21. nad vojskama. (PP)

22. (16) I jahve još reče: „Zato što su ohole, kćeri sionske, koje hodaju *sa* ispruženim

23. vratovima i razuzdanim pogledima, nežno gazeći, dok im sa stopala

24. zvecka nakit, (17) i [..Gospod..] {&Jahve&} će krastama prekriti temena kćeri sionskih i Gospod njihove delove tela koje skrivaju

25. oguliće. (18) I tog dana [...Jahve..] {&adonaj&} će ukloniti svu lepotu njihovih ukrasnih traka i dijadema {&mem&}

26. i vunene umetke za kosu i turbane (19) [i] medaljone i narukvice i koprene

27. (20) [i] tkanine što nose preko glave i nanogice i [...ovde stoji član..] vrećice i parfeme i amajlije

28. [+i+] prstenje i dragulje na nosu, (22) [+i+] svečane haljine i ogrtače [m...mitpahoth...] i torbice

29. (23) i ogledalca i pamučne podsuknje i dijademe i dugačke velove. (24) I biće

Kolona 4 Isaija 3:24 do 5:14

1. (Poglavlje 3:24 nastavak) smrad tamo gde je bila mirisna mast a umesto steznika uže će se vezati a tamo gde je bila lepo začesljana kosa

2. biće ćela, umesto haljine oblačić se džak, jer [...goreće...] umesto lepote *biće* sram. (25) Vaši muški od mača će stradati

3. a vaši junaci {&oth&}stradaće u ratu. (26) I vrata Siona oplakivaće i kukati a otopljen Sion ležaće na tlu. (PP)

4. (Poglavlje 4:1) Tog dana, sedam žena nagrnuće na jednog čoveka i reći će: „Ješćemo svoj *sopstveni* hleb i svoje *sopstvene* haljine

5. nosićemo, samo nam daj svoje ime da bismo odagnali od sebe prekor”. (2) Tog dana grana Jahveova

6. označavaće lepotu i slavu i plodovi zemlje označavaće visočanstvo i ponos preživelih u Izraelu . [i Judi].

7. (3) I biće tako da će se ostatak ljudi u Sionu i ostatak u Jerusalmu nazivati svecima; svi oni popisani

8. kao preživeli u Jerusalmu. (4) Kada Gospod bude isprao izmet kćeri sionskih i krv

9. Jerusalmu, očistiće potpuno grad duhom pravednosti i duhom što spaljuje.. (5) I Jahve će stvoriti,

10. pred svakim naseljem gore sionske i pred svakim mestom okupljanja preko dana oblak [...izostavljeno je četrnaest reči u stihovima 5 i 6...] od toplote kao zaklon

11. od oluje i od kiše. (PP)
12. (Poglavlje 5:1) Zapevaću sada pesmu svom dragom o njegovom vinogradu. Moj dragi imao je vinograd na plodnom brdu, (bukvalno „u rogu ulja”)
13. (2) I okopao ga je i pobacao kamenje i zasadio probrano grožđe i sagrađio toranj na sred njega ali i sagrađio vinsku presu
14. u njemu. Nadao se da će roditi grožđe ali je u njemu iznikla divlja loza. (3) I, onda, stanovnici Jerusalima,
15. i ljudi Jude, sudite sada između mene i mog vinograda. (4) Šta još *treba* uraditi za moj vinograd a da to već
16. nisam uradio? Zašto je *kada* sam se nadao da će roditi grožđe iznikla divlja loza? (5) A sada da vam kažem
17. šta ću uraditi sa svojim vinogradom. Ukloniću ogradu kojom je opasan i daću da se koristi za ogrev. Razvaliću kamenje oko njega
18. i daću ga za popločavanje da se po njemu gazi. (6) Proglasću ga propalim i neće ga niko orezivati niti obrađivati i pojaviće se trnje i korov
19. a oblacima ću zapovediti da na njega ne sipaju kišu. (7) Jer vinograd Jahvea nad vojskama je dom Izraela
20. a ljudi Jude su njegov ukusni plod. Kada se nadao pravdi, video je krvoproliće, kada se nadao pravednosti, vdeo
21. je vapaj. (PP)
22. (8) Teško onima koji spajaju još jednu kuću na svoju i koji sade još jedno polje do svog polja. Oni će to raditi sve dok više ne bude bilo mesta i oni će se naći
23. sami na zemlji. (9) Jahve nad vojskama *reče* mi, na moje uši, da će svakako mnoge kuće ostati puste
24. i iako su velike i lepe, biće nenaseljene. (10) Jer deset jutara vinograda će dati jedan bat
25. [{a seme jednog gomera dać}]e jednu efu. (PP)
26. (11) [{Teško onima koji ustaju rano}] ujutru da traže žestoko piće, i piju dugo dok ih duh vina ne zapali. (12)
27. [{harfe, viole, tamburine i v}]ina ima na njihovim gozbama a dela Jahveova oni ne uvažavaju niti delo

28. [{delo Njegovih ruku primećuju. (13) Zato će biti zarobljen}]moj narod, zbog neznanja. Ugledni ljudi u narodu gladovaće a obični ljudi

29. [{umiraće od žeđi. (14) Zato je}] Grob raširio svoju dušu i široko razjapio usta i pašće unutra

Kolona 5 Isaija 5:14 do 6:7

1. (Nastavak 5:14) i gradski sjaj i njegov narod i slava i o[{ni koji se radu}]ju će u njih upasti. (15) I ljudskost će biti poražena i ljudski rod će biti ponižen i oči

2. uzvišenih spustiće pogled u poniženju. (16) Ali Jahve nad vojskama izvinuće se svojom pravdom a Sveti Bog biće osvećen

3. pravednošću. (17) Jaganjci je jesti kao što su do sada dok će došljaci jesti sa pustih mesta gde su nekad bile gojene životinje (PP).

4. (18) Teško {&član&} onima koji vuku zlo konopcima taštine a greh užadi za kola. (19) Oni koji govore: „Nek požuri

5. i ubrza sa svojim delom {&jod&}kako bismo ga videli i nek se izvrši namera Sveca izraelskog i neka dođe

6. pa ćemo *ga* spoznati. (20) Teško onima koje zlo nazivaju dobrim, a dobro zlim, stavlja u tamu umesto svetla

7. i svetlo umesto tame, koji od gorkog prave slatko, a od slatkog gorko. (21) Teško onima koji su sami sebi mudri {&ajin&}

8. i pred sopstvenim očima razumni (22). Teško onima koji su jaki sa ispijanjem vina i junacima koji

9. prave žestoka pića. (23) Onima koji brane zločinca jer ih je podmitio dok otimaju pravdu onom pravednom. (24) Zato

10. će, kao što plamen guta strnjiku i ljuta vatra proždire suhu travu, njihov koren biti truo a njihov plod

11. postaće prah jer su odbacili Toru Jahvea nad vojskama i reč Sveca

12. izraelskog prezreli su. (25) Zato Jahveov bes satire njegov narod i zato je na njih digao ruku i udario na njih

13. tako da su se planine tresle a njihovi leševi su bili su kao smeće razbacano po putevima. Zbog svega ovoga

14. njegov bes nije utihnuo i ruka mu je i dalje podignuta. (26) I on diže znak za narod i zviždi

15. im sa samog kraja zemlje i, gle, oni će doći žustro. (27) Niko neće biti umoran, i niko se neće saplitati, i neće

16. biti pospani niti će spavati, niti će pojas na njihovim slabinama biti olabavljen niti će im se raspasti kaiševi na sandalama. (28) Njihove

17. strele su oštre a njihovi lukovi zavijeni, a kopita njihovih konja su kao kremenje

18. a njihovi točkovi kao vihuri. (29) Oni riču kao lavovi, kao mladi lavovi i režaće i režaće dok ne zgrabe {&alef&}

19. [iznad ovog reda su dopisan tačke, ali se čini da nisu potrebne] plen i pobeći sa njim ali ga niko neće doneti. (30) I rikaće na svoj plen rikom koja liči na besne talase i ako neko pogleda

20. ka zemlji, videće tamu i tugu, a svetlo će biti mračno naspram njihove magle. (PP)

21. (Poglavlje 6:1) U godini kada je umro car Ozija, videh Gospoda kako sedi na tronu, visok i izdignut,

22. dok krajevi njegovih odora ispunjavaše hram. (2) Iznad njega stajali su serafimi. *Imali su*

23. po šest krila, jednim parom krila su pokrivali lica, drugim stopala, a trećim parom krila su leteli.

24. (3) I dovikivali su se među sobom: svet, o, svet je Jahve nad vojskama, cela zemlja puna je njegove slave.”.

25. (4) Stubovi na pragu zadrhtali su od njohovog klicaja i kuća se napuni dimom. (5) I ja rekoh:

26. „Teško meni, jer sam čovek nečistih usana i živim među ljudima nečistih

27. usana. Jer su moje oči videle kralja Jahvea nad vojskama!”.

28. (6) Tad je do mene dolete jedan serafim koji je u ruci držao klješta sa parčetom uglja

29. [{sa oltara. (7) Njime je dotakao moje usne}] i rekao: „Evo, ovim sam ti dodirnuo usne i očišćen je

Kolona 6 Isaija 6:7 do 7:15

1. (Nastavak 6:7) tvoj prestup i tvoji gresi oprošteni.”. (8) I čuh glas Gospoda koji reče: „Koga

2. ću poslati i ko će za nas ići”, a ja rekoh: „Evo, pošalji mene”. (9) A on odgovori: „Idi i reci

3. ovom narodu- Očito čujete ali ne razumete i očito da vidite ali ne shvatate. (10) Srce

4. ovog naroda i njihove uši su zapušeni a njihove oči zaslepljene, ako očima ne vide

5. i ušima ne čuju, mogu čuti i razumeti svojim srcima i pokajati se i tako se izlečiti (11) A ja rekoh: „Koliko dugo,

6. Jahve? [M. adonaj], a on reče: „Dok gradovi ne ostanu da leže rastureni i bez stanovnika i dok kuće

7. ne ostanu bez ljudi a zemlja bude razrušena i pusta. (12) I Jahve ukloni čoveka

8. i svi napustiše zemlju. (13) No, tamo će ostati deseti deo ljudi i vratiće se ali će

9. naići na zemlju spaljenu kao spaljeni brest i kao hrast od kog je ostao samo panj, taj panj 10. biće sveto seme. (PP)

[*]

11. (Poglavlje 7:1) U vreme Ahaza, sina Jotamovog, sina Ozije, cara Jude, dogodi se da dođe Rezin

12. kralj Sirije i Fekaj, Remalijin sin, car Izraela, u Jerusalem da mu objavi rat.

13. Nisu ga mogli zarobiti. (2) Davidovom domu beše javljeno da se Sirija udružila sa

14. Jefremom i da srce naroda drhti kao što drhti drveće u [+član+] šumi kada duva [+član+] vetar. (PP)

15. (3) I Jahve reče Isaiji: „ Izadi i sretni se sa Ahazom i povedi svog sina Sear-Jasuva

16. tamo gde se završava vodopad gornjeg jezera na putu pored polja gde se beli rublje. (4) i reći ćeš

17. mu: „Čuvaj se i budi spokojan i ne plaši se i ne dozvoli da ti se srce plaši od dva kraja

18. ovih ugaraka što se puše od vrelog besa Resinovog i Sirijinog i

19. Remalijinog sina. (5) Jer Sirijci ti spremaju zlo zajedno sa Jefremom i sinom Remelijinim, rekli su:

20. (6) „Hajde da udarimo na Judu i osvojicemo je i podeliti među sobom a krunisaćemo u njoj drugog cara,

21. Taveilovog sina.”. (7) Ovako je rekao Gospod Jahve: „To im neće uspeti i neće se dogoditi

22. (8) jer je glava Sirije Damask, a glava Damaska Resin i za šezdeset

23. [{pet god}]ina će Jefrem biti srušen i neće biti naroda. (9) Glava Jefrema je Samarija a glava

24. [{Samarije je sin}] Remelijin. Ako nemate veru, ne može vam se ni verovati. (PP)

25. (10) [{I nastavi Jahv}]e da govori Ahazu: (11) „Zatraži za sebe znak od Jahvea, svog Boga,

26. [{zatraži ga iz dubina ili}] sa visina. (12) Ahaz reče: „Neću tražiti znak i neću

27. [{iskušavati}] Jahvea. (13) A Isaija reče: „Čuj, dome Davidov, zar ti nije dosta

28. [{da zamara}]š narod nego i Boga zamaraš? (14) Zato će vam sam [+Jahve+] [M. adonaj]

dati [{znak}]

29. [{Videćete}] da će devica zatrudneti i izroditi sina i on će se zvati Emanuilo. (15) Maslac [{i med}]

Kolona 7, Isaija 7:15 do 8:8

1. (Nastavak 7:15) on ješće sve dok ne nauči da odbije zlo i izabere dovbno. (16)

jer {&pr&}e nego ovaj dečak nauči

2. da odbije zlo i izabere {&vav&} dobro, zemlja koju ti prezireš biće razdeljena {&.vav.&}zemlja

3. dvojice careva. (17) I Jahve će doneti tebi i tom narodu i domu tvojih očeva dane

4. kakve niste doživeli još od kada se Jefrem odvojio od Jude, doći će car Asirije.

5. (18) Tog dana će se desiti da Jahve zviždukom prizove muve koje obitavaju na kraju kanala

6. u Egiptu i pčele koje obitavaju u asirijskoj zemlji (19) i sve će one doći, i spustiće se na korita {&vav&}

7. reke i na pukotine u stenama i na sve trnje i na sva pojilišta

8. (20) Tog dana Gospod će zaokupljenom britvom onih koji dolaze sa reke, sa kraljem

9. Asirije, izbrijati glavu i dlake sa {&član&} stopala a i zahvatiće [+ethah+] bradu. (PP)

10.[*] (21) Tog dana čovek će sačuvati jednu junicu i dve ovce iz krda. (22) To će uraditi

11. da bi imao mleka od kog će praviti maslac, jer će maslac i med oni jesti, svi

12. oni koji su ostali na zemlji. (PP)

13. (23) Tog dana, [&[*]&}tamo gde je bilo hiljadu vinovih loza,

14. koje su *vredele* hiljadu srebrnjaka biće samo trnje i korov. (24) Sa lukovima i strelama tamo će se dolaziti

15. jer će cela zemlja biti u trnju i korovu. (25) i na sva brda

16. koja su obrađivana motikom, neće se smeti ići zbog trnja i korova

17. {&jod&}~~betvav~~ Tamo će se slati bikovi na ispašu i tamo će gaziti ovce.(PP)

18. (Poglavlje 8:1) Jahve mi je rekao: „Uzmi veliki svitak i napiši na njemu pisaljkom

19. običnog čoveka „Maher šalal haš baz”, a nateraću ih da mi o tome posvedoče moji verni svedovi

20. sveštenik Urija i Zaharija, Jeverehijin sin. (3) Zatim priđoh

21. proročici koja je zatrudnela i dobila sina. I Jahve mi reče:

22. „Nazovi ga Maher šalal haš baz (4) jer pre nego dete nauči da doziva

23. oca i majku; Bogatstva Damaska i plen Samarije uzeće

24. car Asirije. (PP)

25. (5) Jahve mi je još rekao: (6) „Zato što je narod prezreo

26. vode Siloama, koje mirnoo teku a raduju se Resinu i sinu
27. [{Remelijinom, (7) zbog toga će biti svedoci toga da}] Jahve {&adonaj&} navede na njih reku Euftrat
28. [{koja je silna i bujna, pa i car}]a Asirije i svu njegovu slavu. On će nabujati
29. [{preko svih svojih kanala i svih}] korita (8) i preći će preko cele Jude, poplavivši je

Kolona 8, Isaija 8:8 do 9:11

1. (Nastavak 8:8) i prešavši preko nje i stići će do Tira i raširiće svoja krila preko cele tvoje zemlje, o, Emanuilo!
2. [*] (9) Udružite se, ljudi, ali bićete satrti, i javite svima iz dalekih zemalja, i pripremite se, ali bićete poraženi
3. (10) Potražite savet, ali vam niko neće pomoći, i govorite ali to neće važiti jer Emanuilo *je govorio*. (PP)
4. [*] (11) Jer ovako mi je rekao Jahve, snažnom svojom rukom odvratio me je da odem ka ovim ljudima rekavši:
- 5 (12) „Nemojte se pridružiti zaveri kada vam mnogi ljudi ponude da u njoj učestvujete i ne bojte se onog čega se oni boje
6. već se bojte od Jahvea nad vojskama (13) jer On je svetilište, i On je vaš strah i od njega
7. treba da se bojite (4) jer on će biti svetilište ali isto tako i kamen spoticanja i stena srama za oba doma Izraela
8. i klopka i zamka za stanovnike Jerusalima. (15) I mnogi među njima će se spotaći i pašće i satrće se, postaće plen
9. [R*] i biće zarobljeni. (6) Smotaj svitak sa svedočanstvom i zapečati Toru među mojim učenicima. (17) I ja ću sačekati Jahvea
10. [*] koji je sakrio {&.eth&} svoje lice od doma Jakovljevog i uzdaću se u njega. (18) Pogledaj mene i decu koji mi je
11. Jahve dao, mi smo znak i čudo Izraela, delo Jahvea nad vojskama koji živi na gori Sion. (PP)
- 12.[*] (19) A ako vam kažu da potražite one očevima [&waw& } *čarobnjacima* i onima koji imaju *natprirodne* veštine i onima koji prave pištave zvuke

13. i mrmljaju, pa zar ne bi trebalo da narod traži svog Boga *da ima da odgovore* (za one žive, a ne mrtve) (20) iz Tore

14. i svedočanstva (red 20 bi trebalo da krene ovde) Oni će zaista govoriti ove reči ali ih neće obasjati svetlost svanuća (21) Onda će proći kroz zemlju, potlačeni

15. i gladni. A kada budu gladni, biće i gnevni i proklinjaće svog cara i svog Boga i gledaće u nebesa (22), a kad

16. pogledaju ka zemlji, videće tugu i tamu, mrak i beznade i biće saterani u ponor. (23) (Poglavlje 9:1 na engleskom počinje ovde) Ali [&vav&]tama neće biti

17. biti kao ona tama dok je zemlja bila u nevolji, kao nekada kada je sramota prekrila Zavulonovu zemlju i Neftalimovu zemlju, a kasnije

18. još veću tamu putem mora nad Jordanom, u Galileji neznabožaca. (Poglavlje 9:2 na engleskom) (1) Ljudi koji hode po tami

19. videli su blještavo svetlo. Oni koji stanuju u zemlji senki smrti, njih je obasjala svetlost (2) Ti si umnožio

20. [*] narod *ali* ih nisi učinio radosnim. A radovali su ti se kao što se raduju pred žetvu, kao što se raduju [*]

21. dok dele plen. (3) Jer si slomio jaram koji su teglili i štap kiji su vukli na ramenima i kanap njihovog tlačitelja

22. kao na dan propasti Madijana. (4) Jer svaki rat pravih ratnika vodi se bučno i odore uprljane krvlju

23. zahvatiće proždirući plamen. (5) Jer će nam se roditi dete, jer nam je podaren sin i cela vlast pašće na

24. njegova pleća i nazivaće ga divnim, savetnikom, moćnim Bogom, večnim Ocem, prinčem mira. (6) Nadaleko će se pružati

25. njegova vladavina [&vav&] i svud će raširiti mir, sve do prestola Davidovog i nad celim njegovim carstvom, uspostaviće red i utemeljiće ga

26. pravdom i pravednošću od sada pa doveka. To će učiniti revnost Jahvea nad vojskama.

27. (7) Gospod je poslao poruku Jakovu [&ajin&] i ona je pala na Izrael. (8) I saznaće za nju sav narod, Jefrem i stanovnici

28. Samarije, jer sa ponosom i drskošću govore: (9) „Cigle su pale, ali mi ćemo zidati klesanim kamenom. Drveće smokvi

29. je posečeno, ali mi ćemo umesto njih posaditi kedrovinu.”. (10) i [Jahve] će dati Resinovim protivnicima da se nad njim izvinu i svoje neprijatelje

30. okupiće (11), Siriju sa istoka i Filistine sa leđa i oni će proždreti Izrael razjapljenih usta [jod&]

Kolona 9 Isaija 9:11 do 10:14

1. (Nastavak 9:11) [+i+] Zbog svega ovoga {&vav&} Njegov bes nije utihnuo Njegova ruka i dalje je podignuta. (12) A narod se nije vratio onom koji ga je satirao

2. a Jahvea nad vojskama nisu potražili. (PP)

3. (13) I Jahve će u jednom danu odseći Izraelu glavu i rep, granu i rogoz. (14) Star i ugledan

4. čovek, to je glava {&vav&}, a prorok koji lažno proriče, to je rep. (15) I vode

5. ovog naroda ga navode da greši a ti koji vode su smeteni. (16) I zato se neće žaliti {&vav&} njihove izabranike

6. *čak ni* On, Gospod, i neće imati milosti za siročće i udovicu, jer su svi otpadnici i zločinci

7. i svaka usta govore bezumlje. Zbog svega ovoga, Njegov bes nije utihnuo i njegova ruka je i dalje podignuta

8. (17) Jer zlo se širi kao plamen i proždraće korov i trnje {&vav&} . Zapaliće se čestari

9. i talasaće se zbog divljanja dima. (18) Od gneva Jahvea nad vojskama zemlja je zapaljena, a *čak* i narod

10. će biti kao potpala za oganj. Niko se neće smilovati ni na svog brata. (19) Jedan će zdesna meso seći i biće gladan

11. drugi će sleva meso jesti i neće biti sit. Svaki će jesti meso sa svoje ruke. (20) Manasija

12. *protiv* Jefrema i Jefrem *protiv* Manasije, a oni dvojica zajedno protiv Jude. Zbog svega ovoga

13. Njegov bes neće utihnuti i njegova ruka je još uvek podignuta. (PP)

14. (Početak Poglavlja 10:1) Teško onima koji donose nepravедne propise, koji stalno pišu i sam nevolje ispisuju (2) kako bi na sudu odbili

15. uboge, i uskratili pravdu onima u nevolji u mom narodu, kako bi udovice postale njihov plen i kako bi mogli da otimaju

16. od siročadi. (3) Šta ćete učiniti na dan obračuna i propasti koji će doći izdaleka, kome ćete otrčati da vam

17. pomogne. Gde ćete ostaviti svoju slavu? (4) Bez mene, mogu samo da se pognu pred zatvorom i pred one koji su ubijeni

18. mogu pasti. Zbog svega ovoga, njegov bes nije utihnuo i Njegova ruka je i dalje podignuta (PP)

19. (5) „Teško Asircu, koji je prut mog gneva a palica u njenoj ruci je moj bes. (6) Poslaću ga na otpadnički narod

20. narediću mu da napadne narod koji me gnevi i da od njega uzme plen, da ga opljačka i od po njemu gazi kao po blatu na ulicama,

21. (7) Iako on tako ne misli, biće na to naveden; iako njegovo srce to ne želi, on će kovati namere, jer je u njegovom srcu da uništava

22. i da istrebi mnoge narode. (8) Jer će reći: „Zar nisu moji prinčevi u stvari carevi? (9) Zar nije Harkemisu

23. kao i Halanu? Zar nije Ematu kao i Arfadu? Zar nije Samariji kao i Damasku? (10) Kao što je moja ruka dosegla

24. carstva bezvrednih bogova, čijih je rezbarenih likova bilo više nego u Jerusalimu i u Samariji (11) , i kao što ću učiniti

25. Samariji i njenim bezvrednim bogovima, zar neću tako učiniti i Jerusalimu i njegovim idolima?“ (12) [m..+I biće+] Kad Gospod dovrši

26. sve svoje delo na gori Sion i u Jerusalimu, pozvaće na odgovornost

27. cara Asirije zbog drskih dela njegovog srca i sjaja njegove uobraženosti. (13) Jer kaže: „Učiniću to snagom svoje ruke i svojom mudrošću,

28. [{jer}] sam razuman. Ukloniću {&jod&} granice narodima i opljačkaću njihovo blago i pokoriću

29. [{kao junak stanov}]nike. (14) Moja će ruka dohvatiti bogatstva naroda kao da je gnezdo. Kao što se skupljaju jaja

30. [{ostavljena tako ću ja skupiti svu zem}]lju i neće biti nikoga da krilima svojim zamahne, niti da usta svoja otvori

Kolona 10, Isaija 10:14 do 11:12

1. (Nastavak Isa 10:14) niti da zapijuće.“ (15) Zar će se sekira veličati nad onim koji njome seče ili testera uzoholiti nad onim koji njome rukuje? Može li prut mahati nad

2. onim koji ga podiže ili se podizati kao da nije sačinjen od drveta? (PP)

3. (16) Zato će Gospod Jahve nad vojskama, na njegove snažne junake poslati bolest koja će ih satrti, a pod njegovom slavom plamen će goreti kao što vatra gori.

4. (17) Svetlost Izraela biće kao vatra i Sveti Bog njegov kao plamen koji će zapaliti korov i trnje njegovo u jednom danu.

5. (18) On će slavi njegove šume i njegovog voćnjaka uništiti i dušu i telo. Ta slava biće kao bolesnik koji vene. A od njegove šume ostaće tako malo stabala

6. da će i dete moći da ih prebroji. (PP)

7. Tog dana ostatak Itraela neće se više oslanjati na onog koji mu je zadao rane, kao ni oni odbegli iz Jakovljevog doma

8. nego će se u istini oslanjati na Jahvea, Svetog Boga Izraelovog. Ostatak će se vratiti, Jakovljev ostatak, Moćnom Bogu. (22) Iako će

9. tvog naroda, Izraela, biti kao peska iz mora, samo će se njegov ostatak vratiti. Istrebljenje koje je određeno izliće se na njih u pravdi, (23) jer će Gospod Jahve nad vojskama, istrebljenje i svoju čvrstu odluku

10. izvršiti po celoj zemlji. (PP)

24. Zato ovako govori Gospd Jahve nad vojskama: „Narode moj što prebivaš na Sionu, ne boj se Asirca, koji će te prutom tući i svoj štap

12. podizati na tebe, kao što su i Egipćani činili. (25) Jer još vrlo malo i doći će kraj osudi. Moj će gnev izazvati njihovo uništenje. (26) Čak Gospod nad vojskama

13. zamahnuće na njega bičem, kao što je bičevao Madijance kod Orivove stene, i svoj štap će podići nad morem, podići će ga kao što ga je podigao protiv Egipta. (PP)

14. (27) Tog dana s tvojih leđa spašće Asirčevo breme i njegov jaram sa tvog vrata, i jaram će se slomiti pomoću ulja za pomazanje. (PP)

15. (28) On e došao na Ajat{τ&}, prošao kroz Migron, u Mihmasu pregledao svoje stvari. (29) Oni su prešli preko plicaka, u Gavi provodimo noć. Rama drhti,

16. Saulova Gavaja beži. (30) Vrisni, Galimova kćeri! Čuvaj se, Laise! I ti, jadni Anatote! (31) Madmina beži.

17. Stanovnici Gevima traže sklonište. Još dok je dan zaustaviće se u Novu. Svojom rukom preteći maše na gori kćeri sionske, brdu jerusalimskom. (PP)

18. (33) Gle, Gospod Jahve nad vojskama svirepo kreše grane. Oni {&he&} koji su visoko narasli treba se podseći, oni visoki

19. treba da se obore.(34) On će gvozdenom alatkom poseći čestar a Livan pašće pred moćnim. (PP)

20. (Početak poglavlja 11:1) I mladica izniknuće iz Jesejevog panja, i izdanak (nazar) iz njegovog korena doneće plod. (2) I Duh Jahvea na njemu počivaće, i Duh mudrosti i razboritosti,

21. Duh saveta i sile, Duh znanja i straha od Jahvea. (3) On će živeti u oblaku straha od Jahvea i neće suditi po onome što

22. vidi niti će prekoravati po onome što njegove uši čuju. (4) Siromašnima će po pravdi suditi, i pravedno će prekorevati braneći krotke na zemlji. Udariće

23. zemlju {&sa&} prutom svojih usta, {i ubiće zle:] i dahom svojih usana pogubiće zle. (5) Svoja bedra opasaće pravednošću a svoje

24. bokove vernošću. (6) I vuk će boraviti s jagnjetom, leopard će ležati s detetom, tele i mladi lav i uhranjena životinja zajedno će biti, a malo dete vodiće

25. ih. (7) Krava i mečka zajedno će jesti, a njihovi mladunci zajedno će ležati a lav će jesti slamu kao stoka. (8) I odojče igraće se

26. nad gujinom rupom, dete koje je prestalo da sisa stavljajući ruku na rupu zmije otrovnice. (9) Neće više zlo činiti niti će se pustošiti na mojoj Svetoj gori

27. jer će zemlja biti puna znanja o Jahveu kao što vode more prekrivaju. (PP)

28. (28) Tog dana pojaviće se koren Jesejev koji će stajati kao znak za zbor naroda. Njega će narodi tražiti i njegovo prebivalište

29. doživeti slavu. (11) Tog dana Gospod će još jedanput pružiti ruku da iskupi {&.et&} ostatak svog naroda koji bude preostao

30. iz Asirije, iz Egipta, iz Patrosa, iz Husa, iz Elama i iz Senara iz Emata, iz morskih ostrva. (12) Podići će znak

Kolona 11 Isaija 11:12 do 14:1

1. (Nastavak 11:12) za nejevreje i okupiće izgnanike Izraela iz četiri kraja zemlje skupiće rasute Jude. (13) Nestaće

2. *čak i* Jefremove ljubomore, a Judini neprijatelji biće istrebljeni. Jefrem neće zavideti Judi i Juda neće izazivati Jefrema.

3. (14) I leteće oni na flistejska pleća na zapadu zajedno. I otimaće sinove istoka. Na Edom i Moav pružiće svoju ruku, a Amonovi sinovi

4. će im se pokoravati. (15) Jahve će isušiti jezičak egipatskog mora i snagom svoga duha zamahnuće svojom rukom na reku i rasturiće je

5. u sedam rukavaca i učiniće da ih ljudi prelaze u sandalama. (16) A za ostatak njegovog naroda koji bude preostao biće pripremljen širok put iz Asirije kao što je bio

6. pripremljen Izraelu onog dana kad je izašao iz egipatske zemlje. (PP)

7. (Nastavak 12:1) Tog dana ćeš reći: „Hvala ti, Jahve, što si se razgnevio na mene, tvoj gnev je utihnuo i sada sam miran. (2) Gle, Bog, Bog je spasenje moje.

8. Uzdaću se u njega i neću se bojati jer je moja snaga i moja pesma {&član&} Jahve. On je spasenje moje.” (3) S radošću ćete zahvatati vodu na izvorima

9. spasenja. (4) Tog dana ćete reći: „Zahvaljujte Jahveu, prizivajte ime njegovo, kazujte narodima o njegovim delima, obznanjujte da je

10. uzvišeno ime njegovo! {&šin&} (5) Pevajte Jahveu jer je velika dela učinio. Neka se to zna po celoj zemlji. (6) Kliči i raduj se, o, (-kćeri-) {&stanovniče&} Siona

11. jer je velik među vama Sveti Bog Izraelov.” (PP)

12. (Početak poglavlja 13:1) Objava protiv Vavilona koju je Isaija, Amosov sin, video u predskazanju: (2) „Na ogoljenoj gori podignite znak za zbor. Vičite im iz sveg glasa, mašite rukom,

13. neka uđu na vrata uglednih. (3) Ja sam zapovedio svojim izabranim ratnicima i pozvao u besu svoje junake koji se silno raduju da preko njih iskalim svoj gnev (4) Žagor mnoštva

14. na gorama, kao od velikog naroda, slušajte buku carstava okupljenih nejevreja. Jahve je došao da poseti vosjke ratne.

15. (5) Oni dolaze iz daleke zemlje, s kraja raja- Jahve sa oružjem njegove osude- da celu zemlju unište. (6) Kukajte jer je blizu

16. Gospodnji dan! Doći će kao pustošenje od Pustošnika. (7) Zato će sve ruke klonuti, i srca svih ljudi istopiće se. (8) I biće uplašeni, obuzeće ih nevolje

17. i jadi, grčiće se kao žena koja se porađa, u čudu gledaće jedan u drugog, lica će im postati kao plamenovi. (9) Evo, dolazi

18. Gospodnji dan, pun okrutnosti, srdžbe i žestokog gneva, da zemlju pretvori u rasulo i da iz nje istrebi grešnike.

19. (10) Jer zvezde i njihova sazvežđa neće zrciti svetlošću. Sunce će potamneti kada izađe ni Mesec neće zasjati [...svojim sjajem....].

20. (11) Kazniću svet za njegovo zlo i zle za njihov prestup, zatrću ponos oholih i poniziću nadmenost okrutnih. (12) Učiniću da se čovek

21. ceni više nego suvo zlato, da je zemaljski čovek ređi od ofirskog zlata. (13) Zato ću potresti nebesa i zemlja će zadrhtati i pomeriti se sa svog mesta od srdžbe Jahvea nad

22. vojskama u dan njegovog žestokog gneva. (14) Kao gazela naterana u beg i kao ovca koju nema ko da skupi, tako će se svaki čovek okrenuti svom narodu i svaki čovek

23. će pobeći u svoju zemlju. (15) Ko bude pronađen biće izboden, i svako ko bude uhvaćen pašće od mača (16) a njihova deca će im biti uništena u paramparčad pred njihovim očima.

24. Kuće će im biti opljačkane, a žene silovane. (PP)

25. (17) Evo, podižem na njih Međane koji ne cene srebro i ne žele zlato. (18) *Svojim lukovima* smrskaće

26. mladiće u komade i neće se smilovati na plod utrobe, a oko im se neće sažaliti na decu. (19) I Vavilon, najslavnije carstvo,

27. neviđeno čudo Haldejaca, *biće* kao Sodom i Gomor kad ih je Bog uništio. (20) Nikad više neće biti naseljen, neće u njemu niko živeti

28. još generacijama. Arapin neće tamo razapinjati svoj šator, niti će pastiri voditi svoja stada da tamo odmaraju. (21) Tamo će počivati pustinjska stvorenja a

29. njihove kuće biće pune šakala i sovuljage će tamo živeti, i jarci će tamo plesati (22) i ostrvske [-&jod&} hijene zavijaće u kućama udovica

30. i guje u njihovim lepim hodnicima [...i...] Njegovo se vreme približilo, njegovi se dani neće produžiti. (Poglavlje 14:1) Jer Gospod će se smilovati Jakovu

Kolona 12 Isaija 14:1 do 29

1. (Nastavak poglavlja 14:1) i opet će izabrati Izrael i i nastaniće ih u njihovoj zemlji a stranci će s njima živeti i priključiće se

2. Jakovljevom domu. (2) Narodi će ih uzeti mnoge i odvesti ih na njihovo mesto

3. a Izraelov dom uzeće ih u nasledstvo u Gospodnjoj zemlji kao sluge i sluškinje i postaće zarobljenici

4. oni koji su njih porobili i biće gospodariće nad onima koji su ih tlačili. (PP)

5. (3) Tog dana, kad ti Jahve bude dao da odmoriš od svoje tuge, od svoje nevolje i od teškog rospstva kojim

6. si bio pritisnut (4) izgovori ovu priču o caru Vavilona: „Nema više

7. tlačitelja, i gnev je utihnuo. (5) Jahve je slomio štap zlih i palicu vladara. (6) On je bez prestanka u srdžbi

8. udarao na narode, u gnevu pokoravao narode nemilice ih progoneći. (7) Cela je zemlja počinula,

9. smirila se, ljudi su krenuli da pevaju. (8) Stabla smreke se raduju sa tobom, livanski kedrovi ti *govore*: „Od kako si pao,

10. drvoseče nas više ne seku. (9) Šeol se dole zbog tebe uskolebao dok te čeka, i zbog tebe uskomešap

11. duše umrlih i sve jarčeve na zemlji, podigao sve careve nejevreja. (10). Svi oni progovaraju

12. i govore ti: „Zar si i ti postao nemoćan kao i mi? Zar si se izjednačio s nama? (11) U Šeol je bačen

13. tvoj ponos *kao i* zvuk tvojih harfi, ispod tebe su prostrti crvi i larve te pokrivaju. (12) S neba si pao,

14. svetlonošo, zorin sine, na zemlju si oboren, o, ti uništitelju naroda. (13) Govorio si

15. u svom srcu: „Podići ću se sve do neba, iznad Božjih zvezda podići ću svoj presto i [{sešću }] na zbornu

16. goru na severnim obalama. (14) Podići ću se u visine oblaka. Izjednačiću se sa Svevišnjim.” (15) Ali u Šeol

17. bićeš bačen sve do samog dna. (14) Oni koji te vide piljiće u tebe i pitaće se: „Je li to onaj

18. zbog kog se tresla {&član&} zemlja, onaj koji je drmao carstva? (17) Koji je plodno tlo opustošio i svoje zarobljenike

19. nije pustio kućama? (18) Carevi svih drugih nejevreja počivaju slavno, svaki u svom domu. (19) A ti si odbačen

20. iz svog groba [**kao**] prezreni Nazarećanin, ako odeća mrtvih koji su mačem probodeni i bačeni {&među kamenje&} ili kao izgažen leš.

21. (20) Nećeš im se pridružiti u grobu jer si svoju zemlju upropastio, svoj si {&član &} narod pobio. Nikad se više neće spomenuti

22. ovo seme zlikovaca. (21) Pripremite panj za klanje njihovih sinova zbog prestupa njihovih praočeva da se ne podignu i ne osvoje zemlju

23. ni da gradovima ne prekriju svet. (22) „Ustaću na njega”, govori Jahve nad vojskama, „zatrću

24. Vavilonu ime i ostatak, porod i potomstvo”, govori Jahve. (23) „Učiniću ga prebivalištem ježeva i stajaćom mutnom

25. vodom, pomešću ga metlom uništenja, govori Jahve nad vojskama. (24) Jahve nad vojskama se

26. zakleo: „Zar neće biti baš onako kako sam zamislio? Što sam odlučio to će se i ostvariti.

27. (25) Da bih slomio Asirca u svojoj zemlji i zgazio ga na svojim gorama, da bi se njegov jaram skinuo s vas i da bi se njegovo breme skinulo s vaših ramena. (26) To je odluka doneta protiv cele zemlje, to je ruka

29. koja se podigla {&jod&} na sve nejevreje. (27) Jer je Jahve nad vojskama odlučio, i ko to može sprečiti? Njegova se ruka podigla

28. i ko je može odvratiti? (PP)

29. (28) Te godine, kad je umro car {&veliko kaf&} Ahaz, izrečena je ova objava: (29) „Neka se niko u tebi, zemljo filistejska,

Kolona 13 Isaija 14:29 do 16:14

1. (Nastavak 14:29) ne raduje što je slomljena palica onoga ko te je udarao. Jer će iz njegovog korena izaći otrovnica i guja. Plod će njegov biti vatrena zmija.

2. (30) Prvenci siromašnih imaće hranu a siromašni će mirno počivati a gladu ću usmrtniti

3. tvoj koren, a što ostane od tebe biće pobijeno. (31) Kukajte, o, vrata, jadikuj, o, grade, neka u tebi, zemljo filistejska svi klonu duhom,

4. jer sa severa dim dolazi i niko neće izbeći tu pošast. (2) Šta će se odgovoriti glasicama nejevreja? Da će Jahve

5. osnovati Sion i u njega će jadnici iz njegovog naroda uteći. (PP)

6. (Poglavlje 15:1) Objava protiv Moava: „Ućutkan je {Ar} moav jer je preko noći opustošen. Ućutkan je {Kir} moav

7. i odsečen. (2) On je otišao u hram i na uzvišice {&alef&} Devona da plače. Nad Nevonom i nad Medevom

8. Moav jadikovaće. Sve su glave u njemu obrijane, sve su brade odsečene. (3) Na njegovim ulicama

9. ljudi su opasali kostret. Na njegovim krovovima i trgovima svi jadikuju. I dok silaze, suze liju.

10. (4) I Esevon i Elelala jadikuju. Njihov glas čuje se do Jase. Zato moavski ratnici viču

11. jer će život prema njima biti okrutan. (5) Moje srce jadikuje nad Moavom, dok se otežano penje na Sigor kao trogodišnja junica

12. Dok se penju na Luit, svi plaču. Dok idu u Oronajim, razleže se njihov jauk zbog propasti.

13. (6) Jer su se nimrinske vode osušile i zelena je trava uvela, nema

14. zelenila. (7)Tato će svoje blago i svoje zalihe odneti sve do arapske reke. (8) Jer jauk 15. prelazi moavske granice. Gorak plač čuje se do Eglajima, gorak plač čuje se do

16. Virelima, (9) jer su dimonske vode pune krvi. Dimonu će dodati još jednu nevolju- lav će napadati

17. one koji beže iz Moava i one koji ostanu u toj zemlji. (Poglavlje 16:1) Pošaljite sedlo vladaru zemlje iz Sele *Petre* preko pustinje

18. do gore kćeri sionske. (2) Kao ptice u begu, oterane iz svog gnezda, takve će biti kćeri moavske

19. na prelazima preko Arnona. (3) Dajte savet, sprovedite odluku, u podne raširi svoju senku (PP) (U K. se na sredini stiha 16:3 nalazi pauza)

20. (Nastavak 16:3)da bude kao usred noći. Sakrij izgnanike, ne izdaj begunce. (4) Neka moji izgnanici budu kod tebe, o, Moave. Budi im skrovište

21. od lica pustošnika. Jer je tlačitelju došao kraj. Pustošenje je prestalo, zbrisani su sa zemlje oni koji su gazili druge. (5) Presto će se utvrditi

22. milošću. Na njemu će car u {&vav&} Davidovom šatoru u vernosti sedeti, sudiće i

23. podstaći će pravednost. (6) Čuli smo za Moavov ponos, veliki ponos.

24. Za njegovu oholost, njegov ponos i njegov gnev- ali od tog njegovog hvaljenja neće biti ništa. (7) Zato [ne] će Moav gorko plakati zbog svoje nevolje. Svi u Moavu će gorko plakati za temeljima

25. Kir-Areseta, plakaće kao da su napadnuti. (8) Jer polja Hešbona uvenuće i vinogradi

26. Sivmana. {Ovde je u K. izostavljen ostatak stiha 8, ili trinaest reči i narednih sedam reči u redu 9) (9) Suzama ću te zalivati, Esevone i Elelalo, jer se nad tvojom letinom

27. i nad tvojom berbom začuo poklič (10) i nestalo je sreće {&alef&} i veselja iz voćnjaka, nema pesme u vinogradima ni klicaja

28. pobede. Onaj ko je gazio grožđe u vinskoj presi više ga ne gazi. Prekinuo sam usklike. (11) Zato moja utroba kao harfa drhti nad Moavom, i sve u meni drhti nad Kir-Aresetom. (12) I kad se umori,

30. Moav će doći u svoje svetište {&yod&} da se moli, ali neće uspeti. (PP)

31. To je reč koju je Gospod još onda rekao o Moavu. (14) A sad Jahve ovako kaže:

Kolona 14 Isaija 16:14 do 18:7

1. (Nastavak Isa 16:14) „Za najviše tri godine, kao što su najamničke godine, Moavova slava biće prezrena

2. uz veliki metež, a oni koji preostanu biće malobrojni i neslavni (nejaki}.”” (PP)

3. (Poglavlje 17:1) Objava protiv Damaska: „Gle, Damask je od grada postao gomila ruševina.

4. (2) Napušteni su aroirski gradovi i postali su mesto gde stada dolaze i leže i gde ih niko ne plaši. (PP)

5. (3) U Jefremu više nema utvrđenog grada, a ni carstva u Damasku. Sa onima koji preostanu iz Sirije biće kao sa slavom

6. Izraelovih sinova”, govori Jahve nad vojskama. (PP)

7. (4) „Tog dana Jakovljeva slava biće ponižena, njegovo debelo telo smršaće. (5) Kad

8. žetelac bude skupljao žito i kad bude žeo klasje, biće kao čovek koji pabirči klasje

9 u refajimskoj dolini. (6) I ostaće pabirak kao kad se otrese maslina: dve ili tri zelene masline

10. na vrhu, četiri ili pet na *gornjim* rodnim granama”, govori Jahve,

11. Izraelov bog. (7) Tog dana zemaljski čovek pogledaće svog tvorca, uprviće oči

12. na svetog boga Izraelovog. (8) Neće gledati na oltare, delo svoje{svojih ruku}, neće gledati na

13. ono što su njegovi prsti napravili, niti na obredna debela ni na idole. (PP)

14. (9) Tog dana, njegovi snažni gradovi biće kao napuštena mesta u šumi, kao grana na vrhu

15. koju su ostavili pred Izraelovim sinovima i biće pustoš. (10) Jer si zaboravio Boga

16. svog spasenja i nisi se setio stene svoje snage, zato ćeš u svoje lepe rasadnike saditi

17. tuđe mladice (11) Ti samo ogtrađuj svoj rasadnik danju a ujutru se trudi da ti seme nikne,

18. ali žetva će biti kao hrpa onog dana kad dođu bol i neizlečive muke. (PP)

19. (12) Teško mnogim uskomešanim narodima, koji su se uzburkali kao što se more uzburka!

20. Teško narodima koji huće kao što huće silne vode! (13) Huka naroda biće kao huka mnogih voda,

21. ali On će ih ukoriti, pa će oni pobeći daleko i biće gonjeni kao pleva na gori pred vetrom, i kao biljka što se u

22. olujnom vetru kovitla. (14) A uveče, eto iznenadnog straha! Pre nego što svane, nema ih više. To je nasledstvo onih koji nas pljačkaju,

23. i onih koji nas plene. (PP)

24. (Poglavlje 18:1) Teško zemlji krilatih senki, koja se nalazi kod etiopskih reka! (2) Ona poslanike šalje preko mora,

25. po površini vode u brodovima od papirusove trske i kaže: „idite, hitri glasnici, visokom narodu {&vav&}

26. glatke kože, narodu koji svuda širi strah, žilavom narodu koji gazi druge i čiju zemlju

27. odnose reke. (3) Svi vi stanovnici sveta, vi koji živite na zemlji, ugledaćete prizor kao kada se na gorama znak za zbor podigne i čućete zvuk kao kad se

28. rog oglasi. (4) Jer ovako mi je rekao Jahve: „Mirno ću stajati i gledati svoje

29. *šekina* prebivalište i to će biti kao sjajna toplina izlazećesvetlosti, kao oblak rose u vrelini berbe. (5) Jer pre berbe,

30. kad cvet potpuno procveta i od cvetova nastane zrelo grožđe, vinograd će nožem orezati grančice

31. i odstraniti izdanke, odseći će ih. (6) Sve će se to ostaviti gorskim pticama grabljivicama i zemaljskim

32. zverima. I ptice grabljivice njima će se hraniti celo leto i sve zemaljske zveri njima će se hraniti u vreme zime. (7) U to će vreme

Kolona 15 Isaija 18:7

1. (Nastavak poglavlja 18:7) visok narod glatke kože, narod koji svuda širi strah,

2. žilav narod koji gazi druge i čiji zemlju odnose reke, donositi dar Jahveu nad vojskama, na mesto gde prebiva ime Jahve nad vojskama,

3. *sve do Gore Sion.*” (PP)

4. (Poglavlje 19:1) Objava protiv Egipta: „Gle, Gospod jaše na hitrom oblaku i dolazi u Egipat. Sklanjau mu se s puta

5. bezvredni egipatski idoli, a srce Egipćana topi se {&kof&} (2) : ‘Podbošću Egipćane {&kaf&} protiv Egipćana pa će ratovati

6. svako protiv svog brata, sused protiv suseda, grad protiv grada, carstvo protiv carstva. (3) Presahnuće duh Egipćana

7. a ja ću progutati njihove savetnike i oni će se obraćati idolima i vračevima, i onima koji proriču budućnost i onima koji prizivaju mrtve. (4) Predaću Egipćane u ruke okrutnog gospodara, i snažan car

9 vlašće nad njima.’, govori Gospod Jahve nad vojskama. (5) ‘Vode morske će presušiti, reka će presahnuti i presušiti.

10. (6) I skrenuće tok od reka i izvori će se isprazniti i presušiti, {&vav&} i trska i rogoz će uvenuti. (7) Papirus

11. na izvorima i vrelo izvora i što izvori napajaju će se osušiti, nestati i ničega na njima neće biti. (8) Ribe{ribari}

12. će jadikovati, biće žalosni svi koji su bacili udice u Nil, klонуće svi koji su razapinjali mreže po površini vode. (9) Postideće se

13. čak i radnici koji češljaju lan i oni koji tkaju belo platno. (10) Njihovi planovi će se izjaloviti,

14. i propašće svi oni koji žive od bara gde ima živih bića. (11) Soanski knezovi su potpune budale. Faraonovi mudri savetnici

15. daju nerazumne savete. Kako možete reći faraonu: ‘Ja sam sin mudraca, sin careva istoka?’ (12) Gde

16. su sada tvoji mudraci, da ti kažu i da saznaju šta je Jahve nad {&vojskama&} odlučio da učini sa Egiptom? (13) Soanski knezovi

17. postali su budale, nofski knezovi su prevareni, naveli su Egipat na pogrešan put, i uzdrмали kamen temeljac njegovih plemena. (14) Jahve

18. je izlio na njih duh smetenosti i zato navode Egipat da posrće u svim svojim delima kao što pijanica posrće u svojoj bljuvotini. (15) U Egiptu više ništa neće moći da učine ni glava ni rep,

20. ni grana ni rogoz. (16) Tog dana Egipat će postati kao žena, drhtaće i strepeće

21. kad Jahve nad vojskama zamahne rukom nad njim. (17) I tog dana

22. Judina zemlja ulivaće strah Egiptu. Kome se god ona spomene,

23. taj će strepeti zbog odluke koju je protiv njega doneo Jahve nad vojskama.

24. (18) Tog dana u Egipatskoj zemlji biće pet gradova koji će govoriti

25. hananskim jezikom i zaklinjaće se Jahveu nad vojskama. Jedan će se grad zvati Haheres ili *rušenje Heliopolja*. (19) Tog dana

26. Gospodnji oltar biće usred egipatske zemlje i stub posvećen Gospodu uz njenu granicu.

27. To će biti znak i svedočanstvo za Jahvea nad vojskama u egipatskoj zemlji, jer će oni prizivati

28. Jahvea zbog svojih tlačitelja a on će im poslati velikog spasitelja koji će ih izbaviti, raba koji će ih spasiti. (21) Jahve će postati

29. poznat Egipćanima. Tog dana Egipćani će upoznati Jahvea i prinosiće žrtve mira. (22) Jahve će udariti Egipat. Udariće ga, ali će ga i izlečiti.

31. Oni će se vratiti Jahveu, i on će ih uslišiti njihove molitve i izlećiće ih. (23) Tog dana biće širok put

32. iz Egipta za Asiriju, i Asirci će odlaziti u Egipat i Egipćani u Asiriju. Egipat i oni će zajedno će služiti

Kolona 16 Isaija 19:23 do 21:25

1. (Nastavak 19:23) Asiriji. (24) Tog dana Uzrael će biti treći s Egiptom

2. i Asirijom, biće blagoslov usred zemlje, (25) jer će ga Jahve nad vojskama blagosloviti i reći će:

3. 'Blagoslovljen je moj narod, Egipat, i delo mojih ruku, Asirija i moje nasledstvo, Izrael.'." (PP) [*]

4. (Poglavlje 20:1) One godine kad je Tartan došao na Azot, kad ga je Sargon, car Asirije poslao, pa je on ustao protiv

5. Azota i osvojio ga, (2) tada je Jahve govorio preko Isaije, Amosovog sina,

6. i rekao: „Idi, skini {&kostret&} sa svojih butina i izuj sandale sa svojih nogu.”. On je učinio

7. tako i išao je oskudno odeven i bos. (3) Zatim je Jahve rekao: „Kao što je moj sluga Isaija išao

8. tri godine oskudno odeven i bos, kao znak i čudo protiv Egipta i protiv Etiopije, (4) tako će

9. car Asirije odvesti zarobljene Egipćane i izgnane Etiopljane, decu i starce, gole

10. i bose i golih zadnjica, na sram Egipta. (5) Tada će se uplašiti i postideće se zbog Etiopije, svoje nade, (očekivanja}

11. i zbog Egipta, svog sjaja. (6) Tog dana {&oni koji stanuju&} na tom ostrvu reći će: ‘Gle,

12. to je naša nada kojoj smo trčali da nam pomogne i da nas izbavi od cara Asirije!

13. A kako ćemo sada pobeći’?” (PP)

14. (Poglavlje 21:1) Objava protiv pustinje na moru *Vavilona*: „Poput olujnih vetrova koji prolaze kroz Negev, dolazi iz pustinje *sa istoka*, iz {&strašne&}(--pustinjske--) zemlje.”

15. (2) Objavila mi se strašna vizija: „Izdajica čini izdaju, a pustošnik pustoši. Napred,

16. Elame! Započni opsadu, Medijo! Utišao sam njene žalopojke.” (3) zato su moja bedra puna bola.

17. Muke su me uhvatile, kao ženu koja se porađa. Savio sam se kad sam čuo vesti; toliki me je nemir obuzeo,

18. da ne vidim. (14) Moje srce je lutalo, jeza me obuzimala. Od sumraka, koji sam voleo, sada

19. se plašim. (5) Neka se postavi sto, neka se nadgleda sa osmatračnice, jedite, pijte i ustanite! Neka knezovi

20. podmažu štit! (6) Jer ovako mi je rekao Jahve: „Idi, postavi stražara da ti javi

21. šta vidi”. (7) On je video kočiju s {+čovekom+} dva upregnuta konja, bojna kola s magarcima

22. i bojna kola s kamilama, i pažljivo je slušao, vrlo pažljivo. (8) Zatim se oglasio kao [lav]: „Jahve,

23. na stražarskoj kuli stojim čitav dan, na svom stražarskom mestu stojim

24. čitavu noć. (9) Eno, dolaze ljudi s dva upregnuta konja!”
Zatim je

25. povikao: „Pade! Pade Vavilon! Svi rezbareni likovi njegovih bogova razbijeni su o zemlju!” (10) O, ovršeno žito moje, sine gumna moga. Ono što sam čuo od Jahvea nad vojskama, Izraelovog Boga, to sam

27. vam javio. (PP)

28. (11) Objava protiv Dume. Viče mi on iz Sira: „Stražaru ,koje je doba noći? Stražaru, koje je doba noći?”

29. (12) A stražar reče: „Doći će jutro a zatim opet noć. Ako hoćete da pitate, pitajte. Dodite opet!”. (PP) [*]

30. (13) Objava protiv Arabije, šume: „U Arabiji provodićete noć vi, dedanski karavani. (14) Iznesite

31. vodu pred one koji su žedni! Stanovnici zemlje Teme, izadite s hlebom pred begunca. (15) Jer

32. oni bežaće zbog {&član&} mnoštva [mačeva], od izvučenog {&the-vav&} mača, od nategnutog luka, od

Kolona 16 ISaija 21:15 do 22:24

1. (Nastavak 21:15) teškog tereta rata. (16) Jer mi je ovako rekao Jahve: ‘Za najviše [m..tri] [*O] godinu dana [jednu godinu] , kao što je najamnička

2. godina, nestaće sva slava Kidara. (17) A od malo strelaca koji su ostali, kidarskih junaka {&sinova&}, još manje će ostati,

3. jer tako je rekao Jahve, Izraelov Bog’.” (PP)

4. (Poglavlje 22:1) Objava o dolini vizije [+kraljeva Efoe+]: [m. „Šta vam je sada?] Zašto ste svi izašli na krovove? (2) Bio si pun meteža, bučni

5. grade, grade veselja. Tvoji pobijeni nisu pobijeni mačem, niti su poginuli u ratu. (3) Svi

6. tvoji vladari odjednom su zajedno pobjegli. Odvedeni su u zarobljeništvo a da neprijatelj nije zapeo luk. Svi koji su se u tebi našli odvedeni su u zarobljeništvo,

7. iako su daleko bežali. (4) Zato sam rekao: „Ne gledajte me, jer ću gorko plakati. Ne trudite se da me tešite

8. što mi je pustošena kći mog naroda. (5) [{Jer to je dan}] pometnje, i gaženja i meteža, dan Jahvea, Jahvea

9. nad vojskama, u dolini vizije njegovog svetog mesta pod groom. [m.. Došao je onaj koji zidine ruši, vika se prema gori diže. Došao je onaj koji zidine ruši, vika se prema gori diže.] (6) Elam je uzeo {&jod&} strele

10. sa bojnim kolim koja konji vuku a Kir je otkrio štit. (7) I biće tako da će tvoje najlepše ravnice biti pune

11. bojnih kola, a konjanici će stajati pred vratima, (8) i raskloničete zavese koje opasavaju Judu. A ti ćeš tog dana pogledati

12. u oružnicu u šumskom domu. (9) I videćete pukotine u zidinama Davidovog grada,

13. jer će ih biti mnogo. Skupljaćete vodu iz donjeg jezera, (10) I kuće u Jerusalimu

14. ćete brojati i rušićete ih da biste učvrstili zidine, (11) Između dva zida napravićete spremište

15. za vodu iz starog jezera. Ali nećete pogledati na Velikog Tvorca koji je to učinio, nećete videti onoga koji je

16. to odavno stvorio. (PP)

17. (12) Tog dana, Jahve na dvojskama, pozvaće vas da plaćete i žalite, da obrijete glave

18. i opašete kostret. (13) Ali, gle, radost i veselje, kolje se stoka i ovce, jede se

19. meso i pije vino, i govori se: 'Jedimo i pijmo, jer ćemo sutra umeti'." (14) Jahve nad vojskama ovako mi

20. je javio: „Ovaj prestup neće vam biti oprošten dok ne umrete”, kaže

21. Jahve nad vojskama. (PP)

22. (15) Ovako kaže Jahve nad vojskama: „Hajde, idi kod tog dvorskog nastojnika Somne

23. koji je nadležan za domaćinstvo i reci mu: (16) 'Šta imaš ovde i koga imaš ovde, te si tu isklesao

24. sebi grobnicu?' na uzvišici on sebi kleše grobnicu, u steni pravi sebi prebivalište. (17) Gle, ja, Jahve, baciću te

25. jednim snažnim udarcem i snažno ću te zgrabiti. (18) {&jod&} Smotaću te kao klupko i baciću te kao loptu

26. u prostranu zemlju. Tamo ćeš umreti i tamo će tvoja slavna kola biti sramota domu 27. tvog gospodara. (19) Svrgnuću te s tvoje tvrđave i bićeš oteran iz svoje službe. (PP)

28. Tog dana pozvaću svog slugu Elijakima, Helkijinog sina, (21) obući ću ga {τ&} u tvoju haljinu, opasaću ga tvojim pojasom i predaću tvoju vlast u njegove ruke, i biće

30. kao otac stanovnicima Jerusalima i Judinom domu. (22) Staviću mu ključ Davidovog doma

31. na rame, pa kad on otvori, niko neće zatvoriti, i kad on zatvori, niko neće otvoriti. (23) Sabiću ga kao klin

32. da trajno stoji na tronu slave za dom njegovog oca. (24) O njemu će visiti sva slavna slova

Kolona 18 Isaija 22:24 do 24:4

1. (Nastavak 22:24) doma oca njegovog, čitavo potomstvo {&alef&} i izdanci, sve male posude,

2. razne činije nalik bokalima.” (25) „Tog dana”, govori Jahve nad vojskama, „skloniće se

3. klin koji je trajno sabijen, poseći će se i pašće, i uništiće se teret

4. koji je na njemu visio, jer je tako rekao Jahve.” (PP)

5. (Poglavlje 23:1) Objava o Tiru: „Plaćite, brodovi Kartagine, jer je on toliko opustošen da više nema ni kuća, ni ulaza, iz zemlje

6. kitimske [*Rimljani? Ili Kipar?*] stigla im je ta vest. (2) Ućutite, stanovnici {&vav&} ostrva. Trgovci iz Sidona, koji plove morem, [+tvoji glasnici+] [m..napuniše te.]

7. (3) Mnoge je vode prešlo žito, žetva sa Nila, koje se prodaje

8. nejevrejima. (4) Stidi se, Sidone, jer more govori: Ne

9. hvataju me porođajni bolovi i ne porađam se, ne odgajam mladiće i ne podižem device.”

10. (5) Kao na vest {&o&} Egiptu, tako će i na vest o Tiru ljude obuzeti veliki bolovi. (6) Plovite u Kartaginu {&re&}. Plaćite,

11. o, stanovnici ostrva (7) Da li je ovo za vas radost? Bili ste drevni grad.

12. Noge su ga nosile daleko u tuđinu da se tamo naseli. (8) Ko je doneo tu odluku protiv Tira, koji je delio krune,

13. čiji su {&trgovci&} bili knezovi, čiji su prodavci bili ugledni ljudi na zemlji? (9) Gospod nad vojskama doneo je tu odluku,

14. da oskrnavi sav ponos lepote, da zapali sve ugledne ljude na zemlji. (10)

15. O, kćeri kartaginska, poput reke poplavi svoju zemlju, više nema prepreka. (11) On je podigao ruku na more, potresao je carstva

16. i dao je zapovest protiv Hanana, {&da&} se unište njegove tvrđave. (12) I još je rekao:

17. ‘Nikada se više nećeš radovati, o, potlačena device, kćeri sidonska. Ustani, idi u Kitim.

18. Ali ni tamo nećeš imati mira.’ (PP)

19. (13) Eto zemlje Haldejaca, taj narod nije postojao, podigla ga je Asirija kao pustoš. 20. Podigli su opsadne kule, ogolili njegove dvorove, od njega su napravili ruševinu. {&pe&}(14)Plaćite,

21. kartaginski brodovi, jer je vaša tvrđava opustošena. (15) U to vreme Tir će biti *[ovde je izostavljeno deset reči iz stiha 15]*

22. pesma bludnice: (16) ‘Uzmi harfu i idi po gradu, zaboravljena bludnice. Pevaj

23. lepu pesmu, pevaj mnoge pesme kako bi te se setili.’ (17) Posle sedamdeset godina 24. Jahve će posetiti Tir, i on će se vratiti bludničanju i činiće blud (sa svim} carstvima

25. sveta na licu zemlje. (18) Njegova zarada i njegovo bludničanje

26. Jahveu će postati sveta. Neće se skupljati niti čuvati, jer će njegova plata biti za one koji borave pred Jahveom,

27. da bi jeli do sitosti i da bi bili lepo obučeni.” (PP)

28. (Poglavlje 24:1) Gle, Jahve prazni zemlju i pustoši je, izobličava njeno lice i rasejava

29. njene stanovnike. (2) Kao što je narodu tako će biti i svešteniku, kao što je slugi tako će biti i njegovom gospodaru, kao što je sluškinji

30. tako će biti i njenoj gospodarici, kao što je kupcu tako će biti i prodavcu, kao

što je zajmodavcu tako će biti i onome ko prima zajam, kao što je onome koji naplaćuje 31. kamatu tako će biti i onome koji plaća kamatu. (3) Zemlja će biti ispražnjena a i opljačkana, jer je tako

32. rekao Jahve. (4) Zemlja jadikuje i vene. Plodna zemlja nestaje i vene.

Kolona 19 Isaija 24:4 do 25:3

1. (Nastavak 24:4) Istaknuti {&ljudi&} na zemlji venu. (5) Zemlja se zagadila pod svojim stanovnicima, jer

2. su prestupili Toru, izmijenili propise, prekršili trajni savez. (6) Zato *njrgovo* prokletstvo proždire

3. [m.+zemlju] i njeni stanovnike kao prestupnike. Zato je sve manje stanovnika na zemlji i ostalo je

4. veoma malo ljudi. (7) Tuguje sveže iscedeno vino, venu loze, uzdišu sva vesela srca. (8) Nema više

5. *ni* veselja uz daire, glasovi radosti utihnuo je, nema više veselja uz harfe. (9) Ne pije se više vino

6. uz pesme, opojno je piće postalo gorko onima koji ga piju. (10) Napušten grad je razoren, sve su kuće

7. zatvorene. (11) Na ulicama ljudi vapiju za vinom. Nestalo je radosti,

8. nema više veselja u zemlji. (12) U gradu je ostala *samo* pustoš, kapije su

9. srušene. (13) Jer tako će se dogoditi usred zemlje i usred naroda, kao kad se trese drvo masline,

10. kao kad se pabirči posle berbe grožđa. (14) Oni će podići svoj glas, pevaće o veličanstvu

11. Jahveovom. [*U K. se ovde završava stih*] (15) Vikaće sa mora. Zato će tamo gde je svetlost slaviti Jahvea, na morskim ostrvima

12. slaviće ime Jahvea, Boga Izraela. (PP)

13. (16) S uglova zemlje čujemo pesme: „Slava Onome koji je pravedan!” Ali ja kažem: „Propašću! Propašću!

14. Teško meni! Izdajice čine izdaju. Izdajice su odevene u izdaju.” (17) Strah, jama

15. i zamka čekaju te, stanovniče zemlje. (18) Ko pobegne od glasa straha, pašće

16. u jamu, a ko se izvuče iz jame, uhvatiće se u zamku. Jer će se otvoriti brane

17. na visini i potrešće se temelji zemlje. (19) Sva se zemlja raspukla,

18. sva se zemlja uzdrimala. (20) Sva se zemlja tetura

19. kao pijanica i ljulja se kao osmatračnica. Pritiska je njen prestup, pa će pasti i više neće ustajati. (PP)

21. (21)Tog dana Gospod će presuditi vojsci na visini

22. i carevima zemaljskim na zemlji. (22) I biće skupljeni kao što se [m. zatvorenici]

skupljaju u jamu i biće zatvoreni

23. u tamnicu, i posle mnogo dana biće kažnjeni. (23) Mesec se postideo i sunce se posramilo,

24. jer je Jahve nad vojskama počeo da caruje na gori Sionu i u Jerusalimu

25. i pred svojim starešinama u slavi. (PP)

26. (Poglavlje 25:1) Jahve, ti si moj Bog. Uzvisivaću te, {&yod&} hvaliću ime tvoje, jer si čuda učinio,

27. ispunio si davne namere, verno i pouzdano. (2) Jer si grad pretvorio u gomilu kamenja, utvrđen grad

28. u ruševine. {&pe&} Dvorovi tuđinaca više nisu grad, doveka se više neće sagraditi. (3) Zato će te slaviti,

29. čak i silan narod, okrutni gradovi nejevreja tebe će se bojati. (4) Jer si ti utočište siromahu

30. utočište onom kom si potreban u nevolji, skrovište od pljuska, zaklon od velike vrućine, kad nasilnik navali

31. kao oluja koja na zidine udara. (5) Ti obuzdavaš buku tuđinaca kao vrućinu u bezvodnoj zemlji, i kao vrućinu senkom od oblaka.

32. Utišala se pesma nasilnika. (PP)

Kolona 20 Isaija 25:6 do 26:18

1. (Poglavlje 25:6) I Jahve nad vojskama pripremiće svim narodima na ovoj gori gozbu od tovljene stoke,

2. gozbu od starog vina, od najbolje stoke, od starog vina bez taloga. (7) Na ovoj gori on će uniš titi

3. koprenu koja pokriva sve narode, veo koji je raširen

4. nad svim nejevrejima. (8) Zauvek će uništiti smrt. Gospod Jahve će obrisati suze

5. sa svakog lica. Ukloniće sramotu sa svog naroda po svoj zemlji, jer je tako

6. rekao Jahve. (PP)

7. (9) Tog dana reći će se: „Gle, Jahve, to je naš Bog. Njega smo čekali, on će nas spasiti. 8. To je Jahve. Njega smo čekali. Radujmo se i veselimo se spasenju koje od njega dolazi.” (10) Jer će

9. Jahveova ruka počinuti na ovoj gori, a Moav će biti zgažen na svom mestu kao što se slama gazi

10. na đubrištu. (11) On će na njega zamahnuti rukama kao što plivač zamahuje rukama kad pliva,

11. i većtim pokretima svojih ruku poniziće njegov ponos. (12) On će razoriti utvrđeni grad

12. s njegovim sigurnim zidinama, baciće ih na zemlju, u prah. (PP)

13. (Poglavlje 26:1) Tog dana, u Judinoj zemlji pevaće se ova pesma: „Mi imamo jak grad.

14. On daje Ješua (spasenje) zidovima i bedemima. (2) Otvorite vrata da uđe pravedan narod koji čuva

15. istinu. (3) U trajnom miru čuvaćeš one koji imaju nepokolebljivo srce, jer se u tebe uzdaju. (4) [{uzdajte se u}] u Jahvea

16. za vek {&yod&} vekova , jer je Jahve stena vekova. (5) Jer On [obara] one koji žive na visini, u uzvišenom gradu. On ga spušta na zemlju, baca ga u prah. (6) Stopala će ga izgaziti, stopala

17. siromaha, koraci poniznih.” (7) Prav je put pravednika. Ti odlučuješ koliko je prava staza pravednika.

19. (8) I na putu tvog suda ja sam žudeo za tvojim imenom [+i tvojom Torom+] a naša duša čezne za tvojim [m..sećanjem.]

20. (9) Noću moja duša za tobom duševno žudi, duh moj u meni te traži. Jer kad se tvoji pravedni sudovi

21. izvrše na zemlji, stanovnici zemlje će naučiti šta je pravednost. (10) Ako se zlom pokaže milost, on se neće naučiti pravednosti. U zemlji

22. gole istine činiće nepravdu i neće videti veličanstvo Jahvea. (PP)

23. (11) Gospode, tvoja ruka je podignuta, ali je oni ne vide. Ali videće je i postideće se. 24. Proždreće ih vatra namenjena tvojim neprijateljima. (12) Jahve, ti ćeš nam dosuditi mir, jer si ti tvorac

25. svih dela naših. (13) Jahve, Bože naš, drugi su gospodari

26. umesto tebe vladali nad nama. Samo uz tvoju pomoć spominjaćemo ime tvoje. (14) Oni su mrtvi, neće više živeti. To su mrtve duše i oni neće ustati. Zato

27. si ih posetio da bi ih pobio i izbrisao svaku uspomenu na njih. (15) Umnožio si narod, Jahve

28. umnožio si narod i postao slavan. Nadaleko si proširio sve granice zemlje. (PP)

29. (16) Jahve, u nevolji su te posetili, šapatom su izrekli molitve kad ih je stigla tvoja kazna. (17) Kao što trudnica kojoj se bliži

30. porođaj ima bolove i više u mukama, tako je i nama u tvom prisustvu, o, Jahve. (18) Zatrudneli smo, imamo bolove,

31. ali kao da vetar rađamo. Zemlji ne donosimo [+tvoje+] spasenje, nisu pali na plodnoj zemlji njeni stanovnici.

Kolona 19 Isaija 26:19 do 28:2

1. (19) Ali tvoji mrtvi oživeće, sa mojim mrtvim telom oni će ustati. Probudite se i kličite, vi koji živite u prahu!

2. Jer je vaša rosa kao rosa na svetlu, i zemlja će odbaciti izgnanike. (PP)

3. (20) Hajde, narode moj, uđi u svoje sobe i zatvori vrata za sobom. Sakrij se na kratko 4. dok ne prođe bes. (21) Jer, {m+gle}, Jahve izlazi iz svog mesta da stanovnike zemlje poseti

5. zbog prestupa koje su počinili protiv njega, i zemlja će otkriti krv koja je u njoj prolivena i neće više pokrivati

6. one koji su u njoj pobijeni. (PP)

7. (Poglavlje 27:1) Tog dana Jahve će svojim teškim, velikim i jakim mačem kazniti 8. levijatana, zmiju koja klizi, levijatana, vijugavu zmiju, ubiće morsko čudovište

9. koje je u moru. (PP)

10. (2) Tog dana pevajte ovako vinogradu što daje crveno vino: (3) „Ja, Gospod, čuvaću ga (bukvalno- Davaću mu nazar) u svakom trenutku.

11. Zalivaću ga da ga niko ne ošteti. Čuvaću ga (bukvalno- nazar) i noću i danju (4) Nema gneva

12. u meni. Ko će mi trnje i korov u bici dati? Sve ću to zgaziti

13. i sve zajedno zapaliti. (5) Neka se drži mog utočišta i neka sklopi mir sa mnom.

14. Mir neka sklopi sa mnom.” (6) U danima koji dolaze Jakov će se ukoreniti,

15. Izrael će dati plodove i svu će zemlju svojim plodom napuniti. (7) Zar on mora da podnosi

16. tako žestoke udarce? Zar mora da pretrpi tako veliki pokolj? (8) Uz povik strašan kaznićeš ga kad ga proteraš.

17. Onog dana kad zaduva istočni vetar oteraćeš ga svojim silnim dahom. (PP)

18. (9) Zato će se time očistiti Jakovljevo zlo i to će biti sav plod kad on ukloni njegov greh,

19. kad učini da sve kamenje oltara bude kao krečno kamenje što se mrvli u prah, tako da

20. obredna debla i kadioni stalci neće moći da stoje. (10) Jer će utvrđeni grad biti osamljen, livada će biti napuštena, ostavljena

21. kao pustinja. Tele će tamo pasti i ležati; poješće njegove grane. (11) Kad se njegova letina osuši. (PP)

22. Žene će {&dolaziti&}, lomiće je i njom će vatru ložiti. Jer je to nerazuman narod. Zato

23. mu njegov Tvorac neće biti milostiv, neće prema njemu biti milostiv onaj koji ga je stvorio. (PP)

24. (12) Tog dana Gospod će stresti plodove, od reke do doline
 25. reke Egipat, pa ćete biti posečeni, jedan po jedan, Izraelovi sinovi. (PP)
 26. (13) Tog dana zatrubiće se u veliki rog, i oni će doći, oni koji propadaju u
 27. asirskoj zemlji i oni koji su rasejani u egipatskoj zemlji, i pokloniće se Jahveu na svetoj gori
 28. u Jerusalimu. (PP)
 29. (Poglavlje 28:1) Teško uzvišenoj kruni pijanica Jefremovih i čija je slavna lepota kao cvat koji vene
 30. na vrhu plodne doline onih koji su pijani od vina. (2) Gle, {&u&} snazi On pokazuje moć
 31. Jahve {le adonaj}, kao pljusak grada, kao razorna oluja, i pljusak silnih voda koje plave,

Kolona 22, Isaija 28:2 do 28:24

1. (Nastavak poglavlja 28:2) [i] ostaće da leži u blizini.(3) Ponosite krune pijanica Jefremovih biće
 2. izgažene stopalima. (4) A njihova lepota biće kao uveli cvet na vrhu plodnih dolina
 3. kao prvi plodovi pred leto, koju čovek, čim ugleda,
 4.odmah uzme u ruku i pojede. (PP)
 5. (5) Tog dana Jahve nad vojskama biće ostatku svog naroda kruna lepote
 6. i sjajna dijadema, (6) i duh pravde onome koji sedi na mestu sudije, i snaga
 7. onima koji odbijaju napade {na} kapijama. (7) Ali i oni su zastranili od vina i lutaju od opojnog pića. Sveštenik
 8. i prorok zastranili su od opojnog pića, smeteni su od vina, lutaju od opojnog pića, zakazali su kao proroci,
 9. posrću u odlukama. (8) Svi su stolovi puni bljuvotine i izmeta, nema čistog mesta. (PP)
 10. (9) Koga on to uči mudrosti, kome on to tumači objavu? Zar onima koji su se odvikli od mleka, onima koji odveć zreli

11. za sisanje? (10) Jer to je „zapovest na zapovest, zapovest na zapovest, merilo na merilo, merilo na merilo, malo tamo, malo ovde”.

12. (11) Jer mucavim usnama, i drugačijim jezikom, govoriće on ovom narodu, (12) onima

13. kojima je rekao: „Ovo je počivalište. Dajte umornom da počine. Ovo je mesto odmora”, ali nisu

14. hteli {da} slušaju. (13) Njima će Jahveova reč biti „zapovest na zapovest, zapovest na zapovest, merilo na merilo, merilo

15. na merilo, malo tamo, malo ovde”, da idu i da na padnu na leđa, da se razbiju, da u zamku upadnu

16. i budu zarobljeni. (PP)

17. (14) Zato čujte Jahveovu reč, vi hvalisavci koji vladate ovim narodom u Jerusalmu:

18. (15) Vi govorite: „Sa smrću smo sklopili savez, zajedno s Šeolom predvideli smo šta će biti. Pa ako prođe bujica

19. što sve plavi, nas neće zahvatiti, [U K. nedostaje ajin] jer smo od laži napravili sebi utočište i u prevari smo se sakrili.”

20. (16) Zato ovako kaže {+&adonaj&} Jahve: „Evo, na Sionu polažem kamen temeljac, prokušani kamen,

21. dragoceni ugaoni kamen, vrlo čvrst temelj. Ko god iskazuje veru u njega, neće se uplašiti. (17) Postaviću pravdu kao merilo

22. i pravednost kao spravu za ravnanje. I grad će zbrisati utočište od laži i voda će potopiti skrovište.

23. (18) Propašće vaš savez sa smrću, neće se ostvariti ono što ste [+sa+] Šeolom predvideli.

24. Kad prođe bujica što sve plavi, i vas će satrti. (19) Kad god prođe, odneće

25. vas, jer će prolaziti danju i noću. I [nastaće] strah samo

26. kad čujete taj zvuk. (20).” Jer je postelja prekratka da se čovek ispruži a pokrivač je [m..+uzak]

27. da bi se čovek pokrio. (21) Jer će Jahve ustati kao na gori Ferasim, razbesneće se kao u ravnici kod Gavaona,

28. razbesneće se da izvrši svoje delo, svoje neobično delo, i da odradi svoj posao, svoj čudesan posao.

29. (22) Zato nemojte da se opušate, da vam okovi ne bi postali kraći, jer je, kako sam čuo od [m..+Gospoda] Jahvea nad vojskama,
30. istrebljenje određeno za svu zemlju. (PP)
31. (23) {&H&} Čujte i počujte moj glas, priđite i slušajte šta govorim. (24) Da li orač čitav dan

Kolona 23 Isaija 28:24 do 29:21

1. (Nastavak 28:24) ore da bi posejao seme? Da li čitav dan rastresa i drlja {&yod&} svoju zemlju? (25) Kad je poravna, zar ne seje tada
2. crni kim i zar ne razbacuje kim? Zar ne seje pšenicu, proso i ječam na mesto gde treba, zar ne seje krupnik uz ivice?
3. (26) A Bog ga ukorava po pravdi. Njegov Bog ga poučava. (27) Jer se crni kim ne vrše vršalicom i preko kima se ne prelazi
4. točkom, jer se crni kim mlati štapom, a kim granom. (28) [m..Hleb] Da li se drobi? Neće ga bez prestanka gaziti
5. niti ga vršiti {&točkom&} svojih kola, niti će preko njih gaziti konji. (29) I to dolazi od Jahvea nad vojskama,
6. njegovog valjanog saveta i žestokog truda. (PP)
7. (Poglavlje 29:1) „Teško Arilu, lavu Božjem, lavu Božjem, gradu gde je David imao logor! Dodajte godinu na godinu, neka se izređaju praznici. (2) Pritisnuću
8. Arila, i nastaće tuga i jauk, i meni biće kao Arilu. (3) Ulogoriću se svuda oko tebe,
9. okruziću te ogradom od šiljaka, opasaću te zidinama. (4) Toliko ćeš nisko pasti da ćeš sa zemlje govoriti, tvoja reč zvučaće tiho kao da
10. iz praha govoriš. Tvoj će se glas iz zemlje dizati kao glas onih koji prizivaju duhove, iz praha ćeš šaputati svo je reči. (5) Mnoštvo onih koji su za tebe stranci
11. biće kao sitan prah, a mnoštvo nasilnika kao pleva koju vetar raznosi i to će se desiti u trenutku, iznenada. (6) Jahve nad vojskama
12. pogledaće na tebe i izbaviće te gromom i zemljotresom i dubokim glasom, velikom olujom i vihorom, i plamenom vatre koja proždire.” (7) Kao u snu,

13. kao u noćnoj viziji, tako će biti mnogim narodima koji ratuju protiv Arila, svima koji ratuju protiv njega,

14. i oružju oko njega i onima koji ga potresaju. (8) Biće to kao kad gladni sanjaju da jedu,

15. a kad se probude, duša im je i dalje prazna, i kao kad žedni sanjaju da piju, a kad se probude, umorni su

16. i duša im je i dalje nemirna. Tako će biti silnim narodima koji ratuju protiv Siona. (PP)

17. (9) Stanite i čudite se, budite zatečeni. {τ&} i vičite. Pijani su, ali ne [od] vina. Teturaju se, ali ne od opojnog pića. Jer

18. je Jahve na vas izlio duh dubokog sna i zatvorio vam je snažno oči – proroke i vladare

19. i videoce je prekrrio. (11) Čitava vizija za vas je poput reči u zapečaćenoj knjizi, koja se daje

20. onome ko zna da čita {&"H"&} i kome se kaže: „Molim te, pročitaj ovo.” A on odgovara: „Ne mogu, jer je zapečaćena.” (12) I poput knjige koja se daje

21. onome ko ne zna da čita i kome se kaže: „Molim te, pročitaj ovo.” A on odgovara: „Ne umem da čitam.” (PP)

[*]

22. (13) Ovako kaže Gospod: „Ovaj narod mi se približava ustima svojim i slavi me samo usnama svojim, a srce

23. mu je daleko od mene, i strahopoštovanju koje gaji prema meni ga je čovek naučio. (14) Zato ću, gledajte, opet

24. čuda činiti među ovim narodom, čuda i čudesa, i propašće mudrost njegovih mudraca i sa razboritost njegovih razboritih ljudi

[*]

25. biće sakrivena.” (PP) (Ovde se, zapravo, nalazi veoma veliki spacijum) (15). Teško onima koji duboko skrivaju svoje namere od Jahvea i

26. koji svoja dela u mraku čine i govore: „Ko {&waw&} nas vidi i ko nas poznaje?” (16) Kako ste izopačeni! Zar se na grnčara

27. gleda kao i na glinu? Zar će ono što je načinjeno reći {&waw&} svom stvaraocu: „Nije me on načinio”? Zar će ono što je napravljeno reći svom stvaraocu: „Ne razume on”? (17) Zar se

28. Livan neće uskoro pretvoriti u voćnjak, i zar voćnjak neće postati poput šume? (18) Tog dana će gluvi čuti

29. reči iz knjige, a iz mraka i tame progledaće iz beznađa i tame oči slepih. (19) Krotki će se još više

30. radovati Jahveu, a siromašni ljudi će se veseliti Svetom Bogu Izraelovom, (20) jer više neće biti nasilnika,

31. nestaće hvalisavci, istrebljeni će biti svi koji čine zlo, (21) oni zbog čijih reči ljudi čine grehe, koji postavljaju mamac onome ko na vratima sudi i

Kolona 24, Isaija 29:21 do 30:20

1. (Nastavak Isa 29:21) onom koji lažima osuđuje pravednika. (PP) [*]

2. (22) Zato JAhve, koji se iskupio za Avrama, ovako kaže Jakovljevom domu: „Jakov se više

3. neće stideti i lice mu više neće biti blede, (23) jer kad vidi svoju decu, delo mojih ruku, pokraj sebe,

4. tada će oni svetiti moje ime, svetiće Svetog Boga Jakovljevog, imaće strahopoštovanje prema Izraelovom Bogu.

5. (24) Grešne duše steći će razboritost, a oni koji gundaju, biće poučeni.” (PP) [*]

6. (Poglavlje 30:1) „Teško pobunjeničkim sinovima”, govori Jahve, „koji rado izvršavaju svoje namere, a ne moje, i sklapaju savez izlivajući

7. žrtve levanice, ali ne mojim Duhom, nego dodaju greh na greh, (2) i koji se spremaju da idu {τ&} u Egipat, a ne traže savet

8. iz usta mojih, već se sklanjaju u faraonovo utočište i traže zaklon u senci Egipta! (3) Faraonova snaga biće vam

9. na sramotu, a vera u senku Egipta [m.beščasće]. (4) Jer su knezovi u Soanu, poslanici su došli do Hanesa.

10. (5) Svi će se postideti naroda od kog nema koristi, od kog nema ni pomoći ni koristi, nego je na sramotu

11. kao i na prekor.” (PP)

12. (6) Objava protiv zveri s Negeva: Kroz zemlju tuge i [masovnog odlaženja] teškoće, starih i mladih lavova, [i gde nema vode]

13. gde su otrovnica i zmija ljutica hitra, na leđima magaraca oni nose svoje blago, na grbama kamila nose svoju robu.

14. Ali narod neće imati koristi od toga. (7) Uzaludno je uzdati se u pomoć Egipta. Zato ga i zovem: „Rava

15. koja samo mirno sedi *i ne radi ništa*.” (8) „Sada idi, napiši {&waw&} to na ploču pred njima, ureži to u knjigu, da ostane za buduće dane,

16. i za vek vekova. (9) Jer su oni buntovan narod, lažljiva deca, deca koja ne žele da slušaju Toru

17. Jahveovu. (10) I govore videocima: ‘Okanite se svojih vizija.’ Onima koji imaju vizije govore: ‘Ne proričite nam istinu. Govorite

18. nam laskave reči, proričite nam lažne vizije. (11) Skrenite s puta, odstupite sa staze. Uklonite od nas

19. Svetog Boga Izraelovog’.” (PP)

20. (12) Zato ovako kaže Sveti Bog Izraelov: „Kad odbacujete ovu reč, a uzdate se u tlačenje i

21. nepoštenje i od njih zavisite, (13) to će va zlo [“he”] {&jod vav&} biti kao pukotina na zidu koji samo što ne padne, izbočina na zidu

22. ogromne visine koji odjednom, u trenu može da se sruši. (14) Razbiće ga kao što se razbija grnčarski ćup u paramparčad,

23. bez milosti, {&vav&} tako da se među njima ne može naći dovoljno veliko parče da se njime uzme vatra s ognjišta ili da se zahvati voda

24. iz bare.” (PP)

25. (15) Jer ovako je rekao Jahve {&adonaj&}, Sveti Bog Izraelov: „Ako se vratite i ostanete mirni, bićete spaseni. Sačuvajte mir i pouzdanje,

26. to će biti vaša snaga.” Ali vi to niste hteli. (16) I rekli ste: „Ne, nego ćemo pobeći na konjima!” Zato ćete i bežati.

27. I kazali ste: „Na brzim konjima ćemo jahati!” Zato će biti brzi oni koji će vas goniti. (17) Hiljada će zadrhtati kad jedan zapreti, [m..kad prekore]

28. petorica, bežaćete dok vas ne ostane toliko da ćete biti kao barjak na vrhu planine i kao znak za zbor na brdu. (18) Zato

29. će Jahve čekati da vam se smiluje i zato će ustati da vam pokaže milost. Jer je Jahve Bog pravde.

30. Blagosloveni su svi koji ga čekaju. (19) Kad sionski narod bude stanovao u Jerusalimu, nećeš više

31. plakati. On [Jahve] će biti izuzetno milostiv prema tebi kad čuje tvoj vapaj; čim ga čuje, uslišiće ga. (20) Gospod će vas nevoljom

Kolona 25 Isaija 30:20 do 31:4

1. (Nastavak 30:20) kao hlebom nahraniti i teskobom kao vodom napojiti, ali tvoji učitelji neće više biti saterivani u čošak, nego će tvoje oči

2. gledati tvoje učitelje. (21) I ako biste skrenuli nadesno ili nalevo, vaše će uši čuti kako se za vama govori:

3. „To je put, idite njim.” (22) Zgadiće vam se obloga

4. od srebra na vašim rezanim likovima i pozlaćeni liveni kipovi. Pobacaćete ih kao što žena u vreme svog mesečnog ciklusa baca nečisto platno, tako ćete i vi reći: „Napolje!”

5. (23) On će dati kišu za seme kojim ćeš zasejati {&H&}njivu, i daće da ti zemlja rodi

6. obilan i hranljiv hleb [+posejan+]. Tog dana tvoja će stoka pasti na prostranijim pašnjacima. (24) Volovi

7. i magarci koji zemlju obrađuju ješće hranu ovejanu lopatom

8. i vilama. (25) Na svakoj visokoj gori i na svakom visokom brdu

9. biće potoka i vodenih kanala, onog dana {&vav&} kad bude veliki pokolj i kad se kule budu rušile. (26) Mesečina biće

10. kao svetlost sunca, a svetlost sunca biće sedam puta jača, kao svetlost od sedam

11. dana, onog dana kad Jahve svom narodu zavije prelom i izleči tešku ranu od udaraca koje je zadao. (PP) [*]

12. (27) Gle, Jahveovo ime dolazi izdaleka, lice njegovo gori uz težak tovar. Njegove su usne pune

13. osude, njegov je jezik kao vatra koja proždire. (28) Njegov je dah kao silna bujica koja dopire do grla.

14. Prosejaće rešetom pustoši narode, i narodima će u čeljust staviti uzde {&jod&} kojima će ih odvesti u greh. (29) Pevaćete pesmu

15. kao u noći uoči praznika, i sa radošću u srcu kao onaj koji s frulom ide na goru Jahveovu,

16. ka Steni Izraelovoj. (30) Jahve će zagrmeti svojim silnim glasom i pokazaće svoju mišicu

17. kojom je spreman da iskaže svoj gnev i plamen vatre koja proždire, u prolomu oblaka, u oluji i gradu.

18. (31) Jer će se Asirija uplašiti od Jahveovog glasa, on će je prutom udariti. (32) Kadgod Jahve zamahne

19. i kad udari Asiriju svojim prutom kojim kažnjava, čuće se daire i harfe. Sevaće oružje u bitkama

20. koje bude vodio protiv nje. (33) Jer je Tofet za nju već pripremljen odavno, a i za cara je [+potpuno+] pripremljen.

21. Načinio je duboku jamu. Velika je vatra i mnogo je drva. Dah (nišmah) Jahvea,

22. [~~kao~~] reka sumpora, sve to spaljuje. (PP)

23. (Poglavlje 31:1) Teško onima koji u Egipat idu za pomoć, koji se oslanjaju na konje, koji se uzdaju

24. u bojna kola, a ne gledaju na Svetog

25. Boga Izraelovog, ne traže Jahvea. (2) Ali on je mudar i doneće zlo,

26. i neće povući svoje reči. Ustaće protiv doma zlikovaca i protiv pomoći koju traže oni koji čine zlo.

27. (3) Egipćani su ljudi, nisu Bog. Njihovi su konji telo, a ne duh.

28. Jahve će podići svoju ruku, i pašće onaj koji pomaže i pašće onaj kom se pomaže. Svi zajedno biće pogutani. (PP)

29. (4) Jer ovako mi je rekao Jahve: „Kao što {&član&} lav i lavić riču nad svojim plenom,

30. čak i kad se na njega {&vav&} skupi čitavo mnoštvo pastira, i ne plaši se njihovog glasa i pred njihovom vikom neće

31. [+se uplašiti+] [m.se povući,] , tako će Jahve nad vojskama sići da ratuje za goru Sion i za njeno brdo.

Kolona 26 Isaija 31:5 do 33:1

1. (Poglavlje 31:5) Poput ptica koje lete, tako će Jahve nad vojskama braniti Jerusolim. Braniće ga

2. i izbaviće ga. Poštedeće ga (pesah) i ponudiće mu izlaz.” (6) „Vratite se onome protiv kog se tako žestoko bunite,

3. Izraelovi sinovi. (PP)

4. (7) Jer ćete tog dana svi odbaciti svoje idole od srebra i idole od zlata,

5. koje ste rukama sebi za greh načinili. (8) Asirija će pasti od mača, ali ne ljudskog,

6. i proždrece je mač, ali ne {&alef&} čovečji. Bežaće od mača, a njegovi mladići njegovi

7. robovi postaće. (9) Od silnog straha njegova će stena pobeći, i od znaka za zbor njegovi će se knezovi uplašiti”, govori Jahve,

8. čija je svetlost na Sionu i čija je peć u Jerusalimu. (PP)

9. (Poglavlje 32:1) Gle, car će carovati u pravednosti, i knezovi će vladati pravedno. (2) Svaki će biti

10. kao zaklon od vetra i utočište od potoka vode u bezvodnoj zemlji (Sionu), kao senka velike stene

11. u sasušenoj zemlji. (3) Oči onih što vide neće pogledati u stranu, i uši onih što čuju 12. slušaće. (4) Srca onih koji su brzopleti okrenuće se znanju, jezik mucavca će se razvezati

13. i govoriće jasno. (5) Bezumnika više neće zvati velikodušnim,

14. čovek koji ne poštuje načela neće se smatrati plemenitim. (6) Jer će bezumni govoriti bezumlje i njegovo će srce misliti zlo, da širi licemerje

15. i da govori protiv Jahvea, da gladnog ostavi praznog stomaka i da žednog ostavi bez pića.

16. (7) Čovek koji ne poštuje načela služi se zlom i druge podstiče na pokvarena dela da upropasti nevoljnike rečima

17. prevare, čak i kad siromah govori pravedno. (8) A onaj ko je velikodušan podstiče na velikodušna dela,

18. i on će stojati iza svoje plemenitosti. (PP)

19. (9) „Ustajte, zaštićene {&alef&} žene, slušajte glas moj! Prignite uho {&vav&}

20. reči mojoj, kćeri nemarne! (10) Za malo više od godinu dana zadrhtaćete, vi nemarne žene, jer će proći berba grožđa, ali roda

21. neće biti. (11) Plašite se, vi žene nehajne! Strepite, vi nemarne! Skinite se i opasite kostret

22. oko bedara. (12) Udarajte se u grudi jadikujući zbog lepih njiva,

23. zbog rodnihi loza. (13) Na zemlji mog naroda niče samo trnje i bodljikavo grmlje, i ima ga po svim kućama

24. punim radosti, po celom veselom gradu. (14) Jer je napušten dvor, i mnoštvo ljudi je otišlo, Ofel i stražarska kula

25. postali su pusto pole zanavek, veselje divljim magarcima i pašnjak stadima,

26. (15) dok se na nas ne izlije duh s visina, pa će se pustinja pretvoriti u vrt, a vrt će biti kao šuma.

27. (16) U pustinji će pravda prebivati, u vrtu će pravednost stanovati. (17) I

28. mir će biti delo pravde, a plod pravde biće spokoj i sigurnost

29. doveka. (18) Moj će narod živeti u mestima mira, u sigurnim prebivalištima,

30. u počivalištima gde je tiho. (19) Grad će uništiti šumu i [m.. grad] će biti ponižen. (PP)

(30) Blagosloveni ste vi koji sejete seme pored svih voda i razvezujete bika i magarca da po polju idu.

31. (Poglavlje 33:1) Teško tebi koji pustošiš, a tebe ne pustoše, i koji činiš izdaju a d ate nisu izdali! Čim prestaneš

Kolona 27 Isaija 33:1 do 33:24

1. (Nastavak poglavlja 33:1) da pustošiš, ti ćeš biti opustošen. Čim prestaneš da či niš izdaju, tebe će drugi izdati. (PP)

2. (2) O, Jahve, smiluj nam se, tebe smo čekali. Budi naša mišica svako jutro,

3. naše spasenje u vreme tuge. (3) Kad se čuje vika gomile, narodi beže. Kad ustaneš, rasprše se

4. čak i nejevreji. (4) Kao što gusenice kupe svoj plen, tako će se vaš plen pokupiti, i kao što jato skakavaca navali na čoveka, tako će neprijatelji navaliti na vaš plen. (5) Izvinuće se

5. Jahve, jer on je Šokejn (oblik muškog roda od „Šekina”). Ispuniće Sion pravdom i pravednošću. (6) Pouzdanje u

6. tvoja vremena biće snaga; strah od Jahvea je biće spasenje, mudrost i znanje, to će biti bogatstvo za onog ko ga ima. (PP)

7.[*] (7) Gle, na ulicama vidim kako besne [m ..plaču], glasnici mira gorko plaču. (8) Putevi su postalili pusti,

8. na njima više nema putnika. On je [obznanio] {raskinuo} savez, prezreo vremena {gradove}, nema obzira prema čoveku. (9) {&član&} Zemlja jadikuje

9. i slabi. Livan [~~vav~~ + tačka] je posramljen i osušen. Saron je kao pustinja, opalo je lišće

10. na Karmilu i Vasanu.” (PP)

11. (10) „Sada ću ustati”, kaže Jahve, „sada ću se izvinuti, sada ću se podići. (11) Začeli ste

12. suhu travu, rodićete strnjiku. Sopstveni dah proždreće vas kao vatra. (12) Narodima će biti kao da su spaljeni

13. u kreču. Kao posečeno trnje, goreće u vatri. (13) Čujte, vi koji ste daleko, šta ću učiniti!

14. Vi koji ste blizu, poznajte moju moć. (14) Na Sionu su grešnici u strahu, jeza obuzima

15. bezbožnike, pa govore: ‘Ko će od nas opstati pred vatrom koja proždire? Ko će od nas opstati pred večnim plamenom?’ (15) Onaj koji uvek ide putem {&vav&}

16. pravednosti i govori ono što je pravo, koji odbacuje nepravedni dobitak stečen na prevaru, koji otresa ruke

17. da ne primi mito, koji zatvara uši da ne sluša o krvoproliću, koji zatvara oči

18. pred zlom, (16) on će prebivati u kamenitoj šumi na visini. Hleb će dobijati,

19. voda mu neće nedostajati. (17) Tvoje oči gledaće cara u njegovoj lepoti, videće zemlju

20. daleku. (18) Tvoje će se srce sećati straha i govoriće: ‘Gde je pisar? Gde je onaj što meri? Gde je onaj što broji

21. {&član&} kule?’ (19) Nećeš više videti {&vav&} varvarski narod, narod koji govori nerazumljivim jezikom,

22. mucavim jezikom koji se ne razume. (20) Zamisli Sion, grad naših svečanosti! Tvoje oči

23. videće Jerusalem, sigurno prebivalište, šator koji se neće prenositi. Njegovi se klinovi nikad neće vaditi,

24. ni jedno njegovo uže neće se pokidati. (21) Jer će nas i tamo Veličanstveni Jahve

25. štititi poput reka i širokih kanala. Po njima neće ploviti neprijateljske lađe

26. niti će prolaziti veliki brodovi. (22) Jer Jahve je nam sudi, Jahve nama upravlja,

27. Jahve je naš Car; on će nas spasiti. (23) Neprijateljska će uža popustiti, pa svoj jarbol neće uspravno držati

28. jer neće moći da razapnu jedro. Tada će se razdeliti veliki plen. Hromi će uzeti veliki plen.

29. (24) A onaj ko tu živi neće reći: ‘Bolestan sam.’ Narodu koji tamo živi oprostiće se poročnost.” (PP)

Kolona 28 Isaija 34:1 do 36:2

(34) „Pristupite, o, nejevreji, da čujete. Poslušajte, narodi. Neka čuje zemlja i sve što je na njoj, zemaljsko tlo i sve što se iz njega rađa.

2. (2) Jer se Jahve razbesneo na sve nejevreje, žestoko se razgnevio na svu njihovu vojsku. Zatrće ih, pokolju će ih predati. (3) Oni koji budu pobijeni

3. biće razbacani, njihova mrtva tela će zaudarati, gore će se natopiti njihovom krvlju. (4) Raspašće se doline [m..razudiće se] i sva vojska.

4. nebeska [pašće]. Nebesa će se saviti kao svitak, a sva njihova vojska pašće kao što lišće pada s loze i

5. sa smokve. (5) Jer [videćete da] će se na nebesima moj mač natopiti krvlju. Na Edom će se spustiti, na narod koji sam po pravdi odredio za istrebljenje.(6) Mač

6. Jahveov biće pun krvi i mastan od sala, od krvi jaganjaca, od iznutrica ovnova. Jer

7. Jahve sprema žrtvu u Vosori, veliki pokolj u edomskoj zemlji. (7) Divlji bikovi s njima će popadati i volovi sa

8. bikovima. Njihova će se zemlja natopiti krvlju, njihova prašina biće masna. (8) Jer je to dan Jahveove osvete, godina

9. odmazde za nepravdu učinjenu Sionu.(9) Potoci Vosore pretvoriće se u smolu, njena prašina u sumpor, a njena zemlja biće kao smola

10. u plamenu. (10) Ni noću ni danju neće se gasiti, doveka će se dizati dim sa njenog zgarišta. Iz na raštaja u naraštaj ostaće spaljena,

11. nikada više niko neće njome prolaziti. (11) Zauzeće je pelikani i ježevi, u njoj će živeti sove i gavrani. Nad njom će se rastegnuti

12. uže pustoši i bezoblično kamenje. (12) Neće biti nijednog njenog velikaša da bude postavljen za cara, jer će nestati svi njeni knezovi. (13)

13. U njenim dvorovima {&waw&} trnje će niknuti, kopriva i korov po njenim tvrđavama. Ona će postati prebivalište čudovištima, mesto gde žive sove.

14. (14) I divlje zveri što žive u pustinji i na ostrvima će se tamo udružiti, a i divlje koze i dozivaće se među sobom, i kreštave sove tamo će naći

15.počivalište. (15)Tamo će velika sova napraviti gnezdo, ležaće i gnezdiće se i skupljati se pod njenom senkom, i tamo će se skupljati

16. lešinari, jedan do drugog. (PP)

17. (16) Tražite u knjizi Jahveovoj i čitajte- ništa od ovoga nije izostalo, ništa nije ostalo bez svog para, jer su njegova usta tako zapovedila i njegov ih je Duh skupio

18. i njegov će ih Duh skupiti. (17) On je za njih bacio žreb, njegova [..im..] {&nun . &} je ruka užetom odredila to mesto. Doveka {&će ga posedovati&}.[*] ,

19. iz naraštaja u naraštaj u njemu će prebivati.” (Poglavlje 35:1) Radovaće se pustinja i bezvodni kraj, veseliće se pusta zemlja i procvetaće kao ruža. (2) Cvetaće i veseliće se, klicaće od radosti i veselja. Slava Livana

20. daće joj se i lepota Karmila i Saron. Ljudi će videti slavu Jahveovu, [..veličanstvenost..] našeg Boga. (PP)

21. (3) Ojačajte slabašne ruke, smirite klecava kolena. (4) Recite onima koji su u srcu zabrinuti: „Budite jaki, ne bojte se. Evo,

22. vaš Bog će doći s osvetom, Bog će izvršiti odmazdu. On će doći i spašće vas.” (5) Tada će se otvoriti oči slepcima

23. i uši gluvima otvoriće se. (6) Tada će hrom skakati kao jelen, jezik mutavca pevaće. Jer će u pustinji provreti

24. vode i potoci u [m..pustoši] [+proteći će+].. (7) Od sasušene zemlje nastaće blatnjavo jezero, a od žednog tla izvori vode. U prebivalištu guja,

25. tamo gde one leže, biće zelene trave, trske i papirusa. (8) Tamo će biti [m..i put] koji će se zvati Put svetosti. Njime neće ići {&vav&}nečisti [na margini] ,

26. već samo oni [tačke] koji su dostojni da hode njime, a ludi neće njime lutati. (9) Tamo neće biti lavova, grabljive zveri na njega

27. neće dolaziti. Nijedne tamo neće biti; njime će ići oni koji su otkupljeni. (10) Vratitiće se oni koje je Jahve otkupio i doći će na Sion u pesmi i veselju,

28. nad glavom će im večna radost biti. Naći će [dodato- bet he] veselje i radost, a tuga i uzdisanje pobeći će od njih. (PP)

29. (11) (Poglavlje 36:1) Četrnaeste godine vladanja Jezekeje, Senahirim, car Asirije, došao je na sve gradove u Judi,

30. na one utvrđene i osvojio ih. (2) Na kraju je car Asirije poslao Rabšaka iz Lahisa u Jerusalem kod cara

31. Jezequije s [vrlo] velikom vojskom. On je stao kod vodovoda gornjeg jezera na putu koji vodi do polja onih koji bele rublje.

Kolona 29 Isaija 36:3 do 36:20

1. (36:3) Tada su mu u susret izašli upravitelj carevog doma Elijakim, Helkijin sin, pisar Somna i

2. letopisac Joah, Asafov sin. (4) Rabšaka im je rekao: „Recite

3. Jezequiji [...caru Jude...] : ‘Ovako kaže veliki car, car Asirije: ‘Koja

4. je to uzdanica u koju se uzdaš? (5) J kažem (ti kažeš):

5. ‘Imam veštinu i silu potrebnu za rat,’ ali to su samo prazne reči. U koga se uzdaš, pa si se pobunio protiv mene? (6) Eto,

6. uzdaš se u podršku Egipta, u slomljenu trsku, koja onom ko se na nju nasloni

7. probode dlan. Takav je faraon, car Egipta, svima ko ji se uzdaju

8. u njega. (7) Ako mi kažeš: ‘Mi se uzdamo u Jahvea, svog Boga’, zar nije upravo

9. njegove uzvišice i [...njegove oltare...] Jezequija uklonio, pa govori Judi i Jerusalimu: 10. ‘Pred ovim oltarom se klanjajte’ [...u Jerusalimu...čega nema u M.]? ? (8) A sada, ovako se nagodi s mojim gospodarem,

11. carem Asirije: daću ti dve hiljade konja, pa da vidimo možeš li naći ljude koji će jahati

12. na njima. (9) Kako ćeš onda poraziti jednog jedinog namesnika među najmanjim slugama mog gospodara,

13. kad se uzdaš u Egipat da će ti dati kola i konjanike? (10) Uostalom, jesam li bez Jahveovog

14. odobrenja krenuo na ovu zemlju da je uništim? Sam Gospod mi je rekao: ‘Idi na tu zemlju

15. i uništi je’.” (11) Tada su Elijakim, Somna i Joah rekli Rabšaku: „Molimo te, govori svojim slugama

16. [na margini: sa nama] na aramejskom, jer mi razumemo. Nemoj nam govoriti te reči pred ušima [U M. je dodato: na judejskom]

17. ljudi [m. naroda] [koji stanuju] na zidinama.” (12) Ali Rabšaka je rekao: „Zar me je tebi

18. i tvom gospodaru moj gospodar poslao da kažem ove reči? Zar me nije poslao

19. ovim ljudima koji stoje na zidinama, koji će morati da jedu svoj izmet i da piju svoju mokraću [m. vodu stopala]

20. zajedno sa vama?” (13) Zatim je Rabšaka, stojeći {&vav&} na sav glas povikao na judejskom jeziku:

21. „Čujte reči velikog cara, cara Asirije. (14) Ovako kaže car Asirije: ‘Ne dajte da vas vara

22. Jezeckija, jer vas on ne može izbaviti. (15) Ne dajte da vas Jezeckija nagovori da se uzdate

23. u Jahvea, govoreći vam: ‘Jahve će nas sigurno izbaviti. Ovaj grad neće biti predat u ruke

24. caru Asirije.’ (16) Ne slušajte Jezeckiju, jer ovako kaže car Asirije: ‘Predajte mi se

25. i dođite k meni, pa ćete svi vi jesti sa svoje loze i sa svoje smokve, i svi ćete piti vodu 26. iz svog bunara, (17) dok ne dođem i odvedem vas u zemlju kao što je vaša, u zemlju kukuruza

27. i mladog vina, u zemlju hleba i vinograda. (18) *Pazite* da vas ne zavede Jezeckija govoreći:

28. ‘Jahve će nas izbaviti!’ Da li su bogovi drugih naroda izbacili svoju zemlju iz ruke cara Asirije?

29. (19) Gde su bogovi Emata i Arfada? Gde su bogovi Sefarvima? Jesu li oni izbacili

30. Samariju iz moje ruke? (20) Koji su to bogovi među svim bogovima tih zemalja izbacili svoju zemlju

Kolona 30 Isaija 36:30 do 37:24

1. (Nastavak 36:20) iz moje ruke, pa da sad Jahve izbavi Jerusolim iz moje ruke?”

(21) Oni su čuli i nisu mu ni reč od govorili, jer je zapovest

2. cara glasila: „Ne odgovarajte mu.” (PP)

3. (22) Zatim su upravitelj doma Elijakim, Helkijin sin, pisar Somna, i letopisac Joah, Asafov sin, otišli

4. kod Jezekeje razderanih haljina da mu prenesu šta je rekao Rabšaka. (Poglavlje 37:1) Čim je car Jezekeja to čuo,

5. razderao je svoje haljine, obukao se u kostret i otišao u Jahveov dom. (2) Zatim je poslao upravitelja carevog doma Elijakima,

6. pisara Somnu i sveštenečke starešine, obučene u kostret, kod proroka Isaije, Amosovog sina.

7. (3) Oni su mu rekli: „Ovako kaže Jezekeja: ‘Ovaj dan je dan tuge, nevolje i bogohuljenja, jer je došlo vreme da se sinovi

8. rode, a nema snage za to. (4) Možda će Jahve, tvoj Bog, čuti reči {&mem&} Rabšake, koga je

9. car Asirije, njegov gospodar, poslao da se ruga živom Bogu, pa će ga Gospod, tvoj Bog, prekoriti za reči koje je čuo pa će se pomoliti {&tah&}

10. za ostatak onoga što se ovde još uvek nalazi [+u ovom gradu+].” (5) Kad su sluge {&kaf&} cara Jezekeje došle kod Isaije, [Redovi od 11 do 13 su napisani sitnim slovima]

11. (6) on im je rekao: „Ovako kažete svom gospodaru: ‘Ovako kaže Jahve: ‘Ne boj se reči koje si čuo,

12. kojima su deca cara Asirije hulile na mene. (7) Evo, ja ću mu dati takav duh da će čuti vest i vratiće se u svoju zemlju. [na margini stoji: Učiniću da padne od mača u svojoj zemlji].”

13. (8) Kad je Rabšaka čuo da je car Asirije otišao iz Lahisa, vratio se k njemu i našao ga kako se bori protiv Livne. (9) Na - ime, car je čuo da

14. je Tirak, car Etiopije, krenuo u boj protiv njega. Zato je ponovo poslao glasnike

15. kod Jezekeje i rekao: (10) „Ovako recite Jezekiji, Judinom caru: ‘Ne daj da te vara tvoj Bog

16. u kog se uzdaš kad ti kaže: ‘Jerusalim neće biti predat u ruke caru Asirije’. (11) Eto, sam si čuo

17. šta su carevi Asirije učinili svim zemljama koje su uništili, a zar ćeš se ti izbaviti? (12) Jesu li bogovi izbavili

18. narode koje su osvojili moji praočevi- Gosance, Harance, Resefe ili Edenovu decu koja su bila u Telasaru? (13) Gde

19. je car Emata i car Arfada, carevi gradova Sefarvima, Ene i Ive? [+i Samarije+] ” (PP)

20. (14) I Jezeckija je primio pisma iz ruke glasnika i pročitao ih [ga]. Zatim je otišao u Jahveov dom i razvio ih

21. {&Jezeckija&} pred Jahveom. (15) Tada se Jezeckija pomolio Jahveu: (16) „Jahve nad vojskama, Bože Izraelov, koji sediš

22. nad heruvimima, ti si jedini istiniti Bog nad svim carstvima na zemlji. Ti si stvorio nebesa

23. i zemlju. (17) Prigni uho, Jahve, i čuj. Otвори oči, Jahve, i vidi, i čuj

24. Senahirimove reči koje je poručio da bi prekorio živog Boga. (18) Istina je, Jahve, da su carevi Asirije opustošili

25. sve zemlje, [...m+i svoje zemlje+]. (19) I da su [m..he] pobacali njihove bogove u vatru, jer to nisu bili bogovi, nego delo ruku

26. ljudskih, drvo i kamen. Zato su ih uništili. (20) A sada, Jahve, Bože naš, izbavi nas iz njegove ruke, i znaće

27. sva carstva na zemlji znala da si ti, Jahve, [+Bog+].” (PP)

28. (21) Tada je Isaija, Amosov sin, poručio Jezeckiji: „Ovako kaže Jahve, Izraelov Bog: ‘Za to

29. što si mu [m..mi] se molio zbog Senahirima, cara Asirije, (22) evo reči koju mu Jahve poručuje: ‘Prezire te

30. i ruga ti se devica, kći sionska. Kći jerusalimska za tobom podrugljivo glavom odmahuje. (23) Koga ti prekorevaš

31. i na koga huliš? Na koga podižeš glas svoj i na koga dižeš u visine pogled svoj? Na Svetog Boga Izraelovog! (24) Preko

Kolona 21 Isaija 37:24do 38:8

1. (Nastavak 37:24) svojih slugu rugaš se Jahveu i kažeš: ‘Silnim bojnim kolima popeću se na vrh gora, na obronke

2. Livana, poseći ću visoke kedre njegove, divne smreke njegove. Doći ću na njegov najviši vrh njegovog Karmela. (25)

3. Čitaću [m..kopaću] i vodu [tuđinsku] ću piti, isušiću stopama svojim sve reke u utvrđenjima.' (26) Zar nisi čuo

4. šta od davnina nameravam da učinim? Davnih dana to sam smislio. Sada ću to učiniti. A na tebi je da opustošiš

5. utvrđene gradove i da ih pretvoriš u nazarećanske [m..gole] ruševine. (27) Stanovnicima njihovim ruke će klonuti, uplašiće se i stanovnici [m..postideće se]. Biće kao bilje u polju

6. i zeleno rastinje, kao trava po krovovima i na poljima davno sasušanim {&vav&}pre nego ustanete [m..biće sattri pre nego porastu]. (28) Dobro znam kad sediš mirno i kad bilo šta činiš,

7. i kako besniš na mene, (29) jer ti besniš na mene i drskost {&alef&} je tvoja došla do ušiju mojih. Staviću svoju kuku u nozdrve tvoje i uzde svoje

8. u usta tvoja, i vratiću te putem kojim si došao. (30) A ovo će ti biti znak: Ješće se

9. ove godine ono što nikne iz semena koje se prosulo, druge godine ješće se žito koje samo nikne, a treće godine sejte i žanjite, sadite

10. vinograde i jedite njihov plod. (31) A {&oni koji su pobegli iz Judinog doma&}, ono što se nađe [m..ostatak] , pustiće koren u dubinu i rađaće rod u visinu. (32) Jer

11. će iz Siona [m..Jerusalima] doći ostatak i preživeli iz Jerusalima [m..sa gore Sion]. To će učiniti revnost Jahvea nad vojskama. (PP)

12. (33) Zato ovako kaže Jahve za cara Asirije: 'Neće on ući u ovaj grad, i neće

13. oko njega izliti nasip ni odapeti strelu, neće mu se primaći sa štitom.(34) Putem koji je došao

14. vratiće se, i u ovaj grad neće ući', govori Jahve. (35) 'Ja ću odbraniti ovaj grad

15. i sačuvaću ga radi sebe i radi Davida, svog slugu'." (PP)

16. (36) Tada je Jahveov anđeo izašao i udario na asirski logor, pobivši sto osamdeset i pet hiljada. Kad su ljudi ustali ujutru,

17. oko njih su bili sve sami leševi. (37) Zatim se Senahirim, car Asirije vratio i živio u Nineviji.

18. Jednog dana, dok se klanjao u hramu Nisroka, svog boga, Adrameleh i Sarasar, njegovi sinovi, ubili su ga mačem

19. i pobjegli u araratsku zemlju. Umesto njega počeo je da vlada njegov sin Esar-Adon. (PP)

20. (Poglavlje 38:1) U to vreme Jezekija je bio smrtno bolestan. Tada je prorok Isaija, Amosov sin, došao kod njega i rekao

21. mu: „Ovako kaže Jahve: ‘Daj potrebne zapovesti svom domu, jer

ćeš umreti, nećeš ozdraviti’.” (2) Na to je Jezekija okrenuo

22. lice prema zidu i pomolio se Jahveu: (3) „Preklinjem te, o, Jahve, seti se, molim te, da sam ti služio

23. u istini i čistog srca, da sam činio ono što je dobro u tvojim očima.” I Jezekija je gorko zaplakao.

24. (4) Jahveova reč došla je Isaiji: (5) „Idi i reci Jezekiji: ‘Ovako kaže Jahve,

25. Bog Davida, tvog oca: ‘Čuo sam tvoju molitvu i video sam tvoje suze. Evo, dodacu 26. tvom životu petnaest godina, (6) i izbaviću tebe i ovaj grad iz ruku cara Asirije, i braniću ovaj

27. grad. [za svoje dobro, i za dobro Davida, mog slugu] (7) Ovo ti je znak od Jahvea da će on ispuniti

28. ono što je rekao: (8) Evo, učiniću da se sunčeva senka koja je pala

29. na Ahazovo stepenište vrati deset stepenica unazad’.” Tako se sunce vratilo deset stepenica unazad na stepeništu

Kolona 32 Isaija 38:8 do 40:2

1. (Nastavak 38:8) na koje se spustilo. (9) Ovo je napisao Jezekija, Judin car, kad se razboleo a zatim ozdravio od svoje bolesti:

2. (10) „Rekao sam: ‘U polovini svog {&vav&} života ući ću na vrata Šeola. Uzeće mi se ostatak godina mojih.’ (11) Rekao sam: ‘Neću

3. videti Jahvea u zemlji živih. Neću više videti ljudski rod - naći ću se među onima koji su u zemlji počinka. (12) Pokolenje moje je otišlo i

4. uklonjeno [+srolano+] od mene kao šator od pastira. Poput tkalca namotao sam život svoj, odsečen sam od niti osnove. Od zore do noći ti me u nevolji predaješ.

5. (13) Mrmljao sam [+uporedio+] do jutra. Kao lav lomiš sve kosti moje, od zore do noći ti me u nevolji predaješ.

6. (14) Kao konj, kao lastavica, ja cvrkućem, gućem kao golubica. Umorile su se oči moje gledajući u visinu. Govorim: 'O, Gospode, u nevolji sam.

7. Zaštiti me.' (15) Šta da kažem i šta će mi on reći? Šta je rekao, to je i učinio [+meni+]. Ponizno ću hoditi do kraja života s gorčinom

8. u duši. (16) 'O, Gospode, zbog dobrote tvoje ljudi žive; kao i svi, zbog nje i ja dišem. Ti ćeš odneti moju bolest i oživeti me.

9. (17) Evo, umesto mira imam gorčinu. Ti si voleo dušu moju i sačuvao si je od jame propasti. Jer si bacio

10. iza sebe sve grehe moje. (18) Grob ti neće zahvaliti, neće te smrt hvaliti. Ne uzdaju se

11. više u vernost tvoju oni koju odu u jamu. (19) Živi, samo živi mogu tebe slaviti, kao ja danas. Otac može poučiti sinove svoje o

12. vernosti tvojoj. (20) Dođi, Jahve, spasi me, i mi ćemo ti na žičanim instrumentima svirati pesme moje odabrane sve dane života svoga

13. u domu tvom, Jahve'." (21) Isaija je rekao: „Neka donesu grudu suvih smokava i neka je stave na čir, {ostatak ovog reda je napisan na margini}[i ozdraviće." (22) Jezekija je upitao: „Šta će biti znak da ću ići u Gospodnji dom?"]

15. (Poglavlje 39:1) U to vreme Merodah-Valadan, Valadanov sin, car Vavilona, poslao je pisma i dar

16. Jezekiji, jer je čuo da je bio bolestan i da je preživeo [povratio snagu]. (2) Jezekija se obradovao poslanicima i pokazao im

17. celu svoju riznicu, srebro, zlato, začine, skupoceno ulje,

18. celu svoju oružnicu i sve što je bilo u njegovim riznicama. Nije ostalo ništa

19. što im Jezekija {&vav&} nije pokazao u svom domu i riznicama. (PP)

20. (3) Posle toga prorok Isaija je došao kod {&H&} cara Jezequije i upitao ga: „Šta su rekli ti ljudi i

21. odakle su došli kod tebe?” A Jezequija odgovori: „Došli su kod mene iz daleke zemlje, iz Vavilona.”

22. (4) Tada ga on upita: „Šta su videli u tvom domu?” A Jezequija odgovori: „Videli su sve što je u mom domu. U mojim riznicama nije ostalo

23. ništa što im nisam pokazao.” (PP)

24. (5) Tada Isaija reče Jezequiji: „Čuj reč Jahvea nad vojskama: (6) ‘Evo, dolaze dani kada će

25. sve što je u tvom domu biti odneto (i sve što su tvoji očevi do sada sakupili) u Vavilon [+i doći će+].’

26. ‘Ništa neće ostati’, kaže Jahve. (7) ‘I neki od tvojih sinova koji će izaći od tebe, koji će ti se roditi, biće odvedeni

27. i postaće evnusi na dvoru cara Vavilona’.” (8) Tada Jezequija reče Isaiji: „Dobra

28. [*] je Jahveova reč koju si rekao.” ,objasnio je, „Jer će mir i istina trajati celog mog života.” (PP)

29. (Poglavlje 40:1) „Tešite, tešite moj narod”, govori vaš Bog. (2) „Utešno govorite srcu Jerusalima i vičite mu

Kolona 33 ISaija 40:2 do 40:28

1. (Nastavak Poglavlja 40:2) da je prošlo vreme ratovanja, da mu je oprošteno bezakonje, jer je iz Jahveove ruke primio punu meru za sve

2. svoje grehe. (3) Glasno se čuje iz divljine: ‘Raščistite put Jahveu! Poravnajte kroz pustu zemlju

3. stazu našem Bogu! (4) Neka se podigne svaka dolina, neka se spusti svaka gora i svako brdo! Brežuljkast kraj neka postane ravan,

4. neravnine neka se pretvore u ravnicu! (5) Tada će se otkriti slava Jahveova i sve će je življe videti, jer su to reči iz usta

5. Jahveovih. (PP)

6. (6) Neko govori: 'Viči!' A drugi kaže: 'Šta da vičem?' 'Sve živi je trava, i sva je dobrota njihova kao cvet

7. poljski. (7) Trava se osuši i cvet uvene [*jer ga je dah Jahveov zapahnuo*] Ovde je tekst nejasan [..on govori..] [Naš Bog ostaje zauvek] ljudi su uistinu kao trava. [ostatak se nalazi na margini]. (8) Trava se osuši i cvet uvene, ali reč našeg Boga

8. ostaje doveka.'

8. (9) Popni se, popni, na visoko brdo, ti koja носиš dobru vest Sionu. Poviči iz sveg glasa, ti koja носиš dobru vest Jerusalimu.

9. Poviči, ne boj se. Reci Judinim gradovima {&vav&}: 'Evo vašeg Boga.' (10) Gle, Gospod Jahve

10. će doći u snazi, njegova će ruka za njega vladati. Gle, kod njega je nagrada, pred njim je njegovo delo. (11) Kao pastir

11. on će nahraniti svoje stado. Svojom rukom skupiće jaganjce, u nedrima će ih nositi. Dojilice će brižno voditi. (PP)

12. (12) Ko je šakom vode [+mora+] izmerio, nebesa [+svojim+] pedljem premerio i zemaljskom prahu meru odredio? Ko je na merilima

13. gore izmerio i na vagi bregove? (13) Ko je izmerio Jahveov Duh? Ko ga kao savetnik može nečemu poučiti? (14) I

14. ko ga je savetovao i poučio? Ko ga uči putu pravednosti ili mu pruža znanje ili ga upućuje na put razboritosti?

15. (15) Gle, nejevreji su mu kao kap iz kofe, kao prašina na vagi. Gle, on podiže ostrva

kao sitnu prašinu. (16) Ni Livan

16. nema dovoljno za potpalu, njegove divlje životinje nisu dovoljne za žrtvu paljenicu. (PP)

17. (17) Svi su nejevreji pred njim kao da i ne postoje, za njega su kao ništa, praznina. (18) S kim ćete uporediti Boga

18. i kakav ćete lik meni [m..njemu] sličan naći? (19) Zanatlija [+pravi+] izliven lik, zlatar ga oblaže zlatom i kuje

19. srebrne lance. (20) Siromašan bira za prinos neko drvo, drvo koje nije trulo, pa traži veštog tesara da mu načini rezan lik

20. koji se neće pomerati. (21) Zar ne znate? Zar ne čujete? Zar vam nije rečeno od početka? Zar niste razumeli

21. još kad su bili položeni temelji zemlje? (22) On je taj koji boravi nad krugom zemaljskim, čiji su mu stanovnici kao skakavci. On razastire kao zavese

22. nebesa, razapinje ih kao šator za stanovanje. (23) On vladare pretvara u ništa, sudije zemaljske u ništavilo.

23. (24) Kao da nisu posađeni, kao da nisu posejani, i kao da njihovo stablo nije pustilo

koren u zemlji. Čim neko ([..dune..]) na njih, oni se sasuše,

24. i olujni vetar ih raznosi kao strnjiku. (PP)

25. (25) „S kim ćete me uporediti, i ko mi je sličan?“, kaže Sveti. (26) Podignite oči u visine i vidite ko je stvorio

26. sve ovo. Onaj koji vojsku njihovu izvodi na broj, i sve ih po imenu zove. Zbog njegove ogromne moći i sile i snage

27. ništa neće proći loše. (PP)

28. (27) „Zašto kažeš, Jakove, zašto govoriš, Izraele: ‘Moj put je skriven od Jahvea, moj Bog za pravdu koja mi pripada

29. ne mari?’ (28) Zar ne znaš? Zar nisi čuo? Večiti Bog, Jahve, Tvorac svih krajeva zemlje,

Kolona 34 Isaija 40:29 do 40:23

1. (Nastavak Poglavlja 40:28) se nikad ne umara i ne posustaje. Razum je njegov nedokučiv. (29) On umornom snagu daje, a onima koji nemaju snage veliku

2. snagu daje. (30) Deca se zamaraju, mladići posrću, (31) ali oni koji se u Jahvea uzdaju dobijaju novu snagu. Podižu se

3. na krilima kao orlovi. Trče i ne zamaraju se, hodaju i ne gube svest.” (PP)

4. (Poglavlje 41:1) „Ćutite preda mnom, o, ostrva! Neka narodi obnove snagu! Neka pridu i neka progovore! Pristupite k meni na sud! (PP) [*]

5. (2) Ko je podigao pravednika što dolazi s istoka? Ko ga je dozvao pred noge svoje, predao mu neevreje i dao mu vlast da upravlja carevima? Ko ih je

6. kao prah predao pod njegov mač, pa ih njegov luk kao strnjiku raznosi? (3) Ko ih je progonio i svojim nogama mirno kročio putem koje njegove stopala nisu poznavala? (4) Ko

7. je to učinio i izvršio? Ko od početka poziva naraštaje? Ja, Jahve, koji sam prvi. Prema poslednjima ja ću isti biti.” (PP) [*]

8. (5) Ostrva su to videla i uplašila se. Krajevi zemlje [zajedno] [m...zadrhtaše]. Približiše se, dođoše. (6) Svako pomaže svom susedu {&vav&}i govori

9. svom bratu: „Budi jak.” (7) Zanatlija bodri zlatara, onaj koji čekićem tanji metal bodri onoga koji kuje na nakovnju, govoreći

10. o zalivenom spoju: „Dobro je.” Zatim se kip klinovima učvršćuje da se ne pomera. (PP) [*]

11. (8) „A ti, Izraele, sluga si moj. Tebe sam, Jakove, izabrao, potomstvo si Avramovo, koji je moj prijatelj. (9) Skupio sam te

12. s krajeva zemlje, pozvao od njenih velikana. Tebi sam rekao {&vav&}: ‘Ti si sluga moj. Tebe sam izabrao i nisam

13. te odbacio. (10) Ne boj se, jer ja sam s tobom. Ne premišljaj se, jer ja sam tvoj Bog. Ja ću te ojačati

14. i pomoći ću ti. Podržaću te svojom desnom rukom pravednosti.’ (11) [+Gle,+], postideće se i biće poniženi svi koji se gneve na tebe. [m+ i neće ostati ništa]

15. od ljudi koji se protiv tebe bore

16. (12) [U K. je izostavljeno= Tražićeš ali nećeš naći}one koji se bore protiv tebe. Oni koji protiv tebe ratuju biće kao ništa, doći će im kraj. (13) Jer ja, Jahve, tvoj Bog,

17. držim te za desnu ruku i kažem ti: ‘Ne boj se. Ja ću ti pomoći. (14) Ne boj se, o, crve Jakove,

18. i prijatelji Izraela. Ja ću ti pomoći’, govori Jahve, tvoj Otkupitelj, Sveti Bog Izraelov. (15) ‘Gle, učiniću

19. da budeš kao nova vršalica sa zupcima. Vršćeš gore i lomićeš ih, bregove ćeš u plevu pretvarati. (16) Vejaćeš ih i vetar

20. će ih odneti, olujni će ih vetar rasejati. A ti ćeš se radovati Jahveu. Dići ćeš se Svetim Bogom Izraelovim.”

21. (17) „Kad nevoljnici i siromašni traže vodu, a nje nema i kad im se jezik od žeđi osuši, ja, Jahve, čuću ih.

22. Izraelov Bog neće ih napustiti. (18) Na visokim mestima otvoriću reke i usred dolina izvore.

23. Pustinju ću pretvoriti u jezero, a bezvodnu zemlju u izvore vode. (19) U pustinju postaviću kedar, drva akacije,

24. mirtu i drvo što daje ulje. U pustoj zemlji posadiću smreku, jasen zajedno [m.+čempres], (20) pa neka ceo narod vidi i

25. neka zna, neka ima na umu {&.uzme u obzir.&} i neka shvati da je Jahveova ruka to učinila, da je Sveti Bog Izraelov

26. [*] to stvorio.....” (21) „Iznesite svoj spor”, kaže Jahve. „Iznesite svoje najjače dokaze,”

27. kaže car Jakovljevi. (22) „Iznesite ih i kažite nam šta će se dogoditi. Kažite nam šta je prvo bilo, kako je stvarno bilo,

28. kažite im da ćemo ih primiti k srcu, i da znamo šta će biti na kraju, da znamo šta budućnost donosi. Ili nam objavite ono što dolazi. (23) Kažite nam

Kolona 35 Isaija 41:23 do 42:17

1. (Nastavak poglavlja 41:23) na šta liče predznaci budućih dana, pa ćemo znati da ste bogovi. Učinite nešto, dobro ili zlo,

2. pa ćemo svi čuti [m.i čuditi se,] i zajedno ga gledati. (24) Eto, vi niste ništa i vaše delo {m+..je bezvredno:}. Odvratan je svako ko izabere

3. vas.” (25) „Podigao sam onoga koji ide sa severa, i on će doći [*] sa istočne strane od sunca i prizivaće ime moje. Pregaziće

4. upravitelje kao da su glina, kao što grnčar gazi glinu.” (26) „Ko je išta kazao od početka, da bismo znali,

5. ili ranije, da bismo rekli: ‘Pravedan je’? Zaista nema nikoga ko bi to kazao. Zaista nema nikoga ko bi to objavio. Zaista nema nikoga ko bi čuo

6. vaše reči.” (PP)

7. (27) Onaj ko je prvi kaže Sionu: „Gle, evo ih!” Jerusalimu ću poslati onoga koji donosi dobre vesti. (28) Gledao sam, ali među njima nije bilo nikog.

8. Nema među njima nijednog koji bi dao savet. Pitao sam ih i nisu odgovarali. (29) Gle, oni su ništa. Njihova ništavna dela su vetar [m..+gle, svi su oni tašti, i njihova dela nisu ništa]

9. i njihovi bezvredni bogovi su prazna dela. {&jod&}" (PP)

10. (Poglavlje 42:1) „Evo mog sluga, koga podupirem, izabranika moga, *u kome* moja duša uživa. U njega sam stavio svoj Duh, i svoju pravdu

11. on će izneti nejevrejima. (2) Neće vikati niti glas podizati, niti će se njegov glas čuti po ulicama. (3) Zgaženu trsku

12. neće slomiti i fitilj koji tinja neće ugasiti. U svojoj istini pravdu će doneti. (4) Neće se umoriti

13. niti se obeshrabriti dok na zemlji ne uspostavi pravdu. Ostrva će usvojiti njegovu Toru.” (PP)

14. (5) Ovako kaže Bog (ha-el), Gospod (elohijm) [m=Jahve,], Tvorac nebesa, (onaj koji ih je razapeo), i zemlju

15. rasprostro i sve što iz nje izlazi, onaj koji daje dah (nešamah) narodu koji je na njoj i duh onima koji hodaju njom: (6) „Ja, [m..+ Jahve], pozvao sam te [*] *Ovde bi valjalo dodati beleške koje se odnose na najzanimljivije simbole iznda poslednje reči u ovom redu*

16. u pravdi i za ruku sam te uzeo. Čuvaću te i postavicu te da budeš savez narodu i svetlost nejevrejima,

17. (7) da otvoriš slepe oči, da izvedeš iz tamnice zatvo renike, iz zatvora one koji sede u tami.

18. (8) Ja sam Jahve. To je ime moje, i slavu svoju neću dati drugom, niti hvalu svoju likovima rezbarenim. (9) Što sam unapred rekao, dogodilo se,

19. a, evo, sada vam novo javljam. Pre nego što se dogodi, ja vam to objavljujem.”

20. (10) Pevajte Jahveu novu pesmu, njegovu hvalu s kraja zemlje, vi što plovite po moru, bujna ostrva

21. i njihovi stanovnici. (11) Neka usklikne pustinja i njeni gradovi, sela u kojima žive Kidarovi sinovi. Neka pevaju stanovnici Sele (*Petre*).

22. Neka riču [m...viču] ljudi s vrhova planina. (12) Neka daju slavu Jahveu, na ostrvima neka objavljuju njegovu hvalu. (PP)

23. (13) Jahve će kao junak izaći. Kao ratnik će rasplamsati svoj žar. [m...Vikaće] , pustiće ratni poklič,

24. biće moćniji od svojih neprijatelja. (14) „Ćutao sam odavno, nisam govorio, suzdržavao sam se. Kao žena koja se porađa

25. sada ću vrištati, dahtaću i uzdisaću. (15) Opustošiću gore i bregove, sve njihovo rastinje

26. osušiću. Reke ću pretvoriti u suvo tlo, isušiću močvare. (16) Vodiću slepe putem

27. koji ne poznaju, daću im da idu nepoznatim putem. Pred njima ću mračno mesto pretvoriti u svetlost,

28. a neravan kraj u ravnicu. Sve ću to za njih učiniti i neću ih napustiti. (17) Ustuknuće i mnogo

29. će se postideti oni koji se uzdaju u rezane likove, koji livenim likovima govore: ‘Vi ste naši bogovi.’ (PP)

Kolona 36 Isaija 42:18 do 43:20

1. (Poglavlje 42:18) Nek gluvi čuju. Nek slepi vide. (19) Ko je slep kao moj sluga i ko je gluv kao moj glasnik

2. koga šaljem? Ko je slep kao onaj koji je pun sebe, ko je slep kao Jahveov sluga? (20) Mnogo si toga video, ali nisi obratio pažnju. Kod otvorenih

3. [*X] ušiju nisi čuo. (21) Gospodu se svidelo da zbog svoje pravednosti učini zakon velikim i slavnim. (22) Ali to je

4. narod opljačkan i oplnjen, svi su zarobljeni u rupama, sakriveni po zatvorima. Postali su kao plen i nema ko da ih izbavi,

5. opljačkani su i nema nikoga da kaže: ‘Vrati!’ (23) Ko će među vama to poslušati? Ko će o tome razmisliti i slušati za kasnija vremena? (24) Ko

6. je Jakova predao da bude oplnjen, ko je Izrael predao pljačkašima? Zar to nije bio Jahve, onaj kome su zgrehili? Jer nisu hteli

7. njegovim putevima nisu da idu i njegovu Toru da poštuju. (25) Zato je na njega (Izrael) izlio svoj žestoki bes i ratnu silu. Plamen rata

8. gutao ih je sa svih strana, ali oni to nisu primetili; proždirao ih je, ali to nisu uzeli k srcu.” (PP)

9. (Poglavlje 43:1) „Sada ovako kaže Jahve, tvoj Tvorac, {&jod} Jakove, i tvoj Tvorac, {&jod&} ,o, Izraele: ‘Ne boj se, jer sam te ja iskupio.

10. Pozvao sam te po imenu. Ti si moj, {&alef&}(2) ako pođeš preko vode, ja ću biti s tobom. Ako pođeš preko reka, one te neće potopiti.

11. Ako pođeš kroz vatru, nećeš izgorjeti, niti će te plamen ožariti. (PP)

12. (3) Jer sam ja Jahve, Bog tvoj, Sveti Bog Izraelov, {&tvoj iskupitelj&} [m.. tvoj Spasilac:]. Dao sam Egipat kao otkupninu za tebe, Etiopiju i Sevu u zamenu za tebe.

13. (4) Pošto si dragocen u mojim očima, proslavljen si i ja te volim. Daću {&H&} ljude u zamenu za tebe, narode u zamenu

14. za tvoju dušu. (5) Ne boj se, jer sam ja s tobom. Sa istoka ću dovesti tvoje seme i sa zapada ću te skupiti. (6) Reći ću

15. severu: ‘Daj!’ a jugu: ‘Ne usporavaj ih! Izdaleka dovedi moje sinove i moje kćeri s kraja zemlje, (7) svakoga

16. ko se mojim imenom zove i koga sam stvorio na svoju slavu, koga sam oblikovao i koga sam napravio. (8) Izvedi narod koji je slep,

17. iako ima oči, i koji je gluv, iako ima uši. (9) Neka se svi nejevreji skupe na jedno mesto, neka se okupe narodi.

18. Ko od njih to može prореći? Mogu li nam javiti šta će se prvo dogoditi? Neka dovedu svoje svedoke i neka se odbrane, ili neka ih ti svedoci čuju,

19. pa neka kažu: ‘Istina je’.” (10) „Vi ste moji svedoci”, govori Jahve, „i moj sluga kog sam izabrao, da biste znali i verovali

20. mi i razumeli da sam ja taj. Pre mene nijedan bog nije bio načinjen niti će biti posle mene. (PP)

21. (11) Ja, ja sam Jahve, i osim mene nema spasitelja. (12) Ja sam rekao, spasao i objavio, kad među vama nije bilo

22. nijednog tuđeg boga. Zato ste vi moji svedoci”, govori Jahve, „da sam Bog. (13) Za sva vremena ja sam on, i nema nikoga ko može da izbavi iz moje ruke.

23. Ostvariću svoju nameru, i ko to može da spreči?” (PP)

24. (14) Ovako kaže Jahve Gospod, Otkupitelj vaš, Sveti Bog Izraelov: „Zbog vas ću ih poslati na Vavilon, slomiti njihove velikane,

25. sve do jednog i Haldejce što na brodovima pevaju. (15) Ja sam Jahve, vaš Sveti Bog, Tvorac Izraelov, vaš Car.” (PP) [*]

26. (16) Ovako kaže Jahve, onaj koji je napravio put kroz more i stazu kroz silne vode, (17) koji je izveo bojna kola i konja,

27. vojsku i junake zajedno: „Oni će leći i neće više ustati. Ugasiće se, dogoreće kao fitilj. (18) Ne sećajte se onoga što je u početku bilo,

28. ne mislite na ono što je nekada bilo. (19) Evo, učiniću nešto novo. To će se sada desiti, a vi ćete videti. Da,

29. kroz pustinju ću napraviti put i kroz Ješimon reke. (20) Slaviće me poljske zveri, morska čudovišta i sove,

Kolona 37 Isaija 43:20 do 44:23

1. (Nastavak poglavlja 43:20) jer ću učiniti da u pustinji poteku vode i reke u Ješimonu, da pije moj narod, moj izabranik, (21) narod koji sam sebi stvorio da razglasi moju hvalu. (PP)

2. (22) Ali ti me, Jakove, nisi zvao, jer si se umorio od mene, Izraele. (23) Nisi mi prinosio ovce kao žrtve paljenice, nisi me svojim žrtvama

3. slavio. [+i nisi mi dao dar+] [m..nisam te terao da mi služiš], niti sam te zamarao tamjanom. (24) Nisi mi kupovao slatku srebrnu trsku,

4. nisi me sitio salom svojih žrtava, nego si me svojim gresima prisilio da ja služim tebi. Umoran sam od tvojih grehova. (25) Ja,

5. jasm taj, i radi sebe brišem tvoje prestupe i tvojih greha više se neću sećati. (26) Podseti me. Hajde da zajedno sudimo. Iznesi šta imaš i dokaži [*]

6. da si pravedan. (27) Tvoj prvi otac zgrešio je, i tvoji su učitelji meni zgrešili. (28) Zato ću obeščastiti knezove svetosti, i predaću Jakova istrebljenju,

7. predaću Izrael sramoti.” [*] (Poglavlje 44:1) „Čuj sada, o, Jakove, slugo moj, čuj Izraele, moj izabraniče. (PP) [*]

8. (2) Ovako kaže Jahve, onaj koji te je stvorio i koji te je oblikovao, i još od majčine utrobe ti pomagao: ‘Ne boj se, slugo moj, Jakove, ne boj se, Ješurune, moj izabraniče.

9. (3) Jer ću na žednog izliti vodu i potoke na suhu zemlju. {&stoga&} Svoj ću Duh izliti na tvoje seme i svoj blagoslov na tvoje potomke. (4) Oni će nicati kao

10. zelena trava, kao vrbe uz vodene kanale. (5) Jedan će reći: ‘Ja sam Jahveov’, drugi će se zvati Jakovlje vim imenom, treći će napisati na svojoj ruci:

11. ‘Jahveov’, a četvrti će se nazivati Izraelovim imenom.’ (PP)

12. (6) Ovako kaže Jahve, Izraelov Car i Iskupitelj, Jahve nad vojskama [+je njegovo ime] : ‘Ja sam prvi i ja sam poslednji, osim mene nema Boga.

13. (7) Ko je kao ja? Neka poviče, neka kaže i neka mi objasni! Ja sam stvorio drevni narod. Neka oni objave ono što dolazi i ono što će još doći,

14. neka kažu! (8) Ne bojte se, ne plašite se. Zar nisam svakom od vas odavno to rekao i objavio? Vi ste moji svedoci. Ima li Boga osim mene? Ne, nema

15. Boga Stene, koliko ja znam. (9) Svi koji prave rezane likove ništavni su, i njihovi omiljeni likovi ničemu ne koriste. Njihovi svedoci {&oni su&} koji ništa ne vide i ništa ne znaju, pa

16. su im na sramotu. (10) Ko pravi boga ili lije lik od kog nema nikakve koristi? (11) Gle, posramiće se svi njegovi drugovi, jer oni koji bogove prave su od ljudskog roda. Svi će se oni zajedno skupiti,

17. staće, uplašiće se i svi će se postideti. (12) Kovač oštrom alatom radi na užarenom ugljvlju, čekićem kuje {&yod&}, obrađuje

18. svojim snažnim rukama. Zatim ogladni i iznemogne. Ne pije vodu, pa se umori. (13) Drvodjelja {&jed&} rasteže merno uže, beleži crvenom kredom,

19. obrađuje dletom, crta šestarom i oblikuje čovečiji lik, lep lik čoveka, da stoji u kući. (14) Drugi ima posao da seče kedrove,

20. pa bira čempres i hrast, i ostavlja ih da rastu među šumskim drvećem. Sadi lovor i kiša čini da raste. (15) A čovek ga onda koristi za ogrev. Uzima

21. komad drveta da se ugreje. Naloži vatru i peče hleb. Zatim još pravi boga i klanja mu se. Pravi rezan lik i pred njim kleči. (16) Od polovine toga

22. loži vatru i peče meso sebi za jelo i najede se. Greje se i govori bratu svom: 'Eto, grejem se i sedim pred svetlošću [m..vatrom:] (17) . 'Od ostatka pravi boga,

23. od debla {m...rezbaren lik:}. Pred njim kleči, klanja mu se, moli mu se i govori: 'Izbavi me, jer si ti moj bog.' (18) Ne znaju oni i ne razumeju,

24. jer su im oči zacementirane, pa ne vide, a srce takvo da ne razumeju. (19) Niko to ne uzima k srcu, ne zna i ne razume, da bi rekao [+da bi rekao+]:

25. 'Od polovine toga naložio sam vatru i uglju ispekao hleb. Meso sam ispekao i pojeo. Zar ću od ostatka napraviti grozotu? Zar ću padati ničice pred deblom

26. drveta?' (20) On se pepelom hrani. Zavodi ga njegovo prevareno srce. Neće on izbaviti svoju dušu niti će reći: 'Zar nije varka ovo u mojoj desnoj ruci?' (PP)

27. (21) Seti se toga, o, Jakove, i ti, Izraele, jer si ti moj sluga. Ja sam te stvorio, moj slugo. Neću te zaboraviti, Izraele. (22) Izbrisaću kao oblak

28. tvoje prestupe, i grehe, kao da su ih oblaci sakrili. Vрати se meni, i ja ću te iskupiti. (PP)

29. (23) Pevajte, o, nebesa, jer je Jahve uradio šta je trebalo. Vičite, dubine zemaljske, zapevajte, o, gore, o, šume i sva stabla u njima. Jer je Jahve iskupio

Kolona 38 Isaija 44:23 do 45:21

1. (Nastavak poglavlja 44:23) [*] Jakova, na Izraelu je učinio čuda.” Ovako kaže Jahve, Iskupitelj tvoj, onaj koji te je oblikovao od majčine utrobe:

2. „Ja, Jahve, tvorac svega na svetu, sam nebesa širim, zemlju rasprostirem. (25) Ja osujećujem znake {& lažova&}, navodim gatare

3. da postupaju ludo, posramljujem {& mudrace&} i njihovo znanje pretvaram u ludost. (26) Ja ispunjavam reč svog sluga i izvršavam ono što su objavili moji glasnici. Ja govorim

4. Jerusalimu: ‘Bićeš nastanjen’, i Judinim gradovima: ‘Opet ćete se izgraditi. Podići ću njegova opustošena mesta.’ (27) Ja govorim bezdanu: ‘Presuši.

5. Isušiću sve tvoje reke.’ (28) Govorim o Kiru: ‘On je moj pastir i izvršiće sve što želim’, i Jerusalimu: ‘Opet ćeš se izgraditi’,

6. [*] i hramu: ‘Položiće se tvoj {& jod&} temelj’.” (Poglavlje 45:1) Ovako govori Jahve svom mesiji Kiru, koga drži za desnu ruku,

7. da pred njim pokori nejevreje i raspaše bokove carevima, da pred njim otvori dvokrilne kapije, da ni jedna vrata ne budu zatvorena: (2) „Ja

8. ću ići pred tobom i poravnaću neravne puteve. Razbiću bakarna vrata, slomiću гвозdene rešetke. (3) Daću

9. ti blago tame i bogatstva skrivenih mesta, da bi znao da sam ja, Jahve, onaj koji te zove po imenu,

10. Bog Izraela. (4) Radi svog sluga Jakova, radi Izraela, svog izabrani ka, pozvao sam te po {& jod&} imenu. [m..+Dao sam ti ime,], iako me nisi

11. poznavao. (5) Ja sam Jahve i nema drugog. Osim mene nema Boga. Ja ću te ojačati, iako me ne poznaješ, (6) da bi se znalo

12. od mesta izlaska Sunca do zapada da nema drugog osim mene. Ja sam Jahve i nema drugog. (7) Ja sam tvorac svetlosti i ja pravim tamu,

13. donosim dobrotu {m..mir..m) i stvaram zlo. Ja, Jahve, sve to činim. (PP)

14. (8) [m.+ Kapljite,], nebesa, odozgo. Neka nebeski oblaci izlivaju pravednost. Neka se zemlja otvori i neka iz nje nikne spasenje, neka tada i pravda nikne. [Ostatak stiha 8 se ne nalazi u K,- „Ja sam Jahve i ja sam to stvorio"] (PP)

15. [RAZMAK] (9)Teško onome ko se prepire sa onim ko ga je stvorio, kao što se parče zemljane posude prepire s drugim parčetom! [+Teško+] onom koji će reći

16. onome ko je oblikuje: ‘Šta radiš?’ Zar će tvoje delo reći: ‘On nema [+ljudske+] ruke’? (10) Teško onom ko govori ocu: ‘Kakvu to decu na svet donosiš?’ ili ženi:

17. ‘[Šta}] to rađaš?’ (11) Ovako kaže Jahve, {&Sveti Bog Izraelov,&} i Tvorac njegov: ‘Pitajte me šta će u budućnosti biti sa mojim sinovima, zapovedajte mi za delo 18. [{mojih ruku.}]. (12) Ja sam načinio zemlju i stvorio čoveka na njoj. Svojim sam rukama raširio nebesa i svoj

19. [{vojsci njihovoj}] zapovedam. (13) Ja sam ga podigao u pravednosti i poravnaću sve njegove puteve. On će izgraditi

20. [{moj grad i zarob}]ljenike otpustiće, ne za novac niti za nagradu’, kaže Jahve nad vojskama. (PP)

21. (14) [{Ovako kaže}] Jahve: ‘Neplaćeni egipatski radnici, etiopski trgovci i Saveji, visoki ljudi, sami će doći k tebi i biće tvoji.

22. [{Za tobom će doć}]i u okovima, pašće pred tebe i klanjaće ti se. Tebi će se moliti, govoreći: ‘Zaista je Bog u vama, i nema drugog,

23. [{i nema drugog B}]oga. (15) Zaista, ti si Bog skrivenih mesta, Izraelov Bog, Spasitelj.’ (16) Biće posramljeni i poniženi. Svi oni

24. [{skupa}] koji prave idole ići će poniženi. (17) A Izrael će biti izbavljen večnim spasenjem jer je u jedinstvu s Jahveom.

25. Vi se nećete postideti i nećete biti poniženi doveka i zauvek. (PP)

26. (18) Jer ovako kaže Jahve, Tvorac nebesa, on je Bog, onaj koji je oblikovao i načinio zemlju, onaj

27. koji ju je učvrstio i koji je nije stvorio praznu, već ju je oblikovao tako da bude nastanjena: 'Ja sam Jahve i nema drugog. (19) Nisam govorio u tajnosti,

28. u mračnom uglu zemlje, niti sam uzalud rekao Jakovljevom potomstvu: 'Tražite me, ja, Gospod, govorim

29. ono što je pravedno, objavljujem ono što je ispravno. (20) Sakupite se i dođite. Pridite [m..+zajedno], svi vi koji ste se izbacili od nejevreja. Oni

30. koji nose drvene re zane likove ništa ne znaju, a ni oni što se mole bogu koji ih ne može spasiti. (21) Objavite šta imate, dovedite ih bliže.

Kolona 39 Isaija 45:21 do 47:11

1. (Nastavak poglavlja 45:21) Neka se složno posavetuju. Ko je to rekao još davnih dana? Ko je to još davno objavio? Zar nisam ja, Jahve? Osim mene nema

2. drugog Boga. Ja sam pravedan Bog i Spasitelj, i nema drugog osim mene. (22) Okrenite se meni i budite spaseni, svi krajevi zemaljski, jer

3. sam ja Bog i nema drugog. (23) Zakleo sam se samim sobom, pravedna reč izašla je iz mojih usta, i neće se vratiti [m..+prazna] , da će se

4. svako koleno saviti preda mnom i da će mi se svaki jezik zaklinjati, (24) i reći će: 'Zaista, u Jahveu je sva pravda i moć.' Doći će k njemu i biće posramljeni

5. svi koji su se na njega gnevili. (25) Uz Jahveovu pomoć opravdaće se sve Izraelovo potomstvo i njime će se dičiti." (Poglavlje 46:1) Vil je klekao, Nevon se sručio.

6. Njihovi likovi stavljaju se na zveri i na stoku, postali su težak tovar, [K.+po njihovim rečima]. (2) Ruše se, padaju na kolena

7. zajedno. Oni ne mogu da izbave taj teret i njihove duše odlaze u zarobljeništvo. (PP)

8. (3) „Slušaj me, dome Jakovljevi, i svi vi koji ste ostali od doma Izraelovog, koje nosim otkad ste se rodili, koje nosim od majčine utrobe

9. uz milost. (4) Do vaše starosti ja ću biti isti, i kad vam kosa osedi ja ću vas voditi. Ja ću ostvariti svoju nameru - ja ću vas nositi,

10. ja ću vas podupirati i spašavati. (5) S kim ćete me poistovetiti ili izjednačiti ili uporediti, pa da kažete da ličimo jedan an drugog?

11. (6) Ljudi prosipaju zlato iz kese i na vagi mere srebro. Unajmljuju zlatara koji od njega pravi boga, pred kojim padaju ničice i, da, klanjaju se.

12. (7) Nose ga na ramenima, prenose ga i postavljaju na mesto gde stoji i ne miče se. Zovu ga,

13. ali im se ne odaziva, niko ga ne spasava iz njegove nevolje. [K.+slabosti] (8) Setite se toga, i budite hrabri! O, prestupnici, uzmite

14. to k srcu! (9) Setite se prve stvari iz davnina, da sam ja Bog, da nema drugog Boga i da niko nije kao ja. (10) Ja javljam

15. na početku šta će na kraju biti, od davnina javljam ono što još nije bilo. Ja kažem: ‘Moja namera će se ostvariti i učiniću sve što želim.’

16. (11) S istoka zovem pticu grabljivicu, iz daleke zemlje zovem čoveka da izvrši moju nameru. Objavio sam svoju nameru i ostvariću je. Osmislio sam je

17. i ostvariću je. (PP)

18. (12) Slušajte me, vi tvrdoglavci, koji ste daleko od pravednosti. (13) Prinosim svoju pravdu. Ona nije daleko i moje spasenje

19. neće zakasniti. Sionu ću doneti spasenje. Izraelu ću dati svoju slavu.” (PP)

20. (Poglavlje 47:1) „Dodi i sedi u prašinu, devičanska kćeri vavilonska. Sedi na zemlju, gde nema prestola, o, kćeri haldejska. Jer

21. se više nećeš zvati nežnom i osetljivom. (2) Uzmi mlin i melji brašno. Skloni svoj veo, skini

22. svoje gornje haljine i otkrij butine. Pređi preko reke. (3) Otkrij svoju nagost. Neka se vidi tvoja sramota. Osvetiću se, i ni prema

23. se neću poneti kao čovek. (4) Naš iskupitelj, Jahve nad vojskama mu je ime, Sveti Bog je Izraelov. (5) Sedi ćutke i odi {&vav&}

24. u tamu, o, kćeri haldejska, jer se više nećeš zvati gospodaricom carstava. (6) Razgnevio sam se na svoj narod.

25. Oskrnjavio sam svoje nasleđstvo i dao ih tebi u ruke. A ti im nisi pokazala milost. Na starce si stavila svoj jaram (Pogledajte 9:2 kako biste uvideli značaj ove reči)

26. teški. (7) Govorila si: 'Zauvek ću biti junakinja.' Nisi to uzela k srcu, nisi ni pomišljala

27. da će svemu tome doći kraj. (8) A sada čuj ovo, ti pohotnice, koja spokojno živiš i u svom srcu govoriš: 'Ja, i niko drugi.

28. Neću živeti kao udovica, neću osetiti [m..spoznati] kako je to decu izgubiti.' {&vav&}

(9) Ali iznenada, u jedan dan, snaći će te i jedno i drugo:

29. izgubićeš decu i ostaćeš udovica. Sve će te to zadesiti u punoj meri, jer si mnogo vraćala, jer si bacala mnoge čini. (10) Jer si se uzdala

30. u svoje zlo. Govorila si: 'Niko me ne vidi.' Zaveli su te tvoja mudrost i tvoje znanje. U svom srcu govoriš: 'Ja,

31. i niko drugi.' (11) Snaći će te zlo, a ti nećeš znati odakle. Zadesiće te nesreća, a ti nećeš moći da je odvратиš.

Kolona 40 Isaija 47:11 do 49:4

1. (Nastavak poglavlja 47:11) Na tebe će se iznenada sručiti propast kakvu još nisi videla. (12) Ustraj {&vav&} u svom čaranju i u mnogim činima, oko čega se trudiš od svoje

2. mladosti. [+do sada+] [U K. je izostavljen ostatak: „možda će ti biti od koristi, možda ćeš druge zaplašiti] (13) [u K. nema: „Zamorila si se”] od silnih svojih savetnika. Neka sad ustanu i neka te spasu, astrolozi, koji predviđaju po zvezdama,

3. koji u vreme mladog meseca objavljuju šta će ti se desiti. (14) Gle, postali su kao strnjika. Vatra će ih spaliti. Neće izbaviti svoju dušu

4. od plamene ruke. Neće od njih ostati ni ugljeglje da se ljudi ugrelu, niti ognjište da se pred njega sedne. (15) Takvi će biti oni koji ti čaraju, oko kojih se trudiš od svoje mladosti.

5. Odlutaće svako na svoju stranu. Niko te neće spasti.” (PP)

6. (Poglavlje 48:1) „Čuj ovo, o, dome Jakovljevi, vi koji sebe nazivate Izraelovim imenom i koji ste izašli iz Judinih voda, vi koji se zaklinjete imenom

7. Jahveovim i spominjete Izraelovog Boga, ali ne u istini i pravednosti. (2) Jer oni sebe nazivaju stanovnicima svetog grada i na

8. Izraelovog Boga oslanjaju se, kome je ime Jahve nad vojskama. (3) Događaje prošle unapred sam kazivao, iz mojih je to usta izašlo

9. i ja sam to objavio. Iznenada sam ostvario svoju nameru, i sve se obistinilo. (4) Znao sam da si tvrdokoran, da ti je vrat gvozdена žila [+h]

10. i da ti je čelo od bakra, (5) pa sam ti još onda govorio. Pre nego što se dogodilo, ja sam ti to objavio, da ne kažeš: ‘To je učinio moj idol,

11. to su zapovedili moj rezani lik i moj izliveni lik.’ (6) Čuo si. Pogledaj sve to. Zar nećeš to objaviti? Od sada ti objavljujem novo,

12. čak i Nazaret, ono što još ne znaš. (7) Sada će to biti stvoreno, nije toga ranije bilo, do danas to nisi čuo, da ne kažeš:

13. ‘Ja to već znam.’ (8) Ne, nisi to čuo, niti si to znao, niti se tvoje uho dosad otvorilo. Jer dobro znam da

14. si bio neveran i da se nazivaš ‘prestupnikom još od majčine utrobe’. (9) Zbog svog imena odagnaću gnev, zbog svoje hvale suzdržaću se

15. da te ne istrebim. (10) Evo, prepravio sam te, ali ne kao srebro. [Q = kada sam ti pokazao milost] [m = izabrao sam te] u peći nevolje. (11) Zbog sebe, zbog sebe

16. ću učiniti ono što nameravam. {&jer&} Zar ću dozvoliti da se skrnavi [m.+ime] ? Neću svoju slavu dati drugome. (PP)

17. (12) Slušaj me, Jakove, slušaj me, Izraele, koga sam pozvao. Ja sam isti. Ja sam prvi. Ja sam poslednji. (13) Moja je ruka položila temelj

18. zemlje, moja je desna ruka rasprostrla nebesa. Kad ih pozovem, svi se zajedno pokažu. (14) Skupite se zajedno svi i čujte.

19. Ko je od njih sve to objavio? Ja, Jahve, volim tog čoveka. On će učiniti {&vav&} Vavilonu ono što želim i njegova će se ruka spustiti na Haldejce. (15) Ja, ja

20. sam to rekao, i ja sam *ga* pozvao. Ja sam ga doveo i daću mu da bude uspešan na svom putu. (16) Pridite k meni [+obrisani deo+] i čujte.

21. Od početka nisam tajno govorio. Od vremena kada je počelo da se događa ono što je rečeno bio sam tu. A sada me je Gospod Jahve sa svojim Duhom poslao.

22. (17) Ovako kaže Jahve, Iskupitelj tvoj, Sveti Bog Izraelov: 'Ja, Jahve, ja sam tvoj Bog, koji te uči za tvoje dobro

23. [aramejski] i koji te vodi putem kojim treba da ideš. (18) O, da si slušao moje zapovesti! Mir bi tvoj kao reka bio, i pravednost tvoja

24. kao talasi mora. (19) Tvog semena bilo bi kao peska i tvog potomstva kao zrna peska. Tvoje se ime ne bi istrebilo niti uništilo preda mnom.' (PP) [*]

25. (20) Izadite iz Vavilona! Bežite od Haldejaca! Objavljujte i pevajte, razglasite to. Neka se čuje [m.+neka izade iz vas+] do kraja zemlje.

26. Recite: 'Jahve je iskupio svog slugu Jakova. (21) Nisu bili žedni dok ih je vodio kroz pustinju. Dao je da voda [K.= da izbije] [m..da isteče] iz stene pred njima.

27. Razdvojio je stenu i voda je potekla.' (22) 'Nema mira zlima', kaže Jahve. (PP) [*]

28. (Poglavlje 49:1) Čujte me, o, ostrva, slušajte, narodi iz daleka. Jahve me je pozvao dok sam bio u materici, u majčinoj utrobi.

29. Učinio je da se moje ime pamti. (2) Učinio je da moja usta budu {&kao&} oštar mač. Zaklonio me je u senci svoje ruke. Učinio je da budem [+precrtano lamed-kaf+] naoštrena strela [delimično izbrisano „be'aš"].

30. Sakrio me je među svojim strelama. (3) I rekao mi je: 'Ti si moj sluga, Izraele, na tebi ću pokazati svoju slavu.' (PP) [*]

31. (4) A ja sam rekao: ‘Uzalud sam se mučio. Ni za šta i u prazno trošio sam svoju snagu. Jahve je taj koji mi sudi, i

Kolona 41 Isaija 49:4 do 50:1

1. [*] (Nastavak poglavlja 49:4) Bog je taj koji mi daje platu.’ (5) A sada mi Jahve, onaj koji me je još u majčinoj utrobi oblikovao da mu služim, kaže da mu dovedem nazad Jakova,

2. da bi se Izrael skupio k njemu. Ja ću se proslaviti u Jahveovim očima, moj Bog biće moja snaga. (6) Rekao je: ‘Nije malo to što si moj

3. sluga koji će {&vav&} podići plemena Izraelova [m.. Jakovljeva] i dovesti nazad Nazarene Jakovljeve [Izraelove]. Postavio sam te i za svetlost nejevrejima, da moje spasenje {Ješua]

4. dopre do kraja zemlje.’ (PP)

5. [*] (7) Ovako Gospod Jahve, Izraelov Iskupitelj, Sveti Bog *njegov*, kaže onome čiju dušu preziru, koji je odvratan narodu i koji je sluga vladarima:

6. ‘Zbog onoga što će videti, ustaće carevi i knezovi, i pokloniće se, zbog Jahvea, koji je veran, zbog Svetog Boga Izraelovog, koji te je izabrao.’ (PP) [*]

7. (8) Ovako kaže Jahve: ‘U pravo vreme uslišio sam te, u dan spasenja [Ješua] pomogao sam ti. I ja ću te {&tačka&} očuvati [učiniti Nazaren] , da se obnovi zemlja, i daću ti savez

8. naroda, da ustane zemlja, da im se vrati nasleđe koje je izgubljeno, (9) da se zatvorenicima kaže: ‘Izađite!’, a onima koji su u tami: ‘Pokažite se!’

9. Na [{svim}] planinama [{putevima}] će se hraniti , i pašnjaci će im biti na visokim mestima. (10) Neće biti ni gladni ni žedni, neće ih mučiti žega

10. ni sunce, jer će ih voditi onaj koji ima milosti prema njima, on će ih voditi do izvora vode. (11) Sve svoje gore pretvoriću u puteve [+u-mes- suvišna reč],

11. i puteve ću svoje izdignuti. (12) Gle, ovi će doći izdaleka, oni sa severa i sa zapada, a oni tamo iz zemlje

12. kineske [m. Sinim]. (13) Pevajte, o, nebesa, raduj se, o, zemljo. Zapevajte, o, gore! Jer je Jahve utešio svoj narod,

13. smilovao se svojim nevoljnicima. (PP)

14. (14) Sion je govorio: 'Jahve me je napustio, moj Gospod {&moj Bog&} me je zaboravio.' (15) Može li žena zaboraviti dete koje je dojila i ne smilovati se sinu svoje utrobe?

15. A ako bi ga ona i zaboravila, ja tebe neću zaboraviti. (16) Gle, urezao sam te na svojim dlanovima. Tvoje su mi zidine

16. stalno pred očima. (17) Žure se tvoji sinovi. Oni koji te ruše i pustoše otići će od tebe. (18) [„Podigni” pogrešno napisano] oči i

17. pogledaj unaokolo. Svi su se oni skupili i dolaze k tebi. 'Tako ja bio živ', govori Jahve, 'svima ćeš se njima kititi kao nakitom

18. i ukrasićeš se njima kao nevesta. (19) Iako su tvoja naselja opljačkana i opustošena, i iako ti je zemlja uništena, u tebi je već pretesno

19. za stanovnike - jer su daleko oni koji su te proždirali (20) - a ipak će sve više sinova dolaziti k tebi, koja si bila bez dece i na tvoje će uši govoriti: 'Tesno nam je ovo mesto. Pomerite

20. se da se i mi stanemo.' (21) A ti ćeš reći u svom srcu: 'Ko ih mi je rodio? Jer ja sam žena bez dece i neplodna, prognana

21. i zatvorena. Ko ih je onda podigao? Eto, ostala sam sama, a gde su oni bili?' (PP)

22. (22) Ovako kaže Jahve [m.+Gospod Bog+] [+zapoveda+]: 'Evo, podignuću na nejevreje svoju ruku, podignuću narodima svoj znak za zbor. I doneće

23. tvoje sinove u naručju, na ramenima će nositi tvoje kćeri. (23) Carevi će biti tvoji stražari, a njihove kneginje biće ti dadilje.

24. Klanjaće ti se licem do zemlje i lizaće prašinu s tvojih nogu. Tada ćeš znati da sam ja Jahve i da se neće postideti

25. [*] onaj koji se u mene uzda.' (24) Mogu li se od silnika oteti oni koje je on oteo, mogu li zarobljenici pobeći od tlačitelja? (25) Ali ovako kaže Jahve:

26. 'Od silnika će se oteti njegovi zarobljenici, izbaviće se od nasilnika oni koje je oteo. Ja ću se suprotstaviti onome ko se {&jod&} tebi suprot stavlja, i

27. ja ću tvoje sinove spasiti. (26) Učiniću da oni koji te muče jedu svoje meso i da se svojom krvlju opijaju kao vinom. Tada će svi ljudi znati,

28. sav živalj, da sam ja, Jahve, tvoj Spasitelj i tvoj Iskupitelj, Jakovljevi Silni Bog'." (PP) [*]

(Poglavlje 50:1) Ovako kaže Jahve: „Ima li vaša majka, koju sam otpustio, potvrdu o razvodu? Jesam li vas prodao nekom svom zajmodavcu da

Kolona 42 Isaija 50:1 do 51:3

1. (Nastavak poglavlja 50:1) bih podmirio svoj dug? Gle, vi ste zbog svojih greha prodani, zbog vaših prestupa vaša je majka {&vav&} otpuštena. (2) Zašto

2. nije bilo nikoga kad sam došao? Zašto se niko nije odazivao kad sam zvao? Zar je moja ruka previše kratka, pa ne može da vas otkupi? Zar nemam snage

3. da vas izbavim? Gle, kad zapretim, more se isuši i reke se pretvore u pustinju. Riba se u njima usmrđi zbog nedostatka vode

4. i uginu od žeđi. (3) Nebesa oblačim u tamu i dajem im kostret kao pokrivač." (PP)

5. (4) Gospod Jahve mi je dao jezik učenih, da znam kako da umornom pomognem rečima. Budi me iz jutra u jutro, budi mi

6. uho da ga slušam kao oni koji se uče. (5) Gospod [+Bog+] [m..Jahve] mi je otvorio uho, i ja se nisam bunio. Nisam se okrenuo

7. na drugu stranu. (6) Leđa sam okrenuo onima koji su me udarali i obraze onima [+koji su udarali gvoždem+] moje lice [m..čupali kosu]. Nisam se sakrio od uvreda i pljuvanja. (7) Ali Gospod Jahve

8. će mi pomoći. Zato se neću biti ponižen. Zato mi je lice postalo tvrdo kao kremen i znam da se neću postideti. (8) Blizu je onaj

9. koji me opravdava. Ko će se pravdati sa mnom? Stanimo zajedno. Ko je moj protivnik na sudu? Neka mi priđe. (9) Gle, Gospod Jahve

10. će mi pomoći. Ko će mi učiniti zlo? Gle, svi će se oni kao odeća pohabati, moljac će ih pojesti. (10) Ko se od vas boji Jahvea

11. i sluša glas njegovog sluga, ko hoda u tami i kome nema svetlosti? Neka se uzda u ime Jahveovo i neka se oslanja na svog Boga.

12. (11) Svi vi što ložite vatru i raspirujete iskre, hodite u svetlosti svoje vatre i među iskrama koje ste raspirili! Moja ruka ovo će

13. vam učiniti: ležaćete u velikom bolu.” (PP)

14. (Poglavlje 51:1) „Slušajte me, vi koji tražite pravednost, vi koji tražite Jahvea. Pogledajte stenu iz koje ste isklesani i duboku jamu iz koje ste iskopani.

15. (2) Pogledajte na Avrama, svog oca, i na Saru, koja vas je rodila. Jer je on bio sam kad sam ga pozvao, [+učinio sam ga plodnim+], [m..blagoslovio sam ga] i umnožio.

16. (3) Jer će Gospod utešiti Sion. Utešiće sve njegove puste delove i učiniće da njegova pustinja bude kao Eden i njegova pusta zemlja kao Jahveov vrt. Radost

17. i zadovoljstvo biće u njemu, zahvaljivanje i zvuk pesme. [+a tuga i jadikovanje neće+] (PP)

18. (4) Poslušaj me, narode moj. Čujte me, vi koji ste moje pleme. Jer će od mene doći Tora i svoju ću pravdu postaviti za svetlost narodu.

19. (5) Blizu je moja pravednost. Doći će moje spasenje i moje će ruke suditi narodima. Mene će čekati ostrva i moju će se ruku uzdati.

(6) Podignite ka nebesima

20. oči svoje i pogledajte dole na zemlju [+i vidite ko je ovo stvorio+] [Sledeće reči, koje se nalaze u masoretskom ne nalaze se i u kumranskom tekstu „ *Jer će nebesa kao dim iščeznuti i zemlja će se kao haljina pohabati* ”] (PP)

21. a njeni će stanovnici pomreti tek tako. Ali će moje spasenje biti večno i moja pravda neće nestati. (PP) [*]

22. (7) Slušajte me, vi koji znate šta je pravedno, narode kome je moja Tora u srcu. Ne bojte se ruganja smrtnih ljudi, i njihovih uvreda {&mem&} ne plašite se. (8) Jer će ih kao haljinu

23. moljac pojesti, sukneni moljac poješće ih kao vunu. A moja će pravda trajati doveka i moje spasenje kroz naraštaje i naraštaje. (PP)

24. (9) Probudi se, probudi, obuci se u snagu, o, ruko Jahveova! Probudi se, kao u davne dane, kao u vreme drevnih naraštaja. Zar nisi ti isekla

25. Ravu, probola morsko čudovište? (10) Zar nisi ti isušila more, vode velikog bezdana, i od morskih dubina

26. načinila put da prođu oni koji su [+oterani+] [m..iskupljeni]? [+izbrisana reč+] (11) Vratice se oni koje je Gospod otkupio i doći će na Sion pevajući, i na glavi će im biti večna radost.

27. Veselje i radost naći će, a tuga i uzdisanje napustiće ih. (PP)

28. (12) Ja, ja sam onaj koji vas teši. {&preertana-reč&} Ko si ti da se bojiš čoveka koji umire, i sina čovečijeg koji kao zelena trava nestaje? (13) Ko si ti da zaboraviš

29. [+et+] Jahvea, svog Tvorca, onoga koji je raširio nebesa i osnovao zemlju, i da stalno, po čitav dan, strepiš od gneva svog tlačitelja,

Kolona 43 Isaija 51:13 do 52:12

1. (Nastavak poglavlja 51:13) kao da se sprema da te ubije? Gde je gnev tvog tlačitelja? (PP)

2. (14) Onaj koji je [+tužan+] [m..zarobljen] jedva čeka da bude oslobođen, neće umreti i završiti u jami, i neće ostati bez hleba. (PP)

3. (15) A ja, Jahve, ja sam tvoj Bog, koji razdvaja more čiji talasi huče. Ime mi je Jahve nad vojskama. (16) Staviću

4. svoje reči u tvoja usta i zakloniću te senkom svoje ruke, da postavim nebesa i osnujem zemlju, i kažem Sionu: 'Ti si

5. moj narod.' (PP) [*]

6. (17) Probudi se, probudi, ustani, Jerusalime, ti koji si se iz Jahveove ruke opio njegovog gneva.

7. Ispio si, do dna si ispio pehar, čašu od koje posrćeš. (18) Od svih sinova koje je rodio nije bilo nikoga da ga vodi.

8. Od svih sinova koje je podigao nije bilo nikoga da ga za ruku uhvati. (19) Ovo te je dvoje snašlo - ko će saosećati s tobom?

9. - pustošenje i zatiranje, glad i {&član&} mač - ko će te utešiti? (20) Tvoji su sinovi u nesvesti. Po uglovima svih

10. ulica leže, kao divlji bik u mreži {&vav&}, jer se na njih izlio Jahveov gnev, ukor tvog Boga. (21) Zato slušaj

11. ovo, nevoljnice koja si pijana, ali ne od vina. (22) Ovako kaže tvoj Gospod Jahve, tvoj Bog, koji se bori za svoj narod:

12. ‘Evo, [jød] uzeću iz tvoje ruke čašu od koje posrćeš. Pehar, čašu mog gneva, nećeš više

13. piti. (23) Daću je u ruku tvojim tlačiteljima, [+i onima koji su te terali da klečiš+] koji su tvojoj duši govorili: ‘Sagni se

14. da mi predemo’, pa si svoja leđa podmetao da budu kao tlo, kao put za one koji prolaze.” (Poglavlje 52:1) „Probudi se, probudi, ogrni se

15. snagom, {&o, Sione&}! Obuci svoje divne haljine, o, Jerusalime, sveti grade! Jer u tebe više neće ulaziti

16. oni neobrezani i nečisti. (2) Otresi se od prašine, ustani i sedi, o, Jerusalime. Oslobodi se okova

17. sa svog vrata, o, zarobljena kćeri sionska. (3) Jer ovako kaže Jahve: ‘Ni za šta ste bili prodani, pa ćete

18. bez srebra biti i iskupljeni.’ (4) Jer ovako kaže [m.+Gospod] Jahve: ‘Moj narod je prvo otišao u Egipat da se nastani

19. tamo. Asirci su ih bez razloga tlačili. (5) A sad, šta da učinim?’ govori Jahve. ‘Jer je moj narod odveden

20. zabadava. Kliću oni koji vladaju nad njim’, govori [?] [m= Jahve] , ‘i stalno, po čitav dan, preziru moje ime. (6) Zato će moj narod poznati

21. moje ime, zato će ga tog dana poznati, jer sam ja onaj koji to govori. Evo, ja sam taj.’ (PP) [*]

27. (7) Kako su divne na gorama noge onoga koji donosi dobru vest, koji donosi lepe vesti o miru, koji objavljuje dobro, koji objavljuje

28. spasenje, koji govori Sionu: ‘Bog tvoj vlada!’ (8) Odjekuje glas tvojih stražara. Svi zajedno pevaju

24. jer će svojim očima videti kako Jahve obnavlja Sion. [+u milosti+] (9) Veselite se, pevajte zajedno,

25. jerusalimska pusta mesta, jer je Jahve utešio svoj narod, iskupio je Jerusalim. (10) Jahve je ogolio svoju svetu ruku

26. pred očima svih nejevreja, i svi krajevi zemaljski videće spasenje

27. našeg Bog. (11) Idite, idite, izađite odatle, ne dotičite ništa nečisto. Izađite iz njega,

28. budite čisti, vi koji nosite pribor Jahveov. (12) Jer nećete izaći u žurbi, niti uz borbu,

29. jer će Jahve ići pred vama. Onaj koji vam leđa štiti biće Bog Izraela [+Bog

30. čitave zemlje on će se zvati+].

Kolona 44 Isaija 52:13 do 54:4

1. (Poglavlje 52:13) Gle, moj će sluga postupati razborito. Izvinut će biti i uzdignut i veoma uzvišen. (14) Kao što su se mnogi čudili

2. njemu - njegov izgled je bio promenjen više nego ijednom drugom čoveku, i njegov dostojanstveni lik više nego ikome od ljudskih sinova –

3. (15) tako će on zapanjiti mnoge narode. Pred njim će carevi zatvoriti usta, jer će

4. videti ono o čemu im se nije govorilo i slušaće ono o čemu nikad nisu čuli.” (PP) [*]

5. (Poglavlje 53:1) Ko je poverovao u ono što smo čuli? Ko me se otkrila Jahveova ruka? (2) On će se pred narodom pojaviti kao mladica

6. i kao koren iz bezvodne zemlje. Nema dostojanstven lik, niti ga krase lepota, i kad ga pogledamo, to nije izgled

7. kakav bismo želeli. (3) Bio je prezren i ljudi su ga izbegavali, čovek koji je znao za bol i jad.

8. Okretali smo glavu od njega. Bio je prezren i smatrali smo ga bezvrednim. (4) Zaista, naše bolesti

9. on je poneo i na sebe je uzeo naš bol. A mi smo mislili da mu Bog stvara nevolju, da ga on udara [*Ovde se preko redova 10 do 12 vidi otisak palca pisara*]

10. i da ga muči. (5) Ali on je bio ranjen za naše prestupe, bio je slomljen za naše grehe. Na njemu je bila kazna

11. radi našeg mira, i svojim ranama nas je izlečio. (6) Kao ovce svi smo lutali, svako je išao svojim putem,

12. a Jahve je na njega stavio prestupe svih nas. (7) Tlačili su ga, mučili su ga i nije

13. otvorio svoja usta. Odveli su ga kao jagnje na klanje. Kao ovca pred onima koji je šišaju, nije otvorio

14. svoja usta. (8) Uskraćen mu je bio pravedan sud, i zato je pogubljen. Ko će pričati o njemu? Jer je istrgnut iz zemlje

15. živih. Zbog prestupa njegovog naroda zadata mu je rana. (PP)

16. (9) Odredili su mu grob među zločincima, [ovde se nalazi nažvrljana reč, verovatno znak za akuzativ- „et”] a među bogatima kad je umro,

17. iako nije učinio ni kakvo zlo niti govorio laži. (10) Jahveu je bilo po volji da ga slomi, on mu je zadao bol. (PP)

18. Ako daš dušu njegovu kao žrtvu za prestup, on će videti svoje potomstvo i produžice svoje dane. Ono što Gospod želi

19. njegovom će se rukom ostvariti. {&jod?&} (11) Zbog patnje svoje duše on će videti {+svetlost+} i biće zadovoljan. Svojim će znanjem mnogima doneće pravednost,

20. moj pravedni sluga i njihove prestupe uzeće na sebe. (12) Zato ću mu dati deo s mnogima,

21. i deliće plen s moćnima, jer se ogolio pred smrću i bio je među prestupnike

22. ubrojan. Poneo je grehe mnogih i zauzimao se za njihove prestupe.” (PP)

23. (Poglavlje 54:1) „Pevaj, nerotkinjo, ti koja nisi rađala! Zapevaj i viči na sav glas, ti koja nisi imala porođajne bolove, jer

24. sinova napuštene ima više nego sinova one koja ima muža”, kaže Jahve. (2) „Raširi svoj šator.

25. Neka razapnu platna tvog prebivališta. Ne usteži se. Produži uža i klinove

26. učvrsti. (3) Jer ćeš se raširiti na desno i nalevo, i tvoje će potomstvo osvojiti nejevreje i gradove

27. puste naseliti. (4) Ne boj se, jer se nećeš postideti i {&vav&} nemoj se osećati poniženom, jer

28. se {&jod&} nećeš razočarati. Zaboravićeš sramotu svoje mladosti, i prekora svog udovištva nećeš se sećati

Kolona 45 Isaija 54:4 do 55:8

1. (Nastavak poglavlja 54:4) više. (5) Jer je tvoj muž, tvoj Tvorac, kome je ime Jahve nad vojskama. Tvoj Iskupitelj je Sveti Bog

2. Izraelov. On će se zvati Bogom cele zemlje. (6) Jer kao ostavljenu ženu, žalosnog

3. duha, Jahve te je pozvao, kao ženu u mladosti uzetu i kasnije odbačenu”, kaže [+Jahve+] tvoj Bog.

4. (7) „Ostavio sam te samo na trenutak, ali ću te u svom velikom milosrđu primiti. (8) U bujici gneva

5. načas sam sakrio svoje lice od tebe, ali ću u večnoj milosti biti milosrdan prema tebi”, kaže tvoj Otkupitelj

6. Jahve. (9) „Za mene je to kao i Nojeve vode. Kao što sam se zakleo da Nojeve vode više neće preplaviti

7. zemlju, tako sam se zakleo da se više neću gneviti na tebe i prekorevati te. (10) Jer se gore

8. mogu rastaviti i brda {&H&} se mogu poljuljati, ali moja milost neće se odmaći od tebe niti će se moj savez

9. mira nestati”, kaže onaj koji ti se smilovao, Jahve. (PP)

10. (11) „O, nevoljnice, olujom nošena i neutešena, evo, ja stavljam boju na tvoje kamenje i na {&tvoje&} temelje [*]

11. safire. (12) Od rubina ću napraviti kruništa na tvojim bedemima, od dragulja vrata, a sve

12. tvoje međe optočiću dragim kamenjem. (13) Svi će tvoji sinovi biti poučeni o Jahveu i veliki će mir imati tvoji sinovi. {&vav&}

13. (14) Na pravdi ćeš biti osnovana. Daleko ćeš biti od tlačenja, jer se nećeš bojati, i od strahota,

14. jer ti se neće približiti. (15) Ako te neko napadne, to neće biti po mojoj naredbi. Ko god te napadne,

15. pašće. (16) Evo, ja sam stvorio {&alef&} zanatliju koji vatru od drvenog uglja raspiruje i vadi {&vav&} iz nje plod [*]

16. svog rada. Ja sam stvorio i onoga koji uništava da donese propast. (17) Nikakvo oružje načinjeno protiv tebe

17. neće biti uspešno, (PP) (U K. su izostavljene sledeće reči) [i svaki jezik koji se na sudu podigne na tebe proglašićeš zlim].

18. To je nasleđe Jahveovih slugu i od mene je njihova pravednost”, govori Jahve. (Poglavlje 55:1) „Hej,

19. svi vi koji ste žedni, dođite na vodu! Vi siromašni, dođite, kupujte bez novca

20. [m..+i jedite+], i bez plaćanja uzmite vina i mleka. (2) Zašto trošite novac na ono što nije hleb i zašto se trudite

21. za ono što ne siti? Slušajte me pažljivo i ješćete ono što je dobro, i vaša će duša uživati u najboljoj hrani.

22. (3) Prignite uho i dođite k meni. Slušajte i duša će vaša živeti, i sklopiću s vama

23. trajni savez, zbog milosti koju sam obećao Davidu. (4) Evo, dao sam ga za svedoka narodima,

24. za vođu i zapovednika narodima. (5) Evo, zvaćeš narod koji ne poznaješ, i narod koji te nije poznavao

25. ka tebi pohrliće, zbog Jahvea, tvog Boga, i Svetog Boga Izraelovog, jer će te on proslaviti. (PP)

26. (6) Tražite Jahvea dok se može naći. Prizivajte ga dok je blizu. (7) Neka se zli late svog puta

27. i nepravedni svoje misli. Neka se vrati Jahveu, koji će mu se smilovati, našem Bogu,

28. jer će mu velikodušno oprostiti. (8) ‘Vaše misli nisu moje misli, niti su vaši putevi

Kolona 46 Isaija 55:8 do 57:2

1. (Nastavak poglavlja 55:8) moji putevi’, govori Jahve. (9) ‘Koliko su nebesa viša od zemlje, toliko su i moji putevi viši

2. od vaših puteva i moje misli od vaših misli. (10) Kao što padaju

3. kiša i sneg s neba i ne vraćaju se tamo već natope

4. zemlju i učine da bude rodna i da se zeleni i da daje seme sejaču i hleb onome ko ga jede,

5. (11) tako će se ispuniti i reč koja izlazi iz mojih usta. Neće se vratiti k meni prazna, nego će učiniti

6. ono što želim i uspeće u onome zbog čega sam je poslao. (12) S veseljem

7. ćete otići i u miru ćete koračati. Gore i brda će pred vama zapevati

8. i sve poljsko drveće pljeskaće rukama. (13) Umesto trnovitog grmlja izrašće smreka. Umesto

9. korova niknuće drvo mirte. Biće to za Jahvea, kao znak [m..ime] za večno ime [m..znak] koji se neće uništiti'." (PP) [*]

10. (Poglavlje 56:1) [+Jer+] Ovako kaže Gospod: „Držite se pravde i činite ono što je pravedno. Jer moje spasenje

11. dolazi i objaviće se moja pravednost. (2) Blagosloven je čovek koji tako čini

12. i sin čovečiji koji se toga pridržava, koji čuva Šabat od sknavljenja i čuva svoju ruku da ne učini nikakvo zlo. (PP)

13. (3) Neka tuđinac koji je pridružio Jahveu ne kaže: ‘Sigurno će me Jahve sasvim odvojiti od

14. svog naroda.’ Neka evnuh ne kaže: ‘Evo, ja sam suvo drvo’.” (4) Jer ovako kaže Jahve:

15. „Evnusima koji drže moje Šabate, koji biraju ono što meni prija i koji se drže

16. mog saveza, (5) daću u svom domu i među svojim zidovima [jad va-šem] mesto i ime, nešto što je bolje od sinova i kćeri.

17. Daću im večno ime, koje se neće zatrti. (6) Sinovi tuđinaca koji su stali uz Jahvea

18. da mu budu sluge, [+blagoslove+][m..vole] sve koji čuvaju Šabat od sknavljenja i 19. koji se drže mog saveza, (7) dovešću na svoju svetu goru i razveseliću ih u svom domu

20. molitve. Njihove žrtve paljenice i druge žrtve biće mi ugodne na mom oltaru. Moj dom zvaće se dom

21. molitve za sve narode.” (8) Ovako govori Gospod Jahve, koji skuplja rasejane Izraelce:

22. „Skupiću k njima i druge pored onih koji su već skupljeni. (9) Sve zveri poljske, sve zveri šumske dođite da jedete! (PP) [*]

23. (10) Njegovi su stražari slepi. Niko od njih ništa ne zna. Svi su oni glupi psi koji ne umeju da laju,

24. oni spavaju, leže, vole da dremaju. (11) To su psi zle duše koji se ne mogu zasititi.

25. Oni su pastiri koji za razboritost ne znaju. Svi su svojim putem krenuli, svako sa svog kraja ide za svojim dobitkom,

26. (12) i govori: (12) ‘Dođite! Doneću vina, napijmo se opojnog pića. Sutra će biti isto kao danas, i još mnogo {&bolje&}’.” (PP)

27. (Poglavlje 57:1) Pravednik strada, a nijedan čovek to ne uzima k srcu. Milosni ljudi odlaze, a niko ne uviđa

28. da pravednik odlazi zbog zla. (2) On ulazi u mir. U grobu će pronaći svoj mir

Kolona 47 Isaija 57:2 do 57:6

1. (Nastavak poglavlja 57:2) svi koji idu pravim putem. (PP)

2. (3) „Pridite, čarobničini sinovi, potomstvo preljubnika i kurve. (4) Kome se rugate uživajući u tome? Na koga širom otvarate

3. usta i kome jezik plazite? Zar niste vi deca {&vav&} prestupa, potomstvo laži, (5) vi koji se prepuštate strastima pod svakim

4. zelenim drvetom, i decu koljete u dolinama, među [liticama] kamenim? (6) Tvoje je nasledstvo među glatkim potočnim kamenjem. To je

5. tvoje nasledstvo. I njemu si izlivala žrtvu levanicu, njemu si prinosila žrtve paljenice. Zar ću ja time biti zadovoljan? (7) Na gori

6. visokoj i izdignutoj postavila si svoju postelju. I odlazila si tamo da žrtvuješ žrtve. (8) Iza vrata i dovratka

7. stavila si svoj spomen. Daleko od mene ti si se otkrila drugom čoveku, i otišavši gore raširila si svoju postelju. Sklopila si savez s njima [+od sebe s njima+] [m..s njima].

8. Volela si da ideš u postelju s njima i gledala ih gole. (9) Išla si kod kralja s uljem i stavila mnogo parfema. I slala si svoje poslanike

9. daleko, pa si se spustila sve do Šeola. (10) Od sveg puta umorila si se. Nisi rekla: ‘Sve je to uzalud!’ Obnovila se snaga tvoja. [*]

10. Zato se nisi razbolela. (11) ‘Od koga si se uplašila? Bojiš me se jer si me lagala. I mene se nisi setila. Niti išta

11. od ovog k srcu uzela. Nisam li bi onem vekovima i sve to skrivao? Zato me se nisi bojala. (12) Ja ću objaviti kakva je tvoja pravednost

12. i tvoja dela - ona ti ne mogu pomoći. (13) Kad zaplačeš, gomila tvojih idola neće te izbaviti, nego će ih vetar sve odneti, [Ovde se u M. završava stih]

13. dah će ih oduvati. (13) A onaj ko u mene veruje naslediće zemlju i zauzeće moju svetu goru. (PP)

14. (14) Govoriće: ‘Napravite put, napravite put! [+očistite sve+] Očistite put! Uklonite pred mojim narodom prepreke s puta!’ (15) Jer

15. ovako kaže Otac uzvišenosti i Uzvišeni, koji živi u svu večnost i čije je ime sveto: ‘Na visini i na svetom mestu ja živim, ali sam sa onima koji su slomljenog i poniznog

16. duha, da oživim duh poniznih, da oživim srce slomljenih. (16) Neću se doveka prepirati niti ću se doveka gneviti,

17. jer bi preda mnom nestalo duha i ne bi bilo stvorenja koja dišu [nešemah], koja sam ja stvorio. (17) Zbog njegove zle pokvarenosti ja sam se razgnevio i udario sam ga. Sakrio sam se i pobesneo.

18. Ali on je tvrdoglavo otišao putem svog srca. (18) Video sam njegove puteve i počeo sam da ga lečim i tešim njega i one koji plaču s njim.

19. (19) Ja stvaram plod usana. Mir onam ko je daleko i onam ko je blizu’, kaže Jahve, ‘i ja ću ga izlečiti. (20) A zli su kao more

20. ljutito koje se ne može umiriti, i čije vode izbacuju morsku travu i blato. (21) Nema mira zlima”,

21. kaže moj Bog. (PP)

22. (Poglavlje 58:1) „Viči iz dubine grla, ne usteži se. Neka tvoj glas odjekuje kao rog. Ukaži mom narodu na njegovo buntovništvo, Jakovljevom domu

23. na njegove grehe. (2) Oni me traže svakog dana i žele da znaju moje puteve, kao narod koji čini ono što je pravedno

24. i ne ostavlja pravdu svog Boga, jer od mene traže pravedne presude i žele da mi se približe, i govore: (3) ‘Zašto postimo,

25. ako ti ne vidiš, i mučimo svoju dušu, ako ti ne haješ za to?' U dan posta činite ono što se vama sviđa, i svoje radnike

26. terate da rade. (4) Postite zato da se prepirete i svađate i da udarate pesnicom zla. Zar ne postite zato što mislite da će se zbog toga

27. vaš glas čuti na visini? (5) Zar sam ja odabrao da post bude dan u koji čovek muči svoju dušu, savija glavu kao rogoz

28. i prostire kostret i prah? Zar to zovete postom i danom koji je po volji Jahveu? (6) Zar nije ovo post

29. koji sam odabrao: da skinete okove zla, da razvežete teške jarme i pustite potlačene na slobodu, {&jod&} da svaki

Kolona 48 Isaija 58:6 do 59:17

1. (Nastavak poglavlja 58:6) slomite jaram? (7) Zar ne treba da podelite svoj hleb s gladnima i da u svoju kuću uvedete izbeglice i siromašne {&jod&} ? I ako vidite golog, 2. zar ne treba da ga obučete, i da se ne krijete od onih koji su vaše telo? (8) Tada će tvoja svetlost izbiti kao zora i brzo će doći tvoje ozdravljenje.

3. Tvoja pravednost ići će pred tobom, a Jahveova slava biće straža koja te čuva. (9) Ako tada prizoveš Jahvea, on će te uslišiti. Ako zavapiš za pomoć, on će reći:

4. 'Evo me.' Ako ukloniš jaram iz svoje sredine i prestaneš da prstom upireš i govoriš zlo, (10) ako daš gladnom svoju dušu i nasitiš dušu

5. koja je u nevolji, tada će tvoja svetlost i u mraku zasjati, a tvoja tama postaće kao podne. (11) I Jahve će te voditi bez prestanka i sitiće

6. tvoju dušu u засушеној земљи, i {&H&} jačaće tvoje kosti. Bićeš kao dobro navodnjen vrt i kao izvor koji neće presušiti, ne miruju

7. takve vode. (12) Na tvoju reč izgradiće se mesta koja su davno opustošena, podići ćeš temelje koji su naraštajima bili u ruševinama. I prozvaće te: onaj koji popravljа oštećene zidine, onaj koji popravljа

8. puteve što vode do naselja. (PP) [*]

9. (13) Ako odvратиš nogu da ne činiš što ti je drago na Šabat, na moj sveti dan, i ako Šabat nazoveš radošću, svetim {&vav&} danom

10. Jahveovim, slavnim danom, i ako ga budeš slavio umesto da ideš svojim putevima, umesto da činiš ono što ti je po volji i da govoriš prazne reči, (14) tada ću ja, Jahve, biti tvoja radost

11. i ja ću te navesti na zemaljske uzvišice. Daću ti da jedeš nasledstvo Jakova, tvog oca, jer su to reči iz Jahveovih usta.” (PP) [*]

12. (Poglavlje 59:1) „Gle, Jahveova ruka nije skraćena, pa da ne može spasiti, niti je njegovo uho zakoreno da ne može čuti. (2) Ne, nego vas prestupi vaši

13. razdvajaju od vašeg Boga, i zbog vaših greha on je okrenuo svoje lice od vas da ne čuje. (3) Jer su

14. vaše ruke uprljane krvlju, a vaši prsti grešnošću. [U K. je izostavljeno: „Vaše usne govore laži”]

15. niko ne sudi pravedno. (4) Uzdaju se u ništavilo i govore ono što je isprazno. Začinje se nevolja i rađa se zlo. (5) Nose jaja zmije otrovnice

16. i tkaju paukovu mrežu. Ako neko pojede njihovo jaje, umreće, a ako ga razbije, iz njega će se izleći otrovnica. (6) Njihova paučina

17. ne može kao haljina poslužiti, niti se svojim delima mogu pokriti. Njihova su dela zla dela, zlodela su u njihovim rukama.

18. (7) Njihove noge trče ka zlu i hitaju da proliju nedužnu krv. Njihove su misli zle misli, na njihovim je putevima

19. pustošenje [+i nasilništvo+]. (8) Ne obaziru se na put mira i na njihovim stazama nema pravde. Svoje puteve

20. su iskrivili, ko god njima ide neće znati za mir. (9) Zato je pravda daleko od nas i do nas ne dopire.

21. Nadamo se svetlu, a ono- tama, i svetlosti, a po mraku idemo. (10) Kao slepci pipamo zid,

22. pipamo kao oni koji nemaju oči. Spotičemo se u podne kao u sumrak, usamljeni smo kao mrtvaci. (11) Svi ričemo kao medvedi

23. i tužno gučemo kao golubice. Nadamo se pravdi, a nje nema, i spasenju, a ono je daleko od nas. (12) Jer je mnogo naših prestupa

24. pred tobom i svi naši gresi svedoče protiv nas. Znamo koji su nam prestupi, dobro znamo svoju krivicu. (13) *Oni su*: prestupanje {&vav&} i odricanje

25. od Jahvea, odstupili smo od svog Boga, zagovarali smo tlačanje i pobunu, izmišljali smo i mrmljali iz srca lažne reči. (14) Potisnuli

26. pravdu pa pravednost stoji daleko. Istina posrće na trgu, i ispravno ne može da priđe.

27. (15) Istine je nestalo, a onaj ko se kloni zla, biva opljačkan. (PP)

28. Jahve je to video, i bilo je zlo u njegovim očima zato što nema pravde. (16) Video je da nema čoveka, začudio se što nema nikoga ko bi nešto preduzeo.

29. Njegova je ruka donela spasenje i njegova ga je pravednost podržala. (17) Tada je obukao pravednost kao oklop, na glavu je stavio kacigu spasenja.

Kolona 49 Isaija 59:17 do 61:4

1. (Nastavak poglavlja 59:17) Haljine osвете obukao je kao ruho i ogrnuo se revnošću kao plaštem. (18) On će svakom vratiti po njegovim delima: gnev svojim protivnicima, svojim neprijateljima to što su zaslužili.

2. Ostrvima će vratiti ono što su zaslužila. (19) Sa zapada će se bojati Jahveovog imena, a sa mesta izlaska sunca njegove slave, jer će neprijatelj doći kao reka

3. koju tera Jahveov Duh. (20) ‘Doći će Otkupitelj Sionu i onima od Jakova koji se kaju prestupa’, govori Jahve. (21) ‘Ovo je moj savez

4. s njima’, govori Jahve. ‘Moj Duh koji je na tebi i moje reči koje sam stavio u tvoja usta neće izaći iz tvojih usta niti od usta tvog potomstva

5. niti od usta potomaka tvog potomstva’, kaže Jahve, ‘od sada pa zauvek’.” (PP) [*]

6. (Poglavlje 60:1) „Ustani, zasvetli, jer je došla tvoja svetlost, i Jahveova slava je zasjala nad tobom. (2) Jer, evo, tama će pokriti zemlju i gusta tmina narode, a nad tobom će zasjati

7. Jahve, i njegova slava videće se nad tobom. (3) Nejevreji će ići ka tvojoj svetlosti i carevi ka [+objavi+] [m..svetlosti] kojom blistaš. (4) Podigni oči i pogledaj unaokolo!

8. Svi se skupljaju i dolaze k tebi. Izdaleka dolaze tvoji sinovi i tvoje kćeri koje su negovane. (5) Tada ćeš gledati i blistaćeš, tvoje će srce zaigrati, jer

9. će se k tebi uputiti morsko blago, tebi će doći bogatstvo nejevreja. (6) Mnoštvo kamila prekriće te, mlade kamile iz Madijana i Efe. Doći će svi iz Save.

10. Nosiće zlato i tamjan. Oni će objavljivati Jahveove hvale. (7) Sva kidarska stada skupiće se k tebi. Služiće ti navajotski ovnovi. Doći će

11 samovoljno na moj oltar, a ja ću ukrasiti svoj divni dom. (8) Ko su oni što lete poput oblaka, kao golubovi na dimnjak na kom žive? (9) U mene

12. će se uzdati ostrva, kartaginski brodovi kao i ranije, da izdaleka dovedu tvoje sinove, s njihovim srebrom i zlatom, k imenu Jahvea, tvog Boga,

13. k Svetom Bogu Izraelovom, jer će te on proslaviti. (10) Sinovi tuđinaca će graditi tvoje zidine i njihovi carevi služiće ti, jer sam te udario u svom gnevu,

14. ali ću ti se smilovati u svojoj milosti. (11) Tvoje će kapije stalno biti otvorena, neće se zatvarati ni danju ni noću, da na njih uđu vojske nejevreja, sa svojim carevima

15. koji ih vode tebi. (12) Jer će propasti svi narodi i sva carstva koja ti ne budu služila; ti narodi {&vav&} biće zatrti. (13) K tebi će doći livanska slava [+biće ti data+],

16. smreka, jasen i čempres, da ukrase mesto gde se nalazi moje svetište. Ja ću ukrasiti podnožje svojih nogu. (14) Dolaziće k tebi

17. [+svi+] sinovi [razvučena reč] tvojih tlačitelja i klanjaće ti se, svi koji su te prezirali padaće pred tvoje noge i zvaće te Jahveovim gradom,

18. Sionom Svetog Boga Izraelovog. (15) Nećeš više biti ostavljena ni omražena {&vav&}, grad kroz koji niko ne prolazi, nego ću učiniti da budeš ponos doveka, radost iz naraštaja u naraštaj.

19. (16) I sisaćeš mleko nejevreja i grudi careva. Znaćeš da sam ja, Jahve, tvoj Spasitelj, da je Jakovljevi Silni Bog tvoj Iskupitelj.

20. (17) Umesto bakra doneću zlato, umesto gvožđa srebro, umesto drva {&H&} bakar, umesto kamenja gvožđe.

21. Mir ću doneti za nadglednike i pravednost za tlačitelje. (18) U tvojoj zemlji neće se više slušati o nasilju, niti o pustošenju i zatiranju unutar tvojih granica. Svoje zidine zvaćeš

22. Spasenjem i svoja vrata Slavom. (19) Neće ti danju sunce svetlost biti niti će ti sjajan mesec [+noću+] svetlost slati,

23. nego će Jahve biti tvoja večna svetlost, Bog tvoj biće tvoja slava. (20) Tvoje sunce više neće zalaziti, niti će tvoj mesec odlaziti,

24. jer će Jahve biti tvoja večna svetlost, i završiće se dani tvoje žalosti. (21) Svi u tvom narodu biće pravedni, oni će doveka posedovati zemlju, Nazar

25. mladica koju sam ja [+Jahve+] zasadio, delo mojih ruku, meni na lepotu. (22) Od malog će postati hiljada i od mladog junački narod. Ja, Jahve, kad bude vreme

26. to ću ubrzati.” (Poglavlje 61:1) „Duh Gospoda Boga na meni je, jer me je Jahve pomazao da objavim dobru vest slabima. {&Poslao me je&} da zavijem rane onima slomljenog srca, da objavim zarobljenima

27. slobodu i izlazak iz zatvora zatvorenima, (2) da objavim godinu Jahveove milosti i dan osвете našeg Boga, da utešim sve koji jadikuju, (3) da darujem

28. one koji tuguju zbog Siona, da im dam lepotu umesto pepela, ulje radosti umesto žalosti i ogrtač hvale umesto duha poteškoća. I zvaće se

29. ‘hrastovi pravednosti’ koja je Jahve zasadio, njemu na lepotu. (4) Oni će ponovo izgraditi drevne ruševine, podignuće mesta koja su odavno pusta, obnoviće

Kolona 50 Isaija 61:4 do 63:4

1. (Nastavak Poglavlja 61:4) uništene gradove, mesta koja su naraštajima bila pusta. [+oni će podići+] (5) Stranci će doći i pašće vaša stada, sinovi tuđinaca

2. će vam biti zemljoradnici i vinogradari. (6) A vi ćete se zvati Jahveovim sveštenicima, nazivaćete se slugama našeg Boga.

3. Ješćete bogatstvo nejevreja, hvalićete se blagom njihovim. (7) Umesto vaše sramote moj će narod dobiti dvostruki deo, umesto poniženja pevaće zbog svog nasledstva.

4. Zato će u svojoj zemlji posedovati dvostruki deo. Uživacete večnu radost. (8) Jer ja, Jahve,

5. volim pravdu, a mrzim pljačkanje i žrtve paljenice. Verno ću im dati platu i s njima ću sklopiti trajni savez.

6. (9) Njihovo potomstvo biće poznato među nejevrejima i njihovo potomstvo među narodima. Svi koji ih vide poštovaće ih

7. jer su potomstvo koje je Gospod blagoslovio. (PP) [*]

8. (10) Ja ću se vrlo radovati Gospodu. Moja će se duša veseliti u mom Bogu. Jer me je on obukao u haljine spasenja, u plašt pravednosti

9. ogrnuo me je, kao mladoženju koji se, poput sveštenika, doteruje, i kao nevestu koja na sebe stavlja dragulje. (11) Jer kao što zemlja pušta svoju granu i kao što u vrtu

10. niče ono što je posejano, tako će Bog Jahve dati da nikne pravednost i hvala pred svim nejevrejima. (Poglavlje 62:1) Radi

11. Siona neću ćutati, radi Jerusalima neću mirovati, dok njegova pravednost ne izbije kao svetlost i njegovo spasenje

12. kao zapaljena baklja. (2) Nejevreji će videti moju [m..tvoju] pravednost, i svi carevi tvoju slavu. I zvaće te novim imenom, koje

13. će Jahveova usta odrediti. (3) Bićeš lepa kruna u Jahveovoj ruci, carska dijadema na dlanu svog Boga.

14. (4) Neće se više govoriti za tebe da si napuštena niti će se više za tvoju zemlju reći da je napuštena, nego ćeš se zvati Hefzi

15. ba- '*Moja želja je u njoj*', a tvoja zemlja Beula '*Udata žena*'. Jer ćeš te Jahve želeti, a tvoja zemlja biće venčana. (5) Jer kao što mladić ženi

16. devicu, tako će tvoji sinovi uzeti tebe za ženu. I kao što se mladoženja raduje nevesti, tako će se i tvoj Bog tebi radovati. (6) Na tvoje zidine,

17. o, Jerusalime, postavio sam osmatrače. Ni danju ni noću, {m+nikada+m} ne smeju da čute. Vi koji spominjete

18. Jahvea, nemojte čutati, (7) i ne dajte mu mira dok ne osnuje, dok ne osnuje [sic] dok ne učini

19. Jerusalim {&jod&} hvalom na zemlji. (8) Jahve se zakleo svojom desnom rukom i svojom snažnom rukom: 'Neću više tvoje žito davati za hranu

20. tvojim neprijateljima, i neće više sinovi tuđinaca piti tvoje mlado vino, za koje ste radili. (9) Oni koji su ga želi

21. ješće ga, i hvaliće [+ime+] Gospoda. Piće ga u svetim dvorištima moje svetosti oni koji su ga brali.' [+kaže

22. vaš Bog+] (PP) [*]

23. (10) [+Prođite kroz+] kapije! Očistite put narodu! Napravite, napravite put! Uklonite kamenje! [m..podignite znak za] [*drugačije čitanje*]

24. (11) Evo, Gospod objavljuje do kraja zemlje: 'Recite kćeri sionskoj: 'Evo, dolazi tvoje spasenje.

25. Evo, kod njega je nagrada, pred njim delo njegovo'. (12) Zvaće ih svetim narodom, iskupljenicima Jahveovim, a tebe

26. će zvati 'Traženom', 'Gradom koji nije napušten'." (PP)

27. (Poglavlje 63:1) „Ko je onaj koji dolazi iz Edoma, iz Vosore u haljinama bojenim u crveno, u veličanstvenoj odeći, i korača pun snage?

28. 'Ja sam taj koji govori u pravednosti, moćan da spase.' (2) Zašto je tvoja odeća crvena i tvoje haljine kao kod onih koji gaze [+u grupi+] [m..u presi]?

29. (3) 'Gazio sam u presi, (sledeći deo u M. je izostavljen u K.) **[niko od ljudi nije sa mnoom bio. Gazio sam ih u svom gnevu, zgnječio sam ih u svojoj jarosti. Njihova je krv poprskala moje haljine]** i odeću mi umrljala. (4) Jer mi je u srcu dan osvete,

Kolona 51 Isaija 63:4 do 65:4

1. (Nastavak poglavlja 63:4) došla je godina mojih iskupljenika. (5) Gledao sam i nikog nije bilo da mi pomogne. Čudio sam se što nema nikog da me podrži. Tada je moja ruka donela spasenje, moj bes

2. me je podržao. (6) I gazio sam narode u svom gnevu, opio sam ih svojom jarošću i njihovu snagu baciću na tlo.’ (PP) [*]

3. (7) Sećaću se Jahveove milosti i slaviću Jahvea zbog svega što je Jahve, zbog velike dobrote koju je pokazao Izraelovom domu

4. po svom milosrđu i po silnoj milosti svojoj. (8) Jer je on rekao {&reš&}: ‘Zaista, oni su moj narod, deca koja nikada neće lagati.’ I tako je on postao

5. njihov Spasitelj. (9) U svim njihovim bolima i on je osećao bol. Njegov ih je anđeo spasio. U svojoj ljubavi i svojoj samilosti on

5. ih je iskupio, podizao ih je i nosio od davnih dana. (10) Ali oni su se

6. pobunili i žalostili njegov Sveti Duh. Zato se promenio i

7. postao im neprijatelj i borio se protiv njih. (11) Njegov narod se setio davnih dana, Mojsija, njegovog naroda: ‘Gde je onaj koji ih je izveo iz mora s pastirima

8. svog stada {&vav&}? Gde je onaj koji je u njega stavio svoj Sveti Duh, (12) onaj koji je svojom divnom rukom vodio Mojsijevu desnicu, onaj koji je razdvojio vode

9. pred njima da bi sebi stekao večno ime, (13) onaj koji ih je vodio kroz ambis, tako da se, kao konj u pustinji, {&dalet&} nisu spoticali? (14) Kao što životinja u dolinu

10. silazi, tako ih je Gospodnji Duh vodio do počinka. Tako si ti vodio svoj narod da stekneš sebi divno ime. (15) Pogledaj s neba

11. i vidi iz svog uzvišenog prebivališta, svetog i divnog. Gde je tvoja revnost i tvoja snaga, rika tvog tela i tvoje milosrđe?

12. Sve je to meni uskraćeno. (16) Ti si naš Otac. Kad ni Avram ne bi hteo da zna za nas, kad nas ni Izrael ne bi priznao, ti bi,

13. o, Jahve, bio naš Otac. Naš Iskupitelj, to je tvoje ime od davnina. (17) Jahve, zašto si nas pustio da odlutamo sa tvojih puteva? Zašto si stvrdnuo naše srce pred strahom od tebe?

14. Vрати se zbog svojih slugu, radi plemena koja su tvoje nasleđe. (18) Kratko je tvoj sveti narod imao svoj posed. Naši protivnici gaze tvoje svetište. (19) Tvoji smo

15. od davnina, kao oni nad kojima ti ne vladaš, kao oni koji ne nose tvoje ime.” (Kod verzije na engleskom- Poglavlje 64:1) „O, kad bi nebesa razderao i sišao, pred tobom

16. da se gore tresu, (2) *{Ostatak ovog reda se prilično razlikuje od M.}*- (kao kad vatra zapali suvo granje i učini da voda provri) - da se tvoje ime obznani tvojim protivnicima i da pred tobom

17. zadrhte svi narodi. (3) Dok si činio zastrašujuća dela, čekali smo i sišao si i pred tobom su se rastopile gore. (4) Od davnina nije se čulo,

18. niti se slušalo, niti se videlo da neki bog osim tebe čini nešto za onog koji ga čeka. (5) Dolaziš onome koji se raduje i čini

19. ono što je pravedno, onima koji razmišljaju o tebi i idu putevima tvojim. Evo, ti si se razgnevio, jer smo činili grehe, i to dugo, a spašeni smo. (6) Svi smo mi postali kao nečisti,

20. i sva su naša pravedna dela kao krpa koju žena nosi u vreme mesečnog ciklusa. Svi ćemo kao lišće uvenuti, naši prestupi odneće nas kao vetar. (7) Niko ne priziva

21. tvoje ime, niko da se prene i da te se drži, a ti si sakrio svoje lice od nas, i dopustio da nas satre ruka našeg prestupa. (8) Ti si,

22. Jahve, naš Otac. Mi smo glina, a ti si naš Grnčar, i svi smo mi delo tvojih ruku. (9) Ne ljuti se, o, Jahve,

23. i nemoj se doveka sećati prestupa. Pogledaj, evo, molim te, svi smo mi tvoj narod. (10) Tvoji sveti gradovi su pustoš.

24. Sion se pretvorio u pustinju, Jerusalim u pustoš. (11) Naš sveti {&vav&} i divni dom, u kom su te slavili naši očeви,

25. vatrom je spaljen. Sve naše dragocenosti sada su opustošene. (12) Zar ćeš se uprkos tome i dalje ustezati, o, Jahve? Zar ćeš ostati miran i

26. ponižavati nas doveka?” [*]

27. (Poglavlje 65:1) „Dozvolio sam da me traže oni koji nisu pitali za mene. Dozvolio sam da me nađu oni koji me nisu tražili. Narodu koji nije prizivao moje ime rekao sam: ‘Evo me, evo me!’

28. (2) Ceo dan pružam ruke buntovnom narodu, onima koji idu putem koji nije dobar, za svojim mislima, (3) narodu

29. [*aramejski*] [+i svoje žrtve stavljaju [svojim] rukama na kamenje+] [m. što me stalno čini ljutim, meni u lice;] žrtve prinose u vrtovima i pale tamjan na ciglama, (4) koji žive

Kolona 52 Isaija 65:4 do 65:18

1. (Nastavak poglavlja 65:4) među grobovima, noći provode među Nazarenima, jedu svinjsko meso a čorba

2. od nečistih sastojaka je [+u+] njihovim činijama. (5) Zatim govore: ‘Stani! Ne dodiruj [m..ne prilazi mi] me,

3. [m..jer] sam svetiji od tebe!’ Oni su dim u mojim nozdrvama, vatra koja se loži po ceo dan. (6) ‘Evo,

4. to je napisano preda mnom. Neću ćutati, nego ću im platiti, platiću im u njihova nedra, 5. za njihove prestupe i za prestupe njihovih očeva’, (7) kaže Jahve. ‘Zato što palili tamjan

6. na gorama i sramotili me na bregovima, pre nego što išta učinim, izmeriću im

7. platu u njihova nedra.’ (PP)

8. (8) Ovako kaže Jahve: ‘Kao što se za grozd u kom se nalazi mlado vino kaže:

9. ‘Ne uništavajte ga, jer je blagoslov u njemu’, tako ću i ja učiniti radi svojih slugu kako ih ne bih

10. sve uništio. (9) Izvešću iz Jakova potomstvo i iz Jude naslednika svojih gora,

11. i moji će se izabranici naseliti, moje će sluge prebivati tamo. (10) Saron će postati

12. pašnjak za ovce, a dolina Ahor [+kao+] počivalište za stoku, za moj narod koji će mene tražiti. (PP) [*]

13. (11) A vi ste ti koji ostavljaju Jahvea, ti koji zaboravljaju svoju svetu goru,

14. postavljate sto demonu i vino sa začinima točite Meniju. (12) Ja ću učiniti

15. da mač bude vaša sudbina i svi ćete pasti na kolena da vas kolju. Jer sam zvao,

16. ali niste se odazvali, govorio sam, ali niste slušali, nego ste činili zlo

17. pred mojim očima i izabrali ste ono što ja ne {&želim&}.’ (PP)

18. (13) Zato ovako kaže {&Gospod&}Jahve: ‘Evo, moje će sluge jesti, a vi ćete biti gladni. [*]

19. Evo, moje će sluge piti, a vi ćete biti žedni. Evo, moje će se sluge radovati,

20. [*] a vi ćete se stideti. (14) Evo, moje će sluge pevati [m..zbog] radosti u srcu, a vi

21. ćete vikati zbog tuge u srcu i jadikovaćete zbog slomljenog duha. (15) Ostavićete

22. svoje ime za zakletvu mojim izabranicima, i Jahve pogubiće vas,

23. [+?stalno?+] (Izostavljeni deo kog nema u K. „i zvaće svoje sluge drugim imenom)

Tu je i velika praznina u redu 23 koja ukazuje na to da je pisar znao da deo teksta nedostaje. A onaj koji se zakleo [m= blagoslovi],

24. [*ovog dela nema u K.= na zemlji samog će ga blagosloviti Bog istine*] od svog Boga, i ko se god bude zaklinjao na zemlji, zaklinjaće se vernim Bogom. Jer

25. će pređašnje nevolje biti oproštene i sakrivene od mojih očiju. (PP)

26. (17) Jer, evo, ja stvaram nova nebesa i novu zemlju. Ni

27. ono što je pre bilo neće se u sećanje vraćati niti će se u srcu javljati. (18) Ali će biti radosti

28. i veselja doveka zbog onoga što stvaram. (PP)

29. Jer, evo, učiniću da Jerusalem bude veseo i njegov narod ushićen.

Kolona 53 Isaija 65:19 do 66:14

1. (Poglavlje 65:19) Veseliću se Jerusalmu i radovaću se zbog svog naroda, i u njemu se više neće čuti zvuk plača [+ni+] žalosti.

2. (20) Neće tamo više biti odojčeta koje bi živelo nekoliko dana, niti stare osobe koja ne bi proživela svoj vek. Jer

3. biće mlad i onaj ko umre sa sto godina, a grešnik će biti proklet čak i ako bude imao sto godina. (21) Oni će graditi kuće i naseliće ih,

4. sadiće vinograde i ješće njihov rod. (22) Neće oni graditi, a neko drugi se naseliti, neće oni saditi, a neko drugi

5. jesti. Jer će dani mom narodu biti kao dani drvetu, i moji će izabranici uživati u plodovima svojih ruku. (23) Neće se truditi

6. uzalud niti će rađati decu koju će nevolja snaći, jer su oni potomstvo koje je Jahve blagoslovio, oni i njihovo potomstvo.

7. (24) Pre nego što me prizovu, ja ću im se odazvati; dok još budu govorili, ja ću ih čuti. (25) Vuk

8. i jagnje zajedno će jesti, lav i vo će jesti slamu, a zmiji će prašina biti kao hleb. Neće više činiti zlo

9. niti će se pustošiti na svoj mojoj svetoj {&vav&}gori', kaže Jahve." (PP) (66)

10. (Poglavlje 66:1) Ovako kaže Jahve: „Nebesa su moj presto, a {&član&}zemlja je podnožje za moje noge. Gde mi onda možete sagraditi dom?

11. Gde mi je mesto za počinak? (2) Sve je to moja ruka načinila, i tako je sve to nastalo", govori Jahve. „Na onog

12. pogledaću ko je siromašan i skrušenog duha i ko drhti od moje reči. (3) Kad neko ubije {&član&} vola, to je [+kao+] da ubija čoveka.

13. Kad neko žrtvuje jagnje, to je kao da psu lomi vrat. Kad neko prinosi dar, to je kao da prinosi svinjsku krv. Kad neko pali tamjan za spomen, to je kao da blagosilja zlu silu. I 14. Oni su svoje puteve izabrali i njihova duša uživa u odvratnostima koje rade. (4) A ja ću izabrati

15. za njih nevolje i pustiću na njih ono čega se plaše. Jer sam zvao, ali niko se nije odazvao, govorio sam,

16. ali oni nisu čuli, nego su činili zlo pred mojim očima i izabrali su ono što mi nije po volji." (PP) [*]

17. [X] (5) Čujte reč Jahveovu, vi koji drhtite od njegove reči: „Vaša braća koja vas mrze, koja vas odbacuju

18. zbog mog imena, govore: 'Nek se slavi Jahve!' On će se i pojaviti, i vi ćete se radovati, a oni će se posramiti." (PP)

19. (6) Buka se čuje iz grada, glasovi iz hrama! To je glas Jahvea koji vraća svojim neprijateljima ono što su zaslužili. (7) Pre nego što je osetila bolove,

20. ona se porodila. Pre nego što su je snašli porođajni bolovi, rodila je muško. (8) Ko je tako nešto čuo? Ko je video

21. tako nešto? Može li se zemlja roditi u jedan dan? Može li se narod odjednom roditi? Čim je osetio bolove

22. Sion je rodio sinove. (9) „{&Zar&} ću ja naterati vodenjak da pukne, a ne dati joj da rađa?“, kaže Jahve. „Zar ću joj dati da rađa

23. i zatvoriti matericu?“, kaže tvoj Bog. (PP)

24. (10) Radujte se s Jerusalimom i veselite se s njim, svi koji ga volite. Kličite radosno s njim, svi koji tugujete

25. zbog njega. (11) Jer ćete vi sisati i nasitićete se od njenih utešnih grudi, pićete i naslađivaćete se

26. na grudima njegove slave. (PP)

27. (12) [m..Jer] ovako kaže Jahve: „Evo, daću mu mir kao reku i slavu nejevreja kao nabujali potok, i vi ćete sisati

28. Sa sobom [{&će vas nos&}]iti i milovaće vas na krilu. (13) Kao što čoveka njegova majka

29. [{teši}], tako ću ja vas tešiti. Jerusalim će vam biti uteha. (14) Videćete i vaše će se srce radovati

Kolona 54 Isaija 66:14 do 66:24

1. (Nastavak 66:14) i vaše će kosti nabujati kao trava. Jahveova ruka pokazaće se njegovim slugama, a njegova osuda neprijateljima.” (PP) [*]

2. (15) Jer, evo, Jahve dolazi s vatrom, i kolima poput olujnog vetra, da im se u svom besu osveti

3. [+svom besu+] i kazni ih plamenom ognjenim. (16) Jer kao vatrom, Jahve [+će izvesti na sud+] [m..spor] i svojim mačem

4. svako telo, i biće mnogo ubijenih. (17) Oni koji se obredno posvećuju i čiste da bi išli u vrtove i stajali iza biljke

5. koja je u sredini, koji jedu svinjsko meso, gadosti i miševe, zajedno [m..završiće]”, govori J[{ahv}]e. (18) „A ja

6. znam za njihova dela i njihove misli, dolazim da skupim sve narode i jezike, i oni će {&jod&}doći

7. i videti moju slavu. (19) Postaviću znak među njima i poslaću neke od preživelih nejevrejima,

8. u Kartaginu, Ful i Lud, Meš [{eh}] Kešet, u Tuval i Grčku, na daleka ostrva, koji nisu čuli

9. moju poruku niti su videli moju slavu. Oni će pričati o mojoj slavi među nejevrejima. (20) Dovešće svu

10. [+svu+] vašu braću {&od svih&} nejevreja na dar Jahveu, na konjima i {&na kolima&} , na pokrivenim kolima,

11. na mazgama i na brzim kamilama, dovešće ih na moju svetu goru, u Jerusalim”, kaže JAhve, (PP)

12. „kao što Izraelova deca donose neiskvareni dar u Jahveov dom. (21) Od njih ću neke 13. uzeti [m..ih] [+sebi+] za sveštenike i za Levite”, kaže Jahve. (PP)

14. (22) „Jer kao što nova nebesa i nova zemlja koje stvaram stoje

15. preda mnom”, govori Jahve, „tako će stajati i vaše potomstvo i vaše ime. (23) Od mladine do mladine

16. i od Šabata do Šabata sve će življe dolaziti da se pokloni preda mnom”, kaže Jahve. (24) „Izlaziće

17. da vide leševe ljudi koji su zgrešili protiv mene, jer crvi na njima neće umreti i [{vatra njihova}]

18. neće se ugasiti, i biće odvratni svem življu.”

AMIN (sic)

Prevod Isaije iz masoretskog teksta (M) na savremeni srpski jezik, može se naći na www.hebrejski.org.rs u elektronskom obliku ili u izdanju izdavačke kuće METAFIZIKA, u štampanom obliku, koji je priredio Institut za hebrejski jezik i književnost, Beograd, Srbija.

PREPORUČUJEMO

- Kumranski spisi – dokaz verodostojnosti Biblije, Željko Stanojević
- Biblija – novi savremeni prevod
- Jevrejski Ješua ili grčki Isus, Nehemija Gordon
- Dinosaurusi – neverovatna otkrića, Dr Djuen Giš

Distribucija: Srbija: 011/323-5108, 064/089-5937, BiH: 065/415-765
Hrvatska: 098/899-3564, Makedonija: 070/218-374

www.hebrejski.webs.com